

Inspraakbundel

**Zienswijzen op ontwerp-kavelbesluit kavel I-A (voorheen kavel I)
windenergiegebied Nederwiek (zuid)**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
Kennisgeving.....	5

MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN:

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen	8
Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen	9
Zienswijze 202406274 tot en met 202500013	10

Woord vooraf

Van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 lag het ontwerp-kavelbesluit en het bijbehorende milieueffectrapport ter inzage voor de kavel I-A in het windenergiegebied Nederwiek (zuid). In deze periode kon u hierop reageren.

Eerder was kavel I in windenergiegebied Nederwiek (zuid) aangewezen. Recent is kavel I (ca. 2 GW) gesplitst in twee kavels: kavel I-A en kavel I-B. Beide kavels bieden ruimte voor een windpark met een totaal geïnstalleerd vermogen van ten minste 1 GW en ten hoogste 1,15 GW. Het terinzage gelegde ontwerp-kavelbesluit betreft kavel I-A. De ligging van de kavel is te zien op de onderstaande kaart.

Wat gaat er gebeuren?

In het windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden op ongeveer 95 kilometer van de kust van Noord-Holland twee windparken gebouwd. Het heeft een oppervlakte van ca. 273 km². De windparken worden aangesloten op het TenneT-platform Nederwiek 1. De benodigde platforms en verbindingen om de energie vanuit de windparken op zee te kunnen transporteren naar het vaste land maken geen onderdeel uit van het ontwerp-kavelbesluit. De vergunningverlening hiervoor geschiedt in een aparte procedure.

Waarom is dit project nodig?

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-uitstoot, en daarmee samenhangend, het opwekken van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een prominente rol. Het Nederlandse deel van de Noordzee biedt ruimte voor windparken die de energie van de wind kunnen omzetten naar elektrische energie. Daarbij vergroot dit ook de energie onafhankelijkheid van Nederland. Dit zorgt voor een toekomst bestendige energie voorziening.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op grond van de Wet windenergiegebied op zee neemt de Minister van Klimaat en Groene Groei een kavelbesluit in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Minister van Infrastructuur en Waterstaat, en de Staatssecretaris van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In een kavelbesluit wordt bepaald waar en onder welke voorwaarden een windpark gebouwd en geëxploiteerd mag worden. Voor het ontwerp-kavelbesluit is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu en de gebruiksfuncties op de Noordzee in beeld te brengen, zodat deze volwaardig meegewogen kunnen worden bij het besluit.

Zienswijzen

Op het ontwerp-kavelbesluit zijn binnen de reactietermijn in totaal 13 zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I.

Wat gebeurt er hierna?

De Commissie voor milieueffectrapportage brengt onafhankelijk een advies uit over het milieueffectrapport. De ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie worden meegewogen bij het nemen van de definitieve kavelbesluit.

De definitieve kavelbesluit wordt vervolgens ter inzage gelegd. Dit zal worden aangekondigd in de Staatscourant en op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I. Wanneer u niet middels een zienswijze hebt gereageerd op het ontwerp-kavelbesluit, kunt u alleen in beroep gaan bij de rechter als de vastgestelde kavelbesluiten tegen uw belangen ingaan.

Wilt u meer weten?

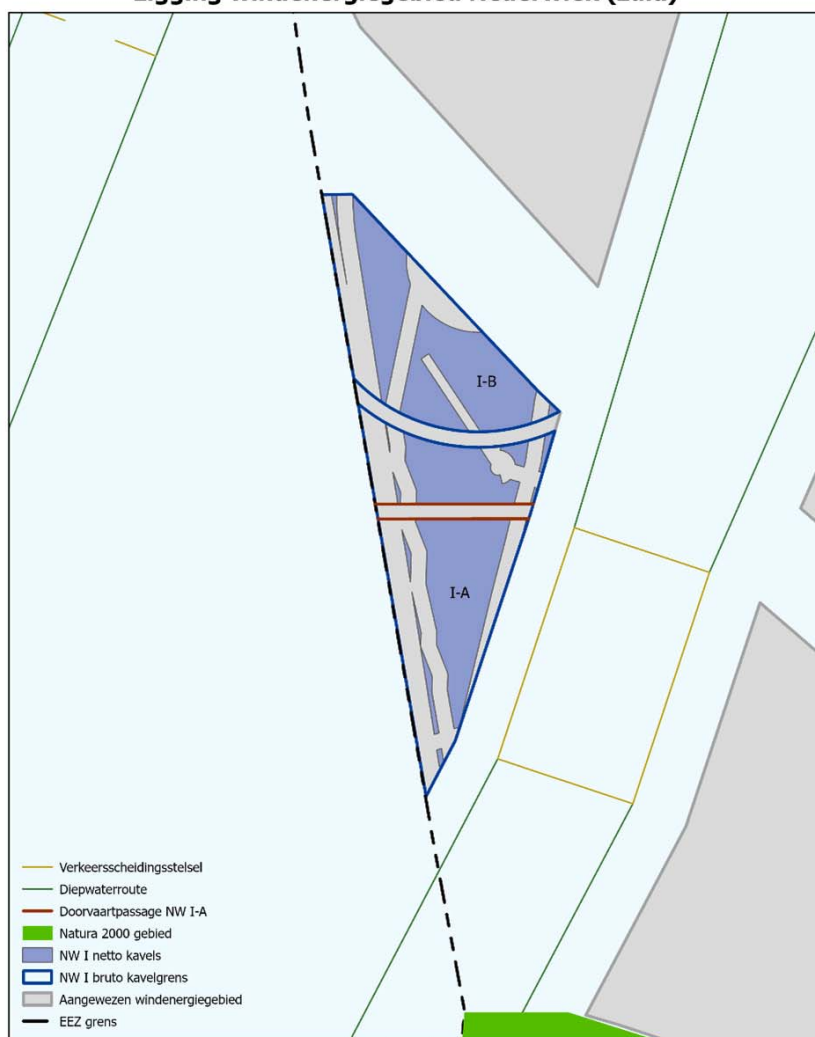
Meer informatie over Nederwiek zuid kavel I-A en alle bijbehorende documenten vindt u op [Externe link:www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I](http://www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I). Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Kennisgeving ontwerp-kavelbesluit kavel I-A (voorheen kavel I) windenergiegebied Nederwiek (zuid), Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 ligt het ontwerp-kavelbesluit en het bijbehorende milieueffectrapport ter inzage voor de kavel I-A in het windenergiegebied Nederwiek (zuid). In deze periode kunt u hierop reageren.

Eerder was kavel I in windenergiegebied Nederwiek (zuid) aangewezen. Recent is kavel I (ca. 2 GW) gesplitst in twee kavels: kavel I-A en kavel I-B. Beide kavels bieden ruimte voor een windpark met een totaal geïnstalleerd vermogen van ten minste 1 GW en ten hoogste 1,15 GW. Het terinzage gelegde ontwerp-kavelbesluit betreft kavel I-A. De ligging van de kavel is te zien op de onderstaande kaart.

Ligging windenergiegebied Nederwiek (zuid)

De creative commons license 4.0 is van toepassing op dit materiaal.

Deze kaart is gebaseerd op informatie beschikbaar in september 2024. Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan het samenstellen van de kaart, kan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland niet verantwoordelijk worden gesteld voor welke schade dan ook, voortvloeiend uit onnauwkeurigheden en/of verouderde informatie. De besluiten over windenergie gebieden zijn nog niet definitief.

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

0 2 4 6 km
Scale 1 : 275.000

date: 2024-10-04 mapnr: 20241004MB

Wat gaat er gebeuren?

In het windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden op ongeveer 95 kilometer van de kust van Noord-Holland twee windparken gebouwd. Het heeft een oppervlakte van ca. 273 km². De windparken worden aangesloten op het TenneT-platform Nederwiek 1. De benodigde platforms en verbindingen om de energie vanuit de windparken op zee te kunnen transporteren naar het vaste land maken geen onderdeel uit van het ontwerp-kavelbesluit. De vergunningverlening hiervoor geschiedt in een aparte procedure.

Waarom is dit project nodig?

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-uitstoot, en daarmee samenhangend, het opwekken van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een prominente rol. Het Nederlandse deel van de Noordzee biedt ruimte voor windparken die de energie van de wind kunnen omzetten naar elektrische energie. Daarbij vergroot dit ook de energie onafhankelijkheid van Nederland. Dit zorgt voor een toekomst bestendige energie voorziening.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op grond van de Wet windenergiegebied op zee neemt de Minister van Klimaat en Groene Groei een kavelbesluit in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Minister van Infrastructuur en Waterstaat, en de Staatssecretaris van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In een kavelbesluit wordt bepaald waar en onder welke voorwaarden een windpark gebouwd en geëxploiteerd mag worden. Voor het ontwerp-kavelbesluit is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu en de gebruiksfuncties op de Noordzee in beeld te brengen, zodat deze volwaardig meegewogen kunnen worden bij het besluit. U kunt nu reageren op het ontwerp-kavelbesluit en de onderliggende stukken.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 reageren op het ontwerp-kavelbesluit en het milieueffectrapport. Dit heet het indienen van een zienswijze. In deze periode kunt u de documenten met informatie over de ontwerp-kavelbesluit bekijken op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-l.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

U kunt van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 reageren op het milieueffectrapport en het ontwerp-kavelbesluit. Dit heet het indienen van een zienswijze.

U kunt op drie manieren een zienswijze indienen.

- Bij voorkeur digitaal: via het reactieformulier op de website www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-l.
- Per post: door een brief te sturen naar:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Wind op Zee Nederwiek (Zuid) kavel I-A
Postbus 111
9200 AC Drachten
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan sturen wij u per brief een ontvangstbevestiging.
- Telefonisch: op werkdagen tussen 09:00 en 17:00 uur op telefoonnummer 070 379 89 79.

Wat gebeurt er hierna?

De Commissie voor milieueffectrapportage brengt onafhankelijk een advies uit over het milieueffectrapport. De ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie worden meegewogen bij het nemen van de definitieve kavelbesluit.

De definitieve kavelbesluit wordt vervolgens ter inzage gelegd. Dit zal worden aangekondigd in de Staatscourant en op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-l. Wanneer u niet middels een zienswijze reageert op de ontwerp-kavelbesluit, kunt u later alleen in beroep gaan bij de rechter als de vastgestelde kavelbesluiten tegen uw belangen ingaan.

Hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Soms is omgaan met computers wat lastiger. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid. Deze informatiepunten vindt u in de

bibliotheken. U kunt er binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld voor het op de computer bekijken van documenten die bij dit project horen. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepunt-digitaleoverheid.nl.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Nederwiek zuid kavel I-A en alle bijbehorende documenten vindt u op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. Door te klikken op uw zienswijzenummer wordt u automatisch doorverwezen naar de zienswijze. De zienswijzen zijn opgenomen vanaf pagina 10.

Zienswijzen op ontwerp-kavelbesluit kavel I-A (voorheen kavel I) windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Registratienummer	Zienswijzenummer
202406274	202406274
202406278	202406278
202406279	202406279
202406281	202406281
202406284	202406284
202500002	202500002
202500004	202500004
202500006	202500006
202500008	202500008
202500009	202500009
202500011	202500011
202500012	202500012
202500013	202500013

Alfabetisch overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijzen op ontwerpkaavelbesluit kavel I-A (voorheen kavel I) windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Zienswijzenummer	Organisatie
202500004	Agentschap landbouw en zeevisserij - Vlaamse overheid, BRUSSEL, BE
202500008	DMEC (Dutch Marine Energy), S-GRAVENHAGE
202406278	Eneco, ROTTERDAM
202500013	Federal Agency for Nature Conservation, LEIPZIG, DE
202500011	Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt, BONN, DE
202500012	NABU Schleswig-Holstein
202406274	Natuur & Milieu , UTRECHT
202406279	NedZero, UTRECHT
202500002	Platform Offshore Solar, EINDHOVEN
202500006	SolarDuck B.V., ROTTERDAM
202500009	SSE Renewables, ROTTERDAM
202406284	Vattenfall, AMSTERDAM
202406281	Wintershall Noordzee B.V., ROTTERDAM

Zienswijze 202406274 tot en met 202500013

Verzonden: 12/19/2024 12:09:01 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Arthur van Schendelstraat
Huisnummer: 600
Postcode: 3511 MJ
Woonplaats: Utrecht
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens: Stichting De Noordzee
Vogelbescherming Nederland
Organisatie: Natuur & Milieu

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Dank voor de gelegenheid om een zienswijze te kunnen indienen. Stichting Natuur & Milieu, Stichting De Noordzee, Vogelbescherming zijn als maatschappelijke organisaties sterk betrokken bij alle wind op zee dossiers, en en maken ons sterk voor een ecologisch veerkrachtige Noordzee. Wij hebben als organisaties goed contact met de betrokken ministeries en zijn via het NZA goed aangehaakt.

Wij zien goede ontwikkelingen omtrent mitigatie van ecologische effecten in de kavelbesluiten, maar wij zijn niet in de gelegenheid om alle besluiten en onderliggende MERs voldoende te bestuderen voor 2 januari. Daarom vragen wij u om een uitstel van 2 weken, zodat wij als betrokken meer tijd hebben om met een goed onderbouwde zienswijze te komen.

Wij danken u vriendelijk,
Stichting Natuur & Milieu
Stichting De Noordzee
Vogelbescherming Nederland.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wij dienen bij deze een proforma zienswijze in om hiermee uitstel aan te vragen.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Wij dienen bij deze een proforma zienswijze in om hiermee uitstel aan te vragen.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Team Ruimtelijke Processen en Vergunningen
inspraak@bureau-energieprojecten.nl

Datum : 16-01-2025
Contactgegevens : [REDACTED]
Betreft : Zienswijze Natuur & Milieu, Vogelbescherming Nederland en Stichting De Noordzee betreffende ontwerp-kavelbesluiten windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Gamma-A, IJmuiden Ver kavel Gamma-B en Nederwiek kavel I-A

Geachte mevrouw [REDACTED] en mevrouw [REDACTED]

Naar aanleiding van het ter inzage leggen van de ontwerp-kavelbesluiten betreffende windenergiegebied IJmuiden Ver kavel Gamma-A, IJmuiden Ver kavel Gamma-B en Nederwiek kavel I-A dienen Natuur & Milieu, Vogelbescherming Nederland en Stichting De Noordzee hierbij een zienswijze.

Dank voor de mogelijkheid deze zienswijze in te dienen en ook dank voor het verlenen van uitstel daarvoor. Wij lichten onze ingebrachte punten graag verder toe tijdens een gesprek.

De opschaling van wind op zee is cruciaal om de klimaatdoelen te halen. Wij zijn voorstander van een groot hernieuwbaar opwekvermogen door windparken op de Noordzee als onderdeel van breder klimaatbeleid. Echter, de natuur op de Noordzee is tegelijkertijd in een zeer slechte staat. Natuurlijke riffen zijn verdwenen, met name door de intensieve bodemberoerende visserij. Ook ander menselijk handelen op de Noordzee heeft een grote ecologische voetafdruk. Wij willen daarom dat de ontwikkeling van wind op zee in de eerste plaats ondernomen wordt met effectieve mitigerende maatregelen om de impact op de natuur zoveel mogelijk te beperken en daarnaast hand-in-hand gaat met natuurversterking. Het is van vitaal belang dat natuurversterking en mitigatie van ecologische impact onderdeel is van de kavelbesluiten. Hier hebben wij ze op getoetst.

We zien veel positieve ontwikkelingen in deze ontwerp-kavelbesluiten als het gaat om mitigatie en natuurversterking. Maar we zien ruimte voor verbetering van natuurtechnisch noodzakelijke mogelijkheden en hebben ook nog enkele vragen. Een belangrijk uitgangspunt is dat de uitrol van deze nieuwe windparken in cumulatie met de andere windparken in binnen- en buitenland en andere menselijke activiteiten niet mag leiden tot overschrijding van de ecologische grenzen. Een deel van onderstaande opmerkingen heeft hier betrekking op. Wij hopen op verdere verduidelijking van hoe omgegaan wordt met onzekerheden en gewaarborgd wordt dat deze nieuwe parken niet zullen leiden tot bijvoorbeeld een onaanvaardbare impact op zeevogels en trekvogels door een combinatie van vogelaanvaringen, habitatverlies en barrièrewerking.

1. Ontwerpkavelbesluiten

De hieronder behandelde punten zijn van toepassing op de ontwerp-kavelbesluiten. Deze brief gaat dus over alle drie de kavels. Punten die van toepassing zijn op de MER en de voorschriften worden vervolgens los behandeld.

- Kavelbesluiten Gamma A en B, p15

Hier wordt gerefereerd aan het advies van de commissie MER van 30 mei 2024 en onder andere genoemd dat hier gevraagd wordt de effecten van een tiplaagteverhoging als mogelijke mitigerende maatregel in beeld te brengen. In de bijlage van de MER is nu wel een analyse van het effect van een tiplaagteverhoging naar 35m opgenomen. In het ontwerpkavelbesluit ontbreekt echter de afweging over de tiplaagteverhoging. Waarom is niet gekozen voor 35m? We verzoeken u deze afweging alsnog toe te voegen in de toelichting die is opgenomen in het kavelbesluit.

- Kavelbesluit Nederwiek I-A

Ook in dit kavelbesluit ontbreekt de afweging over het wel/niet verhogen van de tiplaagte. Wij sluiten ons graag aan bij het door de Commissie mer op 9 januari afgegeven advies, waarin staat: *"In het ecologisch achtergrondrapport is ingegaan op de mogelijkheden om sterfte onder vogels te beperken door de tiplaagte te verhogen van 25 meter naar 35 meter. Geconcludeerd wordt dat tiplaagte samen met turbineaantal, rotorbladlengte en draaisnelheid van de rotoren de grootste invloed heeft op het aantal vogelslachtoffers. De verhoging van de tiplaagte is evenwel niet expliciet bij de afweging van mitigerende maatregelen genoemd. Wel is in het ontwerpkavelbesluit opgenomen dat de tiplaagte niet lager mag zijn dan 25 meter. De Commissie beveelt aan om de afwegingen bij de toegestane tiplaagte in het definitieve besluit en in toekomstige kavelbesluiten te verduidelijken."* Zoals in het punt hierboven aangegeven verzoeken wij dit dus ook nader toe te lichten voor de kavelbesluiten voor Gamma A en B.

- Alle drie de kavelbesluiten: 7.1 Ecologie; Leeswijzer; KEC 4.0

Windparkontwikkelingen op de Noordzee van buurlanden in dezelfde periode worden meegenomen in KEC 4.0. Hoe zijn de Norfolk windgebieden hierin gewogen? Welke informatie was er beschikbaar om de effecten van deze winparken rond 2021-2022 al in te schatten? Graag zien we duidelijk terugkomen hoe de verdere uitwerking van de Norfolk windparken worden meegenomen in de cumulatieve effecten beoordeling.

- Alle drie de kavelbesluiten: 7 Ecologie

Hoe worden de voorgeschreven mitigerende maatregelen gecontroleerd en gehandhaafd? Zoals het aantal rotaties voor vleermuizen en onderwatergeluid bandbreedte? We zien graag hoe deze handhaving geborgd wordt.

- Alle drie de kavelbesluiten: 7.3.1, deel Lokaal verblijvende niet-broedvogels

Barrière/verstoringseffecten op vogels van een windpark: uit Duits onderzoek (Peschko et al. (2024), [Peschko et al. 2024](#)) blijkt dat de zeekoet een verstoringafstand heeft van rond de 20 km. De kortste afstand tussen het Natura 2000-gebied Bruine Bank en windenergiegebied Nederwiek (zuid) is 14 kilometer waardoor een deel van de Bruine Bank voor de zeekoet overlapt en het foerageergebied van de zeekoet op de Bruine Bank kleiner wordt. Dit kan negatieve significante effecten hebben. Graag zien we dat dit

onderzoek wordt meegenomen in de effectbeoordeling. Verder verzoeken we om de bufferzone tot de Bruine Bank te verruimen om een effect op zeekoeten in dit gebied te voorkomen.

- **Alle drie de kavelbesluiten: 7.3.5 Vissen**

De impactbeschrijving voor vissen is summier. Uit het APELAFICO ([APELAFICO: Acoustic ecology of PELAgic Fish COmmunities](#)) onderzoek komt naar voren dat onderwatergeluid meer effect heeft op vissen dan verwacht. Graag verzoeken wij u dit onderzoek mee te nemen in het kavelbesluit.

- **Alle drie de kavelbesluiten: 7.3.6 Benthos**

Hier wordt aangegeven dat “*De Rijksoverheid zet in op een terugkeer en herstel van biogene riffen in de Noordzee, onder andere in windparken.*” In de tweede alinea van deze paragraaf wordt echter aangegeven dat het verstoorde bodemoppervlak maximaal 2.771.000 m² bedraagt en daarmee de kans klein is dat eventueel aanwezige riffen worden geraakt. Impliceert dit dat er geen survey wordt gedaan voor inrichting van het windpark om potentiële rif gebieden te vermijden? Wij verzoeken dit wel als voorschrift op te nemen in het kavelbesluit.

2. MER + bijlagen

- **MER; Naastgelegen windenergiegebieden**

Graag zien we dat windenergiegebieden in het Verenigd Koninkrijk beter worden meegenomen in de effectbeoordeling en daarbij behorende mitigatie. Naast dat het wordt meegenomen in de KEC zien we graag dat de meest recente kennis over Engelse ontwikkelingen worden meegewogen. Als onderdeel van de Development Consent Order (DCO) moeten er verschillende effectstudies zijn uitgevoerd. Echter is er geen directe koppeling zichtbaar naar de Engelse (plan-level) Habitat Regulation Assessment (HRA) of MER. Dit zien we graag terugkomen in de MER.

- **MER Passende beoordeling kavel I-A Nederwiek; 8 Cumulatie**

Dit is op meerdere plekken te summier. Er worden aannames gedaan over het uitsluiten van een significant negatief effect. De volgende punten zien we als onvolledig:

- De link naar het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC) is niet altijd helder
- Trekvogel Potential Biological Removal (PBR) is gebaseerd op KEC 1.0.
Wanneer komen er nieuwe modellen voor alle soorten? Ontwikkelingen met vogelgriep e.d. dienen beter ondervangen te worden door het gebruik van recentere data.
- De geluidsnorm voor zeezoogdieren. Hoe is er rekening gehouden met de aanleg van windparken in het Verenigd Koninkrijk?

- **MER Passende beoordeling kavel I-A Nederwiek; 8.1 Cumulatie vogels; Barrièrewerking**

Het uitsluiten van barrièrewerking voor trekvogels is ons inziens niet voldoende onderbouwd. Sinds 2022 zijn er nieuwe studies maar ook nog steeds veel kennisleemten betreffende de soort-specifieke reacties op alle geplande ontwikkelingen op zee. De trek

van het Verenigd Koninkrijk naar Europa verloopt deels ter hoogte van energiegebieden Nederwiek en IJmuiden Ver. Ondanks dat er voor enkele soorten geen noemenswaardige barrièrewerking zal zijn, is het met de huidige kennis niet mogelijk te stellen dat dit voor alle relevante trekvogels geldt. In de bijlagen bij de MER wordt in het Ecologisch achtergronddocument in 8.2.2, p. 151 uitgelegd dat Nederwiek I de aaneengesloten lengte met windparken die wordt gevormd door IJmuiden Ver aanzienlijk vergroot. Deze trekt door naar een gebied tussen Nederland en Engeland waar eerder nog geen windpark lag. Het is mogelijk dat er een geconcentreerde baan van vogeltrek op deze plek plaatsvindt in oost-westrichting. Meetgegevens van platform K14 geven hier nog onvoldoende inzicht in. Daarmee ontbreekt informatie om te concluderen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten, omdat er geen enkel inzicht is in welke aantallen vogels welke afstanden 'omvliegen' en wat hiervan de consequenties zijn. Graag zien we deze uitsluiting van barrièrewerking beter onderbouwd.

3. Voorschriften

- Voorschrift 3 Bandbreedte windpark; lid 10

Het is goed om te zien dat er gestuurd wordt op de bestanddelen van de coatings in alle drie de ontwerpkafeelbesluiten. Graag zien we hier nog een verdere groei in ambitie, door progressieve normerende doelen te stellen aan het inperken van het gebruik van schadelijke stoffen. Momenteel zijn de bestanddelen van coatings niet openbaar, wat niet transparant is. Kennis op dit vlak blijft hierdoor achter. Graag zien we dat het gebruik van best beschikbare technieken wordt ingezet samen met de rapportageverplichting (lid 13). Daarnaast moeten uitkomsten uit het project ANEMOI ([ANEMOI: Chemical emissions from offshore wind farms Anemoi | Interreg North Sea](#)) direct worden ingezet om normerende voorschriften te creëren.

- Voorschrift 3 Bandbreedte windpark; lid 11

Goed dat er gestuurd wordt op het minimaliseren van de verspreiding van plastic deeltjes uit rotorbladen. Graag zien we dat dit ook normerend wordt wanneer er meer kennis beschikbaar is. Met andere woorden, niet alleen een maatregel treffen, maar ook een effectieve meetbare vermindering realiseren. Ook hier zou het goed zijn de kennis uit het project ANEMOI ([ANEMOI: Chemical emissions from offshore wind farms Anemoi | Interreg North Sea](#)) te gebruiken.

- Voorschrift 3 Bandbreedte windpark; lid 12

Graag zien we hier sturing op best beschikbare technieken zoals Impressed current cathodic protection (ICCP) anodes, wanneer hier meer kennis over is verzameld. Hier ook graag de kennis uit het project ANEMOI ([ANEMOI: Chemical emissions from offshore wind farms Anemoi | Interreg North Sea](#)) gebruiken.

- Voorschrift 3 Bandbreedte windpark; lid 13

Heel goed dat de vergunninghouder een meldplicht heeft voor de getroffen maatregelen onder 10 t/m 12. We hopen dat dit helpt om toe te werken naar meer normerende voorschriften met betrekking tot deze chemische emissies in volgende kafeelbesluiten.

- **Voorschrift 3 Bandbreedte windpark; lid 14**

Betreft de verstoring van maximaal 2.771.000 m² van de zeebodem directe verstoring door turbine en erosiebestorting? Hoe wordt deze verstoring precies gedefinieerd? De aanleg van windturbines, funderingen, erosiebescherming en bekabeling tot het aansluitpunt zijn bodemverstoring. Maar hoe zit het met het plaatsen en/of toepassen van natuurbeschermende en/of natuurversterkende maatregelen als onderdeel van de tendercriteria? We verzoeken u dit te verduidelijken. Als dergelijke definiëring niet duidelijk is kan een vergunninghouder lastig voldoen aan lid 15.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen**

Graag zien we dat bij het plannen en toepassen van mitigerende maatregelen standaard gebruik wordt gemaakt van het onder het Noordzeeakkoord ontwikkelde rapport “Afwegingskader voor natuurvriendelijk bouwen op de Noordzee” (afpraak 5.2 van het Noordzeeakkoord). [Afwegingskader voor natuurvriendelijk bouwen op de Noordzee - Noordzeeloket](#)

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 1**

Het is goed dat dit onderdeel is van het kavelbesluit. Ondanks dat er nog innovatie nodig blijft om impact te voorkomen en verminderen, is er genoeg kennis om het op te nemen als prekwalificatie criterium. Fijn dat de innovatie nog verder wordt aangejaagd via de tendercriteria. Dit is een mooi voorbeeld van hoe de huidige kennis kan worden vastgelegd en innovatie kan worden aangejaagd via de tendercriteria.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 1+2**

Graag zien we dat de nieuwe kennis over onderwatergeluid uit projecten zoals JOMOPANS ([JOMOPANS, Interreg VB North Sea Region Programme](#)) en DEMASK ([DEMASK DEMASK | Interreg North Sea](#)) snel bijdragen aan het progressief normeren van toegestane geluidsimpact. Dat wil zeggen dat de vertaling van nieuwe kennis naar beleid snel en goed wordt gemaakt. NB de overheid is zelf partner in deze projecten.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 2a**

Het betreurt ons te zien dat er wordt vastgehouden aan het maximale geluidsniveau van 164 dB re 1 $\mu\text{Pa}^2\text{s}$ SEL_{ss} (op 750 meter van de geluidsbron). Graag zien we dat deze geluidsnorm internationaal wordt geharmoniseerd voor de hele Noordzee. Deze harmonisatie moet plaatsvinden door internationaal af te stemmen hoe het geluidsniveau wordt gemeten/berekend en het vaststellen van een uniforme geluidsnorm. De internationale geluidsnorm dient zo strikt mogelijk te zijn om geluidsimpact van impuls geluid bij de bouw tot het minimum te beperken.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 2b**

Het aantal bruinvisverstoringsdagen voor Nederwiek Alpha is ten hoogste 57.125 dagen en voor IJmuiden Ver is het aantal dagen nog hoger. Deze aantallen zijn aan de hoge kant ten opzichte van de populatie. Als deze drie kavels na elkaar worden uitgevoerd is het totaal aantal bruinvisverstoringsdagen nog groter, zonder stop. Of worden deze parken tegelijkertijd gebouwd? Dit zou dan effect hebben op de cumulatie. Hoe verhouden de dagen van de verschillende parken zich tot elkaar? Graag zien wij een extra toelichting hierop met een reflectie op de effecten van de drie kavels bij elkaar en met cumulatie. De commissie MER heeft ook haar advies over IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek Alpha

gegeven. Hierin wordt om verduidelijking van de bruinvisverstoringdagen gevraagd en om het toevoegen van mitigerende maatregelen, om te kunnen voldoen aan de strengere geluidsnormen.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 3**

De drempelwaarde van het Start/Stop protocol wordt net als in eerdere kavelbesluiten gezet op 500 vogels/km/uur, maar dient te worden aangepast. Door deze formulering zullen ook deze kavelbesluiten vallen onder het komende wijzigingsbesluit waarbij deze drempelwaarde wordt aangepast. We begrijpen dat dit proces niet is te versnellen om dit te voorkomen, maar we betreuren dat dit weer 3 extra kavelbesluiten zijn die naderhand moeten worden gewijzigd. Daarnaast zien we graag dat bij de mitigatie van aanvaringsslachtoffers in de tender ook wordt ingezet op afstemming met internationale en nabijgelegen windparken.

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 5**

Op welke wijze is het ministerie van Landbouw, Voedselzekerheid, Visserij en Natuur (LVVN) betrokken bij dergelijke stikstofmaatregelen?

- **Voorschrift 4 Mitigerende maatregelen; lid 7**

Wij zijn blij om te zien dat het minimaal aandeel natuurversterkende erosiebescherming is verhoogd van 20% naar 40%. Dit zijn belangrijke, bewezen maatregelen die op schaal de potentie hebben een mooie bijdrage te leveren aan de onderwaternatuur. Een mooi voorbeeld hoe de ecologische lat steeds iets hoger kan worden gelegd. Complimenten voor deze stap en we hopen dat door kennis en ervaring dit percentage steeds hoger zal worden.

- **Voorschrift 5 Dataverzameling, monitoring en evaluatie**

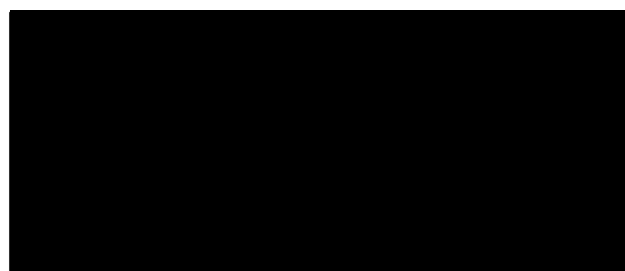
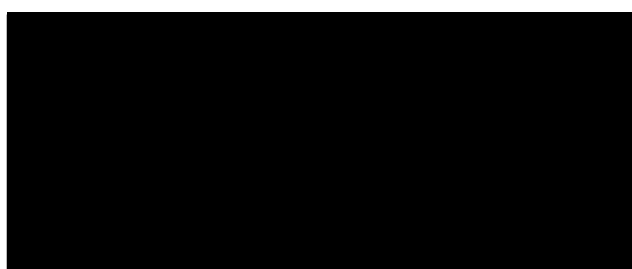
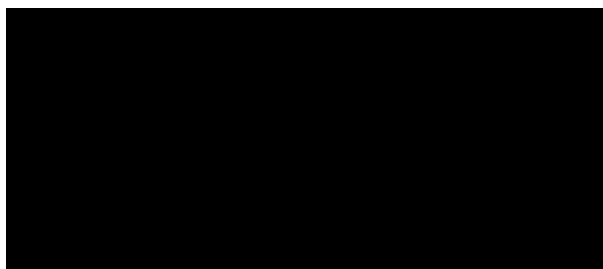
Voor wat betreft ecologie en natuur wordt er weinig aan monitoring gedaan. Graag zien we hier aanvullingen op ecologische monitoring ook qua abiotische factoren. Het zou goed zijn als een strategische onderzoekagenda, zoals Wozep en MONS, meer worden gekoppeld aan monitoringsverplichtingen in het kavelbesluit en de tendercriteria.

- **Voorschrift 9 Financiële zekerheid**

Wordt er te zijner tijd gekeken of er met het bedrag dat gereserveerd is voor het verwijderen van het windpark ook gedeeltelijk ontmanteld kan worden? In de toekomst zou overwogen kunnen worden natuurversterkende maatregelen of natuurversterkende erosiebescherming deels achter te laten indien dit de voorkeur heeft voor de natuur. Kan daar dit gereserveerde bedrag voor gebruikt worden?

Wij vertrouwen erop dat bovenstaande opmerkingen worden meegenomen in de definitieve kavelbesluiten. We ontvangen graag een reactie op de openstaande vragen en uiteraard lichten we onze ingebrachte punten graag verder toe tijdens een gesprek.

Met vriendelijke groeten,

Verzonden: 12/20/2024 10:59:15 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 5
Postcode: 3001 BA
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Eneco

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Zie bijlage 2

102880058_10477606_Zienswijze_Eneco_Ontwerpkavelbesluiten_Nederwiek_(zuid)_kavel_1-A.docx

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage 2

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage 2

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage 2

20 van 271

67 / 97	7.3.6 / voorschrift 3.14		De limiet voor bodemverstorend werk geldt voor de fundering en erosiebescherming, ingraven van kabels en plaatsen van jack-up schepen. Het plaatsen van jack-up schepen is echter niet meegenomen in de originele berekening van de limiet in de MER. Hier zou nog ruimte moeten komen voor 76 turbineposities maal 3 jack-up schepen (fundering, evt. secondary steel apart en turbineinstallatie).
77	7.8.2		Vervang 'grenswaarde' met 'drempelwaarde' om aan te sluiten op de begripsbepalingen uit voorschrift 1.
78	7.8.2		'een periode van naar verwachting 48 uur hebben om in te spelen op de reductie van het aanbod van energie' deze 48 uur is eigenlijk 36 uur. Zie <i>Protocol (versie 8.6) stopzetten windparken op zee bij grote vogeltrek</i>
76, 99, 103	7.8.1 / voorschrift 4.3 / voorschrift 5.1		We onderschrijven het belang van nationale onderzoeksprojecten om de impact van offshore wind projecten op de Noordzee natuur in brede zin te onderzoeken. MIVSP speelt een belangrijke rol bij de installatie en onderhoud van apparatuur die van belang is bij onder meer deze onderzoeken. Tegelijkertijd is het voor offshore wind ontwikkelaars van belang om kosten laag te houden. Daartoe is voorspelbaarheid in wat wel en niet ontwikkeld moet worden van groot belang. In dat kader is het van belang dat ontwikkelaars al in een vroeg stadium concreet weten wat zij kunnen verwachten op het gebied van de medewerkingsplicht ten aanzien van onderzoek alsmede de installatie, het beheer en het onderhoud van apparatuur en sensoren in het windpark in opdracht van de Rijksoverheid. Daarom het verzoek om in het definitieve kavelbesluit concreter aan te geven wat er van ontwikkelaars op dat vlak wordt verwacht en welke apparatuur waar in het windpark aangebracht zal worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het onder 7.8.1. genoemde vogeldetectiesysteem, de in voorschrift 4.3 genoemde apparatuur ter beperking van aanvaringsslachtoffers onder vogels op rotorhoogte gedurende migratieperiodes en de apparatuur genoemd onder voorschrift 5.1 voor overige dataverzameling en monitoring.
79 / 100	7.8.3 / voorschrift 4.4.b		Voor de curtailment van vleermuizen wordt verzocht het aantal rotaties per minuut terug te brengen naar minder dan 1. Wij stellen voor om dit aan te passen naar minder dan 2.0 RPM, de gebruikelijke waarde voor de 'idling mode'. Dit is gunstiger voor de structurele integriteit van de windturbines en fundaties. Bovendien is dit in lijn met de curtailment-instellingen voor vogels, wat de implementatie van de curtailment-modi uniform maakt.
85	7.8.6		Vervang bodembescherming door erosiebescherming
26	6.2.2		Het concept kavelbesluit, sectie 6.2, lijkt mogelijk in tegenspraak te zijn met de tendercriteria in tabel 6, criteria 1.1. Volgens het kavelbesluit/informatieblad is het toegestaan om de verlichting te verminderen op basis van zichtbaarheid. Echter, het is niet duidelijk of de lampen ook daadwerkelijk mogen worden uitgeschakeld op basis van naderingdetectie (ADLS). Daarnaast is het bekend dat de kustwacht soms zonder transponder vliegt (en geen IR-detectie heeft), wat de veiligheid in gevaar kan brengen bij het toepassen van ADLS. Kan het concept kavelbesluit verduidelijken dat ADLS-sturing is toegestaan na goedkeuring van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)?
63	7.3.2		In de toelichting voor vleermuizen wordt verwezen naar Boonman en Japink 2022 "

			<i>Bat curtailment IJmuiden Ver, Reducing bat mortality in offshore windfarms, ref. 22-227"</i> Is de overheid zich bewust van de kosten per vermeden vleermuisslachtoffer? Suggestie is om (een deel van) deze middelen zo te besteden dat de vleermuispopulatie hier meer bij gebaat is.
63	7.3.2		Ook vanuit de overheid/Wozep zou er voor vleermuizen prioriteit moeten liggen voor betere impact schattingen gebaseerd op (windpark) data en daadwerkelijke slachtoffers.
103	Voorschrift 5.2		Ingraafdiepte IAC kabels, gezien het dynamisch karakter van dit gedeelte van de Noordzee zijn de kabel dieptes geen statische parameter. Kunnen we ervan uitgaan dat hier de ingraafdiepte op het moment van installeren wordt bedoeld?
52/53	6.17.3		Kavelbesluit 6.17.3 stelt de eis dat partijen die het windpark opereren zich in de EU moeten bevinden. Klopt de interpretatie dat dit de enige additionele requirement is ten opzichte van de requirements van NIS2? En dat in de praktijk dat deze eis erop neerkomt dat de operate room van het windpark (dus niet enkel server) zich fysiek binnen de EU bevindt?

Verzonden: 12/20/2024 1:33:52 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Arthur van Schendelstraat
Huisnummer: 600
Postcode: 3511 MJ
Woonplaats: Utrecht
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: NedZero

Op welk ontwerp-kavelbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

IJmuiden Ver Gamma-A, IJmuiden Ver Gamma-B en Nederwiek (zuid) I-A

102883124_10478399_20241220_Zienswijze_Ontwerp-kavelbesluiten_IJmuiden_Ver_Gamma-AB_en_Nederwiek_I-A.pdf

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Zie zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie zienswijze

Bureau Energieprojecten
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bezuidenhoutseweg 73
Den Haag

Utrecht, 20 december 2024

Betreft: Zienswijze Ontwerpkavelbesluiten IJmuiden Ver Gamma-AB en Nederwiek (zuid) I-A

Geachte heer/mevrouw,

Graag maakt NedZero van de mogelijkheid gebruik om een zienswijze in te dienen op de ontwerpkavelbesluiten van kavels IJmuiden Ver Gamma-A en Gamma-B, en Nederwiek (zuid) I-A.

Ontwerpkavelbesluit IJmuiden Ver Gamma-A en Gamma-B

Voorschrift 2 – Begrenzing windpark

NedZero heeft recentelijk kennisgenomen van het feit dat de NAM aanvullende gaswinningsactiviteiten voorziet in het gebied van het beoogde netto kavel IJmuiden Ver Gamma-B, nabij het operationele mijnbouwplatform K17-FA-1 (ligging buiten kavel). Zo werd aangegeven in hoofdstuk 6.4 van het ontwerpkavelbesluit van deze kavel. Er zijn reeds winningsvergunningen verleend voor gebieden K17a (waarbinnen K17-FA-1 ligt) en K18a, welke overlappen met kavel IJmuiden Ver Gamma-B. De NAM voorziet belemmeringen voor mijnbouwactiviteiten door windparken in deze gebieden en heeft conceptcoördinaten (deel IV, voorschrift 2) voorgesteld welke zij graag vrij zou houden van windturbines; een reserveringszone van 2.072 hectare.

NedZero voorziet grotere risico's voor de businesscase en hogere energiekosten bij het verkleinen van de beschikbare ruimte voor de productie van windenergie en heeft namens haar leden een aantal verzoeken/vragen met betrekking tot de (ontwerp)kavelbesluiten.

- Er lijkt in het ontwerpkavelbesluit te worden voorgesteld dat, indien de aanvullende gaswinningsactiviteiten inpasbaar zijn en geen significante negatieve impact op de businesscase en realisatie optreden, deze voorschriften kunnen worden opgenomen in het definitieve kavelbesluit. NedZero zou graag verduidelijkt zien wanneer het ministerie een effect als significant beschouwt.
- Onderzoeken naar de (veilige) inpasbaarheid van gaswinningsactiviteiten in windparken worden zoals gesteld onderzocht door de NAM in overleg met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei. NedZero zou graag meer duidelijkheid hebben over de onderzoeksvragen, scope, uitvoerders en beoogde tijdlijn van deze onderzoeken.
- Gezien de tender al in september zal plaatsvinden en partijen reeds hun biedingen aan het voorbereiden zijn, is het uiterst belangrijk dat er op korte termijn meer duidelijkheid komt. NedZero vraagt om een transparante planning zodat ontwikkelaars hiermee rekening kunnen houden bij het vormgeven van hun bieding.

Voorschrift 3 - Bandbreedte windpark

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
10. Coatings van constructies onderwater bevatten zo weinig als redelijkerwijs mogelijk schadelijke stoffen voor het milieu.	Deze formulering is niet helder en meetbaar.	<u>Voorstel:</u> Coatings van constructies onderwater bevatten zo weinig als redelijkerwijs mogelijk is stoffen die aangroei effectief voorkomen, en in overeenstemming zijn met de Norsok M501 en de EU REACH regelgeving. Alternatieve coatings dienen tenminste een TRL 8 hebben en eveneens aan EU REACH regelgeving voldoen.
14. Bij de bouw van het windpark wordt niet meer dan 2.771.000 m ² van de zeebodem verstoord.	Deze formulering is niet helder genoeg. Zo is het niet helder welke werkzaamheden beschouwd moeten worden in deze bepaling. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan mogelijke verstuiving van zand bij trenching, surveys, UXO-verwijdering, scheepsbewegingen inclusief dynamic positioning.	<u>Verzoek:</u> Om een eenduidige beoordeling mogelijk te maken, wordt de overheid verzocht om inzicht te verschaffen over welke activiteiten en met welke reikwijdte van elk van deze activiteiten bij de bepaling van het oppervlakte van de verstoring gebruikt moeten worden.

Voorschrift 4 - Mitigerende maatregelen

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
1. d) De vergunninghouder spant zich in om de verstoring van bruinvissen en zeehonden bij de bouw en verwijdering van het windpark zo veel als redelijkerwijs mogelijk is te beperken en in een zo kort mogelijke aaneengesloten periode onderwatergeluid te produceren.	De tekst heeft een potentieel intern conflict. Het minimaliseren van bruinvisverstoringdagen zou het doel moeten zijn. Een korte periode kan daarbij helpen, maar kan ook contraproductief zijn. Dus focus enkel op minimalisatie van de bruinvisverstoringdagen.	<u>Tekstvoorstel:</u> De vergunninghouder spant zich in om de verstoring van bruinvissen en zeehonden bij de bouw en verwijdering van het windpark zo veel als redelijkerwijs mogelijk is te beperken.
2. Maatregelen ter vermindering van verstoring en voorkoming van fysieke effecten bij bruinvissen bij de bouw van het windpark. a) Het geluidsniveau onder water als gevolg van impulsgekluid bij de bouw van het windpark bedraagt maximaal	In tegenstelling tot IJVER Alpha, is het aanvullende voorschrift (De vergunninghouder mag bij de eerste tien funderingen de in onderdeel a van dit lid	<u>Tekstvoorstel:</u> a) Het geluidsniveau onder water als gevolg van impulsgekluid bij de bouw van het windpark bedraagt maximaal 164 dB re 1 µPa _{2s}

164 dB re 1 μ Pa2s SELss (op 750 meter van de geluidsbron), behoudens het bepaalde in onderdeel e van dit lid.	vermelde geluidsnorm overschrijden met maximaal 2 dB re 1 μ Pa2s SELss (op 750 meter van de geluidsbron).) niet in de voorschriften opgenomen. Dit betekent in concreto een verzwaring van de geluidsnormering. Gezien de zeediepte, turbine grootte is het onwaarschijnlijk dat dit behaald wordt, derhalve wordt gelijkstelling met IJVER Alpha realistisch geacht.	SELss (op 750 meter van de geluidsbron), behoudens het bepaalde in onderdeel e van dit lid. De vergunninghouder mag bij de eerste tien funderingen deze vermelde geluidsnorm overschrijden met maximaal 2 dB re 1 μ Pa2s SELss (op 750 meter van de geluidsbron).
3. b) De vergunninghouder is verplicht zonder financiële tegenprestatie mee te werken aan de plaatsing en installatie van apparatuur op, in of aan de door de Minister van Klimaat en Groene Groei aan te wijzen turbines ter uitvoering van de maatregel bedoeld in onderdeel a van dit lid. Dit betreft mede het ter beschikking stellen van bevestigingsconstructies aan de aangewezen turbines. Voor de plaatsing en installatie van de apparatuur zal een overeenkomst worden gesloten met de vergunninghouder.	Middels dit voorschrift worden de kosten voor een ontwikkelaar mogelijk disproportioneel hoog, gegeven het open karakter van het voorschrift en is er geen balans tussen de belangen van de windparkontwikkelaar en de overheid.	<u>Voorstel:</u> Breng meer balans in de belangen van de vergunninghouder en de verlener door duidelijk een doelstelling op te nemen dat dit zo kostenefficient mogelijk moet worden uitgevoerd, waarbij de ontwikkelaar niet met disproportionele verzoeken vanuit de overheid kan worden geconfronteerd.
3. c) De vergunninghouder is verplicht zonder financiële tegenprestatie mee te werken aan toegang ten behoeve van het beheer en onderhoud van de apparatuur bedoeld in onderdeel b van dit lid. Voor het beheer en onderhoud van de apparatuur zal een overeenkomst worden gesloten met de vergunninghouder.	Middels dit voorschrift worden de kosten voor een ontwikkelaar mogelijk disproportioneel hoog, gegeven het open karakter van het voorschrift en is er geen balans tussen de belangen van de windparkontwikkelaar en de overheid.	<u>Voorstel:</u> Breng meer balans in de belangen van de vergunninghouder en de verlener door duidelijk een doelstelling op te nemen dat dit zo kostenefficient mogelijk moet worden uitgevoerd, waarbij de ontwikkelaar niet met disproportionele verzoeken vanuit de overheid kan worden geconfronteerd.
4. c) Metingen van windsnelheid en berekeningen van zonsondergang en zonsopkomst worden per windturbine uitgevoerd, met (voor metingen) tijdsintervallen van ten hoogste twintig minuten, waarbij telkens de laatste tijdsinterval-meting bepalend is voor de toepassing van de maatregelen bedoeld in onderdelen a en b van dit lid.	Dit kan het gehele "park power control" (actief vermogen en reactief vermogen), die wordt ingesteld door een of twee algehele "park power controllers", verstoren. Wij geloven dat hetzelfde ecologische doel kan worden bereikt door gebruik te maken van een "park gemiddelde" zonsopgang- en zonsondergangtijd. Het	<u>Voorstel:</u> Het gebruik van een gemiddelde park tijd vereenvoudigt de regeling terwijl hetzelfde ecologische doel wordt bereikt.

	verschil in zonsopgang/zonsondergang tijden tussen verschillende turbines in het park zal zeer klein zijn.	
6. c) De vergunninghouder verricht geen lozingen (ook geen wettelijk toegestane lozingen) vanaf schepen in Natura 2000-gebieden.	Het is onduidelijk welke wettelijk toegestane lozingen hier niet meer toegestaan zijn. Betreft dit onder meer het lozen van koelwater van schepen?	<u>Verzoek:</u> RVO wordt verzocht om duidelijk te maken welke lozingen in een Natura 2000 gebied wel en niet worden toegestaan, gezien de grote reikwijdte als dit ook bv. Koelwaterlozingen of lozing van hemelwater van het dek betreft.
6. d) De vergunninghouder maakt zoveel mogelijk gebruik van bestaande scheepvaartroutes en minimaliseert scheepvaartbewegingen in Natura 2000gebieden. Indien een Natura 2000-gebied redelijkerwijs niet kan worden gemeden, dan wordt het zo kort mogelijk doorkruist en wordt afstand gehouden tot natuurwaarden waarvoor in het gebied instandhoudingsdoelstellingen gelden.	Onduidelijk is hoe omgegaan wordt met de weging tussen het niet door Natura-2000 gebieden te varen versus de extra uitstoot (NOx, SOx, en CO2) en verstoring (licht, geluid en aanwezigheid) van een langere vaarroute.	<u>Verzoek:</u> RVO wordt verzocht inzicht te geven in hoe wordt omgegaan in de weging tussen het reduceren van scheepvaart door een Natura 2000 gebied versus de toegenomen uitstoot (NOx, SOx, CO2) als gevolg van de langere routes om de Natura 2000 gebieden heen.

Voorschrift 5 - Dataverzameling, monitoring en evaluatie

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
1. Medewerkingsplicht ten aanzien van onderzoek alsmede de installatie, het beheer en het onderhoud van apparatuur en sensoren in het windpark in opdracht van de Rijksoverheid. a) Onverminderd het bepaalde in voorschrift 4, derde lid, onderdeel b, is de vergunninghouder verplicht zonder financiële tegenprestatie mee te werken aan het ontwerp, de installatie, het beheer en het onderhoud van sensoren en apparatuur in het windpark door of namens de Rijksoverheid in het kader van de publieke takenuitoefening op de volgende aspecten: - digitale connectiviteit, - ecologie, hydro/meteo-informatie, - maritieme security, - scheepvaart- en luchtvaartveiligheid. b) De verplichtingen bedoeld in onderdeel a van dit lid kunnen onder meer betreffen:	Dit artikel is niet beperkt tot een bepaald type apparatuur of faciliteiten die nodig kunnen zijn. Het is wat ons betreft onredelijk om een dergelijk voorschrift op te nemen in het kavelbesluit vanwege het open-einde met mogelijk vrij grote negatieve financiële en plannings gevolgen.	Wij verzoeken om onderstaande informatie toe te voegen aan het kavelbesluit, of de zin "zonder financiële tegenprestatie" te verwijderen. - Een lijst van apparatuur en kasten die geplaatst moeten worden, inclusief een beschrijving van de apparatuur en/of kasten, maximale afmetingen en gewichten. - Een lijst van gebieden in het windpark waar de apparatuur/kasten geplaatst moeten worden.

- het ter beschikking stellen van een MIVSP-opstelpunt in de windturbine (binnen) voor apparatuur, waaronder netwerkkapitaal voor glasvezelcommunicatie naar het TenneT-platform, - het ter beschikking stellen van een veilig bereikbaar bevestigingspunt voor sensoren en apparatuur aan de windturbine (buiten), - het ter beschikking stellen van een bevestigingspunt voor sensoren en apparatuur aan de windturbinefundering en erosiebescherming, - het aanleggen van bekabeling tussen de apparatuur in de windturbine en sensoren en apparatuur aan de windturbine, - het leveren van voeding voor de sensoren en de apparatuur in en aan de windturbine, - het ter beschikking stellen van glasvezelinfrastructuur van windturbines naar het TenneT-platform, - het patchen van de glasvezelinfrastructuur naar de MIVSP-faciliteit. c) Onverminderd het bepaalde in voorschrift 4, derde lid, onderdeel c, is de vergunninghouder verplicht zonder financiële tegenprestatie, al dan niet met vaartuigen beschikbaar gesteld door de vergunninghouder, mee te werken aan het tijdig verlenen van toegang tot alle onderdelen van het windpark aan personen die namens de Rijksoverheid taken en werkzaamheden verrichten in het kader van de aspecten genoemd in onderdeel a van dit lid en daaraan gerelateerde onderzoekswerkzaamheden.		Vereisten per apparatuur/kast of deze op dezelfde locatie moeten worden geplaatst, of dat ze verspreid kunnen worden over een aantal WTGs in hetzelfde gebied. • Een lijst met het aantal zitplaatsen/bedden aan boord van schepen en het aantal dagen toegang tot WTG-locaties dat nodig is tijdens offshore inbedrijfstelling, onderhoud en onderzoeksactiviteiten voor elk van de geïdentificeerde kasten en apparatuur. Als alternatief moet er op zijn minst meer balans worden gebracht in de belangen van de ontwikkelaar en die van de overheid, waarbij er ook een best-effort gevraagd wordt vanuit de overheid om kosten en planning te optimaliseren in het aangaan van de concrete operationele afspraken die een gevolg zijn van dit voorschrift.
2. De vergunninghouder deelt na het aanleggen van de inter-array-kabel, op verzoek van de Minister van Klimaat en Groene Groei, gegevens over de inter-array-kabels die mogelijk inzicht geven in de veldsterktes van kabels en daarmee de effecten op vissen, bodemdieren en zeezoogdieren. Deze karakteristieken bestaan uit, maar zijn niet beperkt tot: - het type kabel; - het gebruikte materiaal; - de ingraafdiepte; - het ontwerp van de kabel; - de as built-arraykabelindeling; - de lay-length van de kabel; - (een bandbreedte van) de daadwerkelijke hoeveelheid stroom die door de kabel wordt getransporteerd.	Dit voorschrift is nieuw. Het aangeven van de fysieke en power gegevens kan geleverd worden. Wat niet verstrekt kan worden (ook niet in aanvulling “), maar zijn niet beperkt tot:”), is “en daarmee de effecten op vissen, bodemdieren en zeezoogdieren.”	<u>Tekstvoorstel:</u> De vergunninghouder deelt na het aanleggen van de inter-array-kabels, op verzoek van de Minister van Klimaat en Groene Groei, gegevens over deze inter-array-kabels die mogelijk inzicht geven in de veldsterktes van kabels. Deze gegevens bestaan uit: - het type kabel; - het gebruikte materiaal; - de ingraafdiepte; - het ontwerp van de kabel; - de as laid-gegevens; - de lay-length van de kabel;

		- (een bandbreedte van) de daadwerkelijke hoeveelheid stroom die door de kabel wordt getransporteerd.
--	--	---

Voorschrift 7 – Veiligheidsstrategie

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
1. De entiteit die het windpark operationeel aanstuurt, te weten de vergunninghouder dan wel een door hem ingeschakelde derde partij, is gevestigd in de EU.	Dit voorschrift beperkt de inzet van door de developer/operator ingehuurd/eigen personeel van buiten de EU, andere landen (in de EEA, of UK). Ook is het onduidelijk wat precies wordt bedoeld met operationeel aansturen.	<u>Tekstvoorstel:</u> Eigenaar te weten de vergunninghouder van het windpark is gevestigd in de EU of EEA, en de operationele controle kan door een door de eigenaar gecontracteerde dan wel beheerde partij buiten de EEA wordt uitgevoerd. <u>Vraag:</u> Het is onduidelijk wat precies wordt bedoeld met operationeel aansturen. Wordt hiermee de BRP/BSP/CSP rol bedoeld, of is dit breder? Kan de overheid dit specifiek maken?

Voorschrift 8 - Verwijdering

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
De vergunninghouder verwijdert het windpark uiterlijk twee jaar nadat de exploitatie is gestaakt, doch uiterlijk binnen de looptijd van de vergunning.	Dit voorschrift geeft geen duidelijkheid wanneer het verwijderd moet zijn, enkel wanneer er begonnen moet worden.	<u>Tekstvoorstel:</u> De vergunninghouder dient het windpark uiterlijk twee jaar nadat de exploitatie is gestaakt, doch uiterlijk binnen de looptijd van de vergunning te hebben verwijderd.

Voorschrift 9 - Financiële zekerheid

Deelvoorschrift	Overweging	RVO vraag/Tekstvoorstel
1. Uiterlijk op het moment dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) bewijs heeft ontvangen dat Garanties van Oorsprong (GvO) zijn afgegeven over de geleverde stroom stelt de vergunninghouder zich garant door middel van een bankgarantie aan de	Middels de huidige beschrijving van het voorschrift wordt er een maximale bankgarantie voor de verwijdering gevraagd bij de start van de exploitatie. Dit creert een signifiante	<u>Verzoek:</u> Overweeg alternatieve vormen voor een bankgarantie die een lagere druk op de business case leggen. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een

Staat voor een bedrag van € 120.000 per geïnstalleerde MW ten bate van de verwijdering van het windpark. 2. De vergunninghouder verhoogt het in het eerste lid genoemde bedrag jaarlijks met 2 procent als gevolg van indexatie gedurende een periode van twaalf jaar na afgifte van de bankgarantie voor de verwijdering van het windpark. 3. Na een periode van twaalf jaar exploitatie, 24 jaar exploitatie en één jaar voor het tijdstip van verwijdering kan de Minister van Klimaat en Groene Groei zowel het bedrag genoemd in het eerste lid als de indexatie daarvan opnieuw vaststellen.	financiële commitment en verhoogt de kosten van een windpark disproportioneel. Ook wordt er onzekerheid gecreeerd omdat er verschillende momenten in de tijd een unilaterale aanpassing kan komen van de hoogte van de bankgarantie.	oplopende bankgarantie richting het einde van de exploitatiefase.
---	---	--

Ontwerpkavelbesluit Nederwiek (zuid) I-A

Bovenstaande opmerkingen voor Ontwerpkavelbesluit IJmuiden Ver Gamma-A en Gamma-B gelden eveneens voor Ontwerpkavelbesluit Nederwiek (zuid) I-A m.u.v. Voorschrift 2.

Wij maken u er graag op attent dat NedZero zich achter de zienswijze schaart die reeds is ingediend door Eneco en dat meer van onze leden individueel een zienswijze zullen indienen indien dit nog niet is gebeurd. Wij danken het Ministerie voor zijn consideratie van onze inzendingen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted address block]

Verzonden: 12/24/2024 12:38:10 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Blaak
Huisnummer: 28
Postcode: 3011 TA
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Advocaat namens cliënt
(Mede) namens:
Organisatie: Wintershall Noordzee B.V.

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Ja, zie bijgaand de zienswijze van Wintershall Noordzee B.V.

102909816_10485942_20241224_zienswijze_ontwerp-kavelbesluit_en_MER_Nederwiek_zuid_I-A_met_bijlagen_1_-_6.pdf

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, zie bijgaand de zienswijze van Wintershall Noordzee B.V.

102909816_10485943_20241224_zienswijze_ontwerp-kavelbesluit_en_MER_Nederwiek_zuid_I-A_met_bijlagen_1_-_6.pdf

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, zie bijgaand de zienswijze van Wintershall Noordzee B.V.

102909816_10485944_20241224_zienswijze_ontwerp-kavelbesluit_en_MER_Nederwiek_zuid_I-A_met_bijlagen_1_-_6.pdf

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Gisteren is abusievelijk namens Wintershall Noordzee B.V. een zienswijze ingediend zonder het (juiste) adres van Wintershall Noordzee B.V. Graag de versie van 23 december 2024 vervangen door bijgaande versie d.d. 24 december 2024.

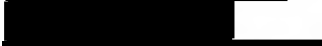
102909816_10485945_20241224_zienswijze_ontwerp-kavelbesluit_en_MER_Nederwiek_zuid_I-A_met_bijlagen_1_-_6.pdf

AANGETEKEND EN PER GEWONE POST

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Wind op Zee Nederwiek (Zuid) kavel I-A
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

ALSMEDE DIGITAAL VIA: www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I

Rotterdam, 24 december 2024

Referentie : 695.23.011 Wintershall / advies
Van :
Telefoon :
E-mail :
Betreft : Zienswijze ontwerp-kavelbesluit Nederwiek zuid I-A en milieueffectrapportage

Geachte heer, mevrouw

Namens cliënte, Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ'), gevestigd aan het Bogaardplein 47 te (2284 DP) Rijswijk (statutaire zetel 's-Gravenhage), te dezer zake domicilie kiezende aan de Blaak 28 te (3011 TA) Rotterdam, ten kantore van Ploum, van welk kantoor tot advocaat-gemachtigde wordt gesteld, zulks met het recht van plaatsvervangende, bericht ik u als volgt. Op 21 november 2024 heeft het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (voorheen Economische Zaken en Klimaat) in de Staatscourant kennisgegeven van het feit dat het ontwerp-kavelbesluit voor Nederwiek Zuid kavel I-A (het 'Ontwerp-kavelbesluit') en de milieueffectrapportage ('MER') van 22 november 2024 tot en met 2 januari 2025 ter inzage liggen (**bijlage 1**).

Gedurende deze periode kunnen zienswijzen worden ingediend met betrekking tot het Ontwerp-kavelbesluit en de MER. WINZ maakt zich nog altijd zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13-A') indien invulling wordt gegeven aan het voornemen om een windpark te realiseren in de kavels I-A en I-B (voorheen: kavel I) van windenergiegebied Nederwiek (zuid).

Op 25 juli 2023 heb ik namens WINZ al een zienswijze ingediend tegen de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau voor de MER voor kavels I-A en I-B van windenergiegebied Nederwiek (zuid) ('**Zienswijze I**') (**bijlage 2**). Middels deze brief dien ik namens WINZ tijdig een zienswijze in tegen het hier voorliggende Ontwerpkavelbesluit en de bijbehorende MER.

1. **Achtergrond**

- 1.1. WINZ is operator van K13-A. Dit platform is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13-A een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van vijf tot zes miljoen Nm³ gas doorheen stroomt. K13-A heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13-A is van groot belang voor de achterliggende productievelden.
- 1.2. Evenals elk ander offshore platform is het van grote importantie dat K13-A goed bereikbaar blijft, zowel met (bevoorrading- en onderhouds)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel en goederen. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Het installeren van windmolens binnen de huidige grenzen van windenergiegebied Nederwiek (noord en zuid) zal de bereikbaarheid van K13-A ernstig belemmeren; dit wordt later toegelicht.
- 1.3. WINZ heeft, zoals bekend, in een eerder stadium van de hier voorliggende ontwikkeling eerder op 16 december 2021 een zienswijze ingediend met betrekking tot het Ontwerpprogramma Noordzee (**bijlage 3**). Hierin heeft WINZ verzocht om met dat gegeven, de bereikbaarheid, rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A.
- 1.4. Voorts hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (het '**Ministerie**'). Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13-A indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ toentertijd frequent haar zorgen geuit. Ondanks deze overleggen werd er een cNRD gepubliceerd,

waarbij voor windenergiegebied Nederwiek (zuid) werd uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ').

- 1.5. Op 7 maart 2023 heb ik namens WINZ een brief gestuurd aan de Minister voor Klimaat en Energie (de '**Minister**'), waarin zorgen zijn geuit omtrent het vasthouden aan de kavelgrenzen (**bijlage 4**). In deze brief is uitgebreid uiteengezet welke studies alsmede vluchten op de helikoptersimulator zijn uitgevoerd ten einde de gevolgen van Nederwiek (noord en zuid) op K13-A te bepalen. Hieruit is al naar voren gekomen dat de bereikbaarheid van het platform met helikopters met 30% zal afnemen indien voornoemd windpark gerealiseerd zal worden binnen de aangegeven grenzen uit het PNZ. Vervolgens heb ik naar aanleiding van de cNRD op 25 juli 2023 Zienswijze I ingediend.
- 1.6. Vervolgens heeft op 22 november 2023 een overleg plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie naar aanleiding van de beantwoording van Zienswijze I. Momenteel zijn WINZ en het Ministerie, thans het Ministerie van Klimaat en Groene Groei, nog altijd in gesprek en zijn er, zoals hierna nader wordt gespecificeerd, verschillende studies uitgevoerd en in uitvoering omtrent de veilige bereikbaarheid van K13-A in relatie tot de mogelijke realisatie van het windpark Nederwiek (noord en zuid).
- 1.7. Zo is er in 2022 een bereikbaarheidsstudie uitgevoerd door To70. De belangrijkste conclusie van deze studie, met de kennis van toen, was dat indien de obstakelvrije zone rondom K13-A kleiner dan 5 nautische mijl ('**NM**') wordt, er niet vanaf alle kanten volgens de huidige procedure met behulp van instrumenten (Airborne Radar Approach – ARA) gevlogen kan worden. In dat geval zal de piloot vaker "op zicht" (visueel) moeten vliegen en zou het platform alleen onder geschikte weersomstandigheden bereikt kunnen worden. De installatie van windturbines kan dus de bereikbaarheid en daarmee de uitvoering van activiteiten op het platform ernstig belemmeren, zo is gebleken.
- 1.8. Middels een door WINZ geïnitieerde simulatievlucht heeft Bel Air aangegeven dat wanneer de obstakelvrije ruimte beperkt blijft tot de clearway, dit in de praktijk niet aan te vliegen is wanneer de windparken Nederwiek (noord en zuid) gerealiseerd zijn. Namelijk:
 1. "het voorgestelde alternatieve aanvlieprotocol [bleek] in de praktijk niet haalbaar;
 2. de huidige breedte van de clearway (4 NM) [bleek] niet toereikend; en

3. de benodigde limieten voor vliegen op zicht [zijn] krapper ... dan aanvankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%.”
- 1.9. Voornoemde resultaten hebben laten zien dat verdiepend onderzoek nodig is. Het Ministerie heeft daarom een vervolgstudie laten uitvoeren om voor de verschillende vluchtprocedures de bereikbaarheid (zowel op papier als in een helikoptersimulator) te onderzoeken. De uitkomsten zijn vervat in het onderzoeksrapport van PVS Aero – EHJR (K13-A) Study – Comparing Scenario’s for Helicopter Offshore Operations to and from Gas/Oil Rigs combined with Planned Wind Farms (project P23176, rapport versie 1.0) (**‘PVS-studie’**).
- 1.10. Met betrokkenheid van WINZ en twee grote helikopteroperators op de Noordzee (Bel Air en CHC) zijn verschillende manieren van aanvliegen en vertrekken onderzocht. Namelijk:
 1. op basis van de weerradar (ARA);
 2. op zicht (VFR); en
 3. als alternatief met GPS procedures (Point in Space (PinS)).
- 1.11. Naast een theoretische beschouwing van het ruimtebeslag van deze opties zijn in een simulator ook testvluchten uitgevoerd. Uit de PVS-studie volgt dat voor het behoud van de huidige bereikbaarheid van K13-A met bestaande technieken en procedures 5,3 tot 6,5 NM rondom het platform aan ruimte nodig is. Echter, nader onderzoek is vereist om dit te verifiëren en te preciseren. Het Ministerie heeft daartoe twee vervolgonderzoeken geïnitieerd: (i) het uitvoeren van een Flight Operational Safety Assessment studie (**‘FOSA’**) voor K13-A en (ii) het Proefproject PinS K13-A.
- 1.12. Doel van FOSA is het bepalen van de ruimte die rondom het K13-A platform nodig is om met de huidige vliegprocedures alsmede weersomstandigheden het platform te bereiken. Ook wordt hier rekening gehouden met een (maximaal) 10% verminderde bereikbaarheid die WINZ accepteert bij de aanwezigheid van de windparken. Deze studie zou voldoende informatie moeten leveren om voor kavel I-A (en I-B) uitsluitel te kunnen geven over hoe ver de windmolens van K13-A dienen te staan om het platform op een veilige manier te bereiken. Deze studie wordt in opdracht van het Ministerie uitgevoerd door To70, met ondersteuning van Bel-Air en CHC.
- 1.13. Hoewel niet noodzakelijk voor kavel I-A, wordt daarnaast nóg een studie uitgevoerd. Het Proefproject PinS (**‘PinS-studie’**) wordt uitgevoerd door het

Directoraat-generaal Luchtvaart en Maritieme zaken ('DGLM') in opdracht van het Ministerie. Een concrete uitwerking van de PinS-studie voor K13-A zal naar verwachting de benodigde beslisinformatie geven om een besluit te nemen over de ruimte die minimaal nodig is als obstakelvrije zone rondom K13-A en op basis waarvan tevens de kavelgrenzen voor Nederwiek (zuid en noord) kunnen worden vastgesteld. De uitkomsten hiervan worden medio/eind 2025 verwacht.

- 1.14. Vooruitlopend op de (definitieve) uitkomsten van de FOSA heeft de Minister nu het Ontwerpkavelbesluit en de MER ter inzage gelegd. WINZ is daarom genoodzaakt om een zienswijze in te dienen. Dit wordt hierna toegelicht.

2. **Ontwerpkavelbesluit en MER onzorgvuldig tot stand gekomen**

- 2.1. WINZ is van mening dat het Ontwerpkavelbesluit en het daarbij behorende MER onzorgvuldig tot stand zijn gekomen. Zoals de Minister weet, heeft WINZ als operator van het platform K13-A altijd aangegeven dat het platform op een veilige manier met een helikopter bereikbaar dient te zijn. WINZ meent dat een (maximaal) bereikbaarheidsverlies van 10% ten opzichte van de huidige situatie acceptabel is, maar wenst geen bereikbaarheidsverlies van de (SAR-)helikopter. Dit veilig kunnen vliegen en de maximale 10% bereikbaarheid vermindering dient volgens WINZ door middel van studies aangetoond te worden.
- 2.2. WINZ heeft daarbij aangegeven dat FOSA als een bruikbare methodiek wordt beschouwd. Ook heeft WINZ aangegeven zich te committeren aan de uitkomsten van de FOSA, mits aan voornoemde randvoorwaarden wordt voldaan. Daarbij vindt WINZ het wel van belang dat de uitkomsten van de FOSA worden ondersteund door de technische expertise van Bel Air en CHC en dat er met alle bij het onderzoek betrokken partijen consensus is over de uitkomst. Al het voorgaande heeft WINZ meermaals besproken met de betrokken personen vanuit het Ministerie. Op 20 december 2024, toen het Ontwerpkavelbesluit en de bijbehorende MER dus al geruime tijd ter inzage lagen, ontving WINZ het definitieve concept van de FOSA. De Minister heeft er dus voor gekozen om, vooruitlopend op de **definitieve** uitkomsten van de FOSA, het Ontwerpkavelbesluit en de bijbehorende MER ter inzage te leggen.
- 2.3. WINZ is van mening dat op het moment van schrijven onvoldoende informatie voorhanden is om te kunnen beoordelen of WINZ zich kan vinden in de resultaten van de concept FOSA en de vertaling hiervan in het Ontwerpkavelbesluit en de MER. Met andere woorden: het Ontwerpkavelbesluit en het bijbehorende MER zijn onzorgvuldig tot stand gekomen omdat deze onderzoeken nog niet gereed dan wel niet definitief zijn. Dit wordt hierna toegelicht.

- 2.4. Op basis van de (gebrekkige) informatie begrijpt WINZ dat er in principe een obstakelvrije zone vereist is van 7 NM om te blijven vliegen zonder verlies van bereikbaarheid. Dit volgt uit een statement van To70 van 12 november 2024 (het 'Statement', opgenomen in **bijlage 5**). Uit het Statement volgt overigens ook dat daarbij extra veiligheidsrisico's zijn geïdentificeerd en dat daarvoor mitigaties zijn vastgesteld. Deze mitigaties zouden noodzakelijk zijn om de veilige bereikbaarheid te waarborgen. In het Ontwerpkavelbesluit wordt daarentegen uitgegaan van een obstakelvrije zone van 6,5 NM. Onduidelijk is waarom de Minister meent dat deze afstand (in tegenstelling tot de 7 NM die lijkt te volgen uit het Statement) voldoende zou zijn.
- 2.5. WINZ benadrukt dat de FOSA slechts een concept betreft en dat zij op het moment van schrijven geen (volledig) inzicht heeft in de uitgangspunten, de conclusies die getrokken worden, de geïdentificeerde (veiligheids)risico's, welke mitigerende maatregelen nu precies noodzakelijk zijn en hoe dit uiteindelijk zal worden verankerd in de (definitieve) besluitvorming.
- 2.6. Ook heeft WINZ begrepen dat er nog een aantal acties uitgevoerd wordt, waaronder een SIM-vlucht en een fysieke vlucht boven een windpark. Deze acties zijn noodzakelijk om de FOSA definitief te kunnen afronden. Dit geldt overigens ook voor het vliegen met een gesegmenteerde ARA. Verder lijkt een gesegmenteerde ARA invloed te hebben op de bereikbaarheid van K13-A, waardoor de maximaal 10% verminderde bereikbaarheid mogelijk in het geding komt. Tenslotte laat de concept FOSA zien dat zowel in de gesegmenteerde als omnidirectional ARA een deel van de geplande windmolens in Nederwiek II (noord) de vliegbewegingen hinderen. WINZ constateert op voorhand dat dit dus ook invloed zal hebben op de nog te nemen kavelbesluiten met betrekking tot Nederwiek II.
- 2.7. In het Ontwerpkavelbesluit wordt overigens bevestigd (i) dat de FOSA nog niet gereed is en (ii) dat mitigerende maatregelen nog moeten worden opgenomen in het definitieve kavelbesluit:

'Deze onderzoeken zijn opgevolgd door een Flight Operational Safety Assessment (FOSA). De FOSA wordt voor eind 2024 afgerond. Als hier aanvullende observaties uitkomen, zullen deze worden meegenomen in het definitieve kavelbesluit. Met benodigde mitigerende maatregelen, volgend uit de FOSA, zal rekening gehouden worden in het definitief vast te stellen kavelbesluit. De concept-resultaten van deze FOSA tonen aan dat K13-A met de huidige vliegprocedures (ARA en VFR) voldoende veilig bereikbaar blijft met een obstakelvrije

zone van 6,5 nautische mijl. De kortste afstand van K13-A tot de kavelgrens bedraagt 6,5 nautische mijl.¹

- 2.8. WINZ vindt het op zijn zachtst gezegd zéér bijzonder, voorbarig en daardoor zeer onzorgvuldig dat op grond van conceptresultaten van de FOSA nu in het Ontwerpkavelbesluit meermaals onvoorwaardelijk geconcludeerd wordt dat platform K13-A *voldoende* veilig bereikbaar blijft met een obstakelvrije zone van 6,5 NM. Ook de conclusie dat een windpark in kavel I-A *geen grote gevolgen* voor de helikopterbereikbaarheid van K13-A met zich meebrengt is gelet hierop prematuur, zo meent WINZ.
- 2.9. WINZ brengt daarbij onder de aandacht dat in het Statement expliciet is aangegeven dat het feit dat windpark Nederwiek I-A zich bevindt binnen de 7 NM-zone, extra veiligheidsrisico's met zich meebrengt. Deze risico's zijn naar verwachting te mitigeren, zo leest WINZ in het Statement. Dergelijke bewoordingen zijn weinig concreet en omdat WINZ verder in het duister tast, krijgt zij hierdoor het gevoel dat het allerminst zeker is dat de bereikbaarheid van K-13A voldoende gegarandeerd wordt (waarbij, zoals gezegd, een verminderde bereikbaarheid van maximaal 10% acceptabel is).
- 2.10. Voorts is er onduidelijkheid over de hoogte van de windmolens. In de FOSA is kennelijk uitgegaan van 1000 ft hoogte voor de windmolens. WINZ begrijpt nu dat het mogelijk de bedoeling is om in Nederwiek II hogere windmolens te plaatsen (>300 meter). Indien en voor zover dat inderdaad het geval is, meent WINZ dat de FOSA in dat geval opnieuw zal moeten worden uitgevoerd voor Nederwiek I-A (en I-B). Het is immers zeer zeker niet uitgesloten dat het plaatsen van hogere windmolens in Nederwiek II ook effect zal hebben op de kavelbegrenzing van Nederwiek I-A waardoor de obstakelvrije zone van 6,5 NM die nu wordt aangehouden in het Ontwerpkavelbesluit, waarschijnlijk niet afdoende is. WINZ wil op zijn minst een toezegging van de Minister dat de FOSA wordt aangepast/aangevuld indien in Nederwiek II hogere windmolens worden geplaatst.
- 2.11. **Kortom:** gelet op al het voorgaande is de motivering van de (veilige) bereikbaarheid van K13-A in het Ontwerpkavelbesluit en de bijbehorende MER volstrekt onvoldoende en onvolledig. Deze zijn immers gebaseerd op een aantal meer (algemene) bereikbaarheidsstudies en op de voorlopige resultaten van de FOSA (dan wel het Statement). Daarbij is het vooralsnog onduidelijk welke mitigerende maatregelen genomen worden en hoe dit verankerd wordt in de besluitvorming. Los van het feit dat WINZ het Ontwerpkavelbesluit vanwege deze

¹ Pagina 34 Ontwerpkavelbesluit.

reden niet goed kan beoordelen, meent WINZ dat de Minister hierdoor zéér onzorgvuldig heeft gehandeld. Wat WINZ betreft, is er immers nog altijd geen 100% zekerheid over de veilige bereikbaarheid van K13-A. Onbegrijpelijk, gelet op het grote (algemene) belang van het platform. Omdat de Minister op grond van een niet definitieve FOSA het Ontwerpkavelbesluit en de bijbehorende MER ter inzage heeft gelegd, wordt WINZ bovendien de mogelijkheid ontnomen om te reageren op een degelijk en volledig Ontwerpkavelbesluit op basis van afgeronde en volledige studie(s). Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel, op grond waarvan de Minister - onder andere - gehouden is om besluiten zorgvuldig voor te bereiden.

- 2.12. Daarbij stelt WINZ zich op het standpunt dat deze handelswijze in strijd is met artikel 3 lid 3 van de Wet windenergie op zee, op grond waarvan de Minister bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit verschillende belangen moet betrekken, waaronder (i) de vervulling van maatschappelijke functies van de zee (sub a) en (ii) de gevolgen van een aanwijzing voor derden (sub b). Tot slot brengt WINZ onder de aandacht dat deze handelswijze (zeer) onevenredige gevolgen met zich brengt, aangezien de (veilige) bereikbaarheid van K13-A niet gewaarborgd kan worden.
- 2.13. In dit hoofdstuk zijn de voornaamste bezwaren van WINZ uiteengezet die zien op de totstandkoming van het Ontwerpkavelbesluit en de MER. Hierna zal WINZ nog haar inhoudelijke zienswijzen uiteenzetten ten aanzien van het Ontwerpkavelbesluit (hoofdstuk 3) en de MER (hoofdstuk 4).

3. **Inhoudelijke zienswijzen Ontwerpkavelbesluit**

- 3.1. Hierna wordt inhoudelijk gereageerd op het Ontwerpkavelbesluit. Daarbij wordt steeds de betreffende paragraaf aangegeven.

Paragraaf 6.4.4

- 3.2. In paragraaf 6.4.4 van het Ontwerpkavelbesluit is (kort gezegd) aangegeven dat een afsluiting van een boorgat (put) in zeldzame gevallen kan falen, als gevolg waarvan herstelwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Vanwege deze reden is een voorschrift opgenomen in het Ontwerpkavelbesluit om eventuele hinder voor uitvoerders van deze herstelwerkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen (voorschrift 4 lid 10 van het Ontwerpkavelbesluit). WINZ constateert echter dat in het Ontwerpkavelbesluit géén voorschrift is opgenomen hoe bij een dergelijke calamiteit geborgd kan worden dat een boorplatform boven

een put per helikopter bereikbaar is voor het transport van bijvoorbeeld medewerkers en goederen.

- 3.3. Zoals WINZ in reactie van 30 juli 2024 op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau milieueffectrapport kavelbesluiten windenergiegebied Nederwiek (noord) (**bijlage 6**) reeds heeft aangegeven, heeft zij op grond van artikel 33 lid 1 van de Mijnbouwwet een wettelijke verplichting om mitigerende maatregelen te nemen indien er een anomalie op een afgesloten boorgat plaatsvindt. Het is niet ondenkbaar dat dan een mobiele boorinstallatie vereist is om deze putwerkzaamheden uit te voeren. Mocht het voorgaande al een optie zijn, dan is het vervolgens onmogelijk om met helikopters de mobiele platforms te benaderen voor transport van bemanningsleden. Op dat moment kan WINZ dus niet meer aan haar wettelijke verplichtingen voldoen. WINZ verzoekt vanwege deze reden om een voorschrift op te nemen in het definitieve kavelbesluit zodat geborgd wordt (en blijft) dat boorgaten per helikopter bereikbaar zijn in geval van calamiteiten.

Paragraaf 6.6.1 en 6.6.2

- 3.4. In deze paragraaf is aangegeven dat verschillende onderzoeken naar de gevolgen van een windpark in kavel I-A zijn uitgevoerd, specifiek voor de bereikbaarheid van platform K13-A. Daarbij wordt ook de FOSA genoemd, waarbij gesteld wordt dat de FOSA voor eind 2024 wordt afgerond. Dat is onjuist, de FOSA zal niet afgerond zijn voor februari 2025. Uit deze paragraaf volgt dat eventuele aanvullende observaties zullen worden meegenomen in het definitieve kavelbesluit en dat in het definitieve kavelbesluit rekening zal worden gehouden met benodigde mitigerende maatregelen volgens uit de FOSA. Desalniettemin wordt hier geconcludeerd dat een windpark in kavel I-A geen grote gevolgen heeft voor de helikopterbereikbaarheid. In reactie hierop verwijst WINZ naar hoofdstuk 2. Volgens WINZ staat dit geenszins vast en worden conclusies getrokken op grond van studies die nog niet zijn afgerond, en waarover nog geen consensus bestaat. Daarbij volgt uit het Statement dat een obstakelvrije zone van 7 NM vereist is, terwijl in het Ontwerpkavelbesluit wordt uitgegaan van 6,5 NM. Dit is tegenstrijdig en bovendien onduidelijk. Tot slot is figuur 6 misleidend, aangezien in deze afbeelding enkel de HTZ (5 NM) is aangegeven en niet de obstakelvrije zone.

Paragraaf 6.6.3

- 3.5. In deze paragraaf wordt wederom aangegeven dat kavel I-A geen grote gevolgen heeft voor de veilige bereikbaarheid van K13-A. Onduidelijk is wat moet worden verstaan onder 'geen grote gevolgen'. Verder verwijst WINZ naar

hoofdstuk 2, waarin uitgebreid is omschreven waarom een dergelijke conclusie in dit stadium geenszins kan worden getrokken.

Paragraaf 6.11.2

- 3.6. WINZ constateert dat de scheepvaartveiligheidsrisico's van K13-A in een aparte memo in beeld zijn gebracht. Als gevolg van de komst van windparken in Nederwiek (zuid) zal K13-A een hoger risicoprofiel krijgen. De aanvaar- en aandrijffrequentie neemt toe van eens in de 1065 jaar naar eens in de 467 jaar en blijft daarmee volgens de Minister laag. WINZ maakt zich wel degelijk zorgen over de gevolgen van aanvaring voor K13-A en zal dit in eventuele vervolgbesluitvorming ten aanzien van kavel I-B dan ook zeer zeker aan de orde stellen.

Paragraaf 6.11.3

- 3.7. In deze paragraaf leest WINZ dat uit de MER niet volgt of het maatregelenpakket voldoet aan het beleidsuitgangspunt van het Programma Noordzee 2022-2027 dat uitgaat van het minimaal handhaven van het bestaande scheepvaartveiligheidsniveau. In dat beleid is bovendien niet specifiek gedefinieerd welk risiconiveau aanvaardbaar wordt geacht én welke mate van onzekerheid geaccepteerd wordt, zo volgt uit deze paragraaf. WINZ kan dit niet plaatsen en vraagt zich af hoe de Minister dan wél kan concluderen dat een aanvaring met K13-A eens per 467 jaar laag is (zie randnummer 3.5).

Paragraaf 6.13.1

- 3.8. Hier wordt uiteengezet dat windparken in het zuidelijk deel van de Noordzee tot nader order gesloten blijven voor actieve, bodemberoerende visserij. WINZ merkt op dat dit mogelijk als gevolg heeft dat in de clearway méér visserij zal plaatsvinden. Volgens WINZ zijn de effecten van deze toename niet onderzocht in de MER, hetgeen een omissie is.

III Voorschriften (pagina 91 en verder)

- 3.9. WINZ merkt op dat er vreemd genoeg geen enkel voorschrift is opgenomen om de veilige bereikbaarheid van K13-A te waarborgen, ondanks het feit dat WINZ hierover reeds lange tijd met het Ministerie in gesprek is en ondanks het feit dat er verschillende studies worden uitgevoerd om de veiligheid te waarborgen. In dat verband verwijst WINZ naar voorschrift 2 lid 3, waarin wél een dergelijk voorschrift wordt gesteld ten behoeve van de aan- en uitvliegroute voor

het helikopterverkeer naar en van het TenneT-platform. WINZ verzoekt om een dergelijke mitigerende maatregel op te nemen in het definitieve kavelbesluit.

- 3.10. Bij voorschrift 4 lid 11 ontbreekt een mitigerende maatregel als gevolg waarvan WINZ kan blijven vliegen op een boorplatform als deze in een windpark moet zijn voor werkzaamheden aan een boorgat. WINZ verzoekt om een dergelijke mitigerende maatregel op te nemen in het definitieve kavelbesluit.

4. **Inhoudelijke zienswijzen MER**

- 4.1. Hierna wordt inhoudelijk gereageerd op de MER. Daarbij wordt steeds de betreffende paragraaf aangegeven.

Samenvatting, paragraaf 6.6, pagina XVI

- 4.2. In deze paragraaf wordt onder andere aangegeven dat het windpark een negatief effect heeft op de interferentie van meetapparatuur op het platform K13-A. Dit komt doordat een windpark in de kavel de windmetingen op platform K13-A in vrijwel alle richtingen verstoort. WINZ merkt op dat het weerstation van K13-A (ook) wordt gebruikt voor het vliegen op K13-A. Volgens WINZ is dit gegeven niet in de FOSA meegenomen. WINZ verzoekt om de FOSA op dit punt aan te vullen (voor zover dit nog niet is gebeurd). Verder wordt hier de HTZ genoemd, terwijl nu juist de obstakelvrije zone van belang is.

Paragraaf 8.3.3

- 4.3. Deze paragraaf omschrijft het effect van de realisatie van het windpark op de aanwezigheid van platform K13-A. Hier wordt (wederom) gesteld dat er meer schepen dicht langs het platform zullen varen, waardoor de aanvaar- en aandrijffrequentie zullen toenemen. WINZ verwijst ten aanzien van dit aspect naar haar reactie onder randnummer 3.6 en 3.7.

Paragraaf 10.5.1

- 4.4. In tabel 10.8 staat een aantal putten waar WINZ nog verantwoordelijk voor is. Het betreft de putten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-06 en K16-06-S1. Ten aanzien van dit aspect verwijst WINZ naar haar reactie onder randnummers 3.2 en 3.3. Volgens WINZ is onvoldoende rekening gehouden met de zorgplicht die op WINZ rust ten aanzien van deze boorgaten en de bereikbaarheid van een boorplatform.

Paragraaf 10.6.2

- 4.5. Kort gezegd worden hier de effecten omschreven van het windpark op het helikopterverkeer. WINZ vindt de conclusies die in deze paragraaf getrokken worden, erg voorbarig, gelet op het feit dat (zoals uitgebreid omschreven in hoofdstuk 2) de FOSA nog niet definitief is afgerond. Verder kan WINZ de conclusies ook niet volgen ten aanzien van kavel I-B. WINZ is van mening dat de effecten daar wel degelijk significant zijn, reden waarom de Minister besloten heeft om uiteindelijk eerst een ontwerp-kavelbesluit te nemen voor kavel I-A, zoals ook volgt uit de kamerbrief van 21 november 2024. Volgens WINZ worden op deze manier de werkelijke effecten minder inzichtelijk.

Paragraaf 10.9.1

- 4.6. Uit deze paragraaf volgt (wederom) dat er als gevolg van het windpark negatieve effecten zijn te verwachten op de windmetingen van K13-A. WINZ merkt nogmaals op dat het weerstation van K13-A (ook) wordt gebruikt voor het vliegen op K13-A. Volgens WINZ is dit gegeven niet in de FOSA meegenomen. WINZ verzoekt nogmaals om de FOSA op dit punt aan te vullen (voor zover dit nog niet is gebeurd).

Paragraaf 10.16

- 4.7. In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de negatieve effecten die optreden op overige gebruiksfuncties, waaronder het helikopterverkeer van K13-A. WINZ herhaalt haar standpunt: deze conclusies zijn voorbarig en daarmee onvolledig; zie voor een uitgebreide toelichting van dit standpunt hoofdstuk 2.

5. **Conclusie**

- 5.1. Er is nog altijd onvoldoende duidelijkheid ten aanzien van de (veilige) bereikbaarheid van platform K13-A. Dit kan mogelijk tot onevenredige gevolgen leiden voor WINZ, als operator van het platform. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid van K13-A nog steeds een knelpunt. Aan de hand van de (afgeronde) FOSA dient - in goed overleg en pas nadat alle stakeholders het daarover eens zijn - bepaald te worden hoeveel ruimte K13-A nodig heeft om het platform op een veilige wijze te bereiken, met inachtneming van een maximale 10% verminderde bereikbaarheid. De resultaten hiervan dienen vervolgens hun weerslag te vinden in de kavelgrenzen van Nederwiek noord én zuid.

- 5.2. Het Ontwerpkavelbesluit en de MER zijn daarom (zeer) onzorgvuldig tot stand gekomen en voor WINZ in dit stadium niet, althans niet goed, te beoordelen. Bovendien is deze handelswijze in strijd met artikel 3 lid 3 van de Wet wind-energie op zee. Hoe dan ook verzoekt WINZ u om haar zienswijze zeer serieus te nemen en te betrekken bij de besluitvorming.
- 5.3. WINZ blijft graag met het Ministerie in gesprek en hoopt uiteindelijk op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13-A worden gewaarborgd.
- 5.4. Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te (blijven) informeren.

Hoogachtend,

BIJLAGE 1

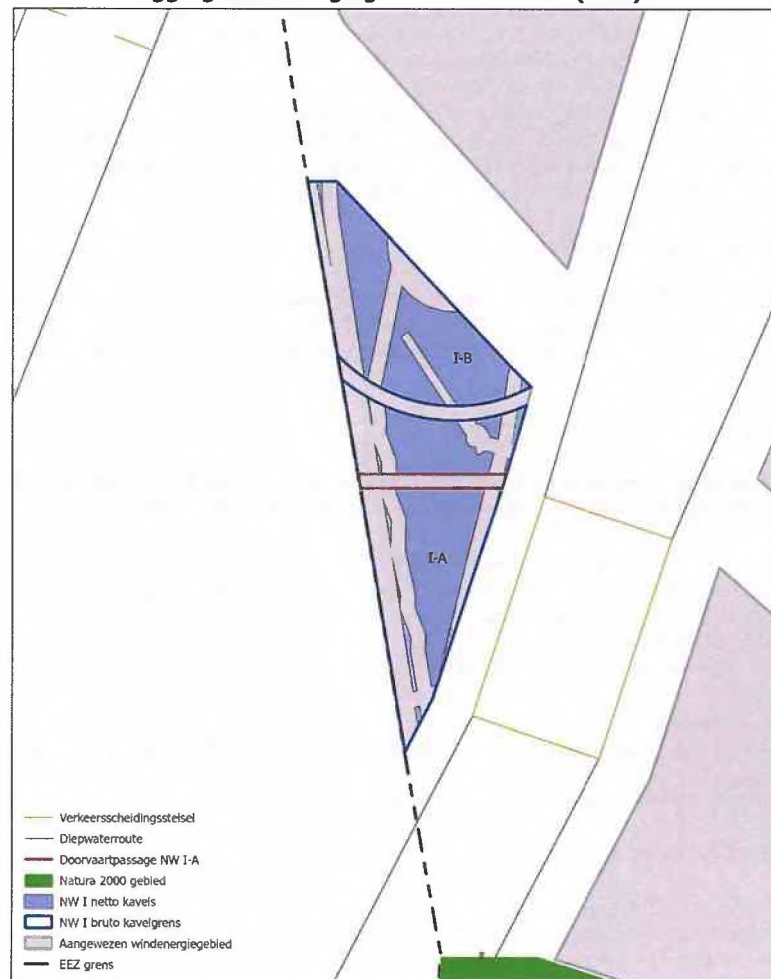

Kennisgeving ontwerp-kavelbesluit kavel I-A (voorheen kavel I) windenergiegebied Nederwiek (zuid), Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 ligt het ontwerp-kavelbesluit en het bijbehorende milieueffectrapport ter inzage voor de kavel I-A in het windenergiegebied Nederwiek (zuid). In deze periode kunt u hierop reageren.

Eerder was kavel I in windenergiegebied Nederwiek (zuid) aangewezen. Recent is kavel I (ca. 2 GW) gesplitst in twee kavels: kavel I-A en kavel I-B. Beide kavels bieden ruimte voor een windpark met een totaal geïnstalleerd vermogen van ten minste 1 GW en ten hoogste 1,15 GW. Het terinzage gelegde ontwerp-kavelbesluit betreft kavel I-A. De ligging van de kavel is te zien op de onderstaande kaart.

Ligging windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Scale 1 : 275.000

De creative commons license 4.0 is van toepassing op dit materiaal.

Deze kaart is beschikbaar op informatie beschikbaar in september 2024. Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan het samenstellen van de kaart, kan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland niet verantwoordelijk worden gehouden voor welke schade dan ook voortvloeiend uit onnauwkeurigheden en/of verouderde informatie. De besluiten over windenergie gebieden zijn nog niet definitief.

date: 2024-10-04 mapnr: 20241004MB

Wat gaat er gebeuren?

In het windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden op ongeveer 95 kilometer van de kust van Noord-Holland twee windparken gebouwd. Het heeft een oppervlakte van ca. 273 km². De windparken worden aangesloten op het TenneT-platform Nederwiek 1. De benodigde platforms en verbindingen om de energie vanuit de windparken op zee te kunnen transporteren naar het vaste land maken geen onderdeel uit van het ontwerp-kavelbesluit. De vergunningverlening hiervoor geschiedt in een aparte procedure.

Waarom is dit project nodig?

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-uitstoot, en daarmee samenhangend, het opwekken van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een prominente rol. Het Nederlandse deel van de Noordzee biedt ruimte voor windparken die de energie van de wind kunnen omzetten naar elektrische energie. Daarbij vergroot dit ook de energie onafhankelijkheid van Nederland. Dit zorgt voor een toekomst bestendige energie voorziening.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op grond van de Wet windenergiegebied op zee neemt de Minister van Klimaat en Groene Groei een kavelbesluit in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Minister van Infrastructuur en Waterstaat, en de Staatssecretaris van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In een kavelbesluit wordt bepaald waar en onder welke voorwaarden een windpark gebouwd en geëxploiteerd mag worden. Voor het ontwerp-kavelbesluit is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu en de gebruiksfuncties op de Noordzee in beeld te brengen, zodat deze volwaardig meegewogen kunnen worden bij het besluit. U kunt nu reageren op het ontwerp-kavelbesluit en de onderliggende stukken.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 reageren op het ontwerp-kavelbesluit en het milieueffectrapport. Dit heet het indienen van een zienswijze. In deze periode kunt u de documenten met informatie over de ontwerp-kavelbesluit bekijken op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

U kunt van vrijdag 22 november tot en met donderdag 2 januari 2025 reageren op het milieueffectrapport en het ontwerp-kavelbesluit. Dit heet het indienen van een zienswijze.

U kunt op drie manieren een zienswijze indienen.

- Bij voorkeur digitaal: via het reactieformulier op de website www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I.
- Per post: door een brief te sturen naar:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Wind op Zee Nederwiek (Zuid) kavel I-A
Postbus 111
9200 AC Drachten
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan sturen wij u per brief een ontvangstbevestiging.
- Telefonisch: op werkdagen tussen 09:00 en 17:00 uur op telefoonnummer 070 379 89 79.

Wat gebeurt er hierna?

De Commissie voor milieueffectrapportage brengt onafhankelijk een advies uit over het milieueffectrapport. De ontvangen zienswijzen en het advies van de Commissie worden meegewogen bij het nemen van de definitieve kavelbesluit.

De definitieve kavelbesluit wordt vervolgens ter inzage gelegd. Dit zal worden aangekondigd in de Staatscourant en op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I. Wanneer u niet middels een zienswijze reageert op de ontwerp-kavelbesluit, kunt u later alleen in beroep gaan bij de rechter als de vastgestelde kavelbesluiten tegen uw belangen ingaan.

Hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Soms is omgaan met computers wat lastiger. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid. Deze informatiepunten vindt u in de

bibliotheken. U kunt er binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld voor het op de computer bekijken van documenten die bij dit project horen. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepunt-digitaleoverheid.nl.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Nederwiek zuid kavel I-A en alle bijbehorende documenten vindt u op www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

BIJLAGE 2

AANGETEKEND en per gewone post

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windenergiegebied Nederwiek (zuid)
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Tevens digitaal via www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I

Rotterdam, 25 juli 2023

Referentie : 69523011 Wintershall / advies
Van : [REDACTED] advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]

Betreft : **Zienswijze conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau kavel I
windenergiegebied Nederwiek (zuid)**

Geachte heer, mevrouw,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. Op 22 juni 2023 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in de Staatscourant kennisgegeven van het feit dat de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau voor kavel I in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) ('cNRD') van 23 juni 2023 tot en met 3 augustus 2023 ter inzage ligt (**bijlage 1**). Gedurende deze periode kunnen zienswijzen worden ingediend met betrekking tot de cNRD. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13-A') indien invulling wordt gegeven aan het voornemen om een windpark te realiseren in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid). Middels deze brief dien ik namens WINZ tijdig een zienswijze in.

1. Achtergrond

- 1.1. WINZ is operator van K13-A. Dit platform is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13-A een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van vijf tot zes mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13-A heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13-A is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

- 1.2. Evenals elk ander offshore platform is het van grote importantie dat K13-A goed bereikbaar blijft, zowel met (bevoorrading- en onderhouds)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel en goederen. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Het installeren van windmolens binnen de huidige grenzen van kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) zal de bereikbaarheid van K13-A ernstig belemmeren; dit wordt later toegelicht.
- 1.3. Eerder, onder meer in de zienswijze die WINZ op 16 december 2021 heeft ingediend met betrekking tot het Ontwerpprogramma Noordzee (bijlage 2), heeft WINZ reeds verzocht om met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A.
- 1.4. Voorts hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (het '**Ministerie**'). Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13-A indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat binnen afzienbare tijd een cNRD zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ').
- 1.5. Hierop volgend heb ik op 7 maart 2023 namens WINZ een brief gestuurd aan de Minister voor Klimaat en Energie (de '**Minister**'), waarin zorgen zijn geuit omtrent het vasthouden aan de kavelgrenzen (bijlage 3). In deze brief is uitgebreid uiteengezet welke studies alsmede vluchten op de helikoptersimulator zijn uitgevoerd teneinde de gevolgen van Nederwiek zuid op K13-A te bepalen. Hieruit is naar voren gekomen dat de bereikbaarheid van het platform met helikopters met 30% zal afnemen indien voornoemd windpark gerealiseerd zal worden binnen de aangegeven grenzen uit het PNZ.
- 1.6. Het baart WINZ derhalve zorgen dat, ondanks de veelvuldige overleggen, de ingediende zienswijze en de brief aan de Minister, toch in de op 23 juni 2023 gepubliceerde cNRD de oorspronkelijk grenzen van Nederwiek zuid uit het PNZ zijn aangehouden. WINZ verzoekt u om in de beantwoording van de zienswijze eveneens inhoudelijk te reageren op de eerder door mij verzonden brief.

- 1.7. Het lijkt er derhalve op dat in het cNRD een onevenwichtige invulling wordt gegeven aan artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee. Hierin staat - kort gezegd - aangegeven dat de vervulling van maatschappelijke functies van de zee¹, de gevolgen voor derden, het milieubelang (waaronder het ecologisch belang), de kosten om een windpark in het gebied te realiseren en het belang van een doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt onderzocht en afgewogen moeten worden bij het nemen van kavelbesluiten.
 - 1.8. Voornoemde punten zullen uitgebreid onderzocht worden in het milieueffectrapport ('MER'). Voor wat betreft de geschade belangen van WINZ wordt echter eveneens voorgesteld om via maatwerk, parallel aan het MER proces, een oplossing te vinden. Tot op heden hebben de gesprekken met het Ministerie zich vooral toegespitst op het aanpassen van de operaties op K13-A en de (on)mogelijkheid om het platform met helikopter te benaderen. Bij maatwerk moet het probleem holistisch benaderd worden en derhalve ook naar oplossingen gezocht worden in de richting van aanpassingen aan het windpark, zo meent WINZ. Hieronder zal per aspect uit het cNRD dit standpunt verduidelijkt worden.
- 2. Clearway**
- 2.1. In Paragraaf 3.2 van de cNRD staat aangegeven dat Nederwiek bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel, dat van elkaar gescheiden is door een beoogde clearway ten behoeve van de scheepvaart, alwaar ook K13-A is gelegen. Deze clearway moet een veilige doorvaart voor de scheepvaart garanderen. Het gaat dan met name om de ferryverbinding met Newcastle in het Verenigd Koninkrijk en meer in het algemeen de verbinding van drukke scheepvaartroutes met de havens van IJmuiden en Amsterdam.
 - 2.2. Hierbij is aangegeven dat op termijn de clearway drukker kan worden vanwege ontwikkelingen elders op het scheepvaartnetwerk. In de gesprekken met het Ministerie heeft WINZ steeds haar zorgen geuit over de positionering van K13-A in het midden van deze clearway, dit vanwege de aanvaarrisico's. Hierop volgend heeft Marin in opdracht van Rijkswaterstaat Zee en Delta het "MEMO Aanvaar- en aandrijffrequentie platform K13" d.d. 12 december 2022, met projectnummer 33797.602/v2, opgesteld. Dit rapport geeft aan dat er meer schepen dichters langs het platform zullen varen waardoor de aanvaar- en aandrijffrequentie zullen toenemen. Hier wordt in het rapport van Marin echter geen conclusie aan verbonden.

¹ Waaronder het belang van een doelmatig ruimtegebruik van de zee

- 2.3. WINZ zal daarom de informatie uit dit rapport, alsmede het rapport dat daaraan ten grondslag ligt (Y. Koldenhof, SAMSON-analyse Wind op Zee; versnellingsopgave 2030 met doorkijk naar 2040 MARIN, 31797-1-MO-rev.1.0, augustus 2022) gebruiken om een ship collision risk studie uit te voeren ten behoeve van het voor K13-A specifieke en wettelijk vereiste Rapport inzake Grote Gevaren (RiGG). Indien deze studie laat zien dat de locatie van K13-A in de clearway een onaanvaardbaar risico op aanvaringen met zich meebrengt, en hierdoor de integriteit van de installatie, alsmede de veiligheid van de bemanning aan boord, in het geding zijn, dan is een herziening van de clearway alsmede de grenzen van Nederwiek zuid en noord, gelet op artikel 3, derde lid van de Wet windenergie op zee, een vereiste. In dat geval zijn de gevolgen voor WINZ immers onacceptabel.

3. Boringen

- 3.1. Op de voorgenomen locatie van Nederwiek zuid zijn in het verleden exploratieboringen verricht, waaronder de door WINZ geboorde putten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-06 en K16-06-S1. Deze boorgaten zijn inmiddels permanent afgesloten. Echter, op grond van artikel 33 lid 1 van de Mijnbouwwet rust op WINZ een wettelijke verplichting om mitigerende maatregelen te nemen indien er een anomalie op een van deze putten plaatsvindt. Het is niet ondenkbaar dat dan een mobiele boorinstallatie vereist is om deze putwerkzaamheden uit te voeren. Indien er een windpark bovenop de locatie van deze putten staat, is het niet mogelijk om een mobiele boorinstallatie te plaatsen en/of de locatie met helikopters te benaderen voor transport van bemanningsleden. Op dat moment kan WINZ dus niet meer aan haar wettelijke verplichtingen voldoen. Het Ministerie dient aan te geven hoe een mijnonderneming aan haar zorgplicht moet voldoen wanneer de infrastructuur van windparken dit onmogelijk maakt. In het verlengde hiervan meent WINZ dat zij bovendien niet aansprakelijk is voor eventuele nevenkosten, indien het zo zou zijn dat een windmolen verwijderd dient te worden om bij deze putten te komen. WINZ meent dat hierover duidelijke afspraken gemaakt dienen te worden.

4. Helicopter Traffic Zone

- 4.1. De boogde kavel I overlapt met de Helicopter Traffic Zone ('HTZ'); dit is een obstakelvrije zone rondom een boor- of productieplatform met als doel om op lage hoogte veilige helikoptermanoeuvres uit te kunnen voeren. In de tekst van het cNRD is aangegeven dat deze zone (in beginsel) 5 nautische mijlen ('NM') groot is. Dit komt ook overeen met de tekst uit de brief van het Directoraat-generaal Klimaat en Energie die op 17 mei 2023 naar de Voorzitter van de Tweede Kamer is verstuurd (kenmerk DGKE-DRE / 26637867). Hierin staat:

"Het Programma Noordzee geeft aan dat voor mijnbouwplatforms met een helikopterdek er in beginsel een obstakelvrije zone met een straal van 5 Nautische Mijl wordt vrijgehouden. Van de 5 NM kan worden afgeweken, mits dit aantoonbaar voor het bewuste platform geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en de bereikbaarheid. Hiervoor kan een aeronautisch onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om in een beperktere ruimte toch veilig te kunnen vliegen. De minimaal mogelijke obstakelafstand dient echter per platform te worden beoordeeld en afgestemd omdat elke situatie uniek is en met de betrokken mijnbouwonderneming(en) moet worden besproken. Dit betreft dus maatwerkoplossingen."

- 4.2. Dit aeronautische onderzoek heeft plaatsgevonden door een analyse van To70 op basis van weersomstandigheden rondom K13-A en een helikoptersimulatie door Bel Air Helicopters. Deze onderzoeken zijn bekend bij het Ministerie en hebben inzicht geboden in het feit dat de bereikbaarheid uiteenvalt in bandbreedtes. Door de aanwezigheid van het windpark wordt er alleen op zicht gevlogen in de clearway, waardoor K13-A minder bereikbaar is. Van de huidige situatie, met 100% bereikbaarheid vanwege het vliegen op radar, wordt deze conform het To70 onderzoek gereduceerd naar 75-85% (winter-zomersituatie). Hierbij is ook onderzocht of een nieuwe manier van aanvliegen, de zogenaamde offset approach zoals deze o.a. in Amerika is toegestaan, toegepast zou kunnen worden, maar dat levert geen bereikbaarheidswinst op.
- 4.3. Voorts zijn vluchten op een testsimulator uitgevoerd door Bel Air Helicopters en hieruit komt naar voren dat de ligging van K13-A in de clearway tussen Nederwiek zuid en noord leidt tot een verminderde bereikbaarheid van 30% op basis van 800ft windmolenhoogte. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in het cNRD een maximale windmolenhoogte van 1000ft is toegestaan. Indien deze hoogte daadwerkelijk door de exploitant wordt toegepast, zou dit een verdere reductie van de helikopterbereikbaarheid van K13-A tot gevolg hebben. Deze reducties in helikopterbereikbaarheid zijn voor WINZ niet acceptabel; hierdoor komt de integriteit van het platform alsmede de leveringszekerheid in het geding. Dit is ook veelvuldig in een achttal overleggen tussen het Ministerie en WINZ besproken. Het is derhalve opmerkelijk dat in figuur 3.6 van het cNRD de HTZ van 2,5 NM is aangehouden.
- 4.4. Voornoemde aeronautische studies hebben immers reeds aangetoond dat minimaal een HTZ van 5 NM vereist is. WINZ verzoekt daarom de grenzen aan te passen conform de 5 NM cirkel rondom K13-A. Daarnaast stelt WINZ zich op het standpunt dat het aan het Ministerie is om een studie uit te (laten) voeren naar de haalbaarheid hiervan. Tot op heden hebben de gesprekken tussen het Ministerie en WINZ om tot een maatwerkoplossing te komen zich namelijk louter gericht op aanpassing(en) van de operaties op K13-A en de

- 4.5. In paragraaf 3.2 van het cNRD wordt aangegeven dat voor Nederwiek zuid van-
wege de beoogde reserveringen voor andere infrastructuur (o.a. veiligheidszonen, onderhoudszones, obstakelvrije zones voor het helikopterverkeer) een
netto beschikbare ruimte resteert van ca. 156 km². Hierbij zij opgemerkt dat in
dat geval wordt uitgegaan van een HTZ van 2,5 NM. In het Programma Noord-
zee 2022-2027 is voor verkavelingen het vertrekpunt gehanteerd van een
dichtheid van 10 MW/km², met de kanttekening af te kunnen wijken als uit on-
derzoek blijkt dat efficiënt ruimtegebruik mogelijk blijft.
- 4.6. Uit verkenningen naar de levelized cost of energy ('LCOE') in Nederwiek (zuid)
volgt echter dat een windpark met een opgesteld vermogen van 2,3 GW tegen
aanvaardbare kosten kan worden gerealiseerd. Dit terwijl er conform PZN
slechts ruimte is voor een vermogen van maximaal 1,56 GW (10*156 = 1560
MW = 1,56 GW), waarbij wordt opgemerkt dat indien een HTZ van 5 NM wordt
aangehouden, nog veel minder vermogen kan worden gerealiseerd. WINZ
vraagt zich dan ook af hoe het PZN zich verhoudt tot de cNRD en meer in het
bijzonder tot de uitvoerbaarheid van het windpark.
- 4.7. Ook vraagt WINZ zich af of dit de reden is dat in de cNRD wordt uitgegaan van
een HTZ van 2,5 NM (in plaats van 5 NM). WINZ verzoekt het Ministerie om een
nieuwe LCOE uit te voeren met inachtneming van de basis HTZ van 5 NM.
- 4.8. Tot slot wijst WINZ op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor
het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties,
ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is
opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. Het Ministerie is verplicht om overeen-
komstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwe-
gingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een ob-
stakelvrije zone van 5 NM geldt.

5. Conclusie

- 5.1. WINZ stelt zich op het standpunt dat er nog altijd onvoldoende duidelijkheid is ten aanzien van verschillende onderzoekspunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters en de clearway. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid van K13-A een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.
- 5.2. WINZ stelt zich op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 NM rondom K13-A gewaarborgd dient te worden. WINZ blijft hierover graag met het Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13-A wordt gewaarborgd.
- 5.3. Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet,

Ploum

BIJLAGE 1

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau
milieueffectrapport kavelbesluit I
windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Datum	2 juni 2023
Status	Definitieve conceptnotitie

Colofon

Projectnaam	Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau milieueffectrapport kavelbesluit I windenergiegebied Nederwiek (zuid)
Projectleider(s)	[redacted]
Contactpersoon	[redacted] [redacted] [redacted] Directoraat-generaal Klimaat en Energie Postbus 20401 2500 EK Den Haag
Auteurs	[redacted]
Versie	definitieve conceptnotitie
Sirisnummer	ZK-0000023246

Inhoud

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau milieueffectrapport kavelbesluit I windenergiegebied Nederwiek (zuid).....1

1	Inleiding.....	5
1.1	Initiatief.....	5
1.2	Aanleiding.....	5
1.3	M.e.r.-plicht.....	7
1.4	Doel NRD en MER.....	8
1.4.1	Doel NRD.....	8
1.4.2	Doel MER.....	8
1.5	Procedure van de project-m.e.r.....	8
1.6	Inspraak.....	8
1.7	Initiatiefnemer.....	8
1.8	Leeswijzer.....	9
2	Wettelijk kader en beleid.....	10
2.1	Wet windenergie op zee.....	10
2.2	Beleid windenergie op zee.....	11
2.2.1	Nationaal Water Programma / Programma Noordzee 2022-2027.....	11
2.2.2	Routekaart windenergie op zee.....	12
2.2.3	Kader Ecologie en Cumulatie (KEC).....	12
2.2.4	Noordzeeakkoord.....	12
2.2.5	Netaansluiting door netbeheerder TenneT.....	14
3	Onderbouwing locatiekeuze en ligging kavels.....	15
3.1	Locatiekeuze.....	15
3.2	Ligging en beschrijving van het windenergiegebied.....	15
3.3	Verkaveling.....	21
4	Voorgenomen activiteit en alternatieven.....	25
4.1	Voornemen en bandbreedte-benadering.....	25
4.2	Voorlopige uitwerking van de bandbreedte.....	25
4.3	Elektrische infrastructuur: inter-array, platform, tracé.....	27
4.4	Nulalternatief en autonome ontwikkeling.....	27
4.5	Voorkeursalternatief.....	28
4.5.1	Onderzoek naar voorlopige bandbreedte en maatregelen.....	28
4.5.2	Passende beoordeling van het voorkeursalternatief.....	29
4.5.3	Borging van het voorkeursalternatief.....	30
5	Mogelijke milieueffecten, effectbeoordeling en maatregelen.....	31
5.1	Mogelijke effecten.....	31
5.1.1	Elektriciteitsopbrengst, vermeden emissies en circulariteit.....	31
5.1.2	Vogels, vleermuizen en onderwaterleven.....	32
5.1.3	Scheepvaartveiligheid.....	35
5.1.4	Sleepnetvisserij.....	35
5.1.5	Overige gebruiksfuncties.....	35
5.1.6	Geologie en hydrologie.....	36

5.1.7	Grensoverschrijdende effecten	36
5.2	Effectbeoordeling en mitigerende maatregelen	36
5.2.1	Beoordelingskader per mogelijk effect	36
5.2.2	Toetsing ecologische effecten	41
5.2.3	Cumulatie	43
5.3	Per milieuaspect mitigerende maatregelen bepalen	45
5.4	Leemtes in kennis	45
5.5	Evaluatie en monitoring	45
6	Opzet en inhoud van het milieueffectrapport	46
6.1	Inleiding	46
6.2	Inhoudsopgave MER	46
	Bijlage 1 Informatiebronnen voor windenergie op zee	47
	Bijlage 2 Gebruikte afkortingen en begrippen	48
	Bijlage 3 Procedure van de m.e.r. en het kavelbesluit	50
	Bijlage 4 Overzichtskaart windenergiegebied Nederwiek (zuid), coördinaten en oppervlakten	52

1 Inleiding

1.1 Initiatief

De voorliggende conceptnotitie bevat informatie omtrent het voornemen om een windpark te realiseren in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid). Het gebied ligt op circa 95 km uit de kust ter hoogte van het noordelijke deel van de provincie Noord-Holland (regio Den Helder en Texel). Naar verwachting wordt het windpark rond 2030 in gebruik genomen. Het belangrijkste doel van deze notitie is het bieden van een indicatie van de reikwijdte en het detailniveau van het nog op te stellen milieueffectrapport (MER) voor de kavel.

1.2 Aanleiding

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-emissies, en daarmee samenhangend, het produceren van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een prominente rol. De Wet windenergie op zee geeft het Rijk de mogelijkheid kavels vast te stellen en vervolgens uit te geven voor de ontwikkeling van windparken op zee (zie tekstkader).

Het kabinet heeft in de Klimaatwet vastgelegd dat ons land ernaar streeft om in 2030 49 procent minder CO₂ uit te stoten, dan in 1990, en in 2050 een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie te realiseren, en zet daartoe in op meer energie uit zon en wind. In de (aanvullende) routekaart windenergie op zee 2030¹, zijn de hoofdlijnen geschetst voor de uitrol van windenergie op zee voor de periode tot en met 2030. Het kabinet verdubbelt de ambitie voor windenergie op zee naar een opgestelde capaciteit van circa 21 gigawatt (GW) rond 2030. Het kabinet heeft drie nieuwe windenergiegebieden aangewezen Nederwiek, Lageland en Doordewind.²

Het potentieel vermogen van kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) bedraagt maximaal 2,3 GW. De Minister voor Klimaat en Energie kan (in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de Minister voor Natuur en Stikstof) een kavelbesluit nemen en stelt ten behoeve van het kavelbesluit een milieueffectrapport (MER) op. Deze notitie geeft een indicatie van wat in het kader van de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.) onderzocht gaat worden.

¹ Kamerstukken II 2021/22, 33 561, nr. 53.

² In het Programma Noordzee 2022-2027 aangeduid als respectievelijk windenergiegebied 1-z/1-n, 2 n/2-z en 5-o.

Tekstkader Besluiten windenergie

Besluiten windenergie op zee

Voordat een windpark op zee gebouwd kan worden, is een aantal besluiten nodig.

1. Eerst worden in een nationaal waterplan gebieden op de Noordzee aangewezen die geschikt zijn voor windenergie. Voor de periode 2022-2027 is dit het Programma Noordzee, dat onderdeel is van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Alleen binnen deze windenergiegebieden mogen kavels worden uitgegeven.
2. Binnen die gebieden wordt vervolgens voor elk windpark een kavel aangewezen. In het kavelbesluit wordt bepaald waar en onder welke voorwaarden een windpark gebouwd en geëxploiteerd mag worden. Los van het kavelbesluit worden het Inpassingsplan en de vergunningen voor het Net op zee van netbeheerder TenneT voorbereid.³ Het Net op zee wordt voor een of meer kavels aangelegd en zorgt voor de stroomverbinding van het windpark of windparken met het landelijk hoogspanningsnet. Het Net op zee bestaat uit een platform met een verbinding van vier kabels onder de zeebodem naar de kust.⁴ Vervolgens worden de landkabels via een converterstation op een bestaand hoogspanningsstation aangesloten.
3. Wie uiteindelijk een windpark mag bouwen, wordt bepaald in een tenderprocedure waarvoor geïnteresseerde partijen een voorstel kunnen indienen. Deze stap vindt plaats nadat een kavelbesluit is genomen. De indiener aan wie een kavel wordt toegewezen ontvangt een vergunning als bedoeld in artikel 12 van de Wet windenergie op zee.

Een kavelbesluit wordt in een vaste volgorde genomen met de volgende mogelijkheden voor inspraak of beroep:

- Eerst bestaat een mogelijkheid tot inspraak op de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau die beschrijft wat er in de m.e.r.-procedure onderzocht zal worden. De inspreker kan daarbij aangeven wat in het milieueffectrapport (meer, of anders) onderzocht moet worden om tot een ontwerp-kavelbesluit te komen.
- Als het onderzoek naar de milieueffecten is afgerond, bestaat een mogelijkheid om een zienswijze kenbaar te maken over het ontwerp-kavelbesluit en het MER en de 'passende beoordeling'⁵, waarbij aangegeven kan worden wat er aan veranderd zou moeten worden. De betreffende stukken worden ter inzage gelegd.
- Een definitief kavelbesluit staat open voor beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het kavelbesluit wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Een belangrijk onderdeel van een kavelbesluit behelst de toets van de natuuraspecten. Ingevolge de Wet windenergie op zee worden de toetsen die op grond van de Wet natuurbescherming⁶ dienen te

³ Het inpassingsplan uit de Wet ruimtelijke ordening wordt in de Omgevingswet vervangen door het instrument 'projectbesluit'.

⁴ Dit zijn de pluspoolkabel (+525kV), minpoolkabel (-525kV), metallic return (back up kabel) en een glasvezelkabel.

⁵ Een 'passende beoordeling' is een beoordeling van de effecten van een activiteit op de natuurdoelstellingen van een Natura 2000-gebied.

⁶ Anders dan de Wet windenergie op zee gaat de Wet natuurbescherming (Wnb) op in de Omgevingswet. Artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee zullen daar op aangepast worden. Dit betreft echter geen inhoudelijke wijziging van de vereisten.

worden uitgevoerd, geïntegreerd in het kavelbesluit. Bij de toetsing speelt ook het Kader Ecologie en Cumulatie⁷ een rol (zie paragrafen 2.2.3 en 5.2.3).

1.3

M.e.r.-plicht

De procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.-procedure) is voorgeschreven op grond van Europese en nationale wetgeving indien sprake is van (besluitvorming over) activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Deze activiteiten zijn opgenomen in het Besluit milieueffectrapportage. De m.e.r.-procedure resulteert in een rapport, het milieueffectrapport (MER). De inhoudelijke vereisten aan een milieueffectrapport zijn vastgelegd in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer.⁸

Een MER (ook wel: 'project-MER')⁹ is vereist voor besluiten over activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Het besluit dat hier aan de orde is, betreft een kavelbesluit als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Wet windenergie op zee. Het kavelbesluit bevat ook de afwegingen op grond van de Waterwet en de Wet natuurbescherming. Het kavelbesluit is in kolom 4 (Besluiten) van Bijlage C van het Besluit milieueffectrapportage opgenomen. Het betreft categorie C22.2, windparken bestaande uit twintig windturbines of meer. Dit betekent dat voor het toekomstig windpark in kavel I van het windenergiegebied Nederwiek (zuid) een (wettelijke) verplichting geldt tot het opstellen van een MER.

Er wordt in het MER inzicht gegeven in de overwegingen om in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) een kavel uit te geven. Hierbij gaat het om het beschouwen van het gekozen gebied ten opzichte van overige gebieden die in het Programma Noordzee 2022-2027 voor windenergie zijn aangewezen (locatieonderbouwing) en om het geven van inzicht in de ligging van de betreffende kavel binnen het windenergiegebied Nederwiek (zuid).

In het MER worden de milieueffecten van een toekomstig windpark onderzocht uitgaande van een bandbreedte aan eigenschappen van de turbines (zoals minimum vermogen en rotordiameter) en funderingen. De effecten van een dergelijke opstellingsbandbreedte worden door middel van onderzoek in detail bepaald en afgezet tegen de geldende milieueisen, waarbij beoordeeld wordt of aan deze eisen kan worden voldaan. Het detailniveau van het MER zal zodanig zijn dat voorafgaand aan de realisatie van het windpark op basis van het kavelbesluit geen verdere m.e.r.-procedure meer doorlopen hoeft te worden.

Significante effecten op Natura 2000-gebieden zijn bij het realiseren van een windpark doorgaans niet op voorhand uit te sluiten. Daarom dient ook een zogenaamde 'passende beoordeling' als bedoeld in de Wet natuurbescherming¹⁰ te worden opgesteld ten behoeve van een kavelbesluit. De passende beoordeling zal integraal (als bijlage) worden gevoegd bij het MER. Ten behoeve van de leesbaarheid worden de

⁷ Volgens het (ontwerp van het) Programma Noordzee 2022-2027 moeten kavelbesluiten voor windenergie op zee worden beoordeeld aan de hand van het toetsingskader Ecologie en Cumulatie.

⁸ De wetgeving rond de milieueffectrapportage wordt opgenomen in afdeling 16.4 van de Omgevingswet en in hoofdstuk 11 en bijlage V bij het Omgevingsbesluit.

⁹ Indien een MER wordt opgesteld bij een (finaal ruimtelijk) besluit spreekt men ook wel van een besluit-MER en indien een MER wordt opgesteld bij een plan van een plan-MER.

¹⁰ Ook de Wet natuurbescherming wordt opgenomen in de Omgevingswet. De eisen als opgenomen in de artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee veranderen echter niet.

belangrijkste bevindingen ten aanzien van de effecten op kwalificerende waarden in relatie tot specifieke Natura 2000-gebieden ook in de hoofdtekst van het MER verwerkt.

Elk windpark wordt verbonden met het hoogspanningsnet op land. Deze verbinding is geen onderdeel van het kavelbesluit en geen onderdeel van de onderhavige m.e.r.-procedure. De beoogde kavel wordt aangesloten op het Net op zee Nederwiek 1. Voor elk Net op zee wordt een aparte rijkscoördinatieprocedure gevolgd, inclusief een apart te doorlopen m.e.r.-procedure. Het gaat daarbij om het platform op zee, de kabels die van dit platform naar land lopen en aansluiting via een converterstation op het hoogspanningsnet op land.

1.4 Doel NRD en MER

1.4.1 Doel NRD

Het belangrijkste doel van deze conceptnotitie is het bieden van een indicatie van de reikwijdte en het detailniveau van het nog op te stellen MER. Met andere woorden: waar heeft het MER betrekking op, welke effecten worden in beeld gebracht en op welk detailniveau? De NRD is het uitgangspunt voor het opstellen van het MER voor kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid).

1.4.2 Doel MER

Het doel van het op te stellen MER is om informatie te leveren die het mogelijk maakt om het milieubelang - in brede zin - een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming omtrent de kavel. In het MER zal per milieuaspect het relevante wettelijke kader en beleidskader worden weergegeven.

1.5 Procedure van de project-m.e.r.

Voor een kavelbesluit wordt de uitgebreide project-m.e.r.-procedure gevolgd. In bijlage 3 wordt weergegeven welke stappen worden doorlopen voor deze procedure.

1.6 Inspraak

In dit project zijn er twee formele inspraakmomenten:

1. tijdens de terinzagelegging van de concept-NRD;
2. tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-kavelbesluit, inclusief het MER.

De plaatsen en tijden van de twee periodes van inspraak worden bekendgemaakt door middel van publicatie in de Staatscourant. Na verwerking van de zienswijzen wordt het definitieve kavelbesluit vastgesteld. Ook (de kennisgeving van) het definitieve kavelbesluit wordt gepubliceerd in onder meer de Staatscourant. Tegen het kavelbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.7 Initiatiefnemer

Het MER wordt opgesteld in opdracht van de Minister voor Klimaat en Energie, in afstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de Minister voor Natuur en Stikstof.

1.8**Leeswijzer**

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het wettelijk kader voor windparken op zee en relevant beleid. Hoofdstuk 3 gaat in op de onderbouwing van de locatiekeuze en de ligging van de kavel. Hoofdstuk 4 gaat in op de voorgenomen activiteit, de bandbreedtebenadering en het voorkeursalternatief. Hoofdstuk 5 geeft aan wat de belangrijkste milieueffecten zijn die worden onderzocht in het MER, hoe deze effecten worden bepaald en hoe effecten gemitigeerd of voorkomen kunnen worden. Hoofdstuk 6 geeft een mogelijke inhoudsopgave weer van het nog op te stellen MER, zodat een indruk wordt gegeven hoe het MER er uit komt te zien. In de bijlagen volgen achtereenvolgens een verwijzing naar belangrijke bronnen, gebruikte afkortingen en begrippen, een beschrijving van de procedure van de m.e.r. en een overzichtskaart van het windenergiegebied Nederwiek (zuid).

2 Wettelijk kader en beleid

2.1 Wet windenergie op zee

Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Wet windenergie op zee kan de Minister van Economische Zaken en Klimaat (thans Minister voor Klimaat en Energie), in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (thans Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (thans Minister voor Natuur en Stikstof), een kavelbesluit nemen. In het kavelbesluit wordt een kavel ten behoeve van een windpark en een tracé voor de aansluitverbinding tussen het windpark en het aansluitpunt aangewezen. Voor kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) is dit aansluitpunt het platform Nederwiek 1. Ingevolge artikel 3, tweede lid, van de Wet windenergie op zee kan een kavel slechts worden aangewezen binnen gebieden die in het nationaal waterplan (Programma Noordzee 2022-2027) zijn aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden.

Bij de voorbereiding van het kavelbesluit moeten de belangen zoals opgenomen in artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee onderzocht en afgewogen worden. Deze belangen betreffen de vervulling van maatschappelijke functies, de gevolgen voor derden, het ecologisch belang, de kosten om een windpark in het gebied te realiseren en het belang van een doelmatige aansluiting op een aansluitpunt.

Met betrekking tot het ecologische belang is een belangrijk onderdeel van het kavelbesluit de toets van de natuuraspecten op grond van de Wet natuurbescherming. De geïntegreerde uitvoering van de toets van de natuuraspecten is nader uitgewerkt in de artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee. Dit heeft als gevolg dat er geen aparte ontheffing (soortenbescherming) of vergunning (gebiedsbescherming) op grond van de Wet natuurbescherming nodig is.

Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Wet windenergie op zee worden aan het kavelbesluit regels en voorschriften verbonden. Daarbij gaat het met name om locatie-specifieke randvoorwaarden voor de bouw en exploitatie van een windpark teneinde de hierboven genoemde belangen te beschermen. Naast het verbinden van regels en voorschriften moeten ook onderdelen in het kavelbesluit opgenomen worden zoals gesteld in artikel 4, tweede lid, van de Wet windenergie op zee. Dit betreft onder meer de uitkomsten van locatie-specifieke onderzoeken.

Op grond van hoofdstuk 3 van de Wet windenergie op zee kan door de Minister voor Klimaat en Energie een vergunning verleend worden voor de bouw en exploitatie van een windpark op zee binnen een kavel waarvoor een kavelbesluit is genomen. In deze vergunning wordt onder meer bepaald voor welk tijdvak de vergunning geldt en binnen welke termijn de in de vergunning aangegeven activiteiten moeten worden verricht.

Overigens moeten alle windparken voldoen aan de bepalingen in paragraaf 6a van hoofdstuk 6 van het Waterbesluit.¹¹ Deze paragraaf bevat algemene regels over uiteenlopende aspecten van de bouw, exploitatie en verwijdering van windparken. De algemene regels hebben onder meer

¹¹ Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden deze bepalingen overgenomen in paragraaf 7.2.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

betrekking op de kwaliteit en sterkte van de turbines, de aan te brengen veiligheidsvoorzieningen, de omgang met calamiteiten en archeologie.

2.2 **Beleid windenergie op zee**

2.2.1 *Nationaal Water Programma / Programma Noordzee 2022-2027*

In het Nationaal Water Programma, specifiek het onderdeel Programma Noordzee 2022-2027, worden de hoofdlijnen van het Noordzeebeleid en de daartoe behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid vastgelegd. Voorheen was dit vastgelegd in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Met het Programma Noordzee 2022-2027 stelt het Rijk de kaders voor ruimtelijk gebruik van de Noordzee in relatie tot de toestand van het mariene ecosysteem en voor het beleid gericht op het verbeteren van de milieutoestand. In het Programma Noordzee 2022-2027 worden (de buitengrenzen van) gebieden op zee aangewezen waar windparken gebouwd mogen worden (binnen nog uit te geven kavels). Om hierin een zorgvuldige afweging te kunnen maken is bij de totstandkoming van het programma onderzoek gedaan naar onder andere:

- het effect van windparken op zee op de ecologie;
- de gevolgen voor interactie met scheepvaart;
- de mogelijkheden voor verplaatsing en/of medegebruik van militaire oefengebieden;
- de interactie met mijnbouwactiviteiten.

Windenergiegebied Nederwiek (zuid), in het Programma Noordzee 2022-2027 (nog) aangeduid als windenergiegebied 1-z, is één van die gebieden.¹² Het Programma Noordzee 2022-2027 bevat voorts ruimtelijke kaders voor de inpassing van windparken op zee ten aanzien van diverse aspecten. Het gaat daarbij om algemene uitgangspunten en instrumenten als het 'Ontwerpcriterium afstand tussen scheepvaartroutes en windparken' en het 'Ontwerpproces: afstand tussen mijnbouwlocaties en windparken'. Over de ruimtelijke samenhang tussen windparken en mijnbouwactiviteiten op zee is op 17 mei een aanvullende kamerbrief gepubliceerd.

Doorvaart en medegebruik

Ook bevat het Programma Noordzee 2022-2027 uitgangspunten voor doorvaart en medegebruik van windparken. Doorvaart en medegebruik in windenergiegebieden zijn als communicerende vaten. Waar doorvaart is, kan (vaak) geen medegebruik plaatsvinden met vaste constructies in de waterkolom en vice versa. Het faciliteren van zowel doorvaart als grootschalig medegebruik zorgt ervoor dat integrale doorvaart in de nieuwe windenergiegebieden niet mogelijk is. Het beleid staat doorvaart in gerealiseerde windparken alleen onder voorwaarden toe in speciaal aangewezen doorvaartpassages. Onder medegebruik in windparken op zee wordt verstaan natuurontwikkeling, voedsel (passieve visserij, maricultuur) en hernieuwbare energieopwekking en opslag (elektriciteit uit of op het water en installaties voor waterstofproductie). Medegebruik is in principe mogelijk in gerealiseerde windparken op zee. Voor Borssele, Hollandse Kust (zuid), (noord) en (west), en IJmuiden Ver wordt na de vaststelling van de definitieve inrichting van het gebied een 'Handreiking gebiedspaspoort' gemaakt. Via een zonering wordt vervolgens aangegeven waar in het windpark ruimte is voor medegebruik. Uitgezonderd van medegebruik zijn: doorvaartpassages, onderhouds- en

¹² <https://www.noordzeeloket.nl/beleid/programma-noordzee-2022-2027/>

veiligheidszones rondom platforms, windturbines, inter-array-kabels en de logische vaarroutes daarnaartoe.

2.2.2

Routekaart windenergie op zee

Het kabinet heeft in 2022 de (aanvullende) routekaart 2030 aangeboden aan de Tweede Kamer.¹³ De (aanvullende) routekaart 2030 bevat de hoofdlijnen voor de ontwikkeling van windenergie op zee tot rond 2030. Het is de opvolger van de (oorspronkelijke) routekaart 2030. In het programma VAWOZ (Verkenning aanlanding wind op zee) 2030 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de energie uit de windenergiegebieden van de (aanvullende) routekaart aan te sluiten op het landelijk hoogspanningsnet.

De (aanvullende) routekaart 2030 omvat een schema voor het ontwikkelen van windparken tot een totale capaciteit van ca. 21 GW. Het gaat, naast de bestaande en reeds vergunde windparken¹⁴, om plannen voor de volgende nog te benutten gebieden:

Windenergiegebied, kavel(s)	Omvang	(Verwachte) ingebruikname windpark
IJmuiden Ver, kavel Gamma ¹⁵	ca. 2,0 GW	2029
Nederwiek (zuid), kavel I	ca. 2,0 GW	2030
Nederwiek (noord), kavels II en III	ca. 4,0 GW	2030/2031
Doordewind, kavels I en II	ca. 4,0 GW	2031
Ten noorden van de Waddeneilanden, kavel I, waterstofproductie pilot	ca. 0,7 GW	2031
Hollandse Kust (west), kavel VIII	ca. 0,7 GW	Nader te bepalen

2.2.3

Kader Ecologie en Cumulatie (KEC)

Ecologie is een belangrijk onderwerp in de belangenafweging bij het realiseren van windparken op zee. Volgens het Programma Noordzee 2022-2027 moeten kavelbesluiten voor windenergie op zee worden beoordeeld aan de hand van het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC). Op grond van dat kader wordt inzichtelijk gemaakt welke effecten geplande windparken zullen hebben in cumulatie met andere windparken in binnen- en buitenland. Het gaat daarbij met name om effecten op beschermde soorten. Het KEC is in april 2022 (versie 4.0) op basis van de laatste inzichten herzien.¹⁶ In dit KEC 4.0 is rekening gehouden met verschillende uitrolscenario's. In de besluitvorming over kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt uitgegaan van de in KEC 4.0 gehanteerde methodes.

2.2.4

Noordzeeakkoord

In februari 2019 heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat het Overleg Orgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) gevraagd om samen met de rijksoverheid en stakeholders een Noordzeeoverleg te initiëren met als doel om samen met de betrokken ministeries en maatschappelijke partijen tot een 'Noordzeeakkoord' te komen. Het daaruit resulterende Akkoord voor de Noordzee (juni 2020) bevat keuzes en afspraken voor beleid die de opgaven voor visserij, natuur en windenergie concreet en langdurig met elkaar in balans brengen. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van andere gebruikers zoals zeevaart, defensie en zandwinning.

¹³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, Kamerstuk 33 561, nr. 53.

¹⁴ Het betreft windparken in de bestaande windenergiegebieden Borssele en Hollandse Kust (zuid, noord en west), en de windparken Gemini, Luchterduinen, Offshore windpark Egmond aan Zee (OWEZ) en Prinses Amalia windpark (PAWP).

¹⁵ IJmuiden Ver, kavel Gamma is een samenvoeging van (voorheen) IJmuiden Ver, kavels V en VI.

¹⁶ Zie: <https://www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/ecologie/cumulatie/kader-ecologie/>.

Figuur 2.1 Aangewezen windenergiegebieden. De gebieden Nederwiek, Lageland en Doordewind zijn in 2022 nieuw aangewezen in het Programma Noordzee.¹⁷

Het Rijk heeft het Noordzeeakkoord ondertekend en zich daarmee verbonden aan de afspraken daarin. Het Noordzeeakkoord vormt samen met de internationale beleidsontwikkelingen, de wettelijke kaders (waaronder de Waterwet, Wet natuurbescherming en de Wet windenergie op zee) en de NOVI de basis voor de beleidsvoornemens die in het Programma Noordzee 2022-2027 zijn uitgewerkt, waaronder de realisatie van windenergie op zee.

Inmiddels is het Noordzeeoverleg een gestructureerd overlegorgaan van stakeholders en de rijksoverheid dat gericht op overeenstemming overleg voert over de uitvoering van de afspraken uit het Noordzeeakkoord. Er zijn vier werkgroepen actief: Beschermde gebieden; Gebiedspaspoorten en medegebruik; Energie en infrastructuur en Voedseltransitie.

Het Noordzeeoverleg heeft in 2023 een studie in gang gezet die een beschrijving en afwegingskader zal opleveren waarin voor de verschillende

¹⁷ In het Programma Noordzee 2022-2027 aangeduid als respectievelijk windenergiegebied 1-z/1-n, 2-n/2-z en 5-o.

soorten infrastructuur in/op de Noordzee, waaronder ook windparken en verbindingen van het net op zee worden verstaan, best beschikbare technieken (BBT) beschreven staan voor natuur-inclusief bouwen en mitigerende en natuurversterkende maatregelen. Om tot het moment van oplevering van de beschrijving en het afwegingskader invulling te kunnen geven aan de afspraak over beste beschikbare technieken in het Akkoord voor de Noordzee, committeren de leden van het Noordzeeoverleg zich voor de periode tot aan het moment van oplevering aan werkafspraken die in het Noordzeeoverleg van 17 mei 2023 zijn bekrachtigd.

2.2.5

Netaansluiting door netbeheerder TenneT

Op grond van de Elektriciteitswet 1998¹⁸ is TenneT aangewezen als de beheerder van het Net op zee voor het transport van met wind opgewekte elektriciteit naar het landelijke hoogspanningsnet. De beoogde kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt door TenneT voorzien van een platform op zee en aansluitverbindingen met het hoogspanningsnet op het land. Het platform op zee heeft een capaciteit van ca. 2 GW, maar er kan voor maximaal 2,3 GW aan turbines worden aangesloten ('overplanting').¹⁹ De route van de verbinding loopt via het Veerse Meer naar het Sloegebied.²⁰ Dit Net op zee Nederwiek 1 is geen onderdeel van het kavelbesluit. De besluitvormingsprocessen voor de afzonderlijke kavels en het Net op zee worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. Ten behoeve van het inpassingsplan en de vergunningen voor het Net op zee wordt een MER opgesteld en de Rijkscoördinatieregeling doorlopen.

¹⁸ Stb, 2016, 116.

¹⁹ Overplanting: het installeren van meer vermogen dan het gegarandeerde transportvermogen. Het windpark zal lang niet altijd op vol vermogen draaien, waardoor de transportcapaciteit van het net op zee meestal maar ten dele wordt benut.

²⁰ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022-09/Concept-NRD-Net-op-zee-Nederwiek-1.pdf>

3 Onderbouwing locatiekeuze en ligging kavel

3.1 Locatiekeuze

In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn gebieden aangemerkt als windenergiegebied. Daarbij is er voor gekozen om alleen de contouren van de gebieden aan te geven. Nederwiek (zuid) is een van die gebieden.

Onderzoek naar de locatiekeuze in het MER

In (het Aanvullend Plan-MER bij) het Programma Noordzee 2022-2027 is nagegaan of windenergiegebied Nederwiek (zuid) geschikt is voor de realisatie van windenergie. Daarbij zijn de effecten van windenergie in Nederwiek (zuid) op hoofdlijnen onderzocht voor wat betreft de aspecten ecologie, scheepvaart, visserij en mijnbouw. In het plan-MER is tevens gekeken naar de geschiktheid in vergelijking met de overige voor windenergie aangewezen gebieden. Hieruit volgt dat het gebied niet minder geschikt is dan de overige aangewezen gebieden. Negatieve effecten zijn in algemene zin vergelijkbaar. In het MER voor het kavelbesluit worden de verschillende nog beschikbare alternatieve windenergiegebieden op hoofdlijnen vergeleken. Er zal in het MER gebruik gemaakt worden van informatie van de milieueffectrapporten en passende beoordelingen van het Programma Noordzee 2022-2027, aangevuld met recentere achtergrondinformatie.

Leeswijzer

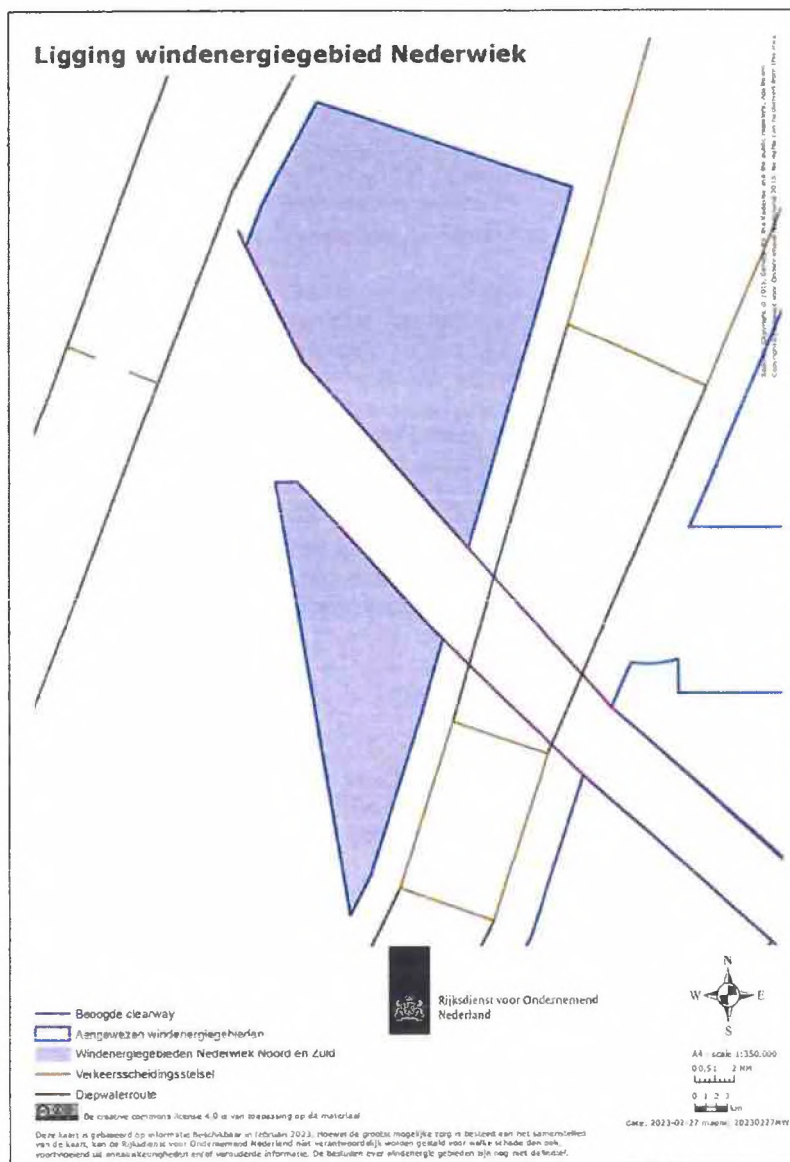
Paragraaf 3.2 geeft allereerst enkele kenmerken van het gebied. In paragraaf 3.3 wordt vervolgens kort ingegaan op hoofdelementen uit de onderbouwing van de ligging van de kavel.

3.2 Ligging en beschrijving van het windenergiegebied

Het aangewezen windenergiegebied Nederwiek (zuid) ligt in de Nederlandse exclusieve economische zone (EEZ). Het gebied ligt op ongeveer 95-100 kilometer van de kust (ca. 51-54 nautische mijl). Nederwiek bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel, van elkaar gescheiden door een beoogde clearway voor de scheepvaart. Het volledige windenergiegebied Nederwiek (zuid en noord) heeft een oppervlakte van in totaal 600 km².

Kavel I is de enige kavel in windenergiegebied Nederwiek (zuid).²¹ Het windenergiegebied Nederwiek (zuid) heeft een oppervlakte van ca. 273 km². De beoogde kavel heeft een (netto) oppervlakte van ca. 156 km².

²¹ De beoogde kavels II en III zullen worden aangewezen in Nederwiek (noord). Net als in het windenergiegebied Hollandse Kust (bestaande uit de delen: zuid, noord, west) worden de kavels doorgenummerd.

Figuur 3.1 Ligging windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Het windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt in het oosten door scheepvaartroutes begrensd. In het zuidwesten grenst Nederwiek (zuid) aan de EEZ van het Verenigd Koninkrijk (VK), waar ook windparken worden gerealiseerd (Norfolk Boreas). In het noorden wordt windenergiegebied Nederwiek (zuid) begrensd door een in het Programma Noordzee 2022-2027 aangekondigde clearway. Deze clearway biedt een veilige doorvaart voor de scheepvaart. Het gaat dan om de ferryverbinding met Newcastle in het Verenigd Koninkrijk en meer in het algemeen de verbinding van drukke scheepvaartroutes met de havens van IJmuiden en Amsterdam (zie ook tekstkader). In de beoogde clearway is het gasplatform K13-A gelegen.

Doorvaart in windenergiegebied Nederwiek

Het Programma Noordzee voorziet in het faciliteren van doorvaart in windenergiegebieden voor kleinere, veelal niet-routegebonden scheepvaart. Het beleid staat doorvaart in gerealiseerde windparken alleen onder voorwaarden toe in speciaal aangewezen doorvaartpassages.

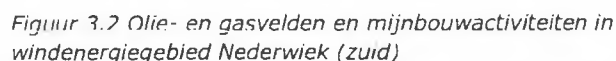
Uit analyses van niet route-gebonden scheepvaart rond windenergiegebied Nederwiek volgt dat verreweg de meest relevante vaarbewegingen richting Noord-Engeland en Schotland gaan. Omdat dat deels ook om grotere schepen zoals ferry's gaat, is daarvoor in het Programma Noordzee 2022-2027 een clearway aangekondigd ten noorden van kavel I, die voldoende ruimte biedt voor alle typen scheepvaart. Naast de beoogde clearway is centraal in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) een doorvaartpassage voorzien voor kleinere schepen. De beoogde passage is ca. 10.000 meter lang en 950 meter breed. Aan beide zijden wordt een ruimtelijke marge aangehouden van ca. 150 meter ten opzichte van de turbineposities, zodat bij nood kan worden uitgeweken. De beoogde passage is weergegeven in figuur 3.6.

De exacte ligging is nog onderwerp van afstemming met Britse stakeholders, gelet op de ontwikkeling van het windpark Norfolk Boreas aan de Britse zijde van de grens. Deze doorvaartpassage in kavel I van Nederwiek (zuid) is nodig om in een directe oost-west oversteek ter hoogte van Den Helder te voorzien. Op termijn kan daarnaast ook de clearway drukker worden vanwege ontwikkelingen elders op het scheepvaartnetwerk. In dat geval kan het ook relevant worden om voor niet-routegebonden scheepvaart een alternatief te hebben voor de clearway. De passage in kavel I van Nederwiek (zuid) voorziet hier dan in.

Ten noorden van de beoogde kavel I ligt het uitgeproduceerde gasveld K13-A. Het ter plaatse nog aanwezige platform K13-A (in fig. 3.2 weergegeven als K13-AP) produceert zelf geen gas meer maar behandelt gas dat afkomstig is van gasvelden elders. In de kavel liggen voorts de onontwikkelde gasvelden K16-5 en P01-FB. Er zijn geen vigerende winnings- en/of opsporingsvergunningen voor olie en gas. Wel zijn er in het verleden boringen gedaan.²² Alle boorgaten zijn permanent afgesloten. Kavel I overlapt met een gebied waarvoor een vergunning voor het opsporen van CO₂ complexen in zoutwaterhoudende lagen is aangevraagd.²³

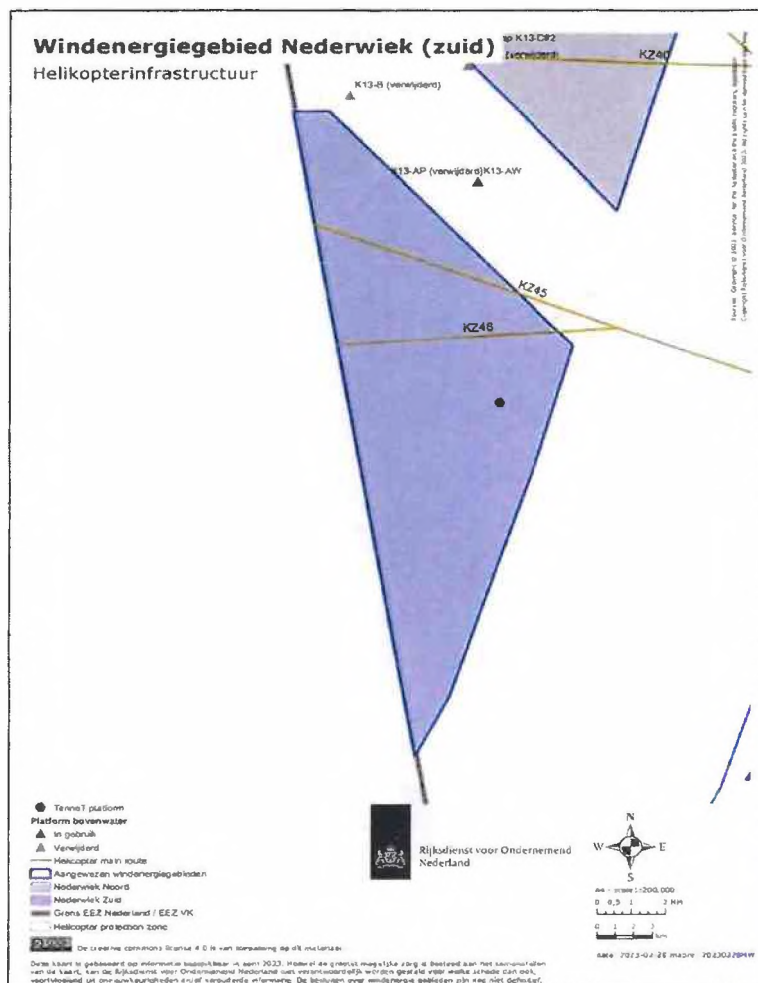
²² Het betreft de boorgaten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-01, K16-02, K16-02-S1, K16-03, K16-04, K16-05, K16-05-S1, K16-06, K16-06-S1, P01-03, P01-05.

²³ De vergunningaanvraag betreft de blokken K08, K10, K11, K12, K13, K14, K15 en K17.

De beoogde kavel overlapt met de Helicopter Traffic Zone (HTZ) van platform K13-A. Een HTZ is een obstakelvrije zone van (in beginsel) 5 nautische mijl rondom een boor- of productieplatform met als doel om op lage hoogte tot maximaal 2.000 voet (circa 609 meter) veilig manoeuvres te kunnen uitvoeren, verbonden aan de nadering of het vertrek van een helikopter. Een HTZ wordt ingesteld ter verhoging van het vliegveiligheidsbewustzijn van de piloot en dient ter bescherming van het luchtverkeer onderling. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft een eerste studie laten uitvoeren naar de helikopterbereikbaarheid van K13-A. Om beide activiteiten in te kunnen passen en geen vertraging op de Routekaart windenergie op zee te krijgen worden in afstemming met de betrokken mijnbouw operator parallel aan het opstellen van het MER voor Nederwiek (zuid) aanvullende onderzoeken gedaan om tot maatwerkoplossingen te komen.

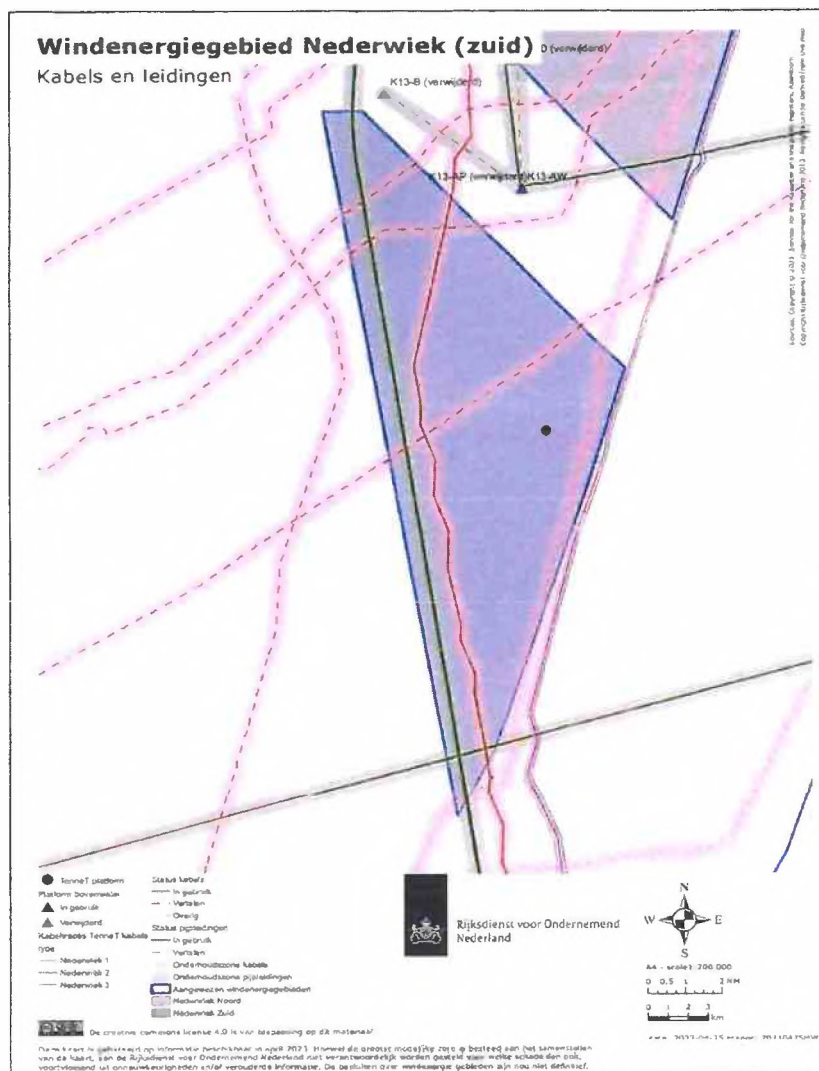
Kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt voorts doorkruist door twee helicopter main routes (HMR's), te weten KY645 en KY646. Een HMR is een luchtverkeersroute waar civiele helikopters opereren op een geregelde basis, voornamelijk van en naar olie- en gasplatforms.

Figuur 3.3 Ligging helikopterinfrastructuur

Diverse actieve en verlaten kabels en buisleidingen kruisen kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid): Telecomkabel SEA-ME-WE 3 (actieve kabel van België naar Duitsland); Telecomkabel UK-Germany 3 (verlaten kabel van Engeland naar Duitsland); Telecomkabel UK-DK 3 (verlaten kabel van Engeland naar Denemarken); Telecomkabel Winterton-Borkum 1 (verlaten kabel van Engeland naar Duitsland); Pijpleiding Statoil ASA/Franpipe (actieve gasleiding); Pijpleiding BBL (actieve gasleiding); Electriciteitskabel Neuconnect (toekomstige hoogspanningskabel tussen Duitsland en VK).

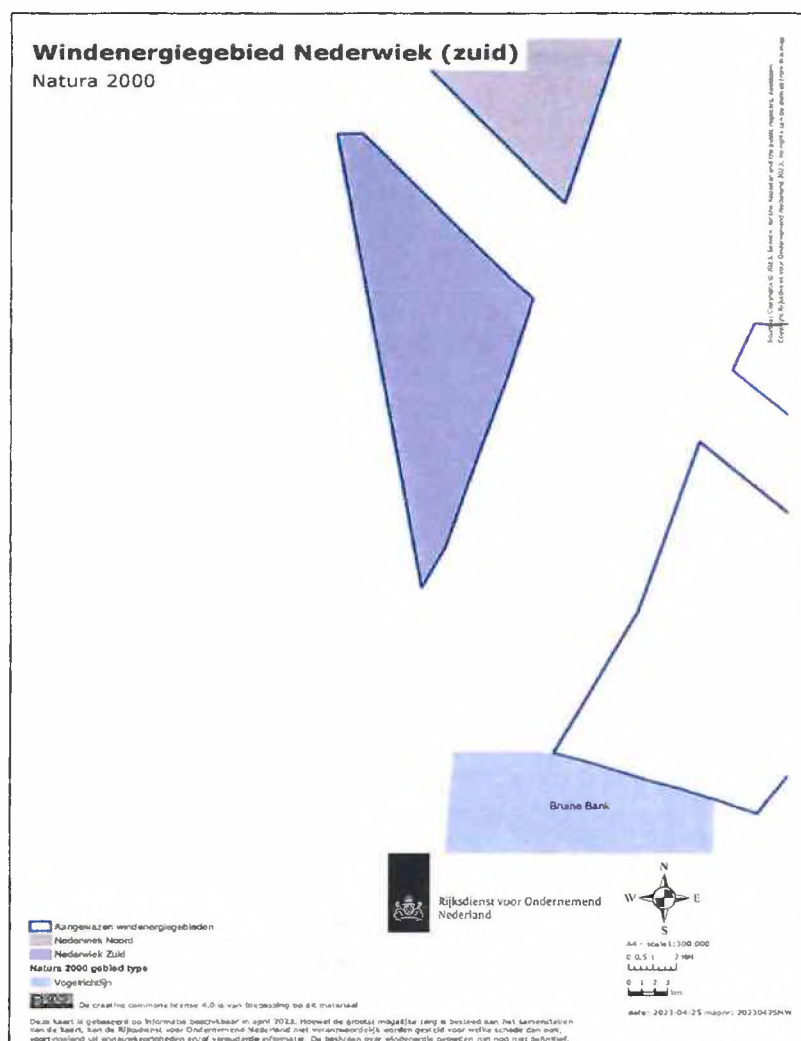
In de verkaveling is rekening gehouden met onderhoudszones rond de leidingen en kabels die naar verwachting nog in gebruik zijn als het windpark wordt gebouwd. Het gaat om de BBL, Franpipe (gas), SEA-ME-WE 3 (telecom) en Neuconnect (hoogspanning). Er zal worden uitgegaan van onderhoudszones van ca. 500 meter aan de buitenzijden van deze infrastructuur.

Figuur 3.4 Kabels en leidingen in windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Het windenergiegebied Nederwiek (zuid) is gelegen buiten Natura 2000-gebied. De kortste afstand tussen de beoogde kavel I (zuid) en Natura 2000-gebied Bruine bank is ca. 15 kilometer. De afstand tot de Klaverbank is ca. 80 kilometer. De overige in de Nederlandse Noordzee aangewezen Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Friese Front, liggen op respectievelijk ca. 100 en 85 kilometer afstand.²⁴

²⁴ In het Programma Noordzee is bepaald dat voor 2025 onafhankelijk wordt onderzocht welke gebieden voldoen aan de selectiecriteria voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. De vier gebieden Doggersbank, Klaverbank (beide reeds aangewezen als Habitatrichtlijngebied), Centrale Oestergronden en Hollandse kust voldoen aan de selectiecriteria en zullen voor 2025 worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Figuur 3.5 Ligging Natura 2000-gebied ten opzichte van windenergiegebied Nederwiek (zuid)

3.3

Verkaveling

Zoals gesteld in de paragrafen 2.2.1 en 3.2 zal in windenergiegebied Nederwiek (zuid) één kavel worden uitgegeven: kavel I.

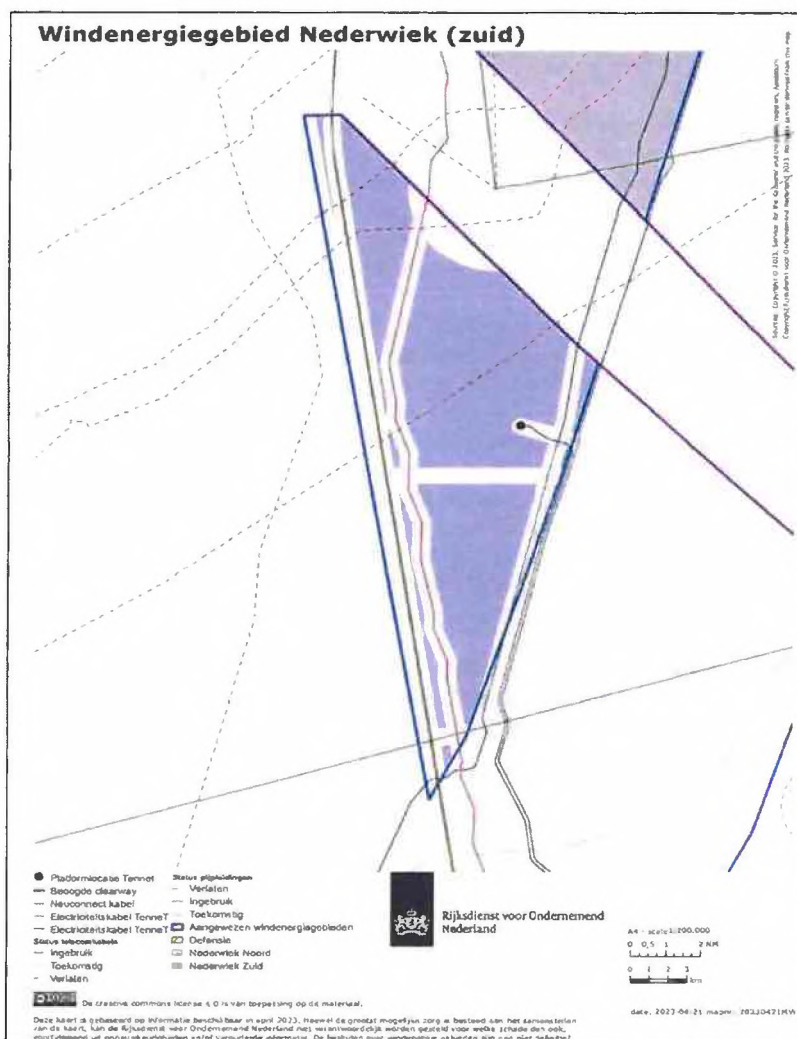
Vanwege de aansluitcapaciteit van het beoogde TenneT-platform op zee Nederwiek 1 van maximaal 2,3 GW, en gelet op een optimale benutting van de te realiseren aansluiting (Net op zee), is het uitgangspunt om ruimte te bieden voor maximaal 2,3 GW. De indeling van de kavel in het gebied Nederwiek (zuid) wordt ontworpen in samenhang met het Net op zee. Daarbij worden in eerste instantie belemmeringen voor de plaatsing van windturbines in kaart gebracht. Het betreft binnen de begrenzing van het windenergiegebied de in paragraaf 3.2 benoemde kabels en leidingen en de beoogde clearway. In de figuren 3.1 tot en met 3.5 is het windenergiegebied Nederwiek (zuid) weergegeven met de aanwezige belemmeringen. Het TenneT-platform wordt relatief centraal geplaatst nabij de oostgrens van kavel I. Vervolgens wordt op basis van een zo kort

mogelijk tracé van de kabels tussen de mogelijke turbineposities en het platform (inter-array-kabels) gekomen tot een kavelindeling.

Bij de verkaveling worden diverse kaders en richtlijnen gehanteerd. In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn bijvoorbeeld het 'Ontwerpproces: afstand tussen mijnbouwlocaties en windparken' en het 'Ontwerpcriterium afstand tussen scheepvaartroutes en windparken' opgenomen. Over de ruimtelijke samenhang tussen windparken en mijnbouwactiviteiten op zee is op 17 mei een aanvullende kamerbrief gepubliceerd.

Ook zijn onderzoeken verricht naar de effecten van zogturbulentie van windturbines op de vliegveiligheid en naar de helikopterbereikbaarheid van mijnbouwplatforms. In afstemming met de betrokken mijnbouw operator worden parallel aan het opstellen van het MCR voor Nederwiek (zuid) aanvullende onderzoeken gedaan om tot constructieve maatwerkoplossingen te komen waarbij veiligheid, bereikbaarheid en continuïteit van de mijnbouw activiteiten worden gewaarborgd. Met de resultaten van deze onderzoeken en de afstemming daarover met de betrokken mijnbouwoperator wordt rekening gehouden bij het vaststellen van de uiteindelijke grenzen van de kavel I in het uiteindelijke ontwerp-kavelbesluit Nederwiek (zuid).

De voorgenomen kavel is weergegeven in figuur 3.6 (blauwe vlakken). De grenzen van het windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden vastgelegd in een voorbereidingsbesluit op grond van artikel 9 van de Wet windenergie op zee.

Figuur 3.6 Voorgenomen kavel I in windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Een uitgangspunt van het Programma Noordzee 2022-2027 is dat binnen het aangewezen windenergiegebied Nederwiek (zuid en noord) een clearway nodig is om een veilige doorvaart te garanderen voor de scheepvaart. Het gaat dan om het scheepvaartverkeer van IJmuiden naar Newcastle. De beoogde clearway vormt voorts een verbinding met de Fair Isle Passage en met de toekomstige Northern Sea Route. Ten behoeve van scheepvaartveiligheid worden voorwaarden gesteld aan de breedte van de clearway. Deze is ter plaatse van het windenergiegebied Nederwiek (zuid en noord) minimaal 7.400 meter vanwege het daar nog aanwezige mijnbouwplatform K13-A. Gelet op de beoogde ligging van de clearway blijft een gebied ten zuiden daarvan beschikbaar met een bruto oppervlakte van ca. 273 km².

Vanwege de beoogde reserveringen voor andere infrastructuur (o.a. veiligheidszones, onderhoudszones, obstakelvrije zones voor het helikopterverkeer) resteert een netto beschikbare ruimte van ca. 156 km². In het Programma Noordzee 2022-2027 is voor verkavelingen het vertrekpunt gehanteerd van een dichtheid van 10 MW/km², met de

kanttekening af te wijken als uit onderzoek blijkt dat efficiënt ruimtegebruik mogelijk blijft. Uit verkenningen naar de levelized cost of energy (LCOE) in Nederwiek (zuid) volgt dat een windpark met een opgesteld vermogen van 2,3 GW tegen aanvaardbare kosten kan worden gerealiseerd. In die verkenningen is tevens een alternatief bestudeerd waarbij het vertrekpunt van 10 MW/km² wel werd gerespecteerd. In deze onderzochte variant was een deel van de turbines gepositioneerd ten noorden van de beoogde clearway, in windenergiegebied Nederwiek (noord). De LCOE van deze variant was vergelijkbaar met de LCOE van de varianten waarin alle turbines ten zuiden van de clearway waren geplaatst. Het grootste voordeel van dat alternatief dat zowel Nederwiek (zuid) en een deel van Nederwiek (noord) beslaat is dat er minder zogeeffekten zijn als gevolg van de extra ruimte. Dit voordeel valt echter weg tegen de nadelen van hogere kosten voor inter-array bekabeling en onderhoudskosten. Bovendien brengt het leggen van inter-arraykabels in de beoogde clearway een verhoogd risico op kabelschade met zich mee. Derhalve is ervoor gekozen de kavel te positioneren in de beschikbare ruimte ten zuiden van de beoogde clearway, in het windenergiegebied Nederwiek (zuid). Alternatieve verkavelingen buiten Nederwiek (zuid) worden in het MER niet onderzocht. Wel kunnen in het MER verkavelingsvarianten binnen windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden onderzocht. Het is daarom van belang dat in het MER het gehele windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt onderzocht en niet enkel de voorgestelde verkaveling als weergegeven in figuur 3.6. Het milieueffectonderzoek betreft daarmee de volledige ruimte binnen de begrenzing van het windenergiegebied Nederwiek (zuid), als weergegeven in kaart en coördinaten in bijlage 4.

4 Voorgenomen activiteit en alternatieven

4.1 Voornemen en bandbreedte-benadering

Het uitgeven van een kavel via een kavelbesluit vormt het voornemen dat beschouwd wordt in het MER. Er wordt in het kavelbesluit een bandbreedte-benadering gehanteerd om de toekomstige vergunninghouder flexibiliteit te bieden (zie het onderstaande kader).

Bandbreedte van opstellingsmogelijkheden

Door een kavel uit te geven waarbinnen verschillende turbineopstellingen, turbintypes en funderingsmethoden mogelijk zijn, binnen een vooraf bepaalde bandbreedte, wordt een flexibele inrichting van de kavel mogelijk. De ontwikkelaar heeft binnen de bandbreedte de vrijheid om een optimaal ontwerp te maken voor het windpark in termen van kosteneffectiviteit en energieopbrengst. Deze bandbreedtebenadering stelt specifieke eisen aan het MER. Alle milieueffecten die verbonden zijn aan alle mogelijke opstellingen die het kavelbesluit mogelijk maakt, dienen onderzocht te zijn. Het onderzoeken van alle mogelijke opstellingen is door de veelheid aan denkbare combinaties echter niet mogelijk. Daarom wordt uitgegaan van een worst-case-benadering: als de worst-case-situatie van de bandbreedte wat betreft de effecten toelaatbaar is, dan zijn alle opstellingen binnen de bandbreedte mogelijk.

De worst-case-situatie zal per milieuaspect of gebruikersbelang verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de verschillende ingreep-effectrelaties voor vogels en zeezoogdieren. Bij het onderzoek wordt hiermee rekening gehouden door in het MER meerdere worst-case-situaties te onderzoeken en te vergelijken. De parameters die de worst-case-situaties afbakenen worden benoemd en beschreven; denk hierbij aan zaken als maximaal aantal turbines, maximale onder-/bovengrens van de rotor, maximaal rotoroppervlak, kenmerken van de funderingsmethode etc.

Om een beeld te verkrijgen van de mogelijkheden om de effecten te verminderen worden tevens mitigerende maatregelen benoemd en onderzocht. Hiermee wordt voorkomen dat alleen een worst-case-situatie in beeld wordt gebracht en worden mogelijkheden voor optimalisatie geïdentificeerd.

Om de bandbreedte in opstellingsmogelijkheden te onderzoeken is het enerzijds nodig om na te gaan welke effecten nog toelaatbaar zijn in een worst-case-situatie en deze worst-case-situatie te beschrijven (zie tekstkader). Anderzijds is het van belang te weten welke wensen in de energiesector bestaan ten aanzien van turbinegrootte, aantal turbines en funderingswijze. Het is de trend om naar steeds grotere turbines te gaan. De bandbreedte die wordt beschouwd in het MER en de passende beoordeling komt in de volgende paragraaf aan bod.

4.2 Voorlopige uitwerking van de bandbreedte

De bandbreedte aan invullingsmogelijkheden binnen de kavel, die onderzocht wordt in het MER, wordt in de NRD bepaald. De waarden van de bandbreedte zijn gebaseerd op de huidige stand der techniek, verwachtingen omtrent ontwikkelingen voor de komende jaren, de

uitkomst van de MER's en passende beoordelingen voor de kavels in de windenergiegebieden Borssele, Hollandse Kust (zuid, noord en west) en IJmuiden Ver, en het KEC 4.0.

Als uitgangspunt voor het bepalen van de bandbreedte is verder aangehouden dat het moet gaan om opties die redelijkerwijs (technisch) realiseerbaar zijn binnen de termijnen verbonden aan de uit te geven kavel. De bandbreedte is hieronder weergegeven.

Tabel 4.1 Te hanteren bandbreedte in het MER

Onderwerp	Bandbreedte
Totaal opgesteld vermogen	2,0 - 2,3 GW
Maximaal aantal turbines	153
Vermogen individuele windturbines	Minimaal 15 MW
Tiphoogte individuele windturbines	Maximaal 305 meter
Tiplaagte individuele windturbines	Minimaal 25 meter
Rotordiameter individuele windturbines	236 - 280 meter
Maximaal totaal rotoroppervlak ²⁵	7.081.150 m ²
Onderlinge afstand tussen windturbines	Minimaal 4 maal de rotordiameter
Aantal bladen per windturbine	2, 3
Type funderingen	Monopile, multipile, gravity based structure, suction bucket, drijvende fundering
Geluidsnorm in geval van heien van fundering (impuls geluid)	Uitgangspunt: 160 dB re 1 µPa _{2s} SEL _{ss} (op 750 meter van de geluidsbron) Vanwege mogelijke knelpunten bij de uitvoering wordt ook 164 dB re 1 µPa _{2s} SEL _{ss} (op 750 meter van de geluidsbron) onderzocht
Geluidsnorm in geval van andere funderingstechnieken dan heien (continu geluid)	Uitgangspunt: voor continu geluid een vergelijkbaar beschermingsniveau voor bruinvissen als voor heigeluid met een geluidsnorm van 160 dB re 1 µPa _{2s} SEL _{ss} (op 750 meter van de geluidsbron)
In geval van heien/trillen van fundering; aantal palen per turbine en diameter funderingspaal/-palen:	• Monopile: 1 paal van 11,5 - 15 meter in diameter • Multipile (waaronder 'tripods' en 'jackets'): 3 tot 4 palen van 3 - 5 meter in diameter
In geval van een fundering zonder heien, afmetingen op zeebodem:	• Gravity Based: Tot 50 meter in diameter • Suction Bucket: Tot 30 meter in diameter
Elektrische infrastructuur (inter-array bekabeling)	66 kV, Ingegraven op ca. 1 meter en op diepte gehouden

In het MER worden verschillende scenario's met ongeveer 0%, 5% en 15% overplanting onderzocht (bandbreedte opgesteld vermogen: 2,0 - 2,3 GW).

Uitgangspunt in het MER zijn opstellingen van turbines die voor de lay-out van het park en de toegepaste turbines realistisch zijn. Hiermee wordt bedoeld dat niet alle mogelijke combinaties uit de tabel (bijvoorbeeld van vermogen en rotordiameter) onderzocht worden maar alleen combinaties die logisch zijn. Een opstelling met een turbine met een laag vermogen in combinatie met een zeer grote rotor kan bijvoorbeeld buiten beschouwing blijven.

²⁵ Maximaal totaal rotoroppervlak is gebaseerd op 115 turbines met een rotordiameter van 280 meter.

Niet alle parameters uit de tabel zijn even belangrijk wat betreft de te verwachten milieueffecten, en behoeven naar verwachting dan ook niet allemaal vastgelegd te worden in de uiteindelijk uit te geven bandbreedte.

Bepalend voor de effectbepaling in het MER zijn met name:

- het aantal windturbines;
- de diameter van de rotor van de windturbines;
- het type fundering en de hei-energie die benodigd is bij het heien van funderingen (en daarmee het geluidsniveau), en
- de tiphoogte en tiplaaagte van de windturbines.

Wanneer turbines een groter vermogen dan 15 MW hebben, maar qua maatvoering (tiphoogte, -laagte en rotordiameter) passen binnen de bandbreedte uit de voorgaande tabel, dan zullen de effecten niet meer zijn dan wordt beschouwd als worst case in het MER. Dat komt doordat voor de kavel een vermogen van maximaal 2,3 GW geldt en bij toepassing van turbines met een individueel vermogen van meer dan 15 MW worden er in totaal minder dan het bindend vastgelegd maximum aantal turbines geïnstalleerd. Daarmee verminderen de milieueffecten en valt een dergelijke ontwikkeling binnen de beschouwde bandbreedte. In andere woorden, met meer MW per turbine binnen dezelfde maatvoeringen wijzigt het worst-case-scenario niet. De maatvoeringen zijn bepalend voor de effecten, niet het vermogen per turbine op zichzelf.

4.3

Elektrische infrastructuur: inter-array, platform, tracé

Elk windpark zal aangesloten worden op een TenneT-platform binnen het windenergiegebied. In het MER worden de effecten van de kabels van de aansluitverbinding naar het platform op zee onderzocht. De aansluitverbinding wordt gevormd door de kabels van windturbines die in strengen/groepen worden aangesloten op het platform ('inter-array-kabels'). Het is gebruikelijk om inter-array-kabels in windparken in te graven en op ca. één meter diepte te houden om beschadiging te voorkomen. De mogelijke effecten van het ingraven en het op diepte houden van de inter-array-kabels worden in het MER onderzocht.

Het MER gaat niet in detail in op de aanleg van het platform en de exportkabels naar land, aangezien TenneT daarvoor de effecten onderzoekt in een apart MER (zie paragraaf 2.2.5). Wel kunnen deze effecten, als onderzocht door TenneT, relevant zijn voor de beschrijving van effecten in cumulatie.

4.4

Nulalternatief en autonome ontwikkeling

Het nulalternatief is de huidige situatie met de autonome ontwikkeling.²⁶ Het gebied zal zich dan ontwikkelen in lijn met de actuele situatie, zonder realisatie van het windpark. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving. In de nulsituatie kunnen wel elders windparken in gebruik zijn, die een invloed kunnen hebben op het gebied.

Daarnaast behandelt de effectbeschrijving niet alleen de gevolgen van de realisatie van het windpark afzonderlijk, maar ook in 'cumulatie' met andere autonome ontwikkelingen. Dit betekent dat niet alleen de effecten van het windpark zelf, maar ook de effecten van andere plannen of projecten worden betrokken in de effectbeschrijving. In dit kader worden

²⁶ Autonome ontwikkelingen zijn op zich zelf staande ontwikkelingen die onafhankelijk van het windpark plaatsvinden en waarover al een besluit is genomen (bijvoorbeeld waarvoor vergunning is verleend).

als autonome ontwikkeling ten minste de reeds vergunde maar nog niet operationele windparken betrokken.

Het betreft daarbij ook windparkontwikkelingen in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Met name de parken in het Verenigd Koninkrijk zijn door de grote omvang en relatief nabije ligging mogelijk relevant in het kader van autonome ontwikkeling of cumulatie.

De relevantie van deze buitenlandse windparken is onder andere afhankelijk van de effecten op de populaties van soorten (met name van vogels, vleermuizen en zeezoogdieren) die invloed kunnen ondervinden van windparken. In het KEC 4.0 (2022) is ook gekeken naar de invloed van de buitenlandse parken.

Ten slotte kunnen overige ontwikkelingen relevant zijn om te beschouwen in het kader van autonome ontwikkeling of cumulatie. Dit wordt in het MER nader uitgewerkt. Op cumulatie wordt ingegaan in paragraaf 5.2.3.

4.5 Voorkeursalternatief

4.5.1 *Onderzoek naar voorlopige bandbreedte en maatregelen*

De in tabel 4.1 bepaalde voorlopige bandbreedte wordt in kaart gebracht door in het MER voor relevante milieuaspecten (zoals ecologie) en belangen (zoals sleepnetvisserij, mijnbouw en scheepvaart) te onderzoeken welke effecten maximaal kunnen optreden. Voor de diverse aspecten vormen verschillende uitwerkingen van de bandbreedte de worst-case-situatie. Daarom kunnen diverse opstellingen worden doorgerekend. Nagegaan wordt of deze maximale effecten toelaatbaar zijn en welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen of moeten worden om de effecten te verzachten of teniet te doen. Een deel van de te nemen mitigerende maatregelen en/of normen is al bepaald in het KEC 4.0 en tot uitdrukking gebracht in tabel 4.1. In het MER kan het uitgangspunt worden gehanteerd dat deze maatregelen bindend worden vastgelegd in het kavelbesluit.

Vaststellen van de maximaal uit te geven bandbreedte

Op basis van de uitkomsten van het MER en andere (beleidsmatige) overwegingen wordt uiteindelijk een beslissing genomen over de gewenste uit te geven bandbreedte. Deze bandbreedte vormt tezamen met te treffen effect-mitigerende maatregelen het voorkeursalternatief.

De volgende tabel 4.2 geeft een voorbeeld van de werkwijze van het MER-onderzoek en het bepalen van de uit te geven bandbreedte en mitigerende maatregelen (tezamen voorkeursalternatief). Voor een aantal aspecten (kolom 1) is bij wijze van voorbeeld aangegeven hoe de bandbreedte wordt bepaald. Zo is voor vogels bijvoorbeeld het effect uitgedrukt in het aantal aanvaringsslachtoffers per jaar (kolom 2). Per soort kan worden bepaald welk aantal aanvaringsslachtoffers maximaal toelaatbaar is gelet op de (ontwikkeling van de) omvang van de populatie (kolom 3). Vervolgens wordt gekeken welke maatregelen zijn te nemen om het aantal aanvaringsslachtoffers te verlagen, bijvoorbeeld het beperken van de totale rotordiameter van de toegestane windturbines binnen de kavel (kolom 4). In de laatste kolom wordt aangegeven of er al dan niet voor wordt gekozen om deze maatregel te betrekken in het voorkeursalternatief dat in het kavelbesluit wordt verankerd.

Tabel 4.2 MER-onderzoek en bepalen uit te geven bandbreedte met fictieve voorbeelden voor een beperkt aantal aspecten

Aspect	Effect	Toelaatbaarheid	Maatregelen	Vast te leggen in kavelbesluit
Vogels	Aantal aanvaringen bedraagt ... per jaar	Overschrijding toetsnorm populatie van soort x en y	Beperking van het totale rotoroppervlak binnen de kavel	Ja, om effecten zo veel als mogelijk te beperken
	Barrièrewerking met als gevolg dat vogels moeten omvliegen	Effect is in dit geval marginaal en toelaatbaar	Aanpassing omtrek windpark	Nee, niet aan de orde want het effect is toelaatbaar en de maatregel heeft drastische gevolgen voor het voornemen
Vleermuizen	Aantal aanvaringen bedraagt ... per jaar	Overschrijding toetsnorm populatie van soort x en y	Verhogen van de cut-in windspeed ²⁷ in risicoperiode	Ja, om effecten zo veel als mogelijk te beperken
Bruinvissen	Verstoring van ... bruinvissen gedurende ...	Overschrijding 95-procentnorm in relatie tot de draagkracht van de populatie bruinvissen	Maximaal niveau onderwatergeluid van 160 dB μ Pa2s SELss of 164 dB μ Pa2s SELss meter van de geluidsbron) bij heien	Ja, in de vorm van een geluidsnorm

4.5.2

Passende beoordeling van het voorkeursalternatief

Het is conform de Wet natuurbescherming verboden om zonder vergunning projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Voor projecten die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied moet een zogenaamde passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied worden gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen.²⁸

²⁷ De cut-in-windspeed is de gegeven windsnelheid waarbij de turbine begint te produceren. Onder deze snelheid draait de turbine in vrijloop. De cut-in windspeed varieert per turbinetype, maar ligt doorgaans rond 3,5 m/s. Met een ingreep kan de cut-in-windspeed verhoogd worden.

²⁸ Artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming is niet van toepassing op projecten waarop het kavelbesluit betrekking heeft. Echter, indien de bouw en exploitatie van een windpark op zee de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied als bedoeld in de Wet natuurbescherming kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, gelet op de Instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied, is artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming en het

Aangezien op voorhand significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten zijn, wordt een passende beoordeling uitgevoerd. Deze zal als zelfstandig document (bijlage) bij het MER worden gevoegd. Ook zullen de belangrijkste conclusies in de hoofdtekst en de conclusie van het MER worden verwerkt.

4.5.3

Borging van het voorkeursalternatief

De parameters die bepalend zijn voor de bandbreedte aan opstellingsmogelijkheden van de kavel worden in het kavelbesluit vastgelegd en vormen de bouwmogelijkheden voor de toekomstige ontwikkelaar. Denk hierbij aan zaken als maximale rotordiameter, maximale tiphoogte en eisen ten aanzien van de wijze van funderen. Ook worden maatregelen vastgelegd die de vergunninghouder verplicht moet treffen om negatieve effecten te mitigeren.

krachtens artikel 2.9, vierde lid, van die wet bepaalde, van overeenkomstige toepassing op het vaststellen van een kavelbesluit.

5 Mogelijke milieueffecten, effectbeoordeling en maatregelen

5.1 Mogelijke effecten

Op grond van artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee worden bij het nemen van kavelbesluiten de volgende belangen betrokken:

- a. de vervulling van maatschappelijke functies van de zee, waaronder het belang van een doelmatig ruimtegebruik van de zee;
- b. de gevolgen van een aanwijzing voor derden;
- c. het milieubelang, waaronder het ecologisch belang;
- d. de kosten om het windpark in het gebied te realiseren;
- e. het belang van een doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt.

In het MER zullen de milieueffecten (in brede zin) die het voornemen met zich meebrengt in beeld worden gebracht. De alternatieven die in het MER beschreven worden, zijn de verschillende worst-case-situaties die voor de diverse milieuaspecten kunnen ontstaan bij een bepaalde invulling van de bandbreedte (zie ook paragraaf 3.2). Het gaat om milieuaspecten als beschreven in de volgende paragrafen.

Op voorhand wordt verwacht dat het MER voornamelijk aandacht dient te besteden aan effecten op:

- vogels, vleermuizen en onderwaterleven, vanwege de effecten die de aanleg en het gebruik van het windpark potentieel hebben op ecologie en vanwege de uitkomsten van eerdere milieueffectrapportages voor windenergie op zee²⁹, waaruit blijkt dat in cumulatie met andere (toekomstige) windparken en activiteiten maatregelen nodig zijn om effecten te mitigeren (zie ook het Kader Ecologie en Cumulatie);
- scheepvaart, vanwege de scheepvaartactiviteiten in de nabijheid van de kavel;
- olie- en gaswinning, vanwege de ligging van mijnbouwplatforms nabij het windenergiegebied, mogelijke winnings-, CO₂-opslag- en opsporingsvergunningen in of nabij het windenergiegebied en de helikopterbewegingen in of nabij het windenergiegebied;
- visserij, vanwege de huidige visserij in het gebied, en;
- elektriciteitsopbrengst en vermeden emissies.

5.1.1 *Elektriciteitsopbrengst, vermeden emissies en circulariteit*

De belangrijkste reden om windenergie-initiatieven te realiseren, is het opwekken van duurzame energie. Van de te onderscheiden alternatieven wordt daarom in het MER berekend hoeveel elektriciteit jaarlijks wordt opgewekt. Ook kan worden bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark vermijdt in vergelijking met de situatie dat dezelfde energie wordt opgewekt op conventionele wijze, zoals met behulp van kolen- en gasverbranding. Een vergelijking wordt gemaakt met de emissies van de huidige brandstofmix die wordt gebruikt in Nederland voor opwekking van elektriciteit. Dit zijn de stoffen koolstofdioxide (CO₂), stikstofoxiden (NO_x) en zwaveldioxide (SO₂). In het MER wordt tevens aandacht besteed aan hoeveel energie het kost om turbines te produceren en te plaatsen.

²⁹ Zoals de MER's voor de kavels in de windenergiegebieden Borssele en Hollandse Kust (zuid, noord en west).

Daarnaast zal in het MER ook aandacht besteed worden aan circulariteit. Het MER moet ingaan op de productieprocessen, het gebruik van (primaire) grondstoffen en afval, zoals terugwinning. Ook moet het gebruik van natuurlijke hulpbronnen worden beschreven waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de duurzame beschikbaarheid van deze bronnen.

5.1.2

Vogels, vleermuizen en onderwaterleven

In het MER wordt op basis van het KEC 4.0 en de meest recente en relevante (internationale) kennis onderzocht welke beschermde soorten voorkomen op de locatie, welke effecten op populatieniveau en in beschermde gebieden te verwachten zijn en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn.

Vogels

Voor vogels wordt ten behoeve van de effectbeschrijving onderscheid gemaakt in:

- (lokaal verblijvende) zeevogels,
- kust(broed)vogels en
- land- of zoetwatergebonden trekvogels.

De volgende effecten zullen in het MER beschreven worden:

- aanvaringsslachtoffers (met gebruikmaking van modellen),
- veranderingen in foerageermogelijkheden (habitatverlies),
- verlies van rustgebieden en
- barrièrewerking.

Voor (lokaal verblijvende) zeevogels wordt aandacht besteed aan alle soorten die (in een deel van het jaar) in het plangebied verblijven om te rusten of te foerageren, dan wel dit gebied tijdens seizoenmigraties passeren (onder andere jagers). De verstoringafstanden en het aanvaringsrisico worden beschreven. Wanneer gevolgen voor populaties niet op voorhand uitgesloten kunnen worden, dan wordt ook ingegaan op de voedselrelaties met het plangebied en de directe omgeving daarvan.

Voor kust(broed)vogels kan de studie beperkt blijven tot soorten die op grote afstand van hun broedlocaties kunnen foerageren (zoals de kleine mantelmeeuw), en die het plangebied gedurende foerageervluchten kunnen passeren.

Er zijn veel land- of zoetwatergebonden trekvogelsoorten die migreren tussen broedgebieden en overwinteringsgebieden. Over de Noordzee komen grofweg twee trekstromen voor: noord-zuid (en vice versa) en oost-west tussen het continent en de Britse eilanden (en vice versa). Het is niet functioneel of goed mogelijk om de risico's voor al deze soorten afzonderlijk te kwantificeren. De risico's worden dan ook van voorbeeldsoorten in beeld gebracht, waaronder soorten die 'nachttrekker' zijn en op rotorbladhoogte kunnen passeren. Er wordt een inschatting gemaakt van de ordegrootte van het totale aantal aanvaringsslachtoffers met een indicatieve verdeling over soortgroepen.

In paragraaf 4.2.1 en 4.2.2 wordt beschreven op welke wijze de effecten op vogels getoetst worden.

Vleermuizen

Voor vleermuizen zal het volgende effect in het MER beschreven worden:

- aanvaringsrisico (waaronder barotrauma).

Het gaat om vleermuizen (met name de ruige dwergvleermuis) op seizoenstrek. Lokaal verblijvende vleermuizen worden niet verwacht. De maximale foerageerafstand vanaf de kust van lokale vleermuizen als de watervleermuis, rosse vleermuis en meervleermuis ligt namelijk onder de 10 kilometer en gezien de afstand van windenergiegebied Nederwiek tot de kust is uitgesloten dat in het windenergiegebied foerageervluchten worden gemaakt.

Zeezoogdieren (zeehonden en bruinvissen)

De volgende typen effecten zullen beschreven worden:

- verlies aan foerageermogelijkheden (verstoring en habitatverlies),
- barrièrewerking en
- effecten van geluid en/of trillingen tijdens de aanleg, de exploitatie en/of ontmanteling;
- fysieke aantasting (temporary threshold shift)³⁰ en
- (positief) effect van het verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten in het windpark.

Voor zeehonden (grijze en gewone zeehond) zijn ligplaatsen, foerageergebieden en migratiegebieden op zee van belang. Aandacht wordt besteed aan het aantal beïnvloede dieren (voor zowel zeehonden als bruinvissen) ten opzichte van het totale aantal dieren binnen het Nederlands Continentaal Plat en de gehele Noordzee, waarbij rekening zal worden gehouden met voorkomende dichtheidsgradiënten.

Inzichtelijk wordt gemaakt wat de effecten in zowel de aanleg-, exploitatie- als de verwijderingsfase zijn, of het om tijdelijke dan wel permanente effecten gaat en wat de cumulatieve effecten kunnen zijn van windturbines binnen de kavel in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) met overige projecten en activiteiten, zowel in tijd als in ruimte. Hierbij wordt naar sterfte, verstoring en aantasting van het leefgebied gekeken. Dit alles zal zoveel mogelijk worden gekwantificeerd. Zo wordt per type effect aangegeven hoeveel individuen van welke soorten hierbij zijn betrokken (ordegrootte, bijvoorbeeld in aantalsklassen) en welk deel van de populatie minimaal en maximaal (worst-case) wordt beïnvloed. In de beoordeling kan ook zwemsnelheid van de betrokken soorten een factor van belang zijn.³¹

In het MER zal gebruik worden gemaakt van de dichtheidsgegevens voor zeehonden en bruinvissen. Voor de geluidsmodellering zal gebruik worden gemaakt van het Aquariusmodel 4.0 dat is gevalideerd aan de hand van de geluidsmetingen in de windparken Luchterduinen en Gemini. Voor het kwantificeren van effecten op populaties kan gebruik worden gemaakt van het betreffende Interim PCoD model.³²

³⁰ Uit de berekeningen die in de voorbereiding van het KEC 4.0 zijn uitgevoerd, volgt dat permanente effecten op het gehoor (PTS: permanent threshold shift) voor zeezoogdieren zijn uit te sluiten.

³¹ Zie in dit verband bijvoorbeeld: Kastelein, R., Van de Voorde, S. & Jennings, N. (2018). Swimming Speed of a Harbor Porpoise (*Phocoena phocoena*) During Playbacks of Offshore Pile Driving Sounds. *Aquatic Mammals* 2018, 44(1), 92-99.

³² In KEC 4.0 zal voor het kwantificeren van effecten op zeehondpopulaties gebruik worden gemaakt van het Interim PCoD model, waarvan in 2019 ook voor zeehonden een volledige update is gepubliceerd. Ten behoeve van het KEC 4.0 zullen dus, net als voor bruinvissen, effecten van de constructie van windparken op zee op de populaties van gewone en grijze zeehonden worden berekend. Dit maakt het ook mogelijk om de resultaten van deze berekeningen te toetsen aan een ecologische effectnorm voor zeehonden.

Vissen

Onderzocht wordt welke mogelijke effecten te verwachten zijn van (mogelijk) aanwezige soorten (worst-case-benadering) en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn voor vissen. De volgende mogelijke effecten worden in het MER behandeld:

- effecten van geluid en/of trillingen tijdens de aanleg, de exploitatie en/of ontmanteling,
- effecten van bodemberoering tijdens de aanleg, exploitatie en/of ontmanteling,
- (positief) effect van de aanwezigheid van harde structuren en,
- (positief) effect van het verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten in het windpark.

Bodemleven

Onderzocht wordt welke soorten en habitattypen voorkomen op de locatie die vanuit natuurregelgeving of geformuleerd natuurbeleid relevant zijn³³, welke mogelijke negatieve en (vanwege de afwezigheid van sleepnetvisserij) positieve³⁴ effecten te verwachten zijn, en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn voor bodemleven. Ook wordt een beschrijving opgenomen van de dynamiek van zandbanken en megaribbels³⁵.

Gebiedsbescherming (via passende beoordeling)

Verwacht wordt dat op voorhand significante effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Een passende beoordeling zal dan ook onderdeel vormen van het op te stellen MER, waarin de gevolgen voor Natura 2000-gebieden, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen, worden onderzocht en de vraag beantwoord wordt of significante effecten zijn uit te sluiten. Het zal dan met name gaan over de effecten op vogels en zeezoogdieren. De beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden vindt plaats in het kader van de Wet natuurbescherming. Het gaat enkel om 'externe werking', de kavel ligt buiten Natura 2000-gebieden. Effecten kunnen wel optreden op Natura 2000-gebieden, doordat soorten met instandhoudingsdoelstellingen in het projectgebied komen, effecten als onderwatergeluid tot in Natura 2000-gebieden reiken of in cumulatieve dusdanig grootschalige effecten op populaties kunnen ontstaan waardoor instandhoudingsdoelstellingen aangetast zouden kunnen worden.

Ook is bij de ontwikkeling en het onderhoud van een windpark op zee sprake van een (tijdelijke) emissie van stikstofoxiden (NO_x). Schepen die worden ingezet maken gebruik van verbrandingsmotoren die stikstofoxiden uitstoten. Derhalve dient in de passende beoordeling ook te worden ingegaan op het (mogelijk) effect van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden als gevolg van de ontwikkeling en de exploitatie van een windpark. In het kader van de passende beoordeling zal een berekening van de stikstofdepositie worden gemaakt met de meest actuele versie van AERIUS Calculator. Deze AERIUS-berekeningen dienen als bijlage bij de passende beoordeling te worden gevoegd. Daarnaast is het van belang om te onderzoeken hoe emissies (leidend tot stikstofdepositie in gevoelige gebieden) zo nodig kunnen worden voorkomen of verminderd.

³³ Zie voor een groslijst, bijlage 2 van Bos, O.G. et al (2017). Soortenlijst Nederlandse Noordzee. Rapport C125/16A Wageningen University & Research; <http://edepot.wur.nl/401117>.

³⁴ Zie o.a. Bos, O., Cuulens, J., Van den Wel, J.T. (2019). Diogene rillen in de Noordzee Actuele en potentiële verspreiding van rillvormende schelpdieren en wormen. Wageningen University & Research rapport C058/19. Den Helder: Wageningen Marine Research.

³⁵ Zie bijv. C. Vanosmael, K.A. Willems, D. Claeys, M. Vincx & C. Hulp, 1982, Macrobenthos of a sublittoral sandbank in the South-ern Bight of the North Sea. J. mar. biol. Ass. U.K. 62: 521-534.

Voor de beoordeling van de effecten zal door het bevoegd gezag voor het kavelbesluit voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden het Nederlandse toetsingskader worden gehanteerd, en voor de in het buitenland gelegen gebieden het toetsingskader van de betreffende jurisdictie.

Indien significante effecten op Natura 2000-gebieden, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, niet kunnen worden uitgesloten, dient een ADC-toets als bedoeld in de Wet natuurbescherming te worden doorlopen.

5.1.3

Scheepvaartveiligheid

In het MER wordt de kans op aandrijvingen en aanvaringen en mogelijke gevolgrisco's onderzocht. Voor de scheepvaartveiligheid wordt een (kwantitatieve en kwalitatieve) analyse uitgevoerd, waarbij onder meer gebruik kan worden gemaakt van de resultaten van het door MARIN (Maritime Research Institute Netherlands) uitgevoerde onderzoek naar de cumulatieve effecten van windparken op de scheepvaart.³⁶ Hierbij zijn onder meer de ligging van platform K13-A en de tiplaagte van de windturbines in relatie tot de hoogte van schepen relevante factoren. Daarnaast wordt een (kwantitatieve) analyse uitgevoerd waarbij aandacht wordt besteed aan de verkeersstromen rond de kavel, kruisend verkeer en risico's voor niet-routegebonden kleine scheepvaart, waarbij ook het aspect SAR ('search and rescue') wordt meegenomen. De scheepvaarteffecten worden (ook) onderzocht in relatie tot de autonome ontwikkeling. Het is van belang dat in de effectbeoordeling rekening wordt gehouden met het verwachte scheepvaartverkeer in de beoogde clearway en doorvaartpassage (zie tekstkader X), met aandacht voor de aanvaringskansen van het nog in de clearway aanwezige platform K13-A en de turbines die dichtbij de doorvaartpassage zijn gepositioneerd.

5.1.4

Sleepnetvisserij

In het MER worden de gevolgen voor de bestaande sleepnetvisserij betrokken. Het is van belang te bepalen welke delen van het windenergiegebied Nederwiek de meeste waarde hebben voor deze visserij. Vissers verliezen visgronden. Wageningen Economic Research heeft onderzoek gedaan naar de waarde van de misgelopen vangsten.³⁷ Er wordt in het MER gebruikgemaakt van de meest recente gegevens. Naast het verlies aan visgronden heeft de sleepnetvisserij mogelijk te maken met omvaren door de aanleg van de windparken.

5.1.5

Overige gebruiksfuncties

In het MER zal worden ingegaan op de effecten voor de verschillende (overige) gebruiksfuncties. Indien effecten optreden, zal gekeken worden hoe de effecten zo veel mogelijk beperkt kunnen worden. Het gaat daarbij om zowel de aanleg-, exploitatie- als de verwijderingsfase van het windpark.

De overige gebruiksfuncties in de omgeving van de locatie kunnen zijn: olie- en gaswinning, CO₂-opslag, windparken, luchtvaart (waaronder helikopterverkeer), militaire gebieden, zand-, grind- en schelpenwinning,

³⁶ Zie MARIN, In opdracht van RWS Zee & Delta, Samson-analyse wind op zee: versnellingsopgave RK2030 met doorkijk naar 2040. Ref. 33797-1-MO-rev.1.0, 2022. Zie ook de uitgangspunten uit de eerdere studie: MARIN, WIND OP ZEE 2030: Gevolgen voor scheepvaartveiligheid en mogelijke mitigerende maatregelen. MARIN, 2019.

³⁷ Wind op Zee: zoekgebieden 2030-2050; Inzicht in de sociaal-economische waarde van de zoekgebieden windenergie op de Noordzee 2030-2050 voor de Nederlandse visserij. Wageningen, Wageningen Economic Research, 2020.

scheepvaart, kabels en leidingen, archeologische en cultuurhistorische waarden en recreatie.

Er zal gebruik worden gemaakt van het onderzoek naar de archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied.³⁸ De effecten van het windpark op deze waarden worden getoetst aan het rijksbeleid ten aanzien van archeologie, dat onder andere is terug te vinden in het Programma Noordzee. Het uitgangspunt van het beleid is dat archeologische waarden zoveel mogelijk in situ behouden worden of, als dit niet mogelijk is, de informatiewaarde veilig wordt gesteld door middel van archeologisch onderzoek.

Lettende op nabijgelegen mijnbouwplatforms, wordt het veilig aanvliegen van de platforms in het MER onderzocht. Hierbij zullen onderzoeken worden meegenomen naar de effecten van zogturbulentie in en om offshore windturbineparken op de vliegveiligheid en de bereikbaarheid van mijnbouwplatforms in de nabijheid van windparken.

Het MER zal ingaan op de effecten voor de betrouwbaarheid van de (wal)radarsystemen en straalpaden en indien nodig mitigerende maatregelen aandragen.

5.1.6

Geologie en hydrologie

Beschreven wordt wat de bodemopbouw en de stabiliteit van de bodem is. Ook wordt bekeken wat de mogelijke effecten zijn ten aanzien van erosie, sedimentatie, geomorfologie, geohydrologie en stromingspatronen (richting en snelheid), en de mogelijke verandering in stratificatie in de waterkolom. Boven de waterspiegel gaat het vooral om de effecten van getijde en golfslag (onder invloed van het heersende windregime) op het functioneren en de stabiliteit van de windturbines.

Ook wordt in kwalitatieve termen ingegaan op de invloed van een omvangrijk windpark op het golfklimaat in de omgeving.

5.1.7

Grensoverschrijdende effecten

Op basis van de effectbeschrijving voor elk hiervoor genoemd aspect, wordt in het MER nog apart ingegaan op die effecten die grensoverschrijdend zijn. Denk hierbij voornamelijk aan de ecologische effecten en overige gebruiksfuncties.³⁹

5.2

Effectbeoordeling en mitigerende maatregelen

5.2.1

Beoordelingskader per mogelijk effect

De omvang van het studiegebied, het gebied waarbinnen zich mogelijke effecten kunnen voordoen, verschilt per milieuaspect. Meestal is het studiegebied groter dan het plangebied, waar zich de voorgenomen activiteit afspeelt. De nulsituatie, inclusief autonome ontwikkeling, fungeert als referentie voor de beoordeling van de effecten. De effectbeschrijving zal waar mogelijk zinvol kwantitatief onderbouwd worden. Indien het niet mogelijk is om de effecten te kwantificeren, worden de effecten kwalitatief beschreven.

³⁸ Zie offshorewind.rvo.nl.

³⁹ Op 25 februari 1991 is in Espoo (Finland) het VN-verdrag over grensoverschrijdende milieueffectrapportage tot stand gekomen. Het verdrag is op 10 september 1997 in werking getreden. Kern van het Espoo-verdrag is dat, in geval van mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen, het publiek en autoriteiten in het buurland op dezelfde wijze en tijd worden betrokken bij de m.e.r.-procedure als de autoriteiten en het publiek in Nederland. In de Wet milieubeheer is zowel het verdrag van Espoo als het betreffende artikel van de Europese richtlijn geïmplementeerd.

Naast blijvende effecten wordt aandacht besteed aan tijdelijke en/of omkeerbare gevolgen. Dit betreft met name de bouw van het windpark (zoals geluid door aanlegwerkzaamheden) en alle bijbehorende voorzieningen, zoals de aanleg en het op diepte houden van kabels. Ook wordt, waar zinvol, aangegeven of cumulatie met andere plannen en/of projecten kan optreden. Cumulatieve effecten zijn ook een onderdeel van de passende beoordeling.

De effecten worden per milieuaspect beschreven aan de hand van beoordelingscriteria. In tabel 5.1 is per milieuaspect aangegeven welke criteria worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld. Indien een kwantitatieve analyse bij voorbaat goed mogelijk is, is de beoordelingswijze daarvan in de derde kolom van de tabel specifiek aangegeven. Dit beoordelingskader kan door voortschrijdend inzicht nog aangepast worden. De tabel is indicatief en niet uitputtend bedoeld.

Tabel 5.1 Beoordelingscriteria per milieuaspect

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Elektriciteitsopbrengst	Elektriciteitsproductie Terugverdiendtijd energie bouw CO ₂ -emissiereductie NO _x -emissiereductie SO ₂ -emissiereductie	in kWh/jaar in maanden in ton/jaar in ton/jaar in ton/jaar
Klimaat	Invloed op klimaatverandering	CO ₂ -emissiereductie, zie boven
Landschap	Zichtbaarheid aan de hand van: -de eigenschappen van het object, -de kromming van de aarde, -de visus van het menselijk oog en -de meteorologische omstandigheden	in percentage zichtbaarheid in de tijd
Recreatie en toerisme	Toegankelijkheid recreatieve vaarroutes Effecten op kusttoerisme	
Cultuurhistorie en archeologie	Effecten op archeologische waarden, zoals bodemschatten, scheepswrakken, verdrinken landschappen	
Scheepvaart en veiligheid	Verkeersveiligheid routegebonden scheepvaart (transport) en niet-routegebonden scheepvaart (visserij, recreatievaart, werkvaart) Scheepvaart	onder meer: -kans op 'ramming' en 'drifting' -gevolgschade van 'ramming' en 'drifting' in de vorm van vrijkomende hoeveelheid olie en overige schadelijke stoffen - letselschade

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	-uitwijkmogelijkheden voor kruisende scheepvaart	
Geologie, morfologie, hydrologie en waterkwaliteit	Effecten op: -golven -waterbeweging (waterstand/stroming) -waterdiepte en bodemvormen -zeebodemsamenstelling -troebelheid en waterkwaliteit (waaronder de effecten van kathodische bescherming) -sedimenttransport -kustverdediging	
Gebruiksfuncties	Effecten op luchtvaart en luchtverkeersveiligheid, onder meer in relatie tot luchtruimklassen, bebakening en verlichting, communicatie-, navigatie- of surveillanceapparatuur (CNS), Search and Rescue en Helicopter Main Routes	
	Effecten op ruimtegebruik door defensie (luchtmacht, marine) vanwege de aanwezigheid van oefenterreinen en munitiestortgebieden boven en op zee	
	Effecten op mijnbouw, onder meer in relatie tot helikopterbereikbaarheid platforms, en de exploitatie van in de ondergrond aanwezige velden. Ook effecten op mogelijk toekomstig gebruik van platforms voor bijvoorbeeld waterstofproductie en CO ₂ -opslag moeten worden beoordeeld voor zover deze voorzienbaar zijn.	
	Effecten op huidige sleepnetvisserij en de daarbij toegepaste vangstechnieken, onder meer op het beschikbaar areaal visgronden en	

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	mogelijke effecten op omvaren.	
	Effecten op zand-, grind en schelpenwinning	
	Effecten op kabels en leidingen (aanleg, onderhoud en verwijdering)	
	Effecten op andere windparken (windafvang)	
Overige gebruiksfuncties	Effecten op: -baggerstort (beperkingen baggerstortgebieden) -scheeps- en luchtvaartradar (schaduwwerking en bouncing) -telecommunicatie (verstoring kabelverbindingen en straalpaden) -mosselzaad-invanginstallaties en zeewierteelt	
Vogels	Aanleg en verwijderen windpark Verstoring aanleg/verwijdering fundering Verstoring door toegenomen scheepvaart	in aantal km ² in aantal km ²
<i>Lokaal verblijvende zeevogels (waaronder Natura 2000-gebieden)</i>	Gebruik windpark Aanvaringsrisico Barrièrewerking Verstoring door windturbines Verstoring door onderhoud windpark Habitatverandering door veranderd gebruik	in aantal vogelslachtoffers kwalitatief effect van omvliegen in aantal km ² in aantal km ² habitatverlies in km ² en vertaling naar populatiereductie
<i>Kust(broed)vogels (waaronder Natura 2000-gebieden)</i>	Aanvaringsrisico Barrièrewerking, habitatverlies/verandering foerageermogelijkheden Verstoring door windturbines	in aantal vogelslachtoffers kwalitatief effect van omvliegen in aantal km ²
<i>Land- of zoetwatergebonden trekvogels</i>	Aanvaringsrisico (#slachtoffers BAND-model)	in aantal vogelslachtoffers

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
(waaronder Natura 2000-gebieden)	Barrièrewerking	kwalitatief effect van omvliegen
Vleermuizen	Aanvaringsrisico	in aantal vleermuisslachtoffers
Onderwaterleven <i>Bodemdieren en vissen</i>	Effecten bij aanleg, gebruik en verwijdering van de turbines en (ingegraven) kabels van resp. geluid en trillingen, bodemberoering, aanwezigheid van harde structuren en elektromagnetisch veld, en (positieve effecten van de) afwezigheid van bodem-beroerende (visserij-)activiteiten op: -biodiversiteit -recruitment -dichtheden biomassa -soorten en habitattypen die vanuit natuurregelgeving of geformuleerd natuurbeleid relevant zijn	verandering in aantal soorten aanwas 'hardsubstraatsoorten' dichtheid per m ² dichtheid en (verstoringseffect op soorten
<i>Zoozoogdieren</i>	Aanleg en verwijdering windpark Verstoring, barrièrewerking, habitatverlies, verandering foeragemogelijkheden door geluid en trillingen bij aanleg funderingen en geofysisch onderzoek Fysieke aantasting Gebruik windpark Verstoring door geluid en trillingen turbines Verstoring door geluid en trillingen scheepvaart (onderhoud)	verstoring in aantal km ² aantal verstoorde dieren / effect op populatie tijdsduur van de verstoring ('bijv. bruinvisverstoringdagen') in aantal aangetaste dieren verstoring in aantal km ² in aantal verstoorde dieren / effect op populatie / tijdsduur van de verstoring
Natuur overig	Effecten op Natura 2000-gebieden: -habittypen (inclusief effecten als gevolg van stikstofdepositie); -soorten	aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen
	Effecten op beschermde flora- en fauna (als bedoeld in artikel 7 Wet	

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	windenergie op zee) en overige natuur- en milieuwaarden als beschermd door internationale kaders, zoals bijvoorbeeld de kaderrichtlijn mariene strategie, OSPAR-verdragen en ASCOBANS als gevolg van - geluidproductie aanleg en operationeel geluid, - elektrische en elektromagnetische velden, - de kans op aanvaring, - verlies van leef-, foerageer- en rustgebied, - verstoring en blokkering migratieroutes; - aanbod van optimaal hechtingsoppervlak voor organismen; - afsluiting voor visserij.	

Om de effecten van de varianten per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een +/- schaal beoordeeld ten opzichte van het nulalternatief. Hiervoor wordt de volgende beoordelingsschaal gehanteerd, zoals weergegeven in tabel 5.2. De beoordeling wordt gemotiveerd.

Tabel 5.2 Scoringsmethodiek

Score	Oordeel ten opzichte van het nulalternatief (referentiesituatie)
--	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Het voornemen onderscheidt zich niet van het nulalternatief
+	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare positieve verandering

Indien de effecten marginaal zijn, wordt dit in de voorkomende gevallen aangeduid met 0/+ (marginaal positief) of 0/- (marginaal negatief).

Omdat voor de effecten op vogels, vleermuizen en onderwaterleven specifieke wettelijke kaders bestaan waaraan getoetst dient te worden, wordt in de volgende paragraaf specifiek aandacht besteed aan de toetsing van de ecologische effecten.

5.2.2

Toetsing ecologische effecten

In paragraaf 4.1 is aangegeven welke effecten beschreven worden in het MER. Deze effecten worden gescoord door plussen en minnen, zoals in paragraaf 4.2.1 is aangegeven. Voor de optredende ecologische effecten dient expliciet getoetst te worden aan de geldende wettelijke kaders. Vandaar dat deze paragraaf specifiek gaat over de toetsing van de ecologische effecten.

Vogels

Wanneer een kwantitatieve beoordeling van effecten mogelijk is, dan worden verschillende criteria aangehouden:

- Het 1%-ORNIS-criterium.
 - Volgens dit criterium wordt iedere additionele sterfte van minder dan 1 procent van de jaarlijkse natuurlijke sterfte aan de betrokken populatie (gemiddelde waarde) als niet significant beschouwd. In de praktijk kan dit criterium, bij voldoende gegevens over de omvang van de natuurlijke jaarlijkse sterfte, worden gebruikt om te bepalen of significante effecten, in cumulatie, uitgesloten kunnen worden. Blijven soorten onder deze grens, dan worden ze niet verder in beschouwing genomen. Overschrijden ze deze 1-procentnorm wel, dan zal in meer detail naar de mogelijke populatie-effecten gekeken dienen te worden.
- Acceptable level of impact (ALI).
 - Een meer accurate methode om effecten van windparken op populatieniveau te bepalen is het gebruik van populatiemodellen gebaseerd op Leslie matrix-modellen. Populatiemodellen geven meer inzicht in de consequenties van een bepaalde additionele sterfte op een populatie. Indien beschikbaar voor de relevante soorten, worden in het MER uitkomsten van populatiemodellen gebruikt bij de onderbouwing van effectbeoordelingen. Deze uitkomsten van populatiemodellen worden tegen de soortspecifieke maatlat van de Acceptable Level of Impact (ALI) gelegd.⁴⁰
- Potential Biological Removal (PBR)-criterium, tenzij een betere methode beschikbaar is (ALI, zie hierboven).
 - De PBR-methode maakt gebruik van wetenschappelijke achtergrondinformatie over de populaties van de relevante soorten. In het MER wordt de redeneerlijn gevolgd dat indien (cumulatieve) effecten onder de PBR blijven, significant negatieve effecten zijn uit te sluiten en er geen nadelige gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding. Zo nodig dient de toepassing van de PBR in een specifiek geval in het MER nader te worden gemotiveerd.
- Instandhoudingsdoelstellingen.
 - Voor soorten met een instandhoudingsdoelstelling in Natura 2000-gebieden zullen de effecten getoetst worden aan het relevante instandhoudingsdoel.

Voor die soorten waarvan de additionele sterfte de toetsnorm nadert, is het van belang om in het MER en de passende beoordeling nader te onderzoeken wat de effecten op de staat van instandhouding zijn en deze effecten te toetsen op ecologische en juridische aanvaardbaarheid.

Vleermuizen

Vanwege de nog grote kennisleemtes ten aanzien van vleermuissoorten wordt een aantal aannames gehanteerd. Door van worst-case-effecten uit te gaan en mitigerende maatregelen voor te schrijven, worden vleermuislachtoffers zo veel als mogelijk beperkt.

⁴⁰ De ALI wordt bepaald op basis van de Europese status van de soort, zoals vastgesteld door International Union for Conservation of Nature (IUCN). Per soort zijn vermeld: de internationale staat van instandhouding volgens het IUCN, het geaccepteerde niveau van afname na drie generaties of 10 jaar en de geaccepteerde zekerheid dat die afname door windparkontwikkelingen komt.

Grijze zeehond, gewone zeehond en bruinvis

Voor de grijze en gewone zeehond en bruinvis wordt getoetst aan de gunstige staat van instandhouding van de soort zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming. Tevens wordt getoetst aan de specifieke instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Voordelta, Deltawateren, Waddenzee en Noordzeekustzone, die instandhoudingsdoelstellingen hebben voor de grijze of gewone zeehond of bruinvis. Voor bruinvissen wordt een strengere norm gehanteerd dan in het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas) die overeenkomt met maximaal 5 procent reductie van de huidige populatie.⁴¹

(Inter)nationale kaders

Verder zal in het MER aandacht besteed worden aan de internationale kaders:

- de implementatie van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM);
- de voortgang in de aanwijzing respectievelijk aanmelding van beschermde gebieden onder de EU-Vogelrichtlijn en/of de EU-Habitatrichtlijn;
- de status van Marine Protected Areas en Quality Objectives (EcoQO's) in het kader van OSPAR;
- de Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas (ASCOBANS);
- Soorten en habitats op de OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats⁴²;
- Natuur Netwerk Nederland (NNN).

In de passende beoordeling worden effecten gekwantificeerd om uitspraken te kunnen doen over het al dan niet optreden van significante effecten.

5.2.3

Cumulatie

De milieueffecten die gepaard gaan met de voorgenomen activiteiten kunnen cumuleren met de effecten van andere plannen, projecten en handelingen. Het is van belang om goed af te bakenen welke plannen, projecten en handelingen meegenomen worden in de cumulatie. In ieder geval dient het te gaan om plannen, projecten en handelingen die leiden tot relevante effecten, dat wil zeggen effecten die samen met de effecten die optreden bij de voorgenomen activiteiten leiden tot een groter totaaleffect.

Voor het onderdeel cumulatie zal gebruik worden gemaakt van methodieken, informatie en inzichten uit het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC 4.0). Hierin is ingegaan op de cumulatieve ecologische effecten van het realiseren van windparken waarbij ook verwachte buitenlandse windparkontwikkelingen zijn meegenomen. Het KEC is sterk gericht op effecten van windenergie op zee. Voor het beoordelen van de effecten in cumulatie met overige activiteiten in de omgeving kan maatwerk aan de orde zijn. Ook kan voor specifieke soorten maatwerk nodig zijn.

⁴¹ In het kader van het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas) is als interim-doel voor bruinvissen gesteld dat de populatie niet onder 80 procent van het draagkracht-niveau mag komen. Het is niet bekend wat dit niveau op het Nederlands Continentaal Plat is. Het met grote zekerheid in stand houden van de populatie op minimaal 95 procent van de huidige omvang, met de aanleg van windparken op zee voor de gehele periode 2016 – 2030, kan als een veilige keuze worden beschouwd. Zie paragraaf 5.2.3 voor meer informatie.

⁴² OSPAR Commission (2008) OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats. Reference Number: 2008-6. (<http://www.ospar.org/documents?d=32794>).

Het KEC 4.0 richt zich op die soorten waarvan verwacht wordt dat daar mogelijk significante effecten ontstaan. Dit zijn:

1. Vogels (zeevogels, kust(broed)vogels en land- of zoetwatergebonden trekvogels). Voor vogels is gekeken naar de effecten van aanvaringen tussen vogels en windturbines en naar het verlies aan leefgebied als gevolg van de aanwezigheid van de parken.
2. Bruinvissen/zeezoogdieren⁴³. De effecten van onderwatergeluid op bruinvissen als meest gevoelige soort onder de zeezoogdieren zijn doorgerekend middels een aantal stappen. In beeld komt hoeveel bruinvissen verstoord raken gedurende hoeveel dagen en wat dit voor de populatie betekent gedurende de doorlooptijd van de routekaart.
3. Vleermuizen. Met betrekking tot de aanwezigheid, gedrag en daarmee ook de gevoeligheid van vleermuizen op zee voor (o.a.) operationele windparken bestaan nog leemten in kennis. Op basis van het oordeel van experts zijn schattingen gemaakt van aanvaringen.

Uitgangspunt bij de effectbeoordeling voor soorten is dat de populatie niet structureel achteruit mag gaan. Als dit wel gebeurt, wordt de natuurlijke veerkracht aangetast. Als herstel niet mogelijk blijkt, sterft de soort geheel of in een deel van zijn verspreidingsgebied uit.

Vanwege het grote aantal vogelsoorten wordt hierbij eerst gebruik gemaakt van het ORNIS-criterium (1-procentnorm) als 'grote zeef'. Dat wil zeggen dat wanneer voor soorten de extra sterfte lager is dan 1 procent van de natuurlijke sterfte er kan worden aangenomen dat er geen onaanvaardbare effecten op deze soorten plaatsvinden. Voor de soorten waar de extra sterfte hoger is dan 1 procent van de natuurlijke sterfte wordt verder onderzoek gedaan naar de effecten op basis van de best beschikbare beoordelingsmethode (in KEC 4.0 is dit ALI voor de soorten waarvoor dit is uitgewerkt en PBR voor overige soorten).

Voor bruinvissen wordt aan strengere waarden getoetst dan die zijn overeengekomen in het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas). Door ASCOBANS wordt ervan uitgegaan dat een populatie niet onder 80 procent van de draagkracht mag komen. Om met een grote zekerheid vast te kunnen stellen dat de populatie als gevolg van een menselijke activiteit niet minder wordt dan 95 procent van de draagkracht (uit praktische overwegingen gelijk gesteld aan de huidige populatieomvang), is ervoor gekozen om de 5de percentielwaarde van de uitkomsten van de iPCoD-berekeningen als grens te hanteren. Hierdoor kan met een grote zekerheid (een kans van 95 procent) worden gesteld dat de reductie in populatie minder zal zijn dan 5 procent. In werkelijkheid is deze kans groter omdat bij de aannames steeds is gekozen voor een worst-case-benadering.

Andere windparken

Belangrijk om in cumulatie te beschouwen zijn de effecten van andere windparken die gerealiseerd zijn en windparken die nog niet gerealiseerd zijn en waarover de besluitvorming is afgerond, nationaal en internationaal.

⁴³ Uit onderzoek blijkt vooralsnog, tot nader onderzoek eventueel anders uitwijst, dat van de groep zeezoogdieren in de context van de zuidelijke Noordzee de bruinvis het meest gevoelig is voor verstoring door onderwatergeluid. Effecten op beschermde vissoorten doen zich, voor zover bekend, pas voor bij geluidbelastingen die hoger zijn dan die waarbij effecten op bruinvissen zijn te verwachten. Om deze reden wordt verondersteld dat wanneer de bruinvis voldoende beschermd wordt, er ook voldoende bescherming wordt geboden aan de overige soorten zeezoogdieren en ook voldoende bescherming wordt geboden aan de beschermde vissoorten, dan wel de vissoorten die van belang zijn als voedselbron voor beschermde zoogdieren of (zee)vogels.

5.3 Per milieuaspect mitigerende maatregelen bepalen

Bij het onderzoeken van de effecten van de invulling van de bandbreedte voor elk aspect ontstaat inzicht in de effecten per aspect. Voor elk aspect wordt vervolgens nagegaan of mitigerende maatregelen denkbaar zijn om de omvang van het effect te verminderen of teniet te doen. Waar mogelijk worden effecten met en zonder de maatregelen apart inzichtelijk gemaakt in het MER.

Het MER dient niet alleen vanuit een worst-case-benadering vast te stellen wat de maximale effecten van een opstelling binnen de bandbreedte is, maar ook informatie te leveren over de minimale effecten en de mogelijkheden om tot een optimale invulling te komen. Het is immers goed denkbaar dat een enigszins minder ruime bandbreedte op een bepaald aspect aanzienlijk minder milieueffecten zal veroorzaken. Door dit te onderzoeken geeft het MER de informatie die nodig is om de milieueffecten op een volwaardige manier mee te wegen bij het nemen van het kavelbesluit.

5.4 Leemtes in kennis

Het uitgangspunt voor het MER is dat de meest actuele en best beschikbare kennis ter zake wordt gehanteerd. In het MER wordt aangegeven welke belangrijke informatie niet beschikbaar is en welke gevolgen dit heeft voor de effectbepaling en -beoordeling. Waar mogelijk wordt aangegeven welke aanvullende onderzoeken deze leemten kunnen wegnemen. Deze onderzoeken kunnen mogelijk worden meegenomen in het generieke windenergie op zee ecologisch programma (Wozep)⁴⁴.

5.5 Evaluatie en monitoring

In het MER wordt aangegeven welke milieuaspecten tijdens en na het realiseren van het voornemen onderwerp van monitoring en evaluatie dienen te zijn, met als doel na te gaan wat de daadwerkelijk optredende milieueffecten zijn en hoe inzicht kan worden gegeven in leemtes in kennis. Het Rijk heeft hiertoe het Wind op zee ecologisch programma opgezet (Wozep). Eventueel kunnen op basis van de resultaten daarvan maatregelen getroffen worden.

⁴⁴ Kamerstukken II, 2015/16, 33 561, nr. 26.

6 Opzet en inhoud van het milieueffectrapport

6.1 Inleiding

Voor elk te nemen kavelbesluit wordt een milieueffectrapport opgesteld. De ligging van de kavel binnen het windenergiegebied Nederwiek (zuid) en een beschrijving van de totstandkoming daarvan wordt opgenomen in het eerste deel van het MER, naast de onderbouwing van de keuze voor het gebied Nederwiek (zuid). Het tweede deel wordt gevormd door de beschrijving en effectbeoordeling van de concreet uit te geven kavel.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet zelfstandig leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

6.2 Inhoudsopgave MER

De inhoud van het milieueffectrapport zal er ongeveer als volgt uitzien.

1	Samenvatting
2	Inleiding
3	Wet- en regelgeving en beleidskader
4	Onderbouwing locatiekeuze en verkaveling
5	Aanpak effectbeoordeling
6	Morfologie en hydrologie
7	Vogels en vleermuizen
8	Onderwaterleven
9	Natura 2000
10	Scheepvaartveiligheid
11	Landschap en zichtbaarheid
12	Visserij
13	Olie- en gaswinning en CO ₂ -opslag
14	Luchtvaart
15	Scheeps-, wal- en luchtvaartradar
16	Kabels en leidingen
17	Telecommunicatie
18	Militaire activiteiten en munitiestortgebieden
19	Recreatie en toerisme
20	Cultuurhistorie en archeologie
21	Bestaande windparken
22	Overige gebruiksfuncties
23	Elektriciteitsopbrengst en vermeden emissies
24	Conclusie

Tevens is een groot aantal bijlagen voorzien met achtergronddocumenten ten aanzien van een aantal milieuaspecten zoals de effecten op zeezoogdieren en vogels, en de gevolgen voor gebruiksbelangen zoals scheepvaart. Ook de passende beoordeling vormt een bijlage bij het MER evenals een bijlage ten behoeve van de toetsing aan hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming (soortenbescherming).

Bijlage 1 Informatiebronnen voor windenergie op zee

- www.offshorewind.rvo.nl
- www.noordzeeloket.nl
- www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/ecologie/cumulatie/kader-ecologie
- www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten
- www.windopzee.nl

Bijlage 2 Gebruikte afkortingen en begrippen

Alternatief

Andere wijze dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen.

Ashoogte

De hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het zeeniveau.

Autonome ontwikkeling

Veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als de voorgenomen activiteit, niet wordt gerealiseerd. Zie ook 'nulalternatief'.

Bandbreedte

Bepaalde (uiterste) parameters van opstellingsvarianten, onder meer met betrekking tot rotordiameter, tiphoogte, tiplaaagte en funderingstechniek. De in deze notitie bepaalde voorlopige bandbreedte wordt op basis van de onderzoeksresultaten van het MER bevestigd of aangepast.

Bevoegd gezag

Een bestuurs-/overheidsorgaan dat bevoegd is om ten aanzien van een bepaalde activiteit een besluit te nemen. Hierbij valt te denken aan een besluit betreffende vergunningverlening, handhaving, subsidieverlening of aanwijzing van een kavel.

Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.)

Commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport zoals opgenomen in de 'notitie reikwijdte en detailniveau' (facultatief) en in een latere fase in het toetsingsadvies over de kwaliteit van het milieueffectrapport.

GW

Gigawatt = 1.000 megawatt (MW) = 1.000.000 kilowatt (kW). kW is een eenheid van elektrisch vermogen.

MER

Milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit en van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven.

Milieueffectrapportage (m.e.r.)

De procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld.

Mitigatie

Het verminderen van nadelige effecten (op het milieu) door het treffen van bepaalde maatregelen.

MW

Megawatt = 1.000 kilowatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van elektrisch vermogen.

NRD

Dit staat voor 'notitie reikwijdte en detailniveau'. De NRD wordt vastgesteld op basis van een conceptnotitie (ook wel 'startnotitie' genoemd) en de daarop ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen. Inhoudelijk geeft de notitie reikwijdte en detailniveau aan wat (reikwijdte) en met welke diepgang (detailniveau) onderzocht en beschreven dient te worden in het milieueffectrapport (het MER).

Net op zee

Aansluiting van windparken op zee op het landelijk hoogspanningsnet. Het Net op zee bestaat uit een TenneT-platform op zee, een exportkabel naar land en een converterstation op land.

Nulalternatief

Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving.

Voorkeursalternatief

De in het kavelbesluit vast te stellen bandbreedte en maatregelen.

Plangebied

Het gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied.

Rotordiameter

De diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen van de windturbine worden bestreken.

Studiegebied

Het gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.

Tiphoogte

Maat die voor windturbines wordt gebruikt om de maximale hoogte vanaf zeeniveau aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiphoogte is gelijk aan de ashoogte + halve rotordiameter.

Tiplaagte

Maat die voor windturbines wordt gebruikt om de minimale hoogte vanaf zeeniveau aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiplaagte is gelijk aan de ashoogte - halve rotordiameter.

Bijlage 3 Procedure van de m.e.r. en het kavelbesluit

Openbare kennisgeving

Het bevoegde gezag geeft openbaar kennis van het voornemen om een m.e.r.-plichtig besluit voor te bereiden. Daarin staat:

- Dat stukken ter inzage worden gelegd;
- Waar en wanneer dit gebeurt;
- Dat er gelegenheid is zienswijzen in te dienen;
- Aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn;
- Of de Commissie m.e.r. om advies zal worden gevraagd over het opstellen van het MER.

Raadpleging adviseurs en betrokken bestuursorganen

Het bevoegd gezag raadpleegt de adviseurs en de overheidsorganen die bij de voorbereiding van het project moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Raadpleging gebeurt door de concept-NRD naar de adviseurs en relevante overheden te zenden met het verzoek om advies.

De onafhankelijke Commissie m.e.r. wordt inzake het initiatief van kavelbesluiten om advies gevraagd op het MER.

Zienswijzen indienen

De concept-NRD wordt in het kader van de hiervoor beschreven openbare kennisgeving voor een periode van 6 weken ter inzage gelegd, zodat iedere betrokkene zienswijzen in kan dienen voor de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

Opstellen MER

De eisen waaraan het MER moet voldoen, zijn beschreven in artikel 7.7 en artikel 7.23, eerste lid van de Wet milieubeheer. Samengevat moet het MER in elk geval bevatten/beschrijven:

- Het doel van het project;
- Een beschrijving van het project en de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven, zowel (bijvoorbeeld) qua ligging als qua inrichting;
- Welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
- Voor welk(e) besluit(en) het MER wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het project al aan het MER vooraf zijn gegaan;
- Een beschrijving van de 'huidige situatie en de autonome ontwikkeling' in het plangebied;
- Welke gevolgen het project en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de 'autonome ontwikkeling';
- Effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;
- Leemten in kennis;
- Een publiekssamenvatting.

Openbaar maken van het MER en ontwerp-kavelbesluit, raadpleging Commissie m.e.r.

Het MER wordt voor een periode van zes weken ter inzage gelegd en voor advies verzonden aan de Commissie m.e.r. Terinzagelegging gebeurt in principe gelijktijdig met de terinzagelegging (zes weken) van het ontwerp-kavelbesluit.

Zienswijzen indienen

Eenieder kan zienswijzen indienen op het MER en het ontwerp-kavelbesluit. De termijn is daarvoor zes weken vanaf het moment dat de stukken ter inzage worden gelegd.

Advies Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. geeft een toetsingsadvies op de inhoud van het MER waarbij zij - indien gewenst door het bevoegde gezag - de ingekomen zienswijzen betreft. Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. aanleiding tot het maken van een aanvulling op het MER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of nadere accenten te leggen.

Vaststellen kavelbesluit, inclusief motivering

Het bevoegd gezag stelt het definitieve kavelbesluit vast. Daarbij geeft het aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven milieugevolgen en wat de overwegingen zijn met betrekking tot de in het MER beschreven alternatieven, de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r.

Bekendmaken kavelbesluit met bijbehorend MER

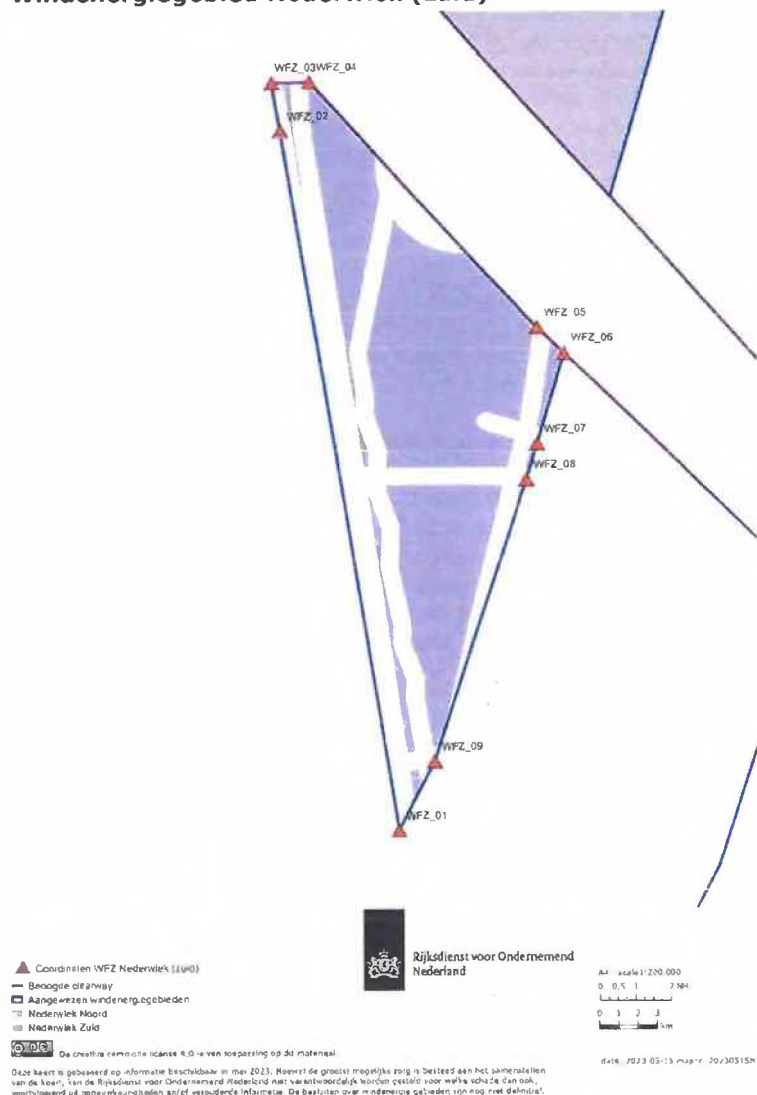
Het definitieve kavelbesluit inclusief eventuele aanpassingen in het MER wordt bekendgemaakt, op de website van het Bureau Energieprojecten en middels een publicatie in de Staatscourant, en ter inzage gelegd voor een periode van zes weken. Tegen het definitieve kavelbesluit en het bijbehorende MER kunnen partijen met een belang alsmede degenen die een zienswijze hebben ingediend tegen het ontwerp-kavelbesluit, beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Evaluatie

Het bevoegd gezag en/of de windparkexploitant evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen en neemt zo nodig maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken. Het kavelbesluit bevat voorschriften ten aanzien van (de wijze van) monitoring en evaluatie.

Bijlage 4 Overzichtskaart windenergiegebied Nederwiek (zuid), coördinaten en oppervlakten

Windenergiegebied Nederwiek (zuid)

NWWFZ		
Coordinates according EPSG 25831		
Point No.	Easting	Northing
WFZ_01	511262,1	5861912,4
WFZ_02	504988,9	5898196,1
WFZ_03	504551,9	5900695,3
WFZ_04	506513,0	5900728,8
WFZ_05	518517,0	5887991,9
WFZ_06	519911,7	5886660,6
WFZ_07	518524,1	5881971,5

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau | kavel I windenergiegebied Nederwiek (zuid)

NWWFZ		
Coordinates according EPSG 25831		
Point No.	Easting	Northing
WFZ_01	511262,1	5861912,4
WFZ_02	504988,9	5898196,1
WFZ_03	504551,9	5900695,3
WFZ_04	506513,0	5900728,8
WFZ_05	518517,0	5887991,9
WFZ_06	519911,7	5886660,6
WFZ_07	518524,1	5881971,5
WFZ_08	517977,8	5880125,3
WFZ_09	513135,7	5865490,3

Ploum

BIJLAGE 2

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Platform Participatie

Zienswijzenformulier Programma Noordzee 2022-2027

U dient een zienswijze in als: Bedrijf

Naam organisatie/bedrijf Wintershall Noordzee B.V.

Contactgegevens:

Indiener: Voorletter(s) [redacted] Tussenvoegsel [redacted] Achternaam [redacted]
 Postcode 2284 DP Huisnummer 47 Toevoeging [redacted]
 Straat / Postbus Bogaardplein
 Plaats Rijswijk
 Telefoonnummer [redacted]
 E-mailadres * [redacted]
 E-mailadres (controle) * [redacted]
 (mede) Namens [redacted], bestuurder

Upload machtiging 85551333_7161912_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)

LET OP: wanneer u namens een stichting, vereniging, organisatie, bedrijf of politieke partij een zienswijze indient of een overheidsorgaan vertegenwoordigt, dient u bevoegd te zijn om dit te doen. Dit blijkt uit uw statuten, huishoudelijk reglement, inschrijving bij de Kamer van Koophandel of mandateringsregeling. Deze documenten kunt u hieronder bijvoegen. Als u uw bevoegdheid niet kunt aantonen, kan het voorkomen dat een eventueel later in te dienen beroepschrift niet-ontvankelijk wordt verklaard. U bent hiervoor zelf verantwoordelijk.

Statuten, huishoudelijke reglement, inschrijving Kamer van Koophandel en/of mandateringsregeling:

Document 1 85551333_7161913_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)
 Document 2 (maximaal 25 MB)
 Document 3 (maximaal 25 MB)

Reageren

Een ieder kan reageren op het Aanvullend Ontwerp Programma Noordzee 2022-2027, het bijbehorende, aanvullende milieueffectrapport en de Passende beoordeling.

Zienswijze en bijlagen

U kunt hieronder uw zienswijze en eventuele bijlagen (bijvoorbeeld in een Word en/of PDF bestand) invoegen.

Uw zienswijze 85551333_7161914_20211216_K13_Zienswijze_Ontwerpprogramma_Noord_Zee.docx (maximaal 25 MB)

Bijlage 1 (maximaal 25 MB)

Bijlage 2 (maximaal 25 MB)

Bijlage 3 (maximaal 25 MB)

Bijlage 4 (maximaal 25 MB)

Bijlage 5 (maximaal 25 MB)

Informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verwerkt die persoonsgegevens die u verstrekt bij het indienen van uw zienswijze. Dient u, als gemachtigde, een zienswijze in namens iemand anders, dan worden ook zijn of haar persoonsgegevens verwerkt. Om uw privacy te beschermen, verzoekt het ministerie u om geen persoonsgegevens en/of informatie die herleidbaar is tot uw persoon op te nemen in de inhoud van uw zienswijze. Als u in uw zienswijze en (titels van) bijlagen toch informatie opneemt die tot u zelf of andere personen herleidbaar is, doet u dat voor eigen risico. De informatie die u deelt onder 'persoonsgegevens' en 'bereikbaarheidsgegevens' in dit zienswijzeformulier wordt niet openbaar gemaakt. Extra informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u lezen in de privacyverklaring via: www.platformparticipatie.nl/privacy.

1. Platform K13-A

Wintershall Noordzee B.V. ("WINZ") is operator van het platform K13-A ("K13-A"). Dat platform is onderdeel van een meer omvattend offshore gas-transport systeem, bekend als "K13 Den Helder System". In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van "hub" waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van ca. 7,2 mln Nm³ gas door stroomt. Het is duidelijk dat het risico op aanvaringen tegen elk offshore platform, thans meer in het bijzonder K13-A, liefst afwezig maar toch in ieder geval zo klein mogelijk moet zijn.

Uw ministerie is ongetwijfeld bekend met het reële risico op zulke aanvaringen. In voorgaande decennia hebben daarvan een aantal plaatsgevonden, meest recentelijk tegen de door WINZ geopereerde platforms P6-D (2019) en Q4-A (2021). Het verbaast WINZ derhalve dat er voor is gekozen om de "clearway Ijmuiden-Newcastle" ("clearway") zó te plaatsen dat K13-A zich er ruim binnen bevindt. Er is immers een simpel alternatief tracé voor de clearway beschikbaar.

Aldus kan de richting van het tracé van de clearway vanaf platform K17-FA-1 naar noordelijke richting verplaatst worden zó dat de zuidgrens van de clearway ruim boven K13-A loopt.. Alsdan is er ook nog voldoende ruimte voor het handhaven van de veiligheidszone rond K13-A. Zo'n verschuiving heeft bovendien het gunstige gevolg dat óók de op het Britse deel van het continentale plat gelegen platforms Shamrock en Caravel buiten de clearway liggen.

Voorts: evenals elk ander offshore platform moet K13-A goed bereikbaar zijn, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-) schepen als door de lucht in verband met het helikopter-transport van personeel. Zoals eerder met uw ministerie besproken, meest recentelijk in verband met de aanwezigheid van platforms P6-A, P6-B en P6-D in het voorgenomen windenergie-gebied Hollandse Kust (west), bestaat de reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmerd. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A. Wij verzoeken u tevens in overweging te nemen toekomstige exploitanten van zulke gebieden te verplichten om de belangen van houder(s) van een aangrenzende koolwaterstof-vergunning te waarborgen.

Tenslotte: K13-A is verbonden met een tweetal pijpleidingen: de K13-Extensie, komend van platform J6 en de K13-Den Helder, lopend naar de kust. WINZ heeft de wettelijke taak om de conditie van die pijpleidingen regelmatig en tot in de verre toekomst te controleren en te onderhouden. Die leidingen lopen door de voorgenomen windenergie-gebieden "1-noord" en "2-noord", maar het kan niet zo zijn dat die wettelijke taak wordt belemmerd door de aanwezigheid van windmolens. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij de definitieve aanwijzing van die gebieden, bijvoorbeeld door het instellen van een veiligheids-strook van 500 meter aan beide zijden van die pijpleidingen. Een vergelijkbare regeling is overigens opgenomen in het Kavelbesluit VII Windenergiegebied Hollandse Kust (west).

2. Mijnbouwvergunningen voor deelgebieden K18b en L16a

WINZ is mede-houder en operator van de winningsvergunning voor in offshore deelblokken K18b en L16a. Die vergunningen geven WINZ en haar mede-houder Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ("NAM") het exclusieve recht om in die gebieden koolwaterstoffen op te sporen en te produceren. Dat recht behelst mede het bepalen van de locatie voor een (tijdelijk aanwezig) boorplatform als voor een

(permanent aanwezige) productiefaciliteit, eea. voor zover niet gelegen in een thans reeds bestaande scheepvaartroute of militair oefengebied.

WINZ en NAM bestuderen thans de mogelijkheden om de reeds in 1978, 1992 respectievelijk 2001 aangetroffen gasvelden K18-Lambda Main, K18-Lambda North en L16a-Alpha te ontwikkelen en in productie te nemen. Die productie zal alsdan plaatsvinden door middel van een platform en pijpleiding binnen het gebied dat in de structuurvisie is aangegeven als voorgenomen windenergiegebied "2-z". Daarmee zouden de rechten en belangen van WINZ en NAM ernstig worden geschaad.

Wij zien echter een alternatieve locatie voor dat deel van het voorgenomen windenergie-gebied "2-z" dat zich in de deelblokken K18b en L16a bevindt. Die delen van dat windenergie-gebied zouden eenvoudig naar de noord/west hoek van het (volledige) mijnbouwwak K18 en/of de noord/oost hoek van het mijnbouwwak K17 verplaatst kunnen worden. Voor zover ons bekend bestaan er voor dat laatst genoemde vak geen plannen voor opsporing of winning. Wij verzoeken u die alternatieve locaties in overweging te nemen.

Ploum

BIJLAGE 3

AANGETEKEND en per gewone post

De Minister voor Klimaat en Energie
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Tevens verzonden per e-mail aan: [REDACTED]

en [REDACTED]

Rotterdam, 7 maart 2023

Referentie : 695.23.011 Wintershall/advice Helicopter Accessibility
Uw referentie : -
Van : [REDACTED], advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]

Betreft: Windenergiegebied Nederwiek – platform K13

Uwe Excellentie,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13') indien ter plaatse van het aangewezen windenergiegebied Nederwiek daadwerkelijk een windpark gerealiseerd en in gebruik genomen wordt.

Zoals u weet, hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en uw Ministerie. Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13 indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat op korte termijn een Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ('NRD') zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ'). Indien deze kavelgrenzen worden aangehouden, zal WINZ ernstig in haar belangen worden geschaad.

WINZ heeft bestaande rechten en bovendien een (zeer) belangrijke maatschappelijke functie. WINZ is daarom van mening dat het niet opportuun is om in de NRD - of

eventuele vervolgbesluitvorming - uit te gaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het PNZ.

WINZ vindt het belangrijk om haar standpunt in een zo vroeg mogelijk stadium formeel aan u kenbaar te maken en merkt op dat zij er alles aan zal doen om te voorkomen dat de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 onevenredig wordt beperkt. Dit betekent onder andere dat, indien nodig, WINZ voornemens is om gebruik te maken van de (formele) inspraakmogelijkheden met betrekking tot de bestuursrechtelijke procedure(s) aangaande windenergiegebied Nederwiek.

Ik zal hierna de visie van K13 uiteenzetten aan de hand van relevante achtergrondinformatie en daarna kort ingaan op het wettelijk kader. Deze brief eindigt met een conclusie.

Achtergrond en feiten

Platform K13 is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13 een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13 de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van 5 tot 6 mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13 heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13 is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

Voor zover relevant merkt WINZ op dat K13 voldoet - en uiteraard wil blijven voldoen - aan alle relevante wet- en regelgeving. Zo beschikt K13 over een goedgekeurd Rapport Inzake Grote Gevaren ('RIGG'), waaruit volgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen die gelden voor de beheersing van zware ongevallen betreffende de installatie. Daarnaast beschikt K13 over een 'Helicopter Landing Area Approval' van de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Evenals elk ander offshore platform is het van groot belang dat K13 goed bereikbaar is, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Echter, het is een reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmert. Eerder, onder meer in de zienswijze die wij op 16 december 2021 hebben ingediend met betrekking tot het Ontwerp-programma Noordzee, hebben wij u al verzocht om met dat gegeven rekening te

houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13.

Desalniettemin is Nederwiek in het PNZ aangewezen als windenergiegebied. Door het gebied is een clearway voorzien, met name om doorgang te bieden aan de ferry IJmuiden-Newcastle. K13 ligt in deze clearway. Om te bepalen welke gevolgen K13 ondervindt als gevolg van de realisatie van windpark Nederwiek zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de helikopterbereikbaarheid van K13.

Onderzoeksbureau To70 heeft in opdracht van uw Ministerie in Q3-Q4 2022 onderzocht hoe windpark Nederwiek de bereikbaarheid van K13 beïnvloedt. Met een ander aanvliegeprotocol zou het mogelijk zijn om onder ruimere zichtomstandigheden te vliegen, waardoor een bereikbaarheidspercentage van 91% in de zomer en 89% in de winter bereikt zou kunnen worden. In reactie hierop heeft WINZ toegezegd dat deze bereikbaarheidspercentages (gemiddeld 90%) akkoord zijn bevonden, mits zij hiervoor gecompenseerd wordt. Vliegen onder zichtomstandigheden zorgt voor hogere kosten, door vertraging, afzegging en het mogelijk niet kunnen aanlanden.

Onlangs heeft Bel Air (de helikopter operator van WINZ) op verzoek van uw Ministerie en WINZ een simulatievlucht uitgevoerd om zo te kunnen testen of het aanvliegeprotocol in de praktijk werkbaar blijkt en om de bereikbaarheidspercentages te verifiëren.

Uit het rapport dat hierna is opgemaakt door Bel Air, dat is getoetst door andere grotere helikopter operators als CHC en Heliservice en door hen wordt onderschreven, kan onder andere worden afgeleid dat i) het voorgestelde alternatieve aanvliegeprotocol in de praktijk niet haalbaar bleek, ii) de huidige breedte van de clearway (4 nm) niet toereikend is en iii) de benodigde limieten voor vliegen op zicht krasser zijn dan aanvankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%. Dit is een groot probleem voor de operatie van WINZ. Kort gezegd moet worden geconcludeerd dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 noodzakelijk is om de bereikbaarheid te kunnen garanderen. Hierna is gezamenlijk geconcludeerd dat nader onderzoek noodzakelijk is.

Ondanks deze conclusies is door uw Ministerie kennelijk besloten dat de concept NRD Nederwiek niet mag vertragen en gepubliceerd zal worden met de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ. WINZ was onaangenaam verrast over dit besluit en was in de veronderstelling dat men gezamenlijk op zoek was naar oplossingen om deze impasse te doorbreken. WINZ stelt het niet op prijs dat de (concept) NRD binnen afzienbare tijd gereed zal komen, terwijl over een aantal onderzoekspunten, waaronder het bereikbaarheidspercentage van helikopters - dat op basis van het huidige onderzoek een groot knelpunt vormt - nog geen duidelijkheid is, laat staan dat overeenstemming is bereikt. WINZ benadrukt in dit verband bovendien dat zij nog altijd geen

bereikbaarheidspercentages van de SAR heeft ontvangen. Dit laatste is van groot belang voor het uitvoeren van reddingsacties of medische evacuaties.

Juridisch kader

WINZ brengt onder de aandacht dat voor windpark Nederwiek (uiteindelijk) een kavelbesluit op grond van de Wet windenergie op zee moeten worden genomen. De NRD die op dit moment kennelijk wordt voorbereid, is feltelijk het startpunt van dit traject. De NRD biedt houvast voor de inhoud van het milieueffectrapport, dat weer nodig is om de besluitvorming van het kavelbesluit te faciliteren.

In artikel 3 lid 3 onder b van de Wet windenergie op zee is bepaald dat bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit ook de gevolgen van een aanwijzing voor derden moet worden betrokken. De mate waarin rekening gehouden moet worden met bestaand gebruik op de plek of in de omgeving is afhankelijk van de plaatsgebondenheid van het bestaande gebruik en de vraag of sprake is van een nationaal belang.

Indien in de (concept) NRD daadwerkelijk wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ, wordt volledig voorbijgegaan aan de belangen van WINZ, haar bestaande rechten sinds de jaren '70 en het grote maatschappelijk belang van K13. Dit is onacceptabel.

Voorts wijst WINZ op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties, ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. U bent verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een obstakelvrije zone van 5 nm rond geldt. Hiervan kan worden afgeweken mits dit voor de bewuste locatie aantoonbaar geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en bereikbaarheid. WINZ stelt zich op het standpunt dat een bereikbaarheidspercentage van slechts 70% onacceptabele gevolgen heeft voor de operatie van K13. Een obstakelvrije zone van 5 nm dient dan ook gewaarborgd te worden in de (concept) NRD. Een en ander conform uw eigen beleid.

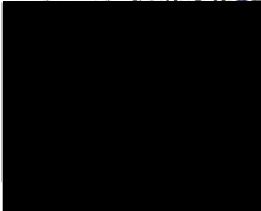
Conclusie

WINZ meent dat het te voorbarig is om een (concept) NRD te publiceren waarbij wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen van het PNZ, aangezien er op dit moment nog geen duidelijkheid is over verschillende onderzoekpunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.

Ploum

WINZ stelt zich, ook gelet op uw eigen beleid, op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 gewaarborgd dient te worden. WINZ gaat hierover graag (opnieuw) met uw Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 wordt gewaarborgd.

Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet,

BIJLAGE 3

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Platform Participatie

Zienswijzenformulier Programma Noordzee 2022-2027

U dient een zienswijze in als: Bedrijf

Naam organisatie/bedrijf Wintershall Noordzee B.V.

Contactgegevens:

Indiener: Voorletter(s) Tussenvoegsel Achternaam

Postcode 2284 DP Huisnummer 47 Toevoeging

Straat / Postbus Bogaardplein

Plaats Rijswijk

Telefoonnummer

E-mailadres *

E-mailadres (controle) *

(mede) Namens , bestuurder

Upload machtiging 85551333_7161912_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)

LET OP: wanneer u namens een stichting, vereniging, organisatie, bedrijf of politieke partij een zienswijze indient of een overheidsorgaan vertegenwoordigt, dient u bevoegd te zijn om dit te doen. Dit blijkt uit uw statuten, huishoudelijk reglement, inschrijving bij de Kamer van Koophandel of mandateringsregeling. Deze documenten kunt u hieronder bijvoegen. Als u uw bevoegdheid niet kunt aantonen, kan het voorkomen dat een eventueel later in te dienen beroepschrift niet-ontvankelijk wordt verklaard. U bent hiervoor zelf verantwoordelijk.

Statuten, huishoudelijke reglement, inschrijving Kamer van Koophandel en/of mandateringsregeling:

Document 1 85551333_7161913_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)

Document 2 (maximaal 25 MB)

Document 3 (maximaal 25 MB)

Reageren

Een ieder kan reageren op het Aanvullend Ontwerp Programma Noordzee 2022-2027, het bijbehorende, aanvullende milieueffectrapport en de Passende beoordeling.

Zienswijze en bijlagen

U kunt hieronder uw zienswijze en eventuele bijlagen (bijvoorbeeld in een Word en/of PDF bestand) invoegen.

Uw zienswijze 85551333_7161914_20211216_K13_Zienswijze_Ontwerpprogramma_Noord_Zee.docx (maximaal 25 MB)

Bijlage 1 (maximaal 25 MB)

Bijlage 2 (maximaal 25 MB)

Bijlage 3 (maximaal 25 MB)

Bijlage 4 (maximaal 25 MB)

Bijlage 5 (maximaal 25 MB)

Informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verwerkt de persoonsgegevens die u verstrekt bij het indienen van uw zienswijze. Dient u, als gemachtigde, een zienswijze in namens iemand anders, dan worden ook zijn of haar persoonsgegevens verwerkt. Om uw privacy te beschermen, verzoekt het ministerie u om geen persoonsgegevens en/of informatie die herleidbaar is tot uw persoon op te nemen in de inhoud van uw zienswijze. Als u in uw zienswijze en (titels van) bijlagen toch informatie opneemt die tot u zelf of andere personen herleidbaar is, doet u dat voor eigen risico. De informatie die u deelt onder 'persoonsgegevens' en 'bereikbaarheidsgegevens' in dit zienswijzeformulier wordt niet openbaar gemaakt. Extra informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u lezen in de privacyverklaring via: www.platformparticipatie.nl/privacy.

1. Platform K13-A

Wintershall Noordzee B.V. ("WINZ") is operator van het platform K13-A ("K13-A"). Dat platform is onderdeel van een meer omvattend offshore gas-transport systeem, bekend als "K13 Den Helder System". In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van "hub" waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van ca. 7,2 mln Nm3 gas door stroomt. Het is duidelijk dat het risico op aanvaringen tegen elk offshore platform, thans meer in het bijzonder K13-A, liefst afwezig maar toch in ieder geval zo klein mogelijk moet zijn.

Uw ministerie is ongetwijfeld bekend met het reële risico op zulke aanvaringen. In voorgaande decennia hebben daarvan een aantal plaatsgevonden, meest recentelijk tegen de door WINZ geopereerde platforms P6-D (2019) en Q4-A (2021). Het verbaast WINZ derhalve dat er voor is gekozen om de "clearway Ijmuiden-Newcastle" ("clearway") zó te plaatsen dat K13-A zich er ruim binnen bevindt. Er is immers een simpel alternatief tracé voor de clearway beschikbaar.

Aldus kan de richting van het tracé van de clearway vanaf platform K17-FA-1 naar noordelijke richting verplaatst worden zó dat de zuidgrens van de clearway ruim boven K13-A loopt.. Alsdan is er ook nog voldoende ruimte voor het handhaven van de veiligheidszone rond K13-A. Zo'n verschuiving heeft bovendien het gunstige gevolg dat óók de op het Britse deel van het continentale plat gelegen platforms Shamrock en Caravel buiten de clearway liggen.

Voorts: evenals elk ander offshore platform moet K13-A goed bereikbaar zijn, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-) schepen als door de lucht in verband met het helikopter-transport van personeel. Zoals eerder met uw ministerie besproken, meest recentelijk in verband met de aanwezigheid van platforms P6-A, P6-B en P6-D in het voorgenomen windenergie-gebied Hollandse Kust (west), bestaat de reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmerd. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A. Wij verzoeken u tevens in overweging te nemen toekomstige exploitanten van zulke gebieden te verplichten om de belangen van houder(s) van een aangrenzende koolwaterstof-vergunning te waarborgen.

Tenslotte: K13-A is verbonden met een tweetal pijpleidingen: de K13-Extensie, komend van platform J6 en de K13-Den Helder, lopend naar de kust. WINZ heeft de wettelijke taak om de conditie van die pijpleidingen regelmatig en tot in de verre toekomst te controleren en te onderhouden. Die leidingen lopen door de voorgenomen windenergie-gebieden "1-noord" en "2-noord", maar het kan niet zo zijn dat die wettelijke taak wordt belemmerd door de aanwezigheid van windmolens. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij de definitieve aanwijzing van die gebieden, bijvoorbeeld door het instellen van een veiligheids-strook van 500 meter aan beide zijden van die pijpleidingen. Een vergelijkbare regeling is overigens opgenomen in het Kavelbesluit VII Windenergiegebied Hollandse Kust (west).

2. Mijnbouwvergunningen voor deelgebieden K18b en L16a

WINZ is mede-houder en operator van de winningsvergunning voor in offshore deelblokken K18b en L16a. Die vergunningen geven WINZ en haar mede-houder Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ("NAM") het exclusieve recht om in die gebieden koolwaterstoffen op te sporen en te produceren. Dat recht behelst mede het bepalen van de locatie voor een (tijdelijk aanwezig) boorplatform als voor een

(permanent aanwezige) productiefaciliteit, eea. voor zover niet gelegen in een thans reeds bestaande scheepvaartroute of militair oefengebied.

WINZ en NAM bestuderen thans de mogelijkheden om de reeds in 1978, 1992 respectievelijk 2001 aangetroffen gasvelden K18-Lambda Main, K18-Lambda North en L16a-Alpha te ontwikkelen en in productie te nemen. Die productie zal alsdan plaatsvinden door middel van een platform en pijpleiding binnen het gebied dat in de structuurvisie is aangegeven als voorgenomen windenergiegebied "2-z". Daarmee zouden de rechten en belangen van WINZ en NAM ernstig worden geschaad.

Wij zien echter een alternatieve locatie voor dat deel van het voorgenomen windenergie-gebied "2-z" dat zich in de deelblokken K18b en L16a bevindt. Die delen van dat windenergie-gebied zouden eenvoudig naar de noord/west hoek van het (volledige) mijnbouwwak K18 en/of de noord/oost hoek van het mijnbouwwak K17 verplaatst kunnen worden. Voor zover ons bekend bestaan er voor dat laatst genoemde vak geen plannen voor opsporing of winning. Wij verzoeken u die alternatieve locaties in overweging te nemen.

BIJLAGE 4

AANGETEKENDE en per gewone post

De Minister voor Klimaat en Energie
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Tevens verzonden per e-mail aan:

[REDACTED] en [REDACTED]

Rotterdam, 7 maart 2023

Referentie : 695.23.011 Wintershall/advice Helicopter Accessibility
Uw referentie : -
Van : [REDACTED], advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]

Betreft: Windenergiegebied Nederwiek – platform K13

Uwe Excellentie,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13') indien ter plaatse van het aangewezen windenergiegebied Nederwiek daadwerkelijk een windpark gerealiseerd en in gebruik genomen wordt.

Zoals u weet, hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en uw Ministerie. Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13 indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat op korte termijn een Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ('NRD') zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ'). Indien deze kavelgrenzen worden aangehouden, zal WINZ ernstig in haar belangen worden geschaad.

WINZ heeft bestaande rechten en bovendien een (zeer) belangrijke maatschappelijke functie. WINZ is daarom van mening dat het niet opportuun is om in de NRD - of

eventuele vervolgbesluitvorming - uit te gaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het PNZ.

WINZ vindt het belangrijk om haar standpunt in een zo vroeg mogelijk stadium formeel aan u kenbaar te maken en merkt op dat zij er alles aan zal doen om te voorkomen dat de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 onevenredig wordt beperkt. Dit betekent onder andere dat, indien nodig, WINZ voornemens is om gebruik te maken van de (formele) inspraakmogelijkheden met betrekking tot de bestuursrechtelijke procedure(s) aangaande windenergiegebied Nederwiek.

Ik zal hierna de visie van K13 uiteenzetten aan de hand van relevante achtergrondinformatie en daarna kort ingaan op het wettelijk kader. Deze brief eindigt met een conclusie.

Achtergrond en feiten

Platform K13 is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13 een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13 de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van 5 tot 6 mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13 heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13 is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

Voor zover relevant merkt WINZ op dat K13 voldoet - en uiteraard wil blijven voldoen - aan alle relevante wet- en regelgeving. Zo beschikt K13 over een goedgekeurd Rapport Inzake Grote Gevaren ('RIGG'), waaruit volgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen die gelden voor de beheersing van zware ongevallen betreffende de installatie. Daarnaast beschikt K13 over een 'Helicopter Landing Area Approval' van de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Evenals elk ander offshore platform is het van groot belang dat K13 goed bereikbaar is, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Echter, het is een reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmert. Eerder, onder meer in de zienswijze die wij op 16 december 2021 hebben ingediend met betrekking tot het Ontwerp-programma Noordzee, hebben wij u al verzocht om met dat gegeven rekening te

houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13.

Desalniettemin is Nederwiek in het PNZ aangewezen als windenergiegebied. Door het gebied is een clearway voorzien, met name om doorgang te bieden aan de ferry IJmuiden-Newcastle. K13 ligt in deze clearway. Om te bepalen welke gevolgen K13 ondervindt als gevolg van de realisatie van windpark Nederwiek zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de helikopterbereikbaarheid van K13.

Onderzoeksbureau To70 heeft in opdracht van uw Ministerie in Q3-Q4 2022 onderzocht hoe windpark Nederwiek de bereikbaarheid van K13 beïnvloedt. Met een ander aanvliegprotocol zou het mogelijk zijn om onder ruimere zichtomstandigheden te vliegen, waardoor een bereikbaarheidspercentage van 91% in de zomer en 89% in de winter bereikt zou kunnen worden. In reactie hierop heeft WINZ toegezegd dat deze bereikbaarheidspercentages (gemiddeld 90%) akkoord zijn bevonden, mits zij hiervoor gecompenseerd wordt. Vliegen onder zichtomstandigheden zorgt voor hogere kosten, door vertraging, afzegging en het mogelijk niet kunnen aanlanden.

Onlangs heeft Bel Air (de helikopter operator van WINZ) op verzoek van uw Ministerie en WINZ een simulatievlucht uitgevoerd om zo te kunnen testen of het aanvliegprotocol in de praktijk werkbaar blijkt en om de bereikbaarheidspercentages te verifiëren.

Uit het rapport dat hierna is opgemaakt door Bel Air, dat is getoetst door andere grotere helikopter operators als CHC en Heliservice en door hen wordt onderschreven, kan onder andere worden afgeleid dat i) het voorgestelde alternatieve aanvliegprotocol in de praktijk niet haalbaar bleek, ii) de huidige breedte van de clearway (4 nm) niet toereikend is en iii) de benodigde limieten voor vliegen op zicht krapper zijn dan aanvaankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%. Dit is een groot probleem voor de operatie van WINZ. Kort gezegd moet worden geconcludeerd dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 noodzakelijk is om de bereikbaarheid te kunnen garanderen. Hierna is gezamenlijk geconcludeerd dat nader onderzoek noodzakelijk is.

Ondanks deze conclusies is door uw Ministerie kennelijk besloten dat de concept NRD Nederwiek niet mag vertragen en gepubliceerd zal worden met de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ. WINZ was onaangenaam verrast over dit besluit en was in de veronderstelling dat men gezamenlijk op zoek was naar oplossingen om deze impasse te doorbreken. WINZ stelt het niet op prijs dat de (concept) NRD binnen afzienbare tijd gereed zal komen, terwijl over een aantal onderzoekspunten, waaronder het bereikbaarheidspercentage van helikopters - dat op basis van het huidige onderzoek een groot knelpunt vormt - nog geen duidelijkheid is, laat staan dat overeenstemming is bereikt. WINZ benadrukt in dit verband bovendien dat zij nog altijd geen

bereikbaarheidspercentages van de SAR heeft ontvangen. Dit laatste is van groot belang voor het uitvoeren van reddingsacties of medische evacuaties.

Juridisch kader

WINZ brengt onder de aandacht dat voor windpark Nederwiek (uiteindelijk) een kavelbesluit op grond van de Wet windenergie op zee moeten worden genomen. De NRD die op dit moment kennelijk wordt voorbereid, is feltelijk het startpunt van dit traject. De NRD biedt houvast voor de inhoud van het milieueffectrapport, dat weer nodig is om de besluitvorming van het kavelbesluit te faciliteren.

In artikel 3 lid 3 onder b van de Wet windenergie op zee is bepaald dat bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit ook de gevolgen van een aanwijzing voor derden moet worden betrokken. De mate waarin rekening gehouden moet worden met bestaand gebruik op de plek of in de omgeving is afhankelijk van de plaatsgebondenheid van het bestaande gebruik en de vraag of sprake is van een nationaal belang.

Indien in de (concept) NRD daadwerkelijk wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ, wordt volledig voorbijgegaan aan de belangen van WINZ, haar bestaande rechten sinds de jaren '70 en het grote maatschappelijk belang van K13. Dit is onacceptabel.

Voorts wijst WINZ op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties, ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. U bent verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een obstakelvrije zone van 5 nm rond geldt. Hiervan kan worden afgeweken mits dit voor de bewuste locatie aantoonbaar geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en bereikbaarheid. WINZ stelt zich op het standpunt dat een bereikbaarheidspercentage van slechts 70% onacceptabele gevolgen heeft voor de operatie van K13. Een obstakelvrije zone van 5 nm dient dan ook gewaarborgd te worden in de (concept) NRD. Een en ander conform uw eigen beleid.

Conclusie

WINZ meent dat het te voorbarig is om een (concept) NRD te publiceren waarbij wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen van het PNZ, aangezien er op dit moment nog geen duidelijkheid is over verschillende onderzoekpunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.

Ploum

WINZ stelt zich, ook gelet op uw eigen beleid, op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 gewaarborgd dient te worden. WINZ gaat hierover graag (opnieuw) met uw Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 wordt gewaarborgd.

Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet,

BIJLAGE 5

aan Ministerie van Klimaat en Groene Groei
t.a.v. [REDACTED]
adres Postbus 93144
2509 AC Den Haag
datum 12 november 2024
betreft To70 statement FOSA en bereikbaarheid K13-A
ons kenmerk [REDACTED]

Geachte [REDACTED]

To70 voert in samenwerking met CHC Helicopter en Bel Air een Flight Operational Safety Assessment (FOSA) uit om de veilige helikopterbereikbaarheid van mijnbouwplatform K13-A te beoordelen in het geval dat het luchtruim rondom het platform wordt ingeperkt door de aanwezigheid van windturbines met een tiphoogte van maximaal 1000 voet (gelijk aan ongeveer 308 meter).

Op 18 oktober jl. vond een FOSA-reviewsessie plaats in aanwezigheid van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Klimaat en Groene Groei. Tijdens deze sessie zijn de geïdentificeerde risico's en mogelijke mitigaties besproken met betrekking tot het uitvoeren van vliegoperaties in de hierboven beschreven situatie.

De belangrijkste conclusie uit deze FOSA-reviewsessie is:

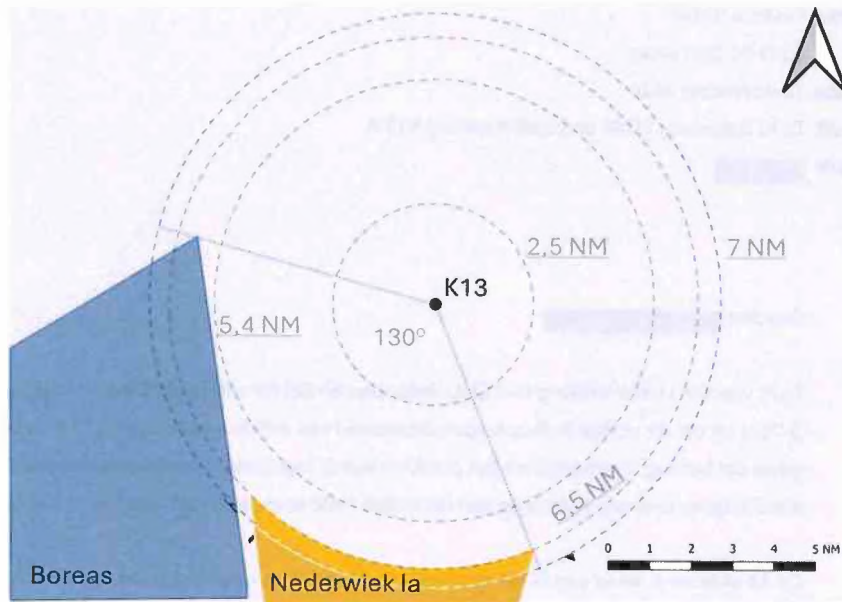
Een zone van 7 NM zonder windturbines rondom het platform is vereist om te kunnen blijven vliegen zonder verlies van bereikbaarheid. Er zijn daarbij wel veiligheidsrisico's geïdentificeerd, maar hiervoor zijn mitigaties vastgesteld. Het uitvoeren van deze mitigaties is noodzakelijk om de veilige bereikbaarheid te waarborgen in deze situatie.

Zie figuur in de bijlage. Windpark Nederwiek 1A en het Engelse Windpark Norfolk Boreas en bevinden zich binnen de 7 NM-zone, wat extra veiligheidsrisico's met zich meebrengt. Deze risico's zijn naar verwachting te mitigeren; echter, een beperkte afname in de verwachte bereikbaarheid zal moeten worden geaccepteerd. Uit analyses van To70 en de daarbij gestelde uitgangspunten blijkt dat het verwachte verlies in bereikbaarheid minder dan 10 procentpunt bedraagt.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Senior Aviation Consultant To70, projectleider FOSA en bereikbaarheid K13-A

Bijlage: Situatie K13-A, Boreas en Nederwiek IA

BIJLAGE 6

AANGETEKEND EN PER GEWONE POST

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windenergiegebied Nederwiek (noord)
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

ALSMEDE DIGITAAL VIA: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/woz-nederwiek-noord-kavels-ii-en-iii>

Rotterdam, 30 juli 2024

Referentie : 695.23.011 Wintershall / advies
Van : [REDACTED], advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]
Betreft : Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau milieueffect-rapport kavelbesluiten windenergiegebied Nederwiek (noord)

Geachte heer, mevrouw

Namens cliënte, Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ'), bericht ik u als volgt. Op 27 juni 2024 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in de Staatscourant kennisgegeven van het feit dat de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau voor de kavels in het windenergiegebied Nederwiek (noord) ('cNRD') van 28 juni 2024 tot en met 8 augustus 2024 ter inzage ligt (**bijlage 1**). Gedurende deze periode kunnen zienswijzen worden ingediend met betrekking tot de cNRD. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13-A') indien invulling wordt gegeven aan het voornemen om een windpark te realiseren in de kavels II en III van windenergiegebied Nederwiek (noord). Op 25 juli 2023 heb ik namens WINZ een zienswijze ingediend tegen de cNRD voor kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) ('Zienswijze I') (**bijlage 2**). Middels deze brief dien ik namens WINZ tijdig een zienswijze in tegen de hier voorliggende cNRD.

1. **Achtergrond**

- 1.1. WINZ is operator van K13-A. Dit platform is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13-A een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend

offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van vijf tot zes miljoen Nm³ gas doorheen stroomt. K13-A heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13-A is van groot belang voor de achterliggende productievelden.

- 1.2. Evenals elk ander offshore platform is het van grote importantie dat K13-A goed bereikbaar blijft, zowel met (bevoorrading- en onderhouds)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel en goederen. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Het installeren van windmolens binnen de huidige grenzen van kavels II en III van windenergiegebied Nederwiek (noord) zal, evenals Nederwiek (zuid), de bereikbaarheid van K13-A ernstig belemmeren; dit wordt later toegelicht.
- 1.3. WINZ heeft eerder op 16 december 2021 een zienswijze ingediend met betrekking tot het Ontwerpprogramma Noordzee (**bijlage 3**). Hierin heeft WINZ verzocht om met dat gegeven, de bereikbaarheid, rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A.
- 1.4. Voorts hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (het '**Ministerie**'). Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13-A indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ toentertijd frequent haar zorgen geuit. Ondanks deze overleggen werd er een cNRD gepubliceerd, waarbij voor windenergiegebied Nederwiek (zuid) werd uitgegaan van de kavelgrenzen, zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('**PNZ**').
- 1.5. Vervolgens heb ik op 7 maart 2023 namens WINZ een brief gestuurd aan de Minister voor Klimaat en Energie (de '**Minister**'), waarin zorgen zijn geuit omtrent het vasthouden aan de kavelgrenzen (**bijlage 4**). In deze brief is uitgebreid uiteengezet welke studies alsmede vluchten op de helikoptersimulator zijn uitgevoerd teneinde de gevolgen van Nederwiek (noord en zuid) op K13-A te bepalen. Hieruit is al naar voren gekomen dat de bereikbaarheid van het platform met helikopters met 30% zal afnemen indien voornoemd windpark gerealiseerd zal

worden binnen de aangegeven grenzen uit het PNZ. Vervolgens heb ik tegen deze cNRD op 25 juli 2023 Zienswijze I ingediend.

- 1.6. Vervolgens heeft op 22 november 2023 een overleg plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie naar aanleiding van de beantwoording van Zienswijze I. Momenteel zijn WINZ en het Ministerie, thans het Ministerie van Klimaat en Groene Groei, nog altijd in gesprek en zijn er, zoals hierna nader wordt gespecificeerd, studies uitgevoerd en in uitvoering omtrent de veilige bereikbaarheid van K13-A in relatie tot de mogelijke realisatie van het windpark Nederwiek (noord en zuid).
- 1.7. In 2022 is een bereikbaarheidsstudie uitgevoerd door To70. De belangrijkste conclusie van deze studie, met de kennis van toen, was dat indien de obstakelvrije zone rondom K13-A kleiner dan 5NM wordt, er niet vanaf alle kanten volgens de huidige procedure met behulp van instrumenten (Airborne Radar Approach – ARA) gevlogen kan worden. In dat geval zal de piloot vaker “op zicht” (visueel) moeten vliegen en kan het platform alleen onder geschikte weersomstandigheden bereikt worden. De installatie van windturbines kan dus de bereikbaarheid en daarmee de uitvoering van activiteiten op het platform ernstig belemmeren. Middels een door WINZ geïnitieerde simulatievlucht heeft Bel Air aangegeven dat wanneer de obstakelvrije ruimte beperkt blijft tot de clearway, dit in de praktijk niet aan te vliegen is wanneer de windparken Nederwiek (noord en zuid) gerealiseerd zijn. Namelijk:
 1. “het voorgestelde alternatieve aanvlieprotocol [bleek] in de praktijk niet haalbaar;
 2. de huidige breedte van de clearway (4 nm) [bleek] niet toereikend; en
 3. de benodigde limieten voor vliegen op zicht [zijn] krapper ... dan aanvankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%”.
- 1.8. Voornoemde resultaten hebben laten zien dat verdiepend onderzoek nodig is. Het Ministerie heeft daarom een vervolgstudie uit laten voeren om voor de verschillende vluchtprocedures de bereikbaarheid (zowel op papier als in een helikoptersimulator) te onderzoeken. De uitkomsten zijn vervat in het onderzoeksrapport van PVS Aero – EHJR (K13-A) Study – Comparing Scenario’s for Helicopter Offshore Operations to and from Gas/Oil Rigs combined with Planned Wind Farms (project P23176, rapport versie 1.0) (‘PVS-studie’). Met betrokkenheid van WINZ en de twee grootste helikopteroperators op de Noordzee (Bel Air (thans vliegend voor WINZ) en CHC) zijn verschillende manieren van aanvliegen en vertrekken onderzocht. Namelijk:

1. op basis van de weerradar (ARA);
 2. op zicht (VFR); en
 3. als alternatief met GPS procedures (Point in Space (PinS)).
- 1.9. Naast een theoretische beschouwing van het ruimtebeslag van deze opties zijn ook in een simulator testvluchten uitgevoerd. De PVS-studie concludeert dat voor het behoud van de huidige bereikbaarheid van K13-A met bestaande technieken en procedures 5,3 tot 6,5 nautische mijl rondom het platform aan ruimte nodig is. Echter, nader onderzoek is vereist om dit te verifiëren en te preciseren. Het Ministerie heeft daartoe twee vervolgonderzoeken geïnitieerd: (i) het bepalen van de No-Regret-ruimte van K13-A en (ii) het Proefproject PinS K13-A.
- 1.10. Doel van de No-Regret / Formal Safety Assessment (FOSA) studie ('**No-Regret-studie**') is het bepalen van de ruimte die rondom het K13-A platform nodig is om met de huidige vliegprocedures alsmede weersomstandigheden het platform te bereiken. Ook wordt hier rekening gehouden met een (maximaal) 10% verminderde bereikbaarheid die WINZ accepteert bij de aanwezigheid van de windparken. Deze studie moet uitsluitend geven hoe ver de windmolens van K13-A dienen te staan om het platform op een veilige manier te bereiken. Deze studie wordt in opdracht van het Ministerie uitgevoerd door To70, Bel-Air en CHC en dient afgerond te zijn voordat het Ontwerp Kavelbesluit van Nederwiek (zuid) wordt genomen.
- 1.11. Het Proefproject PinS ('**PinS-studie**') wordt uitgevoerd door het Directoraat-generaal Luchtvaart en Maritieme zaken (DGLM) in opdracht van het Ministerie. Een concrete uitwerking de PinS-studie voor K13-A zal naar verwachting de beslisisinformatie geven om een besluit te nemen over de ruimte die minimaal nodig is als obstakelvrije zone rondom K13-A en op basis waarvan tevens de kavelgrenzen voor Nederwiek (zuid en noord) kunnen worden vastgesteld. Dit wordt momenteel voorbereid. De uitkomsten hiervan worden eind 2025 verwacht.
- 1.12. Het bevreemdt WINZ dat ook in de onderliggende cNRD, ondanks de overleggen, de brief en meerdere zienswijzen, óók de grenzen van de kavels van Nederwiek (noord) uit het PNZ, zonder de afronding van de nadere onderzoeken (No-Regret- en PinS-studie) en de uitkomsten daarvan, ongewijzigd worden aangehouden.
- 1.13. Uit de cNRD volgt dat de resultaten van de onderzoeken in het MER zullen worden meegenomen. De Minister heeft met betrekking tot de bereikbaarheid van K13-A eerder tevens aangegeven dat, parallel aan het MER-proces, naar een

maatwerkoplossing wordt gekeken aan de hand van de aanvullende onderzoeken.¹ Bij maatwerk moet het probleem naar de mening van WINZ zeer zorgvuldig benaderd worden en moet bovendien naar oplossingen gezocht worden in de richting van aanpassingen aan het windpark. WINZ waardeert de stappen die het Ministerie in het kader van Nederwiek (zuid) in dit verband heeft gezet, en zet, om een passende oplossing te vinden die voor beide partijen haalbaar en aanvaardbaar is en de gesprekken die hierover zijn gevoerd. Aanvullend daarop merkt WINZ nog het navolgende op over deze cNRD.

2. Clearway

- 2.1. In paragraaf 4.2.2 van de cNRD staat aangegeven dat Nederwiek bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel, dat van elkaar gescheiden is door een beoogde clearway ten behoeve van de scheepvaart, alwaar ook K13-A is gelegen. Deze clearway moet een veilige doorvaart voor de scheepvaart garanderen. Het gaat dan met name om de ferryverbinding met Newcastle in het Verenigd Koninkrijk en meer in het algemeen de verbinding van drukke scheepvaartroutes met de havens van IJmuiden en Amsterdam.
- 2.2. Hierbij is aangegeven dat op termijn de clearway drukker kan worden vanwege ontwikkelingen elders op het scheepvaartnetwerk. In de gesprekken met het Ministerie heeft WINZ steeds haar zorgen geuit over de positionering van K13-A in het midden van deze clearway, dit vanwege de aanvaarrisico's. Hierop volgend heeft Marin in opdracht van Rijkswaterstaat Zee en Delta het "MEMO Aanvaaren aandrijffrequentie platform K13" d.d. 12 december 2022, met projectnummer 33797.602/v2, opgesteld. Dit rapport geeft aan dat er meer schepen dichters langs het platform zullen varen waardoor de aanvaar- en aandrijffrequentie zullen toenemen. Hier wordt in het rapport van Marin echter geen conclusie aan verbonden.
- 2.3. WINZ gebruikt de informatie uit dit rapport, alsmede het rapport dat daaraan ten grondslag ligt (Y. Koldenhof, SAMSON-analyse Wind op Zee; versnellingsopgave 2030 met doorkijk naar 2040 MARIN, 31797-1-MO-rev.1.0, augustus 2022) om een ship collision risk studie uit te voeren ten behoeve van het voor K13-A specifieke en wettelijk vereiste Rapport inzake Grote Gevaren (RiGG). Indien deze studie laat zien dat de locatie van K13-A in de clearway een onaanvaardbaar risico op aanvaringen met zich meebrengt, en hierdoor de integriteit van de installatie alsmede de veiligheid van de bemanning aan boord in het geding zijn, dan is een herziening van de clearway alsmede de grenzen van Nederwiek

¹ Zie onder meer p.19 Vastgestelde notitie reikwijdte en detailniveau Milieueffectrapport kavelbesluit I windenergiegebied Nederwiek (zuid).

(noord en zuid), gelet op artikel 3 lid 3 van de Wet windenergie op zee en artikel 11.16 lid 1 sub h van het Omgevingsbesluit, een vereiste. In dat geval zijn de gevolgen voor WINZ immers onacceptabel.

- 2.4. In paragraaf 5.3 van de cNRD wordt aangegeven dat onderzoeken zullen worden verricht door het Ministerie naar het aanvaringsrisico en mogelijke gevolgrisco's. In de effectbeoordeling zal rekening worden gehouden met het verwachte scheepvaartverkeer in de beoogde clearway met aandacht voor de aanvaringskansen van het nog in de clearway aanwezige platform K13-A en de turbines die dichtbij de clearway zijn gepositioneerd. In de beantwoording van Zienswijze I wordt verder aangegeven dat de verhoogde aanvaringsrisico's van K13-A in de clearway bekend zijn bij het Ministerie en de MER-opsteller en dat deze analyse en het scheepvaartveiligheidsonderzoek dat wordt uitgevoerd in het kader van het MER, worden betrokken en daarbij zal worden beoordeeld in hoeverre maatregelen nodig zijn in het belang van de scheepvaartveiligheid. Ook is aangegeven dat de informatie uit de ship collision risk studie, die WINZ momenteel laat uitvoeren, kan worden betrokken in het proces rondom een maatwerkoplossing.
- 2.5. WINZ hecht er echter aan te benadrukken dat een 'maatwerkoplossing' bij het oordeel dat het verhoogde aanvaringsrisico onaanvaardbaar is, er niet toe kan leiden dat WINZ zodanige maatregelen aan K13-A moet nemen dat de windparken Nederwiek (noord en zuid) zonder wijziging van de kavelgrenzen kunnen worden gerealiseerd. Indien het verhoogde aanvaringsrisico onaanvaardbaar blijkt, is een wijziging van de kavelgrenzen naar de mening van WINZ noodzakelijk.

3. **Bereikbaarheid afgesloten boorputten**

- 3.1. In Zienswijze I is uiteengezet dat op de voorgenomen locatie van Nederwiek (zuid) in het verleden exploratieboringen zijn verricht, waaronder de door WINZ geboorde putten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-06 en K16-06-S1. Deze boorgaten zijn inmiddels permanent afgesloten. Ook in het gebied vallende onder Nederwiek (noord) zijn in het verleden boringen verricht door WINZ, of haar voorgangers. Dit betreft de volgende putten: K13-DE-04, K13-05 (K13-CF-04), K13-I-01, K13-11, K13-J-01, K13-06, K10-11, K10-17, K10-10, K10-B-10, K10-07 en K10-16. Echter, op grond van artikel 33 lid 1 van de Mijnbouwwet rust op WINZ een wettelijke verplichting om mitigerende maatregelen te nemen indien er een anomalie op een van deze putten plaatsvindt. Het is niet ondenkbaar dat dan een mobiele boorinstallatie vereist is om deze putwerkzaamheden uit te voeren. Indien er een windpark bovenop de locatie van deze putten staat, is het niet mogelijk om een mobiele boorinstallatie te plaatsen. Mocht het voorgaande al

een optie zijn, dan is het vervolgens onmogelijk om met helikopters de mobiele platforms te benaderen voor transport van bemanningsleden. Op dat moment kan WINZ dus niet meer aan haar wettelijke verplichtingen voldoen.

- 3.2. In de beantwoording van Zienswijze I is aangegeven dat er een afstand van 150 meter wordt gehanteerd tussen windmolens en de afgesloten boorputten. Het Ministerie is daarmee van mening dat er voldoende afstand wordt gehanteerd, zodat de afgesloten boorputten bereikbaar blijven ten behoeve van een eventuele mobiele boorinstallatie, indien noodzakelijk. Deze mobiele boorinstallatie is echter onbereikbaar met een helikopter. Een afstand van 150 meter correspondeert grofweg met 0,08 nautische mijlen ('NM'), terwijl, zoals hierna nog uiteengezet wordt, een zone van (in beginsel) 5,3 of 6,5 NM is vereist. Hierdoor wordt een mobiele boorinstallatie gelegen in de gebieden Nederwiek (noord en zuid) voor WINZ feitelijk onbereikbaar.
- 3.3. WINZ meent, anders dan uit de beantwoording van Zienswijze I volgt, dat vervoer per schip naar een eventuele mobiele boorinstallatie ook niet mogelijk is. Gezien de hoogte van een mobiele boorinstallatie boven zeeniveau is transport van personeel via een zogenaamd Walk-to-Work schip niet mogelijk. De "armen" waarmee het personeel wordt overgezet zijn te kort om het dek van de boorinstallatie te bereiken. Daarom zou moeten worden overgestapt op personeels-transport middels een zogenaamde crew basket. Via de kraan van de boorinstallatie wordt het personeel dan overgebracht van het schip naar het boorplatform-dek. Echter, deze operaties worden vanuit veiligheidsoverwegingen in principe op de Noordzee niet meer uitgevoerd en kunnen daarnaast alleen onder heel kalme weersomstandigheden plaatsvinden. Daarnaast is onbekend hoe lang een mobiele boorinstallatie bij een eventuele calamiteit gestationeerd zou zijn bij de afgesloten boorputten.
4. **Obstakelvrije zone**
- 4.1. De boogde kavels II en III van windpark Nederwiek (noord) overlappen, evenals kavel I van Nederwiek (zuid), met de obstakelvrije zone rondom een boor- of productieplatform met als doel om op lage hoogte veilige helikoptermanoeuvres uit te kunnen voeren. In de Paragraaf 4.2.4 van het cNRD is aangegeven dat deze zone (in beginsel) 5 NM groot is. Dit komt ook overeen met de tekst uit de brief van het Directoraat-generaal Klimaat en Energie die op 17 mei 2023 naar de Voorzitter van de Tweede Kamer is verstuurd (kenmerk DGKE-DRE / 26637867). Hierin staat:

“Het Programma Noordzee geeft aan dat voor mijnbouwplatforms met een helikopterdek er in beginsel een obstakelvrije zone met een straal van 5 Nautische Mijl (....) wordt vrijgehouden. Van de 5 NM kan worden afgeweken, mits dit aantoonbaar voor het bewuste platform geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en de bereikbaarheid. Hiervoor kan een aeronautisch onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om in een beperktere ruimte toch veilig te kunnen vliegen. De minimaal mogelijke obstakelafstand dient echter per platform te worden beoordeeld en afgestemd omdat elke situatie uniek is en met de betrokken mijnbouwonderneming(en) moet worden besproken. Dit betreft dus maatwerkoplossingen.”

- 4.2. De conclusies uit de hiervoor al aangehaalde PVS-studie laten echter zien dat voor het behoud van de huidige helikopterbereikbaarheid van K13-A met bestaande technieken en procedures 5,3 tot 6,5 NM rondom het platform aan ruimte nodig is.
- 4.3. Voorts zijn vluchten op een testsimulator uitgevoerd door Bel Air Helicopters. Hieruit komt naar voren dat de ligging van K13-A in de clearway tussen Nederwiek (noord en zuid) leidt tot een verminderde bereikbaarheid van 30% op basis van 800ft windmolenhoogte. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in het cNRD een maximale windmolenhoogte van 1000ft is toegestaan. Indien deze hoogte daadwerkelijk door de exploitant wordt toegepast, zou dit een verdere reductie van de helikopterbereikbaarheid van K13-A tot gevolg hebben. Deze reducties in helikopterbereikbaarheid zijn voor WINZ niet acceptabel; hierdoor komen de integriteit van het platform alsmede de leveringszekerheid in het geding. Dit is ook veelvuldig in diverse overleggen tussen het Ministerie en WINZ besproken. Voor genoemde aeronautische studies hebben immers reeds aangetoond dat een obstakelvrije zone groter dan 5 NM vereist is. Zoals hiervoor benoemd, lijkt uit een voorlopige prognose te volgen dat een afstand van 5,3 tot 6,5 NM rondom het platform aan ruimte nodig is. WINZ verzoekt daarom opnieuw de grenzen aan te passen conform de uitkomsten uit de nog uit te voeren No-Regret studie.
- 4.4. In de beantwoording op Zienswijze I wordt gesteld dat het Ministerie openstaat voor een nader gesprek met WINZ om tot een maatwerkoplossing te komen. WINZ heeft in de gesprekken die daarop volgden met het Ministerie gesteld dat het aan het Ministerie is om (verdere) studies uit te (laten) voeren naar de haalbaarheid van het aanpassen van het plan met inachtneming van een obstakelvrije zone die groot genoeg is om K13-A op een veilige manier te bereiken met een maximale bereikbaarheidsvermindering van 10%. Deze studies dienden voor het opstellen van het MER afgerond te zijn en de resultaten zouden hierin opgenomen worden. Conform de beantwoording van Zienswijze I is hier gevolg aan

gegeven; de PVS studie is afgerond en de No-Regret en PinS studies zijn gestart. Echter, de resultaten zijn nog niet beschikbaar (voor de NRD en het MER).

- 4.5. Tot slot wijst WINZ opnieuw op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. Het Ministerie is verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een helikopterplatform een obstakelvrije zone van ten minste 5 NM geldt. In deze situatie is, gelet op de hiervoor genoemde uitgevoerde PVS-studie, zelfs een zone van 5,3 tot 6,5 NM noodzakelijk. WINZ verzoekt daarom de grenzen van kavels II en III van Nederwiek (noord) vast te stellen conform de uitkomsten uit de lopende No-Regret-studie. WINZ meent daarom ook dat de definitieve NRD pas (op een volledige en zorgvuldige wijze) kan worden vastgesteld op het moment dat (i) de hiervoor genoemde noodzakelijke vervolgstudies zijn verricht en (ii) daarmee definitieve duidelijkheid is gekregen over de afstand die rondom K13-A nodig is om dit op een veilige wijze te bereiken, met inachtneming van maximale verminderde bereikbaarheid van 10%, zodat hiermee rekening kan worden gehouden in zowel de NRD als in het MER. De NRD vormt immers de afbakening/het onderzoeksvoorstel voor de inhoud van het MER. Hierover zet WINZ de overleggen met het Ministerie dan ook graag voort.

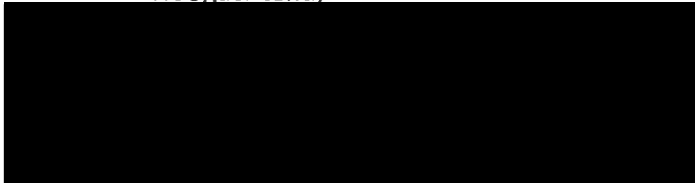
5. Conclusie

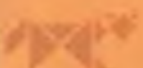
- 5.1. WINZ stelt zich op het standpunt dat er nog altijd onvoldoende duidelijkheid is ten aanzien van verschillende onderzoekpunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van helikopters en de clearway. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid van K13-A nog steeds een knelpunt. Het verdiepende onderzoek dient echter aan te geven hoeveel ruimte K13-A nodig heeft om het platform op een veilige wijze te bereiken, met inachtneming van een maximale 10% verminderde bereikbaarheid. De resultaten hiervan dienen hun weerslag te vinden in de kavelgrenzen van Nederwiek noord en zuid, waardoor de definitieve NRD pas (volledig en zorgvuldig) kan worden vastgesteld als de voorgaande resultaten bekend en verwerkt zijn. Ook meent WINZ dat de bereikbaarheid van de afgesloten boorputten, die zijn gelegen in Nederwiek (zuid), nog altijd onvoldoende is gemotiveerd. Een afstand van 150 meter is geen realistische optie, nu de bereikbaarheid van een eventueel mobiel boorplatform daardoor onmogelijk wordt.

- 5.2. WINZ stelt zich op het standpunt dat een obstakelvrije zone van minimaal 5,3-6,5 NM rondom K13-A gewaarborgd dient te worden en staat open voor een alternatieve manier van aanvliegen (volgend uit de PinS-studie) die mogelijk een kleiner ruimtebeslag heeft. Hierbij zij opgemerkt dat dan de veiligheid van aanvliegen gewaarborgd dient te zijn en er geen sprake is van een verminderde bereikbaarheid ten opzicht van de huidige manier van aanvliegen. WINZ blijft hierover graag met het Ministerie in gesprek en hoopt op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13-A worden gewaarborgd.
- 5.3. Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te (blijven) informeren.

Hoogachtend,

Ploum

BIJLAGE 1

Kennisgeving concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau kavelbesluiten windenergiegebied Nederwiek (noord), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Van vrijdag 28 juni tot en met donderdag 8 augustus 2024 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage voor kavels in het windenergiegebied Nederwiek (noord). In de concept-NRD staan de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) voor het bovengenoemde project.

Iedereen kan op de notitie reageren door het indienen van een reactie binnen de boven genoemde periode.

Wat gaat er gebeuren?

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat wil kavelbesluiten nemen voor windparken op zee

Ligging windenergiegebied Nederwiek (noord)

in het Windenergiegebied: Nederwiek (noord). Dit windenergiegebied is aanwezig in het Programma Noordzee 2022-2027 en verder toegelicht in de Routekaart Windenergie op Zee 2030. De beoogde windparken worden door TenneT voorzien van een eigen platform op zee en aansluitverbindingen met

het hoogspanningsnet op het land. Het windenergiegebied Nederwiek (noord) biedt ruimte voor circa 4 Gigawatt (GW) in totaal.

Waarom is dit project nodig?

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-emissies, en daarmee samenhangend, het produceren van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een vooraanstaande rol. In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn windenergiegebieden aangewezen, waaronder het gebied Nederwiek (noord). In de (aanvullende) Routekaart windenergie op zee is besloten het gebied te benutten. Het doel van de routekaart is om rond 2032 circa 21GW aan windenergie op de Nederlandse zee geïnstalleerd te hebben.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming voor dit project is de procedure van een kavelbesluit van toepassing. Een kavelbesluit bepaalt waar en onder welke voorwaarden een windpark aangelegd en geëxploiteerd mag worden. De initiatiefnemer en het bevoegd gezag voor het kavelbesluit is de Minister voor Klimaat en Energie, in afstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Minister voor Natuur en Stikstof. De Minister voor Klimaat en Energie coördineert deze procedure.

Milieueffectrapportage

Een milieueffectrapportage (mer-procedure) brengt de milieueffecten van een activiteit of project in beeld in een milieueffectrapport (MER). Op deze manier kan het milieubelang volwaardig meegewogen worden in de besluitvorming, in dit geval het kavelbesluit. De eerste stap in de mer-procedure is het opstellen van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Hierin is beschreven wat onderzocht gaat worden in het MER. Voorafgaand aan een definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt het concept ter inzage gelegd voor iedereen.

Wilt u reageren?

U kunt van vrijdag 28 juni tot donderdag 8 augustus 2024 reageren op de concept-NRD. In deze periode kunt u de documenten bekijken op www.rvo.nl/woz-nederwiek-noord-II-III

- Bij voorkeur digitaal: via www.rvo.nl/woz-nederwiek-noord-II-III
- Per post:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt windenergiegebied Nederwiek (noord)
Postbus 111
9200 AC Drachten

Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan sturen wij u per brief een ontvangstbevestiging.

- Voor het opnemen van mondelinge reactie kunt u op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 bellen met Bureau Energieprojecten op 070 379 89 79.

Wat gebeurt er hierna?

Alle zienswijzen worden verzameld, beantwoord en waar nodig verwerkt in de definitieve NRD die samen met de Nota van Antwoord gepubliceerd wordt. Op basis van die notitie wordt de reikwijdte van het MER vastgelegd. Het MER zal ook een passende beoordeling bevatten om mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden in kaart te brengen. Het MER wordt de onderbouwing voor het ontwerp-kavelbesluit. Het MER komt, samen met het ontwerp-kavelbesluit ter inzage te liggen. Belanghebbenden kunnen daar ook weer op reageren. Dit wordt ter zijne tijd onder andere aangekondigd in de Staatscourant en op www.rvo.nl/woz-nederwiek-noord-II-III.

Heeft u hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Niet iedereen is even handig met computers. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid. Deze informatiepunten vindt u in de bibliotheken. U kunt er makkelijk binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld voor het op de computer bekijken van documenten die bij dit project horen. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl

Wilt u meer weten?

Meer informatie over kavels in het windenergiegebied Nederwiek (noord) en alle bijbehorende stukken vindt u op www.rvo.nl/woz-nederwiek-noord-II-III. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Ploum

BIJLAGE 2

AANGETEKENDE en per gewone post

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Windenergiegebied Nederwiek (zuid)
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Tevens digitaal via www.rvo.nl/nederwiek-zuid-kavel-I

Rotterdam, 25 juli 2023

Referentie : 69523011 Wintershall / advies
Van : [REDACTED], advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]

Betreft : Zienswijze conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau kavel I
windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Geachte heer, mevrouw,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. Op 22 juni 2023 heeft het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in de Staatscourant kennisgegeven van het feit dat de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau voor kavel I in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) ('cNRD') van 23 juni 2023 tot en met 3 augustus 2023 ter inzage ligt (**bijlage 1**). Gedurende deze periode kunnen zienswijzen worden ingediend met betrekking tot de cNRD. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13-A') indien invulling wordt gegeven aan het voornemen om een windpark te realiseren in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid). Middels deze brief dien ik namens WINZ tijdig een zienswijze in.

1. Achtergrond

- 1.1. WINZ is operator van K13-A. Dit platform is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13-A een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van vijf tot zes mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13-A heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13-A is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

- 1.2. Evenals elk ander offshore platform is het van grote importantie dat K13-A goed bereikbaar blijft, zowel met (bevoorrading- en onderhouds)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel en goederen. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Het installeren van windmolens binnen de huidige grenzen van kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) zal de bereikbaarheid van K13-A ernstig belemmeren; dit wordt later toegelicht.
- 1.3. Eerder, onder meer in de zienswijze die WINZ op 16 december 2021 heeft ingediend met betrekking tot het Ontwerpprogramma Noordzee ([bijlage 2](#)), heeft WINZ reeds verzocht om met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A.
- 1.4. Voorts hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (het 'Ministerie'). Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13-A indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat binnen afzienbare tijd een cNRD zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ').
- 1.5. Hierop volgend heb ik op 7 maart 2023 namens WINZ een brief gestuurd aan de Minister voor Klimaat en Energie (de 'Minister'), waarin zorgen zijn geuit omtrent het vasthouden aan de kavelgrenzen ([bijlage 3](#)). In deze brief is uitgebreid uiteengezet welke studies alsmede vluchten op de helikoptersimulator zijn uitgevoerd teneinde de gevolgen van Nederwiek zuid op K13-A te bepalen. Hieruit is naar voren gekomen dat de bereikbaarheid van het platform met helikopters met 30% zal afnemen indien voornoemd windpark gerealiseerd zal worden binnen de aangegeven grenzen uit het PNZ.
- 1.6. Het baart WINZ derhalve zorgen dat, ondanks de veelvuldige overleggen, de ingediende zienswijze en de brief aan de Minister, toch in de op 23 juni 2023 gepubliceerde cNRD de oorspronkelijk grenzen van Nederwiek zuid uit het PNZ zijn aangehouden. WINZ verzoekt u om in de beantwoording van de zienswijze eveneens inhoudelijk te reageren op de eerder door mij verzonden brief.

- 1.7. Het lijkt er derhalve op dat in het cNRD een onevenwichtige invulling wordt gegeven aan artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee. Hierin staat - kort gezegd - aangegeven dat de vervulling van maatschappelijke functies van de zee¹, de gevolgen voor derden, het milieubelang (waaronder het ecologisch belang), de kosten om een windpark in het gebied te realiseren en het belang van een doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt onderzocht en afgewogen moeten worden bij het nemen van kavelbesluiten.
 - 1.8. Voornoemde punten zullen uitgebreid onderzocht worden in het milieueffectrapport ('MER'). Voor wat betreft de geschade belangen van WINZ wordt echter eveneens voorgesteld om via maatwerk, parallel aan het MER proces, een oplossing te vinden. Tot op heden hebben de gesprekken met het Ministerie zich vooral toegespitst op het aanpassen van de operaties op K13-A en de (on)mogelijkheid om het platform met helikopter te benaderen. Bij maatwerk moet het probleem holistisch benaderd worden en derhalve ook naar oplossingen gezocht worden in de richting van aanpassingen aan het windpark, zo meent WINZ. Hieronder zal per aspect uit het cNRD dit standpunt verduidelijkt worden.
- 2. Clearway**
- 2.1. In Paragraaf 3.2 van de cNRD staat aangegeven dat Nederwiek bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel, dat van elkaar gescheiden is door een beoogde clearway ten behoeve van de scheepvaart, alwaar ook K13-A is gelegen. Deze clearway moet een veilige doorvaart voor de scheepvaart garanderen. Het gaat dan met name om de ferryverbinding met Newcastle in het Verenigd Koninkrijk en meer in het algemeen de verbinding van drukke scheepvaartroutes met de havens van IJmuiden en Amsterdam.
 - 2.2. Hierbij is aangegeven dat op termijn de clearway drukker kan worden vanwege ontwikkelingen elders op het scheepvaartnetwerk. In de gesprekken met het Ministerie heeft WINZ steeds haar zorgen geuit over de positionering van K13-A in het midden van deze clearway, dit vanwege de aanvaarrisico's. Hierop volgend heeft Marin in opdracht van Rijkswaterstaat Zee en Delta het "MEMO Aanvaar- en aandrijffrequentie platform K13" d.d. 12 december 2022, met projectnummer 33797.602/v2, opgesteld. Dit rapport geeft aan dat er meer schepen dichters langs het platform zullen varen waardoor de aanvaar- en aandrijffrequentie zullen toenemen. Hier wordt in het rapport van Marin echter geen conclusie aan verbonden.

¹ Waaronder het belang van een doelmatig ruimtegebruik van de zee

- 2.3. WINZ zal daarom de informatie uit dit rapport, alsmede het rapport dat daaraan ten grondslag ligt (Y. Koldenhof, SAMSON-analyse Wind op Zee; versnellingsopgave 2030 met doorkijk naar 2040 MARIN, 31797-1-MO-rev.1.0, augustus 2022) gebruiken om een ship collision risk studie uit te voeren ten behoeve van het voor K13-A specifieke en wettelijk vereiste Rapport inzake Grote Gevaren (RiGG). Indien deze studie laat zien dat de locatie van K13-A in de clearway een onaanvaardbaar risico op aanvaringen met zich meebrengt, en hierdoor de integriteit van de installatie, alsmede de veiligheid van de bemanning aan boord, in het geding zijn, dan is een herziening van de clearway alsmede de grenzen van Nederwiek zuid en noord, gelet op artikel 3, derde lid van de Wet windenergie op zee, een vereiste. In dat geval zijn de gevolgen voor WINZ immers onacceptabel.

3. Boringen

- 3.1. Op de voorgenomen locatie van Nederwiek zuid zijn in het verleden exploratieboringen verricht, waaronder de door WINZ geboorde putten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-06 en K16-06-S1. Deze boorgaten zijn inmiddels permanent afgesloten. Echter, op grond van artikel 33 lid 1 van de Mijnbouwwet rust op WINZ een wettelijke verplichting om mitigerende maatregelen te nemen indien er een anomalie op een van deze putten plaatsvindt. Het is niet ondenkbaar dat dan een mobiele boorinstallatie vereist is om deze putwerkzaamheden uit te voeren. Indien er een windpark bovenop de locatie van deze putten staat, is het niet mogelijk om een mobiele boorinstallatie te plaatsen en/of de locatie met helikopters te benaderen voor transport van bemanningsleden. Op dat moment kan WINZ dus niet meer aan haar wettelijke verplichtingen voldoen. Het Ministerie dient aan te geven hoe een mijnonderneming aan haar zorgplicht moet voldoen wanneer de infrastructuur van windparken dit onmogelijk maakt. In het verlengde hiervan meent WINZ dat zij bovendien niet aansprakelijk is voor eventuele nevenkosten, indien het zo zou zijn dat een windmolen verwijderd dient te worden om bij deze putten te komen. WINZ meent dat hierover duidelijke afspraken gemaakt dienen te worden.

4. Helicopter Traffic Zone

- 4.1. De boogde kavel I overlapt met de Helicopter Traffic Zone ('HTZ'); dit is een obstakelvrije zone rondom een boor- of productieplatform met als doel om op lage hoogte veilige helikoptermanoeuvres uit te kunnen voeren. In de tekst van het cNRD is aangegeven dat deze zone (in beginsel) 5 nautische mijlen ('NM') groot is. Dit komt ook overeen met de tekst uit de brief van het Directoraat-generaal Klimaat en Energie die op 17 mei 2023 naar de Voorzitter van de Tweede Kamer is verstuurd (kenmerk DGKE-DRE / 26637867). Hierin staat:

“Het Programma Noordzee geeft aan dat voor mijnbouwplatforms met een helikopterdek er in beginsel een obstakelvrije zone met een straal van 5 Nautische Mijl wordt vrijgehouden. Van de 5 NM kan worden afgeweken, mits dit aantoonbaar voor het bewuste platform geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en de bereikbaarheid. Hiervoor kan een aeronautisch onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om in een beperktere ruimte toch veilig te kunnen vliegen. De minimaal mogelijke obstakelafstand dient echter per platform te worden beoordeeld en afgestemd omdat elke situatie uniek is en met de betrokken mijnbouwonderneming(en) moet worden besproken. Dit betreft dus maatwerkoplossingen.”

- 4.2. Dit aeronautische onderzoek heeft plaatsgevonden door een analyse van To70 op basis van weersomstandigheden rondom K13-A en een helikoptersimulatie door Bel Air Helicopters. Deze onderzoeken zijn bekend bij het Ministerie en hebben inzicht geboden in het feit dat de bereikbaarheid uiteenvalt in bandbreedtes. Door de aanwezigheid van het windpark wordt er alleen op zicht gevlogen in de clearway, waardoor K13-A minder bereikbaar is. Van de huidige situatie, met 100% bereikbaarheid vanwege het vliegen op radar, wordt deze conform het To70 onderzoek gereduceerd naar 75-85% (winter-zomersituatie). Hierbij is ook onderzocht of een nieuwe manier van aanvliegen, de zogenaamde offset approach zoals deze o.a. in Amerika is toegestaan, toegepast zou kunnen worden, maar dat levert geen bereikbaarheidswinst op.
- 4.3. Voorts zijn vluchten op een testsimulator uitgevoerd door Bel Air Helicopters en hieruit komt naar voren dat de ligging van K13-A in de clearway tussen Nederwiek zuid en noord leidt tot een verminderde bereikbaarheid van 30% op basis van 800ft windmolenhoogte. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in het cNRD een maximale windmolenhoogte van 1000ft is toegestaan. Indien deze hoogte daadwerkelijk door de exploitant wordt toegepast, zou dit een verdere reductie van de helikopterbereikbaarheid van K13-A tot gevolg hebben. Deze reducties in helikopterbereikbaarheid zijn voor WINZ niet acceptabel; hierdoor komt de integriteit van het platform alsmede de leveringszekerheid in het geding. Dit is ook veelvuldig in een achttal overleggen tussen het Ministerie en WINZ besproken. Het is derhalve opmerkelijk dat in figuur 3.6 van het cNRD de HTZ van 2,5 NM is aangehouden.
- 4.4. Voornoemde aeronautische studies hebben immers reeds aangetoond dat minimaal een HTZ van 5 NM vereist is. WINZ verzoekt daarom de grenzen aan te passen conform de 5 NM cirkel rondom K13-A. Daarnaast stelt WINZ zich op het standpunt dat het aan het Ministerie is om een studie uit te (laten) voeren naar de haalbaarheid hiervan. Tot op heden hebben de gesprekken tussen het Ministerie en WINZ om tot een maatwerkoplossing te komen zich namelijk louter gericht op aanpassing(en) van de operaties op K13-A en de

aanvliegmogelijkheden. Deze studies dienen voor het opstellen van het MER afgerond te zijn en de resultaten hiervan worden in het MER opgenomen. Nu staat in het cNRD aangegeven dat parallel aan het opstellen van het MER voor Nederwiek (zuid) aanvullende onderzoeken uitgevoerd zullen worden om tot constructieve maatwerkoplossingen te komen waarbij veiligheid, bereikbaarheid en continuïteit van de mijnbouwactiviteiten worden gewaarborgd (pagina 22 cNRD). Hierdoor vindt naast het formele MER-proces een informeel proces plaats; de uitkomsten van dit laatste informele proces zullen een minder juridisch fundament hebben bij het uiteindelijke vaststellen van de kavelgrenzen in het uiteindelijke ontwerp-kavelbesluit Nederwiek (zuid).

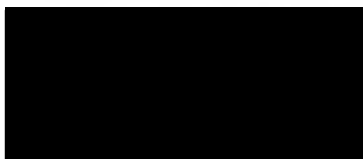
- 4.5. In paragraaf 3.2 van het cNRD wordt aangegeven dat voor Nederwiek zuid vanwege de beoogde reserveringen voor andere infrastructuur (o.a. veiligheidszones, onderhoudszones, obstakelvrije zones voor het helikopterverkeer) een netto beschikbare ruimte resteert van ca. 156 km². Hierbij zij opgemerkt dat in dat geval wordt uitgegaan van een HTZ van 2,5 NM. In het Programma Noordzee 2022-2027 is voor verkavelingen het vertrekpunt gehanteerd van een dichtheid van 10 MW/km², met de kanttekening af te kunnen wijken als uit onderzoek blijkt dat efficiënt ruimtegebruik mogelijk blijft.
- 4.6. Uit verkenningen naar de levelized cost of energy ('LCOE') in Nederwiek (zuid) volgt echter dat een windpark met een opgesteld vermogen van 2,3 GW tegen aanvaardbare kosten kan worden gerealiseerd. Dit terwijl er conform PZN slechts ruimte is voor een vermogen van maximaal 1,56 GW ($10 \times 156 = 1560$ MW = 1,56 GW), waarbij wordt opgemerkt dat indien een HTZ van 5 NM wordt aangehouden, nog veel minder vermogen kan worden gerealiseerd. WINZ vraagt zich dan ook af hoe het PZN zich verhoudt tot de cNRD en meer in het bijzonder tot de uitvoerbaarheid van het windpark.
- 4.7. Ook vraagt WINZ zich af of dit de reden is dat in de cNRD wordt uitgegaan van een HTZ van 2,5 NM (in plaats van 5 NM). WINZ verzoekt het Ministerie om een nieuwe LCOE uit te voeren met inachtneming van de basis HTZ van 5 NM.
- 4.8. Tot slot wijst WINZ op het PZN en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties, ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PZN. Het Ministerie is verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een obstakelvrije zone van 5 NM geldt.

5. **Conclusie**

- 5.1. WINZ stelt zich op het standpunt dat er nog altijd onvoldoende duidelijkheid is ten aanzien van verschillende onderzoekspunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters en de clearway. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid van K13-A een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.
- 5.2. WINZ stelt zich op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 NM rondom K13-A gewaarborgd dient te worden. WINZ blijft hierover graag met het Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13-A wordt gewaarborgd.
- 5.3. Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet,

Ploum

BIJLAGE 1

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau
milieueffectrapport kavelbesluit I
windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Datum 2 juni 2023
Status Definitieve conceptnotitie

Colofon

Projectnaam	Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau milieueffectrapport kavelbesluit I windenergiegebied Nederwiek (zuid)
Projectleider(s) Contactpersoon	Directoraat-generaal Klimaat en Energie Postbus 20401 2500 EK Den Haag
Auteurs	
Versie	definitieve conceptnotitie
Sirisnummer	ZK-0000023246

Inhoud

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau milieueffectrapport kavelbesluit I windenergiegebied Nederwiek (zuid)	1
1 Inleiding	5
1.1 Initiatief	5
1.2 Aanleiding	5
1.3 M.e.r.-plicht	7
1.4 Doel NRD en MER	8
1.4.1 Doel NRD	8
1.4.2 Doel MER	8
1.5 Procedure van de project-m.e.r.	8
1.6 Inspraak	8
1.7 Initiatiefnemer	8
1.8 Leeswijzer	9
2 Wettelijk kader en beleid	10
2.1 Wet windenergie op zee	10
2.2 Beleid windenergie op zee	11
2.2.1 Nationaal Water Programma / Programma Noordzee 2022-2027	11
2.2.2 Routekaart windenergie op zee	12
2.2.3 Kader Ecologie en Cumulatie (KEC)	12
2.2.4 Noordzeeakkoord	12
2.2.5 Netaansluiting door netbeheerder TenneT	14
3 Onderbouwing locatiekeuze en ligging kavels	15
3.1 Locatiekeuze	15
3.2 Ligging en beschrijving van het windenergiegebied	15
3.3 Verkaveling	21
4 Voorgenomen activiteit en alternatieven	25
4.1 Voornemen en bandbreedte-benadering	25
4.2 Voorlopige uitwerking van de bandbreedte	25
4.3 Elektrische infrastructuur: inter-array, platform, trace	27
4.4 Nulalternatief en autonome ontwikkeling	27
4.5 Voorkeursalternatief	28
4.5.1 Onderzoek naar voorlopige bandbreedte en maatregelen	28
4.5.2 Passende beoordeling van het voorkeursalternatief	29
4.5.3 Borging van het voorkeursalternatief	30
5 Mogelijke milieueffecten, effectbeoordeling en maatregelen	31
5.1 Mogelijke effecten	31
5.1.1 Elektriciteitsopbrengst, vermeden emissies en circulariteit	31
5.1.2 Vogels, vleermuizen en onderwaterleven	32
5.1.3 Scheepvaartveiligheid	35
5.1.4 Sleepnetvisserij	35
5.1.5 Overige gebruiksfuncties	35
5.1.6 Geologie en hydrologie	36

5.1.7	Grensoverschrijdende effecten	36
5.2	Effectbeoordeling en mitigerende maatregelen	36
5.2.1	Beoordelingskader per mogelijk effect	36
5.2.2	Toetsing ecologische effecten	41
5.2.3	Cumulatie	43
5.3	Per milieuaspect mitigerende maatregelen bepalen	45
5.4	Leemtes in kennis	45
5.5	Evaluatie en monitoring	45
6	Opzet en inhoud van het milieueffectrapport	46
6.1	Inleiding	46
6.2	Inhoudsopgave MER	46
	Bijlage 1 Informatiebronnen voor windenergie op zee	47
	Bijlage 2 Gebruikte afkortingen en begrippen	48
	Bijlage 3 Procedure van de m.e.r. en het kavelbesluit	50
	Bijlage 4 Overzichtskaart windenergiegebied Nederwiek (zuid), coördinaten en oppervlakten	52

1 Inleiding

1.1 Initiatief

De voorliggende conceptnotitie bevat informatie omtrent het voornemen om een windpark te realiseren in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid). Het gebied ligt op circa 95 km uit de kust ter hoogte van het noordelijke deel van de provincie Noord-Holland (regio Den Helder en Texel). Naar verwachting wordt het windpark rond 2030 in gebruik genomen. Het belangrijkste doel van deze notitie is het bieden van een indicatie van de reikwijdte en het detailniveau van het nog op te stellen milieueffectrapport (MER) voor de kavel.

1.2 Aanleiding

Nederland heeft ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van CO₂-emissies, en daarmee samenhangend, het produceren van duurzame energie. Windenergie op zee speelt daarin een prominente rol. De Wet windenergie op zee geeft het Rijk de mogelijkheid kavels vast te stellen en vervolgens uit te geven voor de ontwikkeling van windparken op zee (zie tekstkader).

Het kabinet heeft in de Klimaatwet vastgelegd dat ons land ernaar streeft om in 2030 49 procent minder CO₂ uit te stoten, dan in 1990, en in 2050 een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie te realiseren, en zet daartoe in op meer energie uit zon en wind. In de (aanvullende) routekaart windenergie op zee 2030¹, zijn de hoofdlijnen geschetst voor de uitrol van windenergie op zee voor de periode tot en met 2030. Het kabinet verdubbelt de ambitie voor windenergie op zee naar een opgestelde capaciteit van circa 21 gigawatt (GW) rond 2030. Het kabinet heeft drie nieuwe windenergiegebieden aangewezen Nederwiek, Lageland en Doordewind.²

Het potentieel vermogen van kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) bedraagt maximaal 2,3 GW. De Minister voor Klimaat en Energie kan (in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de Minister voor Natuur en Stikstof) een kavelbesluit nemen en stelt ten behoeve van het kavelbesluit een milieueffectrapport (MER) op. Deze notitie geeft een indicatie van wat in het kader van de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.) onderzocht gaat worden.

¹ Kamerstukken II 2021/22, 33 561, nr. 53.

² In het Programma Noordzee 2022-2027 aangeduid als respectievelijk windenergiegebied 1-z/1-n, 2 n/2-z en 5-o.

Tekstkader Besluiten windenergie

Besluiten windenergie op zee

Voordat een windpark op zee gebouwd kan worden, is een aantal besluiten nodig.

1. Eerst worden in een nationaal waterplan gebieden op de Noordzee aangewezen die geschikt zijn voor windenergie. Voor de periode 2022-2027 is dit het Programma Noordzee, dat onderdeel is van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Alleen binnen deze windenergiegebieden mogen kavels worden uitgegeven.

2. Binnen die gebieden wordt vervolgens voor elk windpark een kavel aangewezen. In het kavelbesluit wordt bepaald waar en onder welke voorwaarden een windpark gebouwd en geëxploiteerd mag worden. Los van het kavelbesluit worden het Inpassingsplan en de vergunningen voor het Net op zee van netbeheerder TenneT voorbereid.³ Het Net op zee wordt voor een of meer kavels aangelegd en zorgt voor de stroomverbinding van het windpark of windparken met het landelijk hoogspanningsnet. Het Net op zee bestaat uit een platform met een verbinding van vier kabels onder de zeebodem naar de kust.⁴ Vervolgens worden de landkabels via een converterstation op een bestaand hoogspanningsstation aangesloten.

3. Wie uiteindelijk een windpark mag bouwen, wordt bepaald in een tenderprocedure waarvoor geïnteresseerde partijen een voorstel kunnen indienen. Deze stap vindt plaats nadat een kavelbesluit is genomen. De indiener aan wie een kavel wordt toegewezen ontvangt een vergunning als bedoeld in artikel 12 van de Wet windenergie op zee.

Een kavelbesluit wordt in een vaste volgorde genomen met de volgende mogelijkheden voor inspraak of beroep:

- Eerst bestaat een mogelijkheid tot inspraak op de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau die beschrijft wat er in de m.e.r.-procedure onderzocht zal worden. De inspreker kan daarbij aangeven wat in het milieueffectrapport (meer, of anders) onderzocht moet worden om tot een ontwerp-kavelbesluit te komen.
- Als het onderzoek naar de milieueffecten is afgerond, bestaat een mogelijkheid om een zienswijze kenbaar te maken over het ontwerp-kavelbesluit en het MER en de 'passende beoordeling'⁵, waarbij aangegeven kan worden wat er aan veranderd zou moeten worden. De betreffende stukken worden ter inzage gelegd.
- Een definitief kavelbesluit staat open voor beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het kavelbesluit wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Een belangrijk onderdeel van een kavelbesluit behelst de toets van de natuuraspecten. Ingevolge de Wet windenergie op zee worden de toetsen die op grond van de Wet natuurbescherming⁶ dienen te

³ Het inpassingsplan uit de Wet ruimtelijke ordening wordt in de Omgevingswet vervangen door het instrument 'projectbesluit'.

⁴ Dit zijn de pluspoolkabel (+525kV), minpoolkabel (-525kV), metallic return (back up kabel) en een glasvezelkabel.

⁵ Een 'passende beoordeling' is een beoordeling van de effecten van een activiteit op de natuurdoelstellingen van een Natura 2000-gebied.

⁶ Anders dan de Wet windenergie op zee gaat de Wet natuurbescherming (Wnb) op in de Omgevingswet. Artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee zullen daar op aangepast worden. Dit betreft echter geen inhoudelijke wijziging van de vereisten.

worden uitgevoerd, geïntegreerd in het kavelbesluit. Bij de toetsing speelt ook het Kader Ecologie en Cumulatie⁷ een rol (zie paragrafen 2.2.3 en 5.2.3).

1.3

M.e.r.-plicht

De procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.-procedure) is voorgeschreven op grond van Europese en nationale wetgeving indien sprake is van (besluitvorming over) activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Deze activiteiten zijn opgenomen in het Besluit milieueffectrapportage. De m.e.r.-procedure resulteert in een rapport, het milieueffectrapport (MER). De inhoudelijke vereisten aan een milieueffectrapport zijn vastgelegd in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer.⁸

Een MER (ook wel: 'project-MER')⁹ is vereist voor besluiten over activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Het besluit dat hier aan de orde is, betreft een kavelbesluit als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Wet windenergie op zee. Het kavelbesluit bevat ook de afwegingen op grond van de Waterwet en de Wet natuurbescherming. Het kavelbesluit is in kolom 4 (Besluiten) van Bijlage C van het Besluit milieueffectrapportage opgenomen. Het betreft categorie C22.2, windparken bestaande uit twintig windturbines of meer. Dit betekent dat voor het toekomstig windpark in kavel I van het windenergiegebied Nederwiek (zuid) een (wettelijke) verplichting geldt tot het opstellen van een MER.

Er wordt in het MER inzicht gegeven in de overwegingen om in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) een kavel uit te geven. Hierbij gaat het om het beschouwen van het gekozen gebied ten opzichte van overige gebieden die in het Programma Noordzee 2022-2027 voor windenergie zijn aangewezen (locatieonderbouwing) en om het geven van inzicht in de ligging van de betreffende kavel binnen het windenergiegebied Nederwiek (zuid).

In het MER worden de milieueffecten van een toekomstig windpark onderzocht uitgaande van een bandbreedte aan eigenschappen van de turbines (zoals minimum vermogen en rotordiameter) en funderingen. De effecten van een dergelijke opstellingsbandbreedte worden door middel van onderzoek in detail bepaald en afgezet tegen de geldende milieueisen, waarbij beoordeeld wordt of aan deze eisen kan worden voldaan. Het detailniveau van het MER zal zodanig zijn dat voorafgaand aan de realisatie van het windpark op basis van het kavelbesluit geen verdere m.e.r.-procedure meer doorlopen hoeft te worden.

Significante effecten op Natura 2000-gebieden zijn bij het realiseren van een windpark doorgaans niet op voorhand uit te sluiten. Daarom dient ook een zogenaamde 'passende beoordeling' als bedoeld in de Wet natuurbescherming¹⁰ te worden opgesteld ten behoeve van een kavelbesluit. De passende beoordeling zal integraal (als bijlage) worden gevoegd bij het MER. Ten behoeve van de leesbaarheid worden de

⁷ Volgens het (ontwerp van het) Programma Noordzee 2022-2027 moeten kavelbesluiten voor windenergie op zee worden beoordeeld aan de hand van het toetsingskader Ecologie en Cumulatie

⁸ De wetgeving rond de milieueffectrapportage wordt opgenomen in afdeling 16.4 van de Omgevingswet en in hoofdstuk 11 en bijlage V bij het Omgevingsbesluit.

⁹ Indien een MER wordt opgesteld bij een (finaal ruimtelijk) besluit spreekt men ook wel van een besluit-MER en indien een MER wordt opgesteld bij een plan van een plan-MER.

¹⁰ Ook de Wet natuurbescherming wordt opgenomen in de Omgevingswet. De eisen als opgenomen in de artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee veranderen echter niet.

belangrijkste bevindingen ten aanzien van de effecten op kwalificerende waarden in relatie tot specifieke Natura 2000-gebieden ook in de hoofdtekst van het MER verwerkt.

Elk windpark wordt verbonden met het hoogspanningsnet op land. Deze verbinding is geen onderdeel van het kavelbesluit en geen onderdeel van de onderhavige m.e.r.-procedure. De beoogde kavel wordt aangesloten op het Net op zee Nederwiek 1. Voor elk Net op zee wordt een aparte rijkscoördinatieprocedure gevolgd, inclusief een apart te doorlopen m.e.r.-procedure. Het gaat daarbij om het platform op zee, de kabels die van dit platform naar land lopen en aansluiting via een converterstation op het hoogspanningsnet op land.

1.4 Doel NRD en MER

1.4.1 Doel NRD

Het belangrijkste doel van deze conceptnotitie is het bieden van een indicatie van de reikwijdte en het detailniveau van het nog op te stellen MER. Met andere woorden: waar heeft het MER betrekking op, welke effecten worden in beeld gebracht en op welk detailniveau? De NRD is het uitgangspunt voor het opstellen van het MER voor kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid).

1.4.2 Doel MER

Het doel van het op te stellen MER is om informatie te leveren die het mogelijk maakt om het milieubelang - in brede zin - een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming omtrent de kavel. In het MER zal per milieuaspect het relevante wettelijke kader en beleidskader worden weergegeven.

1.5 Procedure van de project-m.e.r.

Voor een kavelbesluit wordt de uitgebreide project-m.e.r.-procedure gevolgd. In bijlage 3 wordt weergegeven welke stappen worden doorlopen voor deze procedure.

1.6 Inspraak

In dit project zijn er twee formele inspraakmomenten:

1. tijdens de terinzagelegging van de concept-NRD;
2. tijdens de terinzagelegging van het ontwerp-kavelbesluit, inclusief het MER.

De plaatsen en tijden van de twee periodes van inspraak worden bekendgemaakt door middel van publicatie in de Staatscourant. Na verwerking van de zienswijzen wordt het definitieve kavelbesluit vastgesteld. Ook (de kennisgeving van) het definitieve kavelbesluit wordt gepubliceerd in onder meer de Staatscourant. Tegen het kavelbesluit kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.7 Initiatiefnemer

Het MER wordt opgesteld in opdracht van de Minister voor Klimaat en Energie, in afstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de Minister voor Natuur en Stikstof.

1.8**Leeswijzer**

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het wettelijk kader voor windparken op zee en relevant beleid. Hoofdstuk 3 gaat in op de onderbouwing van de locatiekeuze en de ligging van de kavel. Hoofdstuk 4 gaat in op de voorgenomen activiteit, de bandbreedtebenadering en het voorkeursalternatief. Hoofdstuk 5 geeft aan wat de belangrijkste milieueffecten zijn die worden onderzocht in het MER, hoe deze effecten worden bepaald en hoe effecten gemitigeerd of voorkomen kunnen worden. Hoofdstuk 6 geeft een mogelijke inhoudsopgave weer van het nog op te stellen MER, zodat een indruk wordt gegeven hoe het MER er uit komt te zien. In de bijlagen volgen achtereenvolgens een verwijzing naar belangrijke bronnen, gebruikte afkortingen en begrippen, een beschrijving van de procedure van de m.e.r. en een overzichtskaart van het windenergiegebied Nederwiek (zuid).

2 Wettelijk kader en beleid

2.1 Wet windenergie op zee

Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Wet windenergie op zee kan de Minister van Economische Zaken en Klimaat (thans Minister voor Klimaat en Energie), in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (thans Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening) en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (thans Minister voor Natuur en Stikstof), een kavelbesluit nemen. In het kavelbesluit wordt een kavel ten behoeve van een windpark en een tracé voor de aansluitverbinding tussen het windpark en het aansluitpunt aangewezen. Voor kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) is dit aansluitpunt het platform Nederwiek 1. Ingevolge artikel 3, tweede lid, van de Wet windenergie op zee kan een kavel slechts worden aangewezen binnen gebieden die in het nationaal waterplan (Programma Noordzee 2022-2027) zijn aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden.

Bij de voorbereiding van het kavelbesluit moeten de belangen zoals opgenomen in artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee onderzocht en afgewogen worden. Deze belangen betreffen de vervulling van maatschappelijke functies, de gevolgen voor derden, het ecologisch belang, de kosten om een windpark in het gebied te realiseren en het belang van een doelmatige aansluiting op een aansluitpunt.

Met betrekking tot het ecologische belang is een belangrijk onderdeel van het kavelbesluit de toets van de natuuraspecten op grond van de Wet natuurbescherming. De geïntegreerde uitvoering van de toets van de natuuraspecten is nader uitgewerkt in de artikelen 5 en 7 van de Wet windenergie op zee. Dit heeft als gevolg dat er geen aparte ontheffing (soortenbescherming) of vergunning (gebiedsbescherming) op grond van de Wet natuurbescherming nodig is.

Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Wet windenergie op zee worden aan het kavelbesluit regels en voorschriften verbonden. Daarbij gaat het met name om locatie-specifieke randvoorwaarden voor de bouw en exploitatie van een windpark teneinde de hierboven genoemde belangen te beschermen. Naast het verbinden van regels en voorschriften moeten ook onderdelen in het kavelbesluit opgenomen worden zoals gesteld in artikel 4, tweede lid, van de Wet windenergie op zee. Dit betreft onder meer de uitkomsten van locatie-specifieke onderzoeken.

Op grond van hoofdstuk 3 van de Wet windenergie op zee kan door de Minister voor Klimaat en Energie een vergunning verleend worden voor de bouw en exploitatie van een windpark op zee binnen een kavel waarvoor een kavelbesluit is genomen. In deze vergunning wordt onder meer bepaald voor welk tijdvak de vergunning geldt en binnen welke termijn de in de vergunning aangegeven activiteiten moeten worden verricht.

Overigens moeten alle windparken voldoen aan de bepalingen in paragraaf 6a van hoofdstuk 6 van het Waterbesluit.¹¹ Deze paragraaf bevat algemene regels over uiteenlopende aspecten van de bouw, exploitatie en verwijdering van windparken. De algemene regels hebben onder meer

¹¹ Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden deze bepalingen overgenomen in paragraaf 7.2.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

betrekking op de kwaliteit en sterkte van de turbines, de aan te brengen veiligheidsvoorzieningen, de omgang met calamiteiten en archeologie.

2.2 Beleid windenergie op zee

2.2.1

Nationaal Water Programma / Programma Noordzee 2022-2027

In het Nationaal Water Programma, specifiek het onderdeel Programma Noordzee 2022-2027, worden de hoofdlijnen van het Noordzeebeleid en de daartoe behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid vastgelegd. Voorheen was dit vastgelegd in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Met het Programma Noordzee 2022-2027 stelt het Rijk de kaders voor ruimtelijk gebruik van de Noordzee in relatie tot de toestand van het mariene ecosysteem en voor het beleid gericht op het verbeteren van de milieutoestand. In het Programma Noordzee 2022-2027 worden (de buitengrenzen van) gebieden op zee aangewezen waar windparken gebouwd mogen worden (binnen nog uit te geven kavels). Om hierin een zorgvuldige afweging te kunnen maken is bij de totstandkoming van het programma onderzoek gedaan naar onder andere:

- het effect van windparken op zee op de ecologie;
- de gevolgen voor interactie met scheepvaart;
- de mogelijkheden voor verplaatsing en/of medegebruik van militaire oefengebieden;
- de interactie met mijnbouwactiviteiten.

Windenergiegebied Nederwiek (zuid), in het Programma Noordzee 2022-2027 (nog) aangeduid als windenergiegebied 1-z, is één van die gebieden.¹² Het Programma Noordzee 2022-2027 bevat voorts ruimtelijke kaders voor de inpassing van windparken op zee ten aanzien van diverse aspecten. Het gaat daarbij om algemene uitgangspunten en instrumenten als het 'Ontwerpcriterium afstand tussen scheepvaartroutes en windparken' en het 'Ontwerpproces: afstand tussen mijnbouwlocaties en windparken'. Over de ruimtelijke samenhang tussen windparken en mijnbouwactiviteiten op zee is op 17 mei een aanvullende kamerbrief gepubliceerd.

Doorvaart en medegebruik

Ook bevat het Programma Noordzee 2022-2027 uitgangspunten voor doorvaart en medegebruik van windparken. Doorvaart en medegebruik in windenergiegebieden zijn als communicerende vaten. Waar doorvaart is, kan (vaak) geen medegebruik plaatsvinden met vaste constructies in de waterkolom en vice versa. Het faciliteren van zowel doorvaart als grootschalig medegebruik zorgt ervoor dat integrale doorvaart in de nieuwe windenergiegebieden niet mogelijk is. Het beleid staat doorvaart in gerealiseerde windparken alleen onder voorwaarden toe in speciaal aangewezen doorvaartpassages. Onder medegebruik in windparken op zee wordt verstaan natuurontwikkeling, voedsel (passieve visserij, maricultuur) en hernieuwbare energieopwekking en opslag (elektriciteit uit of op het water en installaties voor waterstofproductie).

Medegebruik is in principe mogelijk in gerealiseerde windparken op zee. Voor Borssele, Hollandse Kust (zuid), (noord) en (west), en IJmuiden Ver wordt na de vaststelling van de definitieve inrichting van het gebied een 'Handreiking gebiedspaspoort' gemaakt. Via een zonering wordt vervolgens aangegeven waar in het windpark ruimte is voor medegebruik. Uitzonderd van medegebruik zijn: doorvaartpassages, onderhouds- en

¹² <https://www.nogordzgeloket.nl/beleid/programma-noordzee-2022-2027/>

veiligheidszones rondom platforms, windturbines, inter-array-kabels en de logische vaarroutes daarnaartoe.

2.2.2

Routekaart windenergie op zee

Het kabinet heeft in 2022 de (aanvullende) routekaart 2030 aangeboden aan de Tweede Kamer.¹³ De (aanvullende) routekaart 2030 bevat de hoofdlijnen voor de ontwikkeling van windenergie op zee tot rond 2030. Het is de opvolger van de (oorspronkelijke) routekaart 2030. In het programma VAWOZ (Verkenning aanlanding wind op zee) 2030 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de energie uit de windenergiegebieden van de (aanvullende) routekaart aan te sluiten op het landelijk hoogspanningsnet.

De (aanvullende) routekaart 2030 omvat een schema voor het ontwikkelen van windparken tot een totale capaciteit van ca. 21 GW. Het gaat, naast de bestaande en reeds vergunde windparken¹⁴, om plannen voor de volgende nog te benutten gebieden:

Windenergiegebied, kavel(s)	Omvang	(Verwachte) ingebruikname windpark
IJmuiden Ver, kavel Gamma ¹⁵	ca. 2,0 GW	2029
Nederwiek (zuid), kavel I	ca. 2,0 GW	2030
Nederwiek (noord), kavels II en III	ca. 4,0 GW	2030/2031
Doordewind, kavels I en II	ca. 4,0 GW	2031
Ten noorden van de Waddeneilanden, kavel J, waterstofproductie pilot	ca. 0,7 GW	2031
Hollandse Kust (west), kavel VIII	ca. 0,7 GW	Nader te bepalen

2.2.3

Kader Ecologie en Cumulatie (KEC)

Ecologie is een belangrijk onderwerp in de belangenafweging bij het realiseren van windparken op zee. Volgens het Programma Noordzee 2022-2027 moeten kavelbesluiten voor windenergie op zee worden beoordeeld aan de hand van het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC). Op grond van dat kader wordt inzichtelijk gemaakt welke effecten geplande windparken zullen hebben in cumulatie met andere windparken in binnen- en buitenland. Het gaat daarbij met name om effecten op beschermde soorten. Het KEC is in april 2022 (versie 4.0) op basis van de laatste inzichten herzien.¹⁶ In dit KEC 4.0 is rekening gehouden met verschillende uitrolscenario's. In de besluitvorming over kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt uitgegaan van de in KEC 4.0 gehanteerde methodes.

2.2.4

Noordzeeakkoord

In februari 2019 heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat het Overleg Orgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) gevraagd om samen met de rijksoverheid en stakeholders een Noordzeeoverleg te initiëren met als doel om samen met de betrokken ministeries en maatschappelijke partijen tot een 'Noordzeeakkoord' te komen. Het daaruit resulterende Akkoord voor de Noordzee (juni 2020) bevat keuzes en afspraken voor beleid die de opgaven voor visserij, natuur en windenergie concreet en langdurig met elkaar in balans brengen. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van andere gebruikers zoals zeevaart, defensie en zandwinning.

¹³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021–2022, Kamerstuk 33 561, nr. 53.

¹⁴ Het betreft windparken in de bestaande windenergiegebieden Borssele en Hollandse Kust (zuid, noord en west), en de windparken Gemini, Luchterduinen, Offshore windpark Egmond aan Zee (OWEZ) en Prinses Amalia windpark (PAWW).

¹⁵ IJmuiden Ver, kavel Gamma is een samenvoeging van (voorheen) IJmuiden Ver, kavels V en VI.

¹⁶ Zie: <https://www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/ecologie/cumulatie/kader-ecologie/>.

Figuur 2.1 Aangewezen windenergiegebieden. De gebieden Nederwiek, Lagelander en Doordevind zijn in 2022 nieuw aangewezen in het Programma Noordzee.¹⁷

Het Rijk heeft het Noordzeeakkoord ondertekend en zich daarmee verbonden aan de afspraken daarin. Het Noordzeeakkoord vormt samen met de internationale beleidsontwikkelingen, de wettelijke kaders (waaronder de Waterwet, Wet natuurbescherming en de Wet windenergie op zee) en de NOVI de basis voor de beleidsvoornemens die in het Programma Noordzee 2022-2027 zijn uitgewerkt, waaronder de realisatie van windenergie op zee.

Inmiddels is het Noordzeeoverleg een gestructureerd overlegorgaan van stakeholders en de rijksoverheid dat gericht op overeenstemming overleg voert over de uitvoering van de afspraken uit het Noordzeeakkoord. Er zijn vier werkgroepen actief: Beschermde gebieden; Gebiedspaspoorten en medegebruik; Energie en infrastructuur en Voedseltransitie.

Het Noordzeeoverleg heeft in 2023 een studie in gang gezet die een beschrijving en afwegingskader zal opleveren waarin voor de verschillende

¹⁷ In het Programma Noordzee 2022-2027 aangeduid als respectievelijk windenergiegebied 1-z/1-n, 2-n/2-z en 5-o.

soorten infrastructuur in/op de Noordzee, waaronder ook windparken en verbindingen van het net op zee worden verstaan, best beschikbare technieken (BBT) beschreven staan voor natuur-inclusief bouwen en mitigerende en natuurversterkende maatregelen. Om tot het moment van oplevering van de beschrijving en het afwegingskader invulling te kunnen geven aan de afspraak over beste beschikbare technieken in het Akkoord voor de Noordzee, committeren de leden van het Noordzeeoverleg zich voor de periode tot aan het moment van oplevering aan werkafspraken die in het Noordzeeoverleg van 17 mei 2023 zijn bekrachtigd.

2.2.5 Netaansluiting door netbeheerder TenneT

Op grond van de Elektriciteitswet 1998¹⁸ is TenneT aangewezen als de beheerder van het Net op zee voor het transport van met wind opgewekte elektriciteit naar het landelijke hoogspanningsnet. De beoogde kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt door TenneT voorzien van een platform op zee en aansluitverbindingen met het hoogspanningsnet op het land. Het platform op zee heeft een capaciteit van ca. 2 GW, maar er kan voor maximaal 2,3 GW aan turbines worden aangesloten ('overplanting').¹⁹ De route van de verbinding loopt via het Veerse Meer naar het Sloegebied.²⁰ Dit Net op zee Nederwiek 1 is geen onderdeel van het kavelbesluit. De besluitvormingsprocessen voor de afzonderlijke kavels en het Net op zee worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. Ten behoeve van het inpassingsplan en de vergunningen voor het Net op zee wordt een MER opgesteld en de Rijkscoördinatieregeling doorlopen.

¹⁸ Stb, 2016, 116.

¹⁹ Overplanting: het installeren van meer vermogen dan het gegarandeerde transportvermogen. Het windpark zal lang niet altijd op vol vermogen draaien, waardoor de transportcapaciteit van het net op zee meestal maar ten dele wordt benut.

²⁰ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022-09/Concept-NKU-Net-op-zee-Nederwiek-1.pdf>

3 Onderbouwing locatiekeuze en ligging kavel

3.1 Locatiekeuze

In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn gebieden aangemerkt als windenergiegebied. Daarbij is er voor gekozen om alleen de contouren van de gebieden aan te geven. Nederwiek (zuid) is een van die gebieden.

Onderzoek naar de locatiekeuze in het MER

In (het Aanvullend Plan-MER bij) het Programma Noordzee 2022-2027 is nagegaan of windenergiegebied Nederwiek (zuid) geschikt is voor de realisatie van windenergie. Daarbij zijn de effecten van windenergie in Nederwiek (zuid) op hoofdlijnen onderzocht voor wat betreft de aspecten ecologie, scheepvaart, visserij en mijnbouw. In het plan-MER is tevens gekeken naar de geschiktheid in vergelijking met de overige voor windenergie aangewezen gebieden. Hieruit volgt dat het gebied niet minder geschikt is dan de overige aangewezen gebieden. Negatieve effecten zijn in algemene zin vergelijkbaar. In het MER voor het kavelbesluit worden de verschillende nog beschikbare alternatieve windenergiegebieden op hoofdlijnen vergeleken. Er zal in het MER gebruik gemaakt worden van informatie van de milieueffectrapporten en passende beoordelingen van het Programma Noordzee 2022-2027, aangevuld met recentere achtergrondinformatie.

Leeswijzer

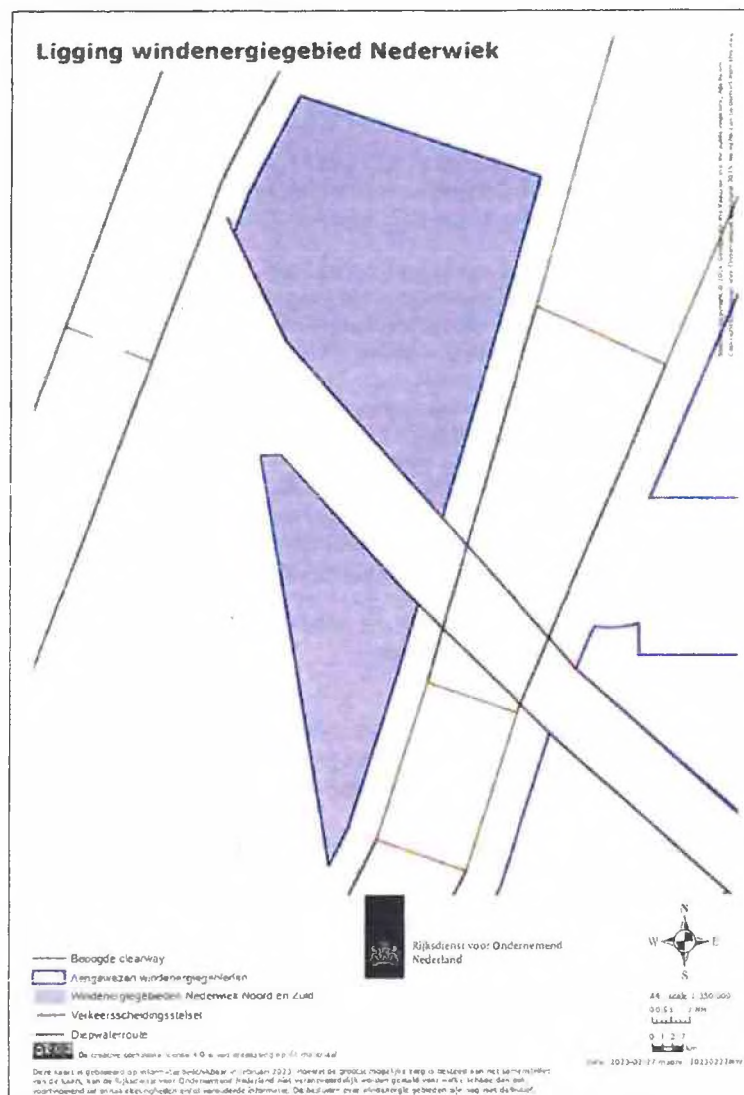
Paragraaf 3.2 geeft allereerst enkele kenmerken van het gebied. In paragraaf 3.3 wordt vervolgens kort ingegaan op hoofdelementen uit de onderbouwing van de ligging van de kavel.

3.2 Ligging en beschrijving van het windenergiegebied

Het aangewezen windenergiegebied Nederwiek (zuid) ligt in de Nederlandse exclusieve economische zone (EEZ). Het gebied ligt op ongeveer 95-100 kilometer van de kust (ca. 51-54 nautische mijl). Nederwiek bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel, van elkaar gescheiden door een beoogde clearway voor de scheepvaart. Het volledige windenergiegebied Nederwiek (zuid en noord) heeft een oppervlakte van in totaal 600 km².

Kavel I is de enige kavel in windenergiegebied Nederwiek (zuid).²¹ Het windenergiegebied Nederwiek (zuid) heeft een oppervlakte van ca. 273 km². De beoogde kavel heeft een (netto) oppervlakte van ca. 156 km².

²¹ De beoogde kavels II en III zullen worden aangewezen in Nederwiek (noord). Net als in het windenergiegebied Hollandse Kust (bestaande uit de delen: zuid, noord, west) worden de kavels doorgenummerd.

Figuur 3.1 Ligging windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Het windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt in het oosten door scheepvaartroutes begrensd. In het zuidwesten grenst Nederwiek (zuid) aan de EEZ van het Verenigd Koninkrijk (VK), waar ook windparken worden gerealiseerd (Norfolk Boreas). In het noorden wordt windenergiegebied Nederwiek (zuid) begrensd door een in het Programma Noordzee 2022-2027 aangekondigde clearway. Deze clearway biedt een veilige doorvaart voor de scheepvaart. Het gaat dan om de ferryverbinding met Newcastle in het Verenigd Koninkrijk en meer in het algemeen de verbinding van drukke scheepvaartroutes met de havens van IJmuiden en Amsterdam (zie ook tekstkader). In de beoogde clearway is het gasplatform K13-A gelegen.

Doorvaart in windenergiegebied Nederwiek

Het Programma Noordzee voorziet in het faciliteren van doorvaart in windenergiegebieden voor kleinere, veelal niet-routegebonden scheepvaart. Het beleid staat doorvaart in gerealiseerde windparken alleen onder voorwaarden toe in speciaal aangewezen doorvaartpassages.

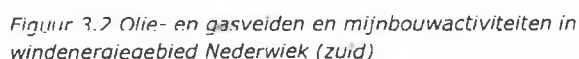
Uit analyses van niet route-gebonden scheepvaart rond windenergiegebied Nederwiek volgt dat verreweg de meest relevante vaarbewegingen richting Noord-Engeland en Schotland gaan. Omdat dat deels ook om grotere schepen zoals ferry's gaat, is daarvoor in het Programma Noordzee 2022-2027 een clearway aangekondigd ten noorden van kavel I, die voldoende ruimte biedt voor alle typen scheepvaart. Naast de beoogde clearway is centraal in kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) een doorvaartpassage voorzien voor kleinere schepen. De beoogde passage is ca. 10.000 meter lang en 950 meter breed. Aan beide zijden wordt een ruimtelijke marge aangehouden van ca. 150 meter ten opzichte van de turbineposities, zodat bij nood kan worden uitgeweken. De beoogde passage is weergegeven in figuur 3.6.

De exacte ligging is nog onderwerp van afstemming met Britse stakeholders, gelet op de ontwikkeling van het windpark Norfolk Boreas aan de Britse zijde van de grens. Deze doorvaartpassage in kavel I van Nederwiek (zuid) is nodig om in een directe oost-west oversteek ter hoogte van Den Helder te voorzien. Op termijn kan daarnaast ook de clearway drukker worden vanwege ontwikkelingen elders op het scheepvaartnetwerk. In dat geval kan het ook relevant worden om voor niet-routegebonden scheepvaart een alternatief te hebben voor de clearway. De passage in kavel I van Nederwiek (zuid) voorziet hier dan in.

Ten noorden van de beoogde kavel I ligt het uitgeproduceerde gasveld K13-A. Het ter plaatse nog aanwezige platform K13-A (in fig. 3.2 weergegeven als K13-AP) produceert zelf geen gas meer maar behandelt gas dat afkomstig is van gasvelden elders. In de kavel liggen voorts de onontwikkelde gasvelden K16-5 en P01-FB. Er zijn geen vigerende winnings- en/of opsporingsvergunningen voor olie en gas. Wel zijn er in het verleden boringen gedaan.²² Alle boorgaten zijn permanent afgesloten. Kavel I overlapt met een gebied waarvoor een vergunning voor het opsporen van CO₂ complexen in zoutwaterhoudende lagen is aangevraagd.²³

²² Het betreft de boorgaten K13-03, K13-N-01, K13-12, K16-01, K16-02, K16-02-S1, K16-03, K16-04, K16-05, K16-05-S1, K16-06, K16-06-S1, P01-03, P01-05

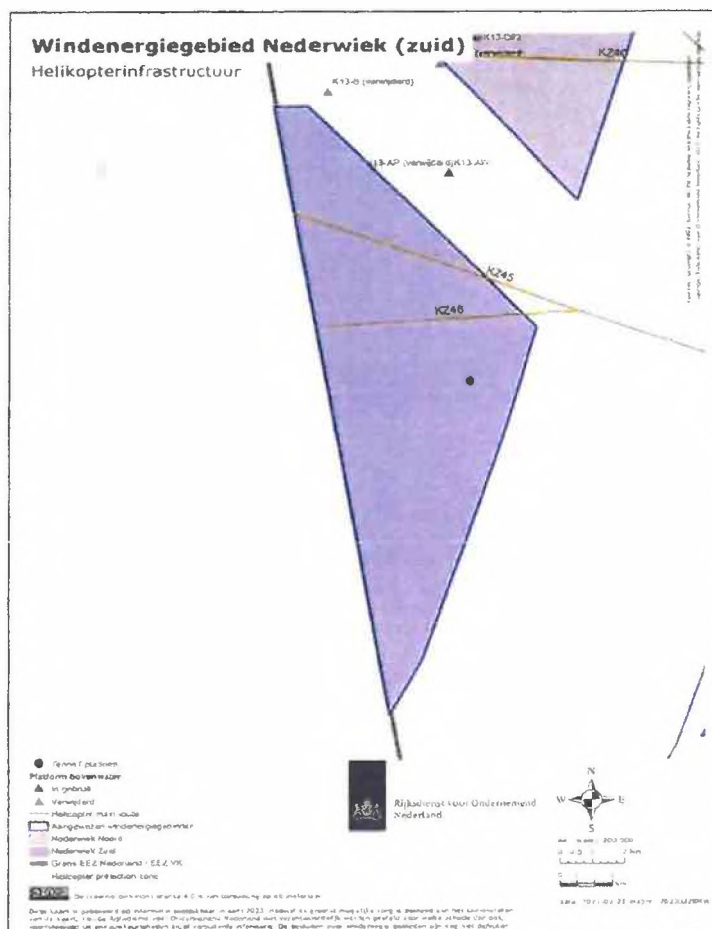
²³ De vergunningaanvraag betreft de blokken K08, K10, K11, K12, K13, K14, K15 en K17.

De beoogde kavel overlapt met de Helicopter Traffic Zone (HTZ) van platform K13-A. Een HTZ is een obstakelvrije zone van (in beginsel) 5 nautische mijl rondom een boor- of productieplatform met als doel om op lage hoogte tot maximaal 2.000 voet (circa 609 meter) veilig manoeuvres te kunnen uitvoeren, verbonden aan de nadering of het vertrek van een helikopter. Een HTZ wordt ingesteld ter verhoging van het vliegveiligheidsbewustzijn van de piloot en dient ter bescherming van het luchtverkeer onderling. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft een eerste studie laten uitvoeren naar de helikopterbereikbaarheid van K13-A. Om beide activiteiten in te kunnen passen en geen vertraging op de Routekaart windenergie op zee te krijgen worden in afstemming met de betrokken mijnbouw operator parallel aan het opstellen van het MER voor Nederwiek (zuid) aanvullende onderzoeken gedaan om tot maatwerkoplossingen te komen.

Kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt voorts doorkruist door twee heliocopter main routes (HMR's), te weten KY645 en KY646. Een HMR is een luchtverkeersroute waar civiele helikopters opereren op een geregelde basis, voornamelijk van en naar olie- en gasplatforms.

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau | kavel I windenergiegebied Nederwiek (zuid)

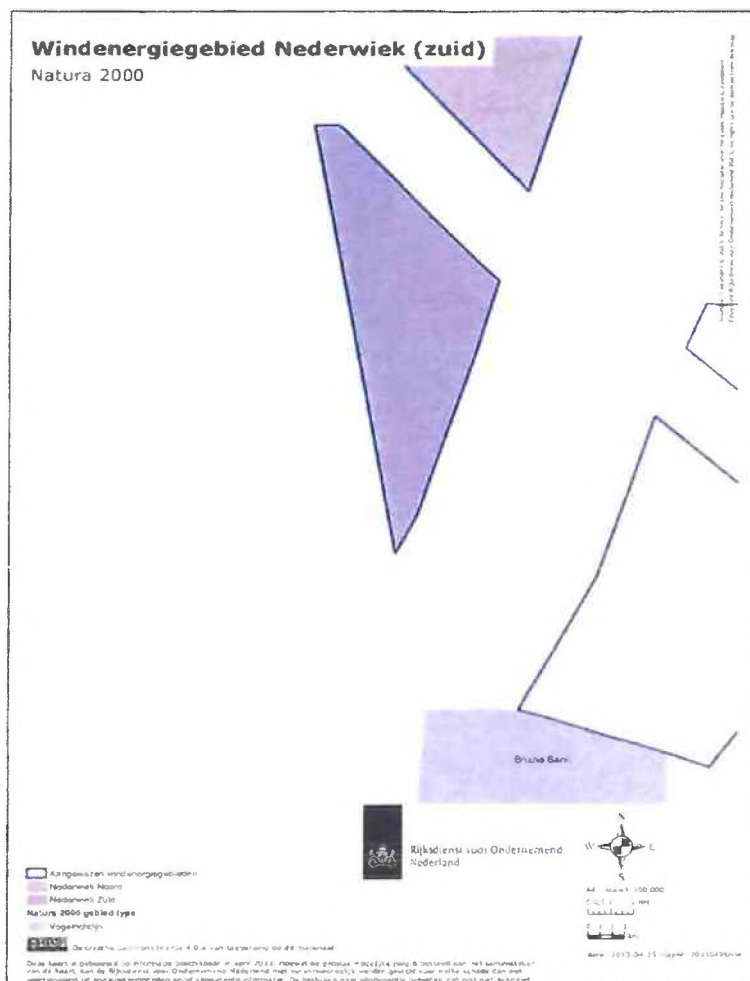
Figuur 3.3 Ligging helikopterinfrastructuur

Diverse actieve en verlaten kabels en buisleidingen kruisen kavel I van windenergiegebied Nederwiek (zuid): Telecomkabel SEA-ME-WE 3 (actieve kabel van België naar Duitsland); Telecomkabel UK-Germany 3 (verlaten kabel van Engeland naar Duitsland); Telecomkabel UK-DK 3 (verlaten kabel van Engeland naar Denemarken); Telecomkabel Winterton-Borkum 1 (verlaten kabel van Engeland naar Duitsland); Pijpleiding Statoil ASA/Franpipe (actieve gasleiding); Pijpleiding BBL (actieve gasleiding); Electriciteitskabel Neuconnect (toekomstige hoogspanningskabel tussen Duitsland en VK).

In de verkaveling is rekening gehouden met onderhoudszones rond de leidingen en kabels die naar verwachting nog in gebruik zijn als het windpark wordt gebouwd. Het gaat om de BBL, Franpipe (gas), SEA-ME-WE 3 (telecom) en Neuconnect (hoogspanning). Er zal worden uitgegaan van onderhoudszones van ca. 500 meter aan de buitenzijden van deze infrastructuur.

²⁴ In het Programma Noordzee is bepaald dat voor 2025 onafhankelijk wordt onderzocht welke gebieden voldoen aan de selectiecriteria voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. De vier gebieden Doggersbank, Klaverbank (beide reeds aangewezen als Habitatrichtlijngebied), Centrale Oestergronden en Hollandse kust voldoen aan de selectiecriteria en zullen voor 2025 worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Figuur 3.5 Ligging Natura 2000-gebied ten opzichte van windenergiegebied Nederwiek (zuid)

3.3

Verkaveling

Zoals gesteld in de paragrafen 2.2.1 en 3.2 zal in windenergiegebied Nederwiek (zuid) één kavel worden uitgegeven: kavel I.

Vanwege de aansluitcapaciteit van het beoogde TenneT-platform op zee Nederwiek 1 van maximaal 2,3 GW, en gelet op een optimale benutting van de te realiseren aansluiting (Net op zee), is het uitgangspunt om ruimte te bieden voor maximaal 2,3 GW. De indeling van de kavel in het gebied Nederwiek (zuid) wordt ontworpen in samenhang met het Net op zee. Daarbij worden in eerste instantie belemmeringen voor de plaatsing van windturbines in kaart gebracht. Het betreft binnen de begrenzing van het windenergiegebied de in paragraaf 3.2 benoemde kabels en leidingen en de beoogde clearway. In de figuren 3.1 tot en met 3.5 is het windenergiegebied Nederwiek (zuid) weergegeven met de aanwezige belemmeringen. Het TenneT-platform wordt relatief centraal geplaatst nabij de oostgrens van kavel I. Vervolgens wordt op basis van een zo kort

mogelijk tracé van de kabels tussen de mogelijke turbineposities en het platform (inter-array-kabels) gekomen tot een kavelindeling.

Bij de verkaveling worden diverse kaders en richtlijnen gehanteerd. In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn bijvoorbeeld het 'Ontwerpproces: afstand tussen mijnbouwlocaties en windparken' en het 'Ontwerpcriterium afstand tussen scheepvaartroutes en windparken' opgenomen. Over de ruimtelijke samenhang tussen windparken en mijnbouwactiviteiten op zee is op 17 mei een aanvullende kamerbrief gepubliceerd.

Ook zijn onderzoeken verricht naar de effecten van zogturbulentie van windturbines op de vliegveiligheid en naar de helikopterbereikbaarheid van mijnbouwplatforms. In afstemming met de betrokken mijnbouwoperator worden parallel aan het opstellen van het MER voor Nederwiek (zuid) aanvullende onderzoeken gedaan om tot constructieve maatwerkoplossingen te komen waarbij veiligheid, bereikbaarheid en continuïteit van de mijnbouw activiteiten worden gewaarborgd. Met de resultaten van deze onderzoeken en de afstemming daarover met de betrokken mijnbouwoperator wordt rekening gehouden bij het vaststellen van de uiteindelijke grenzen van de kavel I in het uiteindelijke ontwerp-kavelbesluit Nederwiek (zuid).

De voorgenomen kavel is weergegeven in figuur 3.6 (blauwe vlakken). De grenzen van het windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden vastgelegd in een voorbereidingsbesluit op grond van artikel 9 van de Wet windenergie op zee.

Vanwege de beoogde reserveringen voor andere infrastructuur (o.a. veiligheidszones, onderhoudszones, obstakelvrije zones voor het helikopterverkeer) resteert een netto beschikbare ruimte van ca. 156 km². In het Programma Noordzee 2022-2027 is voor verkavelingen het vertrekpunt gehanteerd van een dichtheid van 10 MW/km², met de

kanttekening af te wijken als uit onderzoek blijkt dat efficiënt ruimtegebruik mogelijk blijft. Uit verkenningen naar de levelized cost of energy (LCOE) in Nederwiek (zuid) volgt dat een windpark met een opgesteld vermogen van 2,3 GW tegen aanvaardbare kosten kan worden gerealiseerd. In die verkenningen is tevens een alternatief bestudeerd waarbij het vertrekpunt van 10 MW/km² wel werd gerespecteerd. In deze onderzochte variant was een deel van de turbines gepositioneerd ten noorden van de beoogde clearway, in windenergiegebied Nederwiek (noord). De LCOE van deze variant was vergelijkbaar met de LCOE van de varianten waarin alle turbines ten zuiden van de clearway waren geplaatst. Het grootste voordeel van dat alternatief dat zowel Nederwiek (zuid) en een deel van Nederwiek (noord) beslaat is dat er minder zogeeffecten zijn als gevolg van de extra ruimte. Dit voordeel valt echter weg tegen de nadelen van hogere kosten voor inter array bekabeling en onderhoudskosten. Bovendien brengt het leggen van inter-arraykabels in de beoogde clearway een verhoogd risico op kabelschade met zich mee. Derhalve is ervoor gekozen de kavel te positioneren in de beschikbare ruimte ten zuiden van de beoogde clearway, in het windenergiegebied Nederwiek (zuid). Alternatieve verkavelingen buiten Nederwiek (zuid) worden in het MER niet onderzocht. Wel kunnen in het MER verkavelingsvarianten binnen windenergiegebied Nederwiek (zuid) worden onderzocht. Het is daarom van belang dat in het MER het gehele windenergiegebied Nederwiek (zuid) wordt onderzocht en niet enkel de voorgestelde verkaveling als weergegeven in figuur 3.6. Het milieueffectonderzoek betreft daarmee de volledige ruimte binnen de begrenzing van het windenergiegebied Nederwiek (zuid), als weergegeven in kaart en coördinaten in bijlage 4.

4 Voorgenomen activiteit en alternatieven

4.1 Voornemen en bandbreedte-benadering

Het uitgeven van een kavel via een kavelbesluit vormt het voornemen dat beschouwd wordt in het MER. Er wordt in het kavelbesluit een bandbreedte-benadering gehanteerd om de toekomstige vergunninghouder flexibiliteit te bieden (zie het onderstaande kader).

Bandbreedte van opstellingsmogelijkheden

Door een kavel uit te geven waarbinnen verschillende turbineopstellingen, turbintypes en funderingsmethoden mogelijk zijn, binnen een vooraf bepaalde bandbreedte, wordt een flexibele inrichting van de kavel mogelijk. De ontwikkelaar heeft binnen de bandbreedte de vrijheid om een optimaal ontwerp te maken voor het windpark in termen van kosteneffectiviteit en energieopbrengst. Deze bandbreedtebenadering stelt specifieke eisen aan het MER. Alle milieueffecten die verbonden zijn aan alle mogelijke opstellingen die het kavelbesluit mogelijk maakt, dienen onderzocht te zijn. Het onderzoeken van alle mogelijke opstellingen is door de veelheid aan denkbare combinaties echter niet mogelijk. Daarom wordt uitgegaan van een worst-case-benadering: als de worst-case-situatie van de bandbreedte wat betreft de effecten toelaatbaar is, dan zijn alle opstellingen binnen de bandbreedte mogelijk.

De worst-case-situatie zal per milieuaspect of gebruikersbelang verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de verschillende ingreep-effectrelaties voor vogels en zeezoogdieren. Bij het onderzoek wordt hiermee rekening gehouden door in het MER meerdere worst-case-situaties te onderzoeken en te vergelijken. De parameters die de worst-case-situaties afbakenen worden benoemd en beschreven; denk hierbij aan zaken als maximaal aantal turbines, maximale onder-/bovengrens van de rotor, maximaal rotoroppervlak, kenmerken van de funderingsmethode etc.

Om een beeld te verkrijgen van de mogelijkheden om de effecten te verminderen worden tevens mitigerende maatregelen benoemd en onderzocht. Hiermee wordt voorkomen dat alleen een worst-case-situatie in beeld wordt gebracht en worden mogelijkheden voor optimalisatie geïdentificeerd.

Om de bandbreedte in opstellingsmogelijkheden te onderzoeken is het enerzijds nodig om na te gaan welke effecten nog toelaatbaar zijn in een worst-case-situatie en deze worst-case-situatie te beschrijven (zie tekstkader). Anderzijds is het van belang te weten welke wensen in de energiesector bestaan ten aanzien van turbinegrootte, aantal turbines en funderingswijze. Het is de trend om naar steeds grotere turbines te gaan. De bandbreedte die wordt beschouwd in het MER en de passende beoordeling komt in de volgende paragraaf aan bod.

4.2 Voorlopige uitwerking van de bandbreedte

De bandbreedte aan invullingsmogelijkheden binnen de kavel, die onderzocht wordt in het MER, wordt in de NRD bepaald. De waarden van de bandbreedte zijn gebaseerd op de huidige stand der techniek, verwachtingen omtrent ontwikkelingen voor de komende jaren, de

uitkomst van de MER's en passende beoordelingen voor de kavels in de windenergiegebieden Borssele, Hollandse Kust (zuid, noord en west) en IJmuiden Ver, en het KEC 4 O.

Als uitgangspunt voor het bepalen van de bandbreedte is verder aangehouden dat het moet gaan om opties die redelijkerwijs (technisch) realiseerbaar zijn binnen de termijnen verbonden aan de uit te geven kavel. De bandbreedte is hieronder weergegeven.

Tabel 4.1 Te hanteren bandbreedte in het MER

Onderwerp	Bandbreedte
Totaal opgesteld vermogen	2,0 - 2,3 GW
Maximaal aantal turbines	153
Vermogen individuele windturbines	Minimaal 15 MW
Tiphoogte individuele windturbines	Maximaal 305 meter
Tiplaagte individuele windturbines	Minimaal 25 meter
Rotordiameter individuele windturbines	236 - 280 meter
Maximaal totaal rotoroppervlak ²⁵	7.081.150 m ²
Onderlinge afstand tussen windturbines	Minimaal 4 maal de rotordiameter
Aantal bladen per windturbine	2, 3
Type funderingen	Monopile, multipile, gravity based structure, suction bucket, drijvende fundering
Geluidsnorm in geval van heien van fundering (impuls geluid)	Uitgangspunt: 160 dB re 1 µPa _{2s} SELss (op 750 meter van de geluidsbron) Vanwege mogelijke knelpunten bij de uitvoering wordt ook 164 dB re 1 µPa _{2s} SELss (op 750 meter van de geluidsbron) onderzocht
Geluidsnorm in geval van andere funderingstechnieken dan heien (continu geluid)	Uitgangspunt: voor continu geluid een vergelijkbaar beschermingsniveau voor bruinvissen als voor heigeluid met een geluidsnorm van 160 dB re 1 µPa _{2s} SELss (op 750 meter van de geluidsbron)
In geval van heien/trillen van fundering, aantal palen per turbine en diameter funderingspaal/-palen:	- Monopile: 1 paal van 11,5 - 15 meter in diameter - Multipile (waaronder 'tripods' en 'jackets'): 3 tot 4 palen van 3 - 5 meter in diameter
In geval van een fundering zonder heien, afmetingen op zeebodem:	- Gravity Based: Tot 50 meter in diameter - Suction Bucket: Tot 30 meter in diameter
Elektrische infrastructuur (inter-array bekabeling)	66 kV, ingegraven op ca. 1 meter en op diepte gehouden

In het MER worden verschillende scenario's met ongeveer 0%, 5% en 15% overplanting onderzocht (bandbreedte opgesteld vermogen: 2,0 - 2,3 GW).

Uitgangspunt in het MER zijn opstellingen van turbines die voor de lay-out van het park en de toegepaste turbines realistisch zijn. Hiermee wordt bedoeld dat niet alle mogelijke combinaties uit de tabel (bijvoorbeeld van vermogen en rotordiameter) onderzocht worden maar alleen combinaties die logisch zijn. Een opstelling met een turbine met een laag vermogen in combinatie met een zeer grote rotor kan bijvoorbeeld buiten beschouwing blijven.

²⁵ Maximaal totaal rotoroppervlak is gebaseerd op 115 turbines met een rotordiameter van 280 meter.

Niet alle parameters uit de tabel zijn even belangrijk wat betreft de te verwachten milieueffecten, en behoeven naar verwachting dan ook niet allemaal vastgelegd te worden in de uiteindelijk uit te geven bandbreedte.

Bepalend voor de effectbepaling in het MER zijn met name:

- het aantal windturbines;
- de diameter van de rotor van de windturbines;
- het type fundering en de heil-energie die benodigd is bij het heien van funderingen (en daarmee het geluidsniveau), en
- de tiphoogte en tiplaaagte van de windturbines.

Wanneer turbines een groter vermogen dan 15 MW hebben, maar qua maatvoering (tiphoogte, -laagte en rotordiameter) passen binnen de bandbreedte uit de voorgaande tabel, dan zullen de effecten niet meer zijn dan wordt beschouwd als worst case in het MER. Dat komt doordat voor de kavel een vermogen van maximaal 2,3 GW geldt en bij toepassing van turbines met een individueel vermogen van meer dan 15 MW worden er in totaal minder dan het bindend vastgelegd maximum aantal turbines geïnstalleerd. Daarmee verminderen de milieueffecten en valt een dergelijke ontwikkeling binnen de beschouwde bandbreedte. In andere woorden, met meer MW per turbine binnen dezelfde maatvoeringen wijzigt het worst-case-scenario niet. De maatvoeringen zijn bepalend voor de effecten, niet het vermogen per turbine op zichzelf.

4.3 Elektrische infrastructuur: inter-array, platform, tracé

Elk windpark zal aangesloten worden op een TenneT-platform binnen het windenergiegebied. In het MER worden de effecten van de kabels van de aansluitverbinding naar het platform op zee onderzocht. De aansluitverbinding wordt gevormd door de kabels van windturbines die in strengen/groepen worden aangesloten op het platform ('inter-array-kabels'). Het is gebruikelijk om inter-array-kabels in windparken in te graven en op ca. één meter diepte te houden om beschadiging te voorkomen. De mogelijke effecten van het ingraven en het op diepte houden van de inter-array-kabels worden in het MER onderzocht.

Het MER gaat niet in detail in op de aanleg van het platform en de exportkabels naar land, aangezien TenneT daarvoor de effecten onderzoekt in een apart MER (zie paragraaf 2.2.5). Wel kunnen deze effecten, als onderzocht door TenneT, relevant zijn voor de beschrijving van effecten in cumulatie.

4.4 Nulalternatief en autonome ontwikkeling

Het nulalternatief is de huidige situatie met de autonome ontwikkeling.²⁶ Het gebied zal zich dan ontwikkelen in lijn met de actuele situatie, zonder realisatie van het windpark. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving. In de nulsituatie kunnen wel elders windparken in gebruik zijn, die een invloed kunnen hebben op het gebied.

Daarnaast behandelt de effectbeschrijving niet alleen de gevolgen van de realisatie van het windpark afzonderlijk, maar ook in 'cumulatie' met andere autonome ontwikkelingen. Dit betekent dat niet alleen de effecten van het windpark zelf, maar ook de effecten van andere plannen of projecten worden betrokken in de effectbeschrijving. In dit kader worden

²⁶ Autonome ontwikkelingen zijn op zich zelf staande ontwikkelingen die onafhankelijk van het windpark plaatsvinden en waarover al een besluit is genomen (bijvoorbeeld waarvoor vergunning is verleend).

als autonome ontwikkeling ten minste de reeds vergunde maar nog niet operationele windparken betrokken.

Het betreft daarbij ook windparkontwikkelingen in België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Met name de parken in het Verenigd Koninkrijk zijn door de grote omvang en relatief nabije ligging mogelijk relevant in het kader van autonome ontwikkeling of cumulatie.

De relevantie van deze buitenlandse windparken is onder andere afhankelijk van de effecten op de populaties van soorten (met name van vogels, vleermuizen en zeezoogdieren) die invloed kunnen ondervinden van windparken. In het KEC 4.0 (2022) is ook gekeken naar de invloed van de buitenlandse parken.

Ten slotte kunnen overige ontwikkelingen relevant zijn om te beschouwen in het kader van autonome ontwikkeling of cumulatie. Dit wordt in het MER nader uitgewerkt. Op cumulatie wordt ingegaan in paragraaf 5.2.3.

4.5 Voorkeursalternatief

4.5.1 *Onderzoek naar voorlopige bandbreedte en maatregelen*

De in tabel 4.1 bepaalde voorlopige bandbreedte wordt in kaart gebracht door in het MER voor relevante milieuaspecten (zoals ecologie) en belangen (zoals sleepnetvisserij, mijnbouw en scheepvaart) te onderzoeken welke effecten maximaal kunnen optreden. Voor de diverse aspecten vormen verschillende uitwerkingen van de bandbreedte de worst-case-situatie. Daarom kunnen diverse opstellingen worden doorgerekend. Nagegaan wordt of deze maximale effecten toelaatbaar zijn en welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen of moeten worden om de effecten te verzachten of teniet te doen. Een deel van de te nemen mitigerende maatregelen en/of normen is al bepaald in het KEC 4.0 en tot uitdrukking gebracht in tabel 4.1. In het MER kan het uitgangspunt worden gehanteerd dat deze maatregelen bindend worden vastgelegd in het kavelbesluit.

Vaststellen van de maximaal uit te geven bandbreedte

Op basis van de uitkomsten van het MER en andere (beleidsmatige) overwegingen wordt uiteindelijk een beslissing genomen over de gewenste uit te geven bandbreedte. Deze bandbreedte vormt tezamen met te treffen effect-mitigerende maatregelen het voorkeursalternatief.

De volgende tabel 4.2 geeft een voorbeeld van de werkwijze van het MER-onderzoek en het bepalen van de uit te geven bandbreedte en mitigerende maatregelen (tezamen voorkeursalternatief). Voor een aantal aspecten (kolom 1) is bij wijze van voorbeeld aangegeven hoe de bandbreedte wordt bepaald. Zo is voor vogels bijvoorbeeld het effect uitgedrukt in het aantal aanvaringsslachtoffers per jaar (kolom 2). Per soort kan worden bepaald welk aantal aanvaringsslachtoffers maximaal toelaatbaar is gelet op de (ontwikkeling van de) omvang van de populatie (kolom 3). Vervolgens wordt gekeken welke maatregelen zijn te nemen om het aantal aanvaringsslachtoffers te verlagen, bijvoorbeeld het beperken van de totale rotordiameter van de toegestane windturbines binnen de kavel (kolom 4). In de laatste kolom wordt aangegeven of er al dan niet voor wordt gekozen om deze maatregel te betrekken in het voorkeursalternatief dat in het kavelbesluit wordt verankerd.

Tabel 4.2 MER-onderzoek en bepalen uit te geven bandbreedte met fictieve voorbeelden voor een beperkt aantal aspecten

Aspect	Effect	Toelaatbaarheid	Maatregelen	Vast te leggen in kavelbesluit
Vogels	Aantal aanvaringen bedraagt ... per jaar	Overschrijding toetsnorm populatie van soort x en y	Beperking van het totale rotoroppervlak binnen de kavel	Ja, om effecten zo veel als mogelijk te beperken
	Barrièrewerking met als gevolg dat vogels moeten omvliegen	Effect is in dit geval marginaal en toelaatbaar	Aanpassing omtrek windpark	Nee, niet aan de orde want het effect is toelaatbaar en de maatregel heeft drastische gevolgen voor het voornemen
Vleermuizen	Aantal aanvaringen bedraagt ... per jaar	Overschrijding toetsnorm populatie van soort x en y	Verhogen van de cut-in windspeed ²⁷ in inscopperiode	Ja, om effecten zo veel als mogelijk te beperken
Bruinvissen	Verstoring van ... bruinvissen gedurende ...	Overschrijding 95-procentnorm in relatie tot de draagkracht van de populatie bruinvissen	Maximaal niveau onderwatergeluid van 160 dB $\mu\text{Pa}^2\text{s}$ SELs of 164 dB $\mu\text{Pa}^2\text{s}$ SELs meter van de geluidsbron bij heien	Ja, in de vorm van een geluidsnorm

4.5.2

Passende beoordeling van het voorkeursalternatief

Het is conform de Wet natuurbescherming verboden om zonder vergunning projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die geleid op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Voor projecten die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significant gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied moet een zogenaamde passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied worden gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen.²⁸

²⁷ De cut-in-windspeed is de gegeven windsnelheid waarbij de turbine begint te produceren. Onder deze snelheid draait de turbine in vrijloop. De cut-in windspeed varieert per turbintype, maar ligt doorgaans rond 3,5 m/s. Met een ingreep kan de cut-in-windspeed verhoogd worden.

²⁸ Artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming is niet van toepassing op projecten waarop het kavelbesluit betrekking heeft. Echter, indien de bouw en exploitatie van een windpark op zee de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied als bedoeld in de Wet natuurbescherming kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, geleid op de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied, is artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming en het

Aangezien op voorhand significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten zijn, wordt een passende beoordeling uitgevoerd. Deze zal als zelfstandig document (bijlage) bij het MER worden gevoegd. Ook zullen de belangrijkste conclusies in de hoofdtekst en de conclusie van het MER worden verwerkt.

4.5.3

Borging van het voorkeursalternatief

De parameters die bepalend zijn voor de bandbreedte aan opstellingsmogelijkheden van de kavel worden in het kavelbesluit vastgelegd en vormen de bouwmogelijkheden voor de toekomstige ontwikkelaar. Denk hierbij aan zaken als maximale rotordiameter, maximale tiphoogte en eisen ten aanzien van de wijze van funderen. Ook worden maatregelen vastgelegd die de vergunninghouder verplicht moet treffen om negatieve effecten te mitigeren.

5 Mogelijke milieueffecten, effectbeoordeling en maatregelen

5.1 Mogelijke effecten

Op grond van artikel 3, derde lid, van de Wet windenergie op zee worden bij het nemen van kavelbesluiten de volgende belangen betrokken:

- a. de vervulling van maatschappelijke functies van de zee, waaronder het belang van een doelmatig ruimtegebruik van de zee;
- b. de gevolgen van een aanwijzing voor derden;
- c. het milieubelang, waaronder het ecologisch belang;
- d. de kosten om het windpark in het gebied te realiseren;
- e. het belang van een doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt.

In het MER zullen de milieueffecten (in brede zin) die het voornemen met zich meebrengt in beeld worden gebracht. De alternatieven die in het MER beschreven worden, zijn de verschillende worst-case-situaties die voor de diverse milieuaspecten kunnen ontstaan bij een bepaalde invulling van de bandbreedte (zie ook paragraaf 3.2). Het gaat om milieuaspecten als beschreven in de volgende paragrafen.

Op voorhand wordt verwacht dat het MER voornamelijk aandacht dient te besteden aan effecten op:

- vogels, vleermuizen en onderwaterleven, vanwege de effecten die de aanleg en het gebruik van het windpark potentieel hebben op ecologie en vanwege de uitkomsten van eerdere milieueffectrapportages voor windenergie op zee²⁹, waaruit blijkt dat in cumulatie met andere (toekomstige) windparken en activiteiten maatregelen nodig zijn om effecten te mitigeren (zie ook het Kader Ecologie en Cumulatie);
- scheepvaart, vanwege de scheepvaartactiviteiten in de nabijheid van de kavel;
- olie- en gaswinning, vanwege de ligging van mijnbouwplatforms nabij het windenergiegebied, mogelijke winnings-, CO₂-opslag- en opsporingsvergunningen in of nabij het windenergiegebied en de helikopterbewegingen in of nabij het windenergiegebied;
- visserij, vanwege de huidige visserij in het gebied, en;
- elektriciteitsopbrengst en vermeden emissies.

5.1.1 Elektriciteitsopbrengst, vermeden emissies en circulariteit

De belangrijkste reden om windenergie-initiatieven te realiseren, is het opwekken van duurzame energie. Van de te onderscheiden alternatieven wordt daarom in het MER berekend hoeveel elektriciteit jaarlijks wordt opgewekt. Ook kan worden bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark vermijdt in vergelijking met de situatie dat dezelfde energie wordt opgewekt op conventionele wijze, zoals met behulp van kolen- en gasverbranding. Een vergelijking wordt gemaakt met de emissies van de huidige brandstoftmix die wordt gebruikt in Nederland voor opwekking van elektriciteit. Dit zijn de stoffen koolstofdioxide (CO₂), stikstofoxiden (NO_x) en zwaveldioxide (SO₂). In het MER wordt tevens aandacht besteed aan hoeveel energie het kost om turbines te produceren en te plaatsen.

²⁹ Zoals de MER's voor de kavels in de windenergiegebieden Borssele en Hollandse Kust (zuid, noord en west).

Daarnaast zal in het MER ook aandacht besteed worden aan circulariteit. Het MER moet ingaan op de productieprocessen, het gebruik van (primaire) grondstoffen en afval, zoals terugwinning. Ook moet het gebruik van natuurlijke hulpbronnen worden beschreven waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de duurzame beschikbaarheid van deze bronnen.

5.1.2

Vogels, vleermuizen en onderwaterleven

In het MER wordt op basis van het KEC 4.0 en de meest recente en relevante (internationale) kennis onderzocht welke beschermde soorten voorkomen op de locatie, welke effecten op populatieniveau en in beschermde gebieden te verwachten zijn en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn.

Vogels

Voor vogels wordt ten behoeve van de effectbeschrijving onderscheid gemaakt in:

- (lokaal verblijvende) zeevogels,
- kust(broed)vogels en
- land- of zoetwatergebonden trekvogels.

De volgende effecten zullen in het MER beschreven worden:

- aanvaringsslachtoffers (met gebruikmaking van modellen),
- veranderingen in foerageermogelijkheden (habitatverlies),
- verlies van rustgebieden en
- barrièrewerking.

Voor (lokaal verblijvende) zeevogels wordt aandacht besteed aan alle soorten die (in een deel van het jaar) in het plangebied verblijven om te rusten of te foerageren, dan wel dit gebied tijdens seizoenmigraties passeren (onder andere jagers). De verstoringafstanden en het aanvaringsrisico worden beschreven. Wanneer gevolgen voor populaties niet op voorhand uitgesloten kunnen worden, dan wordt ook ingegaan op de voedselrelaties met het plangebied en de directe omgeving daarvan.

Voor kust(broed)vogels kan de studie beperkt blijven tot soorten die op grote afstand van hun broedlocaties kunnen foerageren (zoals de kleine mantelmeeuw), en die het plangebied gedurende foerageervluchten kunnen passeren.

Er zijn veel land- of zoetwatergebonden trekvogelsoorten die migreren tussen broedgebieden en overwinteringsgebieden. Over de Noordzee komen grofweg twee trekstromen voor: noord-zuid (en vice versa) en oost-west tussen het continent en de Britse eilanden (en vice versa). Het is niet functioneel of goed mogelijk om de risico's voor al deze soorten afzonderlijk te kwantificeren. De risico's worden dan ook van voorbeeldsoorten in beeld gebracht, waaronder soorten die 'nachttrekker' zijn en op rotorbladhoogte kunnen passeren. Er wordt een inschatting gemaakt van de ordegrootte van het totale aantal aanvaringsslachtoffers met een indicatieve verdeling over soortgroepen.

In paragraaf 4.2.1 en 4.2.2 wordt beschreven op welke wijze de effecten op vogels getoetst worden.

Vleermuizen

Voor vleermuizen zal het volgende effect in het MER beschreven worden:

- aanvaringsrisico (waaronder barotrauma).

Het gaat om vleermuizen (met name de ruige dwergvleermuis) op seizoenstrek. Lokaal verblijvende vleermuizen worden niet verwacht. De maximale foerageerafstand vanaf de kust van lokale vleermuizen als de watervleermuis, rosse vleermuis en meervleermuis ligt namelijk onder de 10 kilometer en gezien de afstand van windenergiegebied Nederwiek tot de kust is uitgesloten dat in het windenergiegebied foerageervluchten worden gemaakt.

Zeezoogdieren (zeehonden en bruinvissen)

De volgende typen effecten zullen beschreven worden:

- verlies aan foerageermogelijkheden (verstoring en habitatverlies),
- barrièrewerking en
- effecten van geluid en/of trillingen tijdens de aanleg, de exploitatie en/of ontmanteling;
- fysieke aantasting (temporary threshold shift)³⁰ en
- (positief) effect van het verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten in het windpark.

Voor zeehonden (grijze en gewone zeehond) zijn ligplaatsen, foerageergebieden en migratiegebieden op zee van belang. Aandacht wordt besteed aan het aantal beïnvloede dieren (voor zowel zeehonden als bruinvissen) ten opzichte van het totale aantal dieren binnen het Nederlands Continentaal Plat en de gehele Noordzee, waarbij rekening zal worden gehouden met voorkomende dichtheidsgradiënten.

Inzichtelijk wordt gemaakt wat de effecten in zowel de aanleg-, exploitatie- als de verwijderingsfase zijn, of het om tijdelijke dan wel permanente effecten gaat en wat de cumulatieve effecten kunnen zijn van windturbines binnen de kavel in het windenergiegebied Nederwiek (zuid) met overige projecten en activiteiten, zowel in tijd als in ruimte. Hierbij wordt naar sterfte, verstoring en aantasting van het leefgebied gekeken. Dit alles zal zoveel mogelijk worden gekwantificeerd. Zo wordt per type effect aangegeven hoeveel individuen van welke soorten hierbij zijn betrokken (ordegrootte, bijvoorbeeld in aantalsklassen) en welk deel van de populatie minimaal en maximaal (worst-case) wordt beïnvloed. In de beoordeling kan ook zwemsnelheid van de betrokken soorten een factor van belang zijn.³¹

In het MER zal gebruik worden gemaakt van de dichtheidsgegevens voor zeehonden en bruinvissen. Voor de geluidsmodellering zal gebruik worden gemaakt van het Aquariusmodel 4.0 dat is gevalideerd aan de hand van de geluidsmetingen in de windparken Luchterduinen en Gemini. Voor het kwantificeren van effecten op populaties kan gebruik worden gemaakt van het betreffende Interim PCoD model.³²

³⁰ Uit de berekeningen die in de voorbereiding van het KEC 4.0 zijn uitgevoerd, volgt dat permanente effecten op het gehoor (PTS: permanent threshold shift) voor zeezoogdieren zijn uit te sluiten.

³¹ Zie in dit verband bijvoorbeeld: Kastelein, R. Van de Voorde, S. & Jennings, N. (2018) Swimming Speed of a Harbor Porpoise (*Phocoena phocoena*) During Playbacks of Offshore Pile Driving Sounds Aquatic Mammals 2018. 44(1), 92-99.

³² In KEC 4.0 zal voor het kwantificeren van effecten op zeehondpopulaties gebruik worden gemaakt van het Interim PCoD model, waarvan in 2019 ook voor zeehonden een volledige update is gepubliceerd. Ten behoeve van het KEC 4.0 zullen dus, net als voor bruinvissen, effecten van de constructie van windparken op zee op de populaties van gewone en grijze zeehonden worden berekend. Dit maakt het ook mogelijk om de resultaten van deze berekeningen te toetsen aan een ecologische effectnorm voor zeehonden.

Vissen

Onderzocht wordt welke mogelijke effecten te verwachten zijn van (mogelijk) aanwezige soorten (worst-case-benadering) en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn voor vissen. De volgende mogelijke effecten worden in het MER behandeld:

- effecten van geluid en/of trillingen tijdens de aanleg, de exploitatie en/of ontmanteling,
- effecten van bodemberoering tijdens de aanleg, exploitatie en/of ontmanteling,
- (positief) effect van de aanwezigheid van harde structuren en,
- (positief) effect van het verbod op bodemberoerende visserijactiviteiten in het windpark.

Bodemleven

Onderzocht wordt welke soorten en habitattypen voorkomen op de locatie die vanuit natuurregelgeving of geformuleerd natuurbeleid relevant zijn³³, welke mogelijke negatieve en (vanwege de afwezigheid van sleepnetvisserij) positieve³⁴ effecten te verwachten zijn, en welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn voor bodemleven. Ook wordt een beschrijving opgenomen van de dynamiek van zandbanken en megaribbels³⁵.

Gebedsbescherming (via passende beoordeling)

Verwacht wordt dat op voorhand significante effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Een passende beoordeling zal dan ook onderdeel vormen van het op te stellen MER, waarin de gevolgen voor Natura 2000-gebieden, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen, worden onderzocht en de vraag beantwoord wordt of significante effecten zijn uit te sluiten. Het zal dan met name gaan over de effecten op vogels en zeezoogdieren. De beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden vindt plaats in het kader van de Wet natuurbescherming. Het gaat enkel om 'externe werking', de kavel ligt buiten Natura 2000-gebieden. Effecten kunnen wel optreden op Natura 2000-gebieden, doordat soorten met instandhoudingsdoelstellingen in het projectgebied komen, effecten als onderwatergeluid tot in Natura 2000-gebieden reiken of in cumulatie dusdanig grootschalige effecten op populaties kunnen ontstaan waardoor instandhoudingsdoelstellingen aangetast zouden kunnen worden.

Ook is bij de ontwikkeling en het onderhoud van een windpark op zee sprake van een (tijdelijke) emissie van stikstofoxiden (NO_x). Schepen die worden ingezet maken gebruik van verbrandingsmotoren die stikstofoxiden uitstoten. Derhalve dient in de passende beoordeling ook te worden ingegaan op het (mogelijk) effect van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden als gevolg van de ontwikkeling en de exploitatie van een windpark. In het kader van de passende beoordeling zal een berekening van de stikstofdepositie worden gemaakt met de meest actuele versie van AERIUS Calculator. Deze AERIUS-berekeningen dienen als bijlage bij de passende beoordeling te worden gevoegd. Daarnaast is het van belang om te onderzoeken hoe emissies (leidend tot stikstofdepositie in gevoelige gebieden) zo nodig kunnen worden voorkomen of verminderd.

³³ Zie voor een groslijst, bijlage 2 van Bos, O.G. et al (2017). Soortenlijst Nederlandse Noordzee. Rapport C125/16A Wageningen University & Research; <http://edepot.wur.nl/401117>

³⁴ Zie o.a. Bus, O., Cuulena, J., Van der Wal, J.T. (2019). Oligocene riffen in de Noordzee Actuele en potentiële verspreiding van rifvormende schelpdieren en wormen. Wageningen University & Research rapport C058/19. Den Helder: Wageningen Marine Research.

³⁵ Zie bijv. C. Vanosmael, K.A. Willems, D. Claeys, M. Vincx & C. Hulp, 1982, Macrobenthos of a sublittoral sandbank in the South-ern Bight of the North Sea. J. mar. biol. Ass. U.K. 62: 521-534.

Voor de beoordeling van de effecten zal door het bevoegd gezag voor het kavelbesluit voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden het Nederlandse toetsingskader worden gehanteerd, en voor de in het buitenland gelegen gebieden het toetsingskader van de betreffende jurisdictie.

Indien significante effecten op Natura 2000-gebieden, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, niet kunnen worden uitgesloten, dient een ADC-toets als bedoeld in de Wet natuurbescherming te worden doorlopen.

5.1.3

Scheepvaartveiligheid

In het MER wordt de kans op aandrijvingen en aanvaringen en mogelijke gevolgrisco's onderzocht. Voor de scheepvaartveiligheid wordt een (kwantitatieve en kwalitatieve) analyse uitgevoerd, waarbij onder meer gebruik kan worden gemaakt van de resultaten van het door MARIN (Maritime Research Institute Netherlands) uitgevoerde onderzoek naar de cumulatieve effecten van windparken op de scheepvaart.³⁶ Hierbij zijn onder meer de ligging van platform K13-A en de tiplaagte van de windturbines in relatie tot de hoogte van schepen relevante factoren. Daarnaast wordt een (kwantitatieve) analyse uitgevoerd waarbij aandacht wordt besteed aan de verkeersstromen rond de kavel, kruisend verkeer en risico's voor niet-routegebonden kleine scheepvaart, waarbij ook het aspect SAR ('search and rescue') wordt meegenomen. De scheepvaarteffecten worden (ook) onderzocht in relatie tot de autonome ontwikkeling. Het is van belang dat in de effectbeoordeling rekening wordt gehouden met het verwachte scheepvaartverkeer in de beoogde clearway en doorvaartpassage (zie tekstkader X), met aandacht voor de aanvaringskansen van het nog in de clearway aanwezige platform K13-A en de turbines die dichtbij de doorvaartpassage zijn gepositioneerd.

5.1.4

Sleepnetvisserij

In het MER worden de gevolgen voor de bestaande sleepnetvisserij betrokken. Het is van belang te bepalen welke delen van het windenergiegebied Nederwiek de meeste waarde hebben voor deze visserij. Vissers verliezen visgronden. Wageningen Economic Research heeft onderzoek gedaan naar de waarde van de misgelopen vangsten.³⁷ Er wordt in het MER gebruikgemaakt van de meest recente gegevens. Naast het verlies aan visgronden heeft de sleepnetvisserij mogelijk te maken met omvaren door de aanleg van de windparken.

5.1.5

Overige gebruiksfuncties

In het MER zal worden ingegaan op de effecten voor de verschillende (overige) gebruiksfuncties. Indien effecten optreden, zal gekeken worden hoe de effecten zo veel mogelijk beperkt kunnen worden. Het gaat daarbij om zowel de aanleg-, exploitatie- als de verwijderingsfase van het windpark.

De overige gebruiksfuncties in de omgeving van de locatie kunnen zijn olie- en gaswinning, CO₂-opslag, windparken, luchtvaart (waaronder helikopterverkeer), militaire gebieden, zand-, grind- en scheipenwinning,

³⁶ Zie MARIN, in opdracht van RWS Zee & Delta, Samson-analyse wind op zee: versnellingsopgave RK2030 met doorkijk naar 2040. Ref. 33797-1-MO-rev 1.0, 2022. Zie ook de uitgangspunten uit de eerdere studie MARIN, WIND OP ZEE 2030: Gevolgen voor scheepvaartveiligheid en mogelijke mitigerende maatregelen. MARIN, 2019.

³⁷ Wind op Zee: zoekgebieden 2030-2050, inzicht in de sociaal-economische waarde van de zoekgebieden windenergie op de Noordzee 2030-2050 voor de Nederlandse visserij. Wageningen, Wageningen Economic Research, 2020.

scheepvaart, kabels en leidingen, archeologische en cultuurhistorische waarden en recreatie.

Er zal gebruik worden gemaakt van het onderzoek naar de archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied.³⁸ De effecten van het windpark op deze waarden worden getoetst aan het rijksbeleid ten aanzien van archeologie, dat onder andere is terug te vinden in het Programma Noordzee. Het uitgangspunt van het beleid is dat archeologische waarden zoveel mogelijk in situ behouden worden of, als dit niet mogelijk is, de informatiewaarde veilig wordt gesteld door middel van archeologisch onderzoek.

Lettende op nabijgelegen mijnbouwplatforms, wordt het veilig aanvliegen van de platforms in het MER onderzocht. Hierbij zullen onderzoeken worden meegenomen naar de effecten van zogturbulentie in en om offshore windturbineparken op de vliegveiligheid en de bereikbaarheid van mijnbouwplatforms in de nabijheid van windparken.

Het MER zal ingaan op de effecten voor de betrouwbaarheid van de (wal)radarsystemen en straalpaden en indien nodig mitigerende maatregelen aandragen.

5.1.6 *Geologie en hydrologie*

Beschreven wordt wat de bodemopbouw en de stabiliteit van de bodem is. Ook wordt bekeken wat de mogelijke effecten zijn ten aanzien van erosie, sedimentatie, geomorfologie, geohydrologie en stromingspatronen (richting en snelheid), en de mogelijke verandering in stratificatie in de waterkolom. Boven de waterspiegel gaat het vooral om de effecten van getijde en golfslag (onder invloed van het heersende windregime) op het functioneren en de stabiliteit van de windturbines.

Ook wordt in kwalitatieve termen ingegaan op de invloed van een omvangrijk windpark op het golfklimaat in de omgeving.

5.1.7 *Grensoverschrijdende effecten*

Op basis van de effectbeschrijving voor elk hiervoor genoemd aspect, wordt in het MER nog apart ingegaan op die effecten die grensoverschrijdend zijn. Denk hierbij voornamelijk aan de ecologische effecten en overige gebruiksfuncties.³⁹

5.2 **Effectbeoordeling en mitigerende maatregelen**

5.2.1 *Beoordelingskader per mogelijk effect*

De omvang van het studiegebied, het gebied waarbinnen zich mogelijke effecten kunnen voordoen, verschilt per milieuaspect. Meestal is het studiegebied groter dan het plangebied, waar zich de voorgenomen activiteit afspeelt. De nulsituatie, inclusief autonome ontwikkeling, fungeert als referentie voor de beoordeling van de effecten. De effectbeschrijving zal waar mogelijk zinvol kwantitatief onderbouwd worden. Indien het niet mogelijk is om de effecten te kwantificeren, worden de effecten kwalitatief beschreven.

³⁸ Zie offshorewind.rvo.nl.

³⁹ Op 25 februari 1991 is in Espoo (Finland) het VN-verdrag over grensoverschrijdende milieueffectrapportage tot stand gekomen. Het verdrag is op 10 september 1997 in werking getreden. Kern van het Espoo-verdrag is dat, in geval van mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen, het publiek en autoriteiten in het buurland op dezelfde wijze en tijd worden betrokken bij de m.e.r.-procedure als de autoriteiten en het publiek in Nederland. In de Wet milieubeheer is zowel het verdrag van Espoo als het betreffende artikel van de Europese richtlijn geïmplementeerd.

Naast blijvende effecten wordt aandacht besteed aan tijdelijke en/of omkeerbare gevolgen. Dit betreft met name de bouw van het windpark (zoals geluid door aanlegwerkzaamheden) en alle bijbehorende voorzieningen, zoals de aanleg en het op diepte houden van kabels. Ook wordt, waar zinvol, aangegeven of cumulatie met andere plannen en/of projecten kan optreden. Cumulatieve effecten zijn ook een onderdeel van de passende beoordeling.

De effecten worden per milieuaspect beschreven aan de hand van beoordelingscriteria. In tabel 5.1 is per milieuaspect aangegeven welke criteria worden gebruikt en de wijze waarop de effecten worden beschreven en beoordeeld. Indien een kwantitatieve analyse bij voorbaat goed mogelijk is, is de beoordelingswijze daarvan in de derde kolom van de tabel specifiek aangegeven. Dit beoordelingskader kan door voortschrijdend inzicht nog aangepast worden. De tabel is indicatief en niet uitputtend bedoeld.

Tabel 5.1 Beoordelingscriteria per milieuaspect

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
Elektriciteitsopbrengst	Elektriciteitsproductie Terugverdiend tijd energie bouw CO ₂ -emissiereductie NO _x -emissiereductie SO ₂ -emissiereductie	in kWh/jaar in maanden in ton/jaar in ton/jaar in ton/jaar
Klimaat	Invloed op klimaatverandering	CO ₂ -emissiereductie, zie boven
Landschap	Zichtbaarheid aan de hand van: -de eigenschappen van het object, -de kromming van de aarde, -de visus van het menselijk oog en -de meteorologische omstandigheden	in percentage zichtbaarheid in de tijd
Recreatie en toerisme	Toegankelijkheid recreatieve vaarroutes Effecten op kusttoerisme	
Cultuurhistorie en archeologie	Effecten op archeologische waarden, zoals bodemschatten, scheepswrakken, verdrinken landschappen	
Scheepvaart en veiligheid	Verkeersveiligheid routegebonden scheepvaart (transport) en niet-routegebonden scheepvaart (visserij, recreatievaart, werkvaart) Scheepvaart	onder meer: -kans op 'ramming' en 'drifting' -gevolgschade van 'ramming' en 'drifting' in de vorm van vrijkomende hoeveelheid olie en overige schadelijke stoffen - letselschade

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau | kavel I windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	-uitwijkmogelijkheden voor kruisende scheepvaart	
Geologie, morfologie, hydrologie en waterkwaliteit	Effecten op: -golven -waterbeweging (waterstand/stroming) -waterdiepte en bodemvormen -zeebodemsamenstelling -troebelheid en waterkwaliteit (waaronder de effecten van kathodische bescherming) -sedimenttransport -kustverdediging	
Gebruiksfuncties	Effecten op luchtvaart en luchtverkeersveiligheid, onder meer in relatie tot luchtruimklassen, bebakening en verlichting, communicatie-, navigatie- of surveillanceapparatuur (CNS), Search and Rescue en Helicopter Main Routes	
	Effecten op ruimtegebruik door defensie (luchtmacht, marine) vanwege de aanwezigheid van oefenterreinen en munitiestortgebieden haven en op zee	
	Effecten op mijnbouw, onder meer in relatie tot helikopterbereikbaarheid platforms, en de exploitatie van in de ondergrond aanwezige velden. Ook effecten op mogelijk toekomstig gebruik van platforms voor bijvoorbeeld waterstofproductie en CO ₂ -opslag moeten worden beoordeeld voor zover deze voorzienbaar zijn.	
	Effecten op huidige sleepnetvisserij en de daarbij toegepaste vangsttechnieken, onder meer op het beschikbaar areaal visgronden en	

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	mogelijke effecten op omvaren.	
	Effecten op zand-, grind en schelpenwinning	
	Effecten op kabels en leidingen (aanleg, onderhoud en verwijdering)	
	Effecten op andere windparken (windafvang)	
Overige gebruiksfuncties	Effecten op: -baggerstort (beperkingen baggerstortgebieden) -scheeps- en luchtvaartradar (schaduwwerking en bouncing) -telecommunicatie (verstoring kabelverbindingen en straalpaden) -mosselzaad- invanginstallaties en zeewiersteelt	
Vogels	Aanleg en verwijderen windpark Verstoring aanleg/verwijdering fundering Verstoring door toegenomen scheepvaart	in aantal km ² in aantal km ²
<i>Lokaal verblijvende zeevogels (waaronder Natura 2000-gebieden)</i>	Gebruik windpark Aanvaringsrisico Barrièrewerking Verstoring door windturbines Verstoring door onderhoud windpark Habitatverandering door veranderd gebruik	in aantal vogelslachtoffers kwalitatief effect van omvliegen in aantal km ² in aantal km ² habitatverlies in km ² en vertaling naar populatiereductie
<i>Kust(broed)vogels (waaronder Natura 2000-gebieden)</i>	Aanvaringsrisico Barrièrewerking, habitatverlies/verandering foerageermogelijkheden Verstoring door windturbines	in aantal vogelslachtoffers kwalitatief effect van omvliegen in aantal km ²
<i>Land- of zoetwatergebonden trekvogels</i>	Aanvaringsrisico (#slachtoffers BAND-model)	in aantal vogelslachtoffers

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau | kavel I windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
(waaronder Natura 2000-gebieden)	Barrièrewerking	kwalitatief effect van omvliegen
Vleermuizen	Aanvaringsrisico	in aantal vleermuissiachtoffers
Onderwaterleven <i>Bodemdieren en vissen</i>	Effecten bij aanleg, gebruik en verwijdering van de turbines en (ingegraven) kabels van resp. geluid en trillingen, bodemberoering, aanwezigheid van harde structuren en elektromagnetisch veld, en (positieve effecten van de) afwezigheid van bodem-beroerende (vissers) activiteiten op: -biodiversiteit -recruitment -dichtheden biomassa -soorten en habitattypen die vanuit natuurregelgeving of geformuleerd natuurbeleid relevant zijn	verandering in aantal soorten aanwas 'hardsubstraatsoorten' dichtheid per m ² dichtheid en (verstoringseffect op soorten
<i>Zeezoogdieren</i>	Aanleg en verwijdering windpark Verstoring, barrièrewerking, habitatverlies, verandering foerageermogelijkheden door geluid en trillingen bij aanleg funderingen en geofysisch onderzoek Fysieke aantasting Gebruik windpark Verstoring door geluid en trillingen turbines Verstoring door geluid en trillingen scheepvaart (onderhoud)	verstoring in aantal km ² aantal verstoorde dieren / effect op populatie tijdsduur van de verstoring ('bijv. bruinvisverstoringdagen') in aantal aangetaste dieren verstoring in aantal km ² in aantal verstoorde dieren / effect op populatie / tijdsduur van de verstoring
Natuur overig	Effecten op Natura 2000-gebieden: -habittypen (inclusief effecten als gevolg van stikstofdepositie); -soorten	aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen
	Effecten op beschermde flora- en fauna (als bedoeld in artikel 7 Wet	

Aspecten	Beoordelingscriteria	Effectbeoordeling
	windenergie op zee) en overige natuur- en milieuwaarden als beschermd door internationale kaders, zoals bijvoorbeeld de kaderrichtlijn mariene strategie, OSPAR-verdragen en ASCOBANS als gevolg van - geluidproductie aanleg en operationeel geluid, - elektrische en elektromagnetische velden, - de kans op aanvaring, - verlies van leef-, foerageer- en rustgebied, - verstoring en blokkering migratieroutes, - aanbod van optimaal hechtingsoppervlak voor organismen; - afsluiting voor visserij.	

Om de effecten van de varianten per aspect te kunnen vergelijken, worden deze op basis van een +/- schaal beoordeeld ten opzichte van het nulalternatief. Hiervoor wordt de volgende beoordelingsschaal gehanteerd, zoals weergegeven in tabel 5.2. De beoordeling wordt gemotiveerd.

Tabel 5.2 Scoringsmethodiek

Score	Oordeel ten opzichte van het nulalternatief (referentiesituatie)
--	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare negatieve verandering
-	Het voornemen leidt tot een merkbare negatieve verandering
0	Het voornemen onderscheidt zich niet van het nulalternatief
+	Het voornemen leidt tot een merkbare positieve verandering
++	Het voornemen leidt tot een sterk merkbare positieve verandering

Indien de effecten marginaal zijn, wordt dit in de voorkomende gevallen aangeduid met 0/+ (marginaal positief) of 0/- (marginaal negatief).

Omdat voor de effecten op vogels, vleermuizen en onderwaterleven specifieke wettelijke kaders bestaan waaraan getoetst dient te worden, wordt in de volgende paragraaf specifiek aandacht besteed aan de toetsing van de ecologische effecten.

5.2.2

Toetsing ecologische effecten

In paragraaf 4.1 is aangegeven welke effecten beschreven worden in het MER. Deze effecten worden gescoord door plussen en minnen, zoals in paragraaf 4.2.1 is aangegeven. Voor de optredende ecologische effecten dient expliciet getoetst te worden aan de geldende wettelijke kaders. Vandaar dat deze paragraaf specifiek gaat over de toetsing van de ecologische effecten.

Vogels

Wanneer een kwantitatieve beoordeling van effecten mogelijk is, dan worden verschillende criteria aangehouden:

- Het 1%-ORNIS-criterium.
 - Volgens dit criterium wordt iedere additionele sterfte van minder dan 1 procent van de jaarlijkse natuurlijke sterfte aan de betrokken populatie (gemiddelde waarde) als niet significant beschouwd. In de praktijk kan dit criterium, bij voldoende gegevens over de omvang van de natuurlijke jaarlijkse sterfte, worden gebruikt om te bepalen of significante effecten, in cumulatie, uitgesloten kunnen worden. Blijven soorten onder deze grens, dan worden ze niet verder in beschouwing genomen. Overschrijden ze deze 1-procentnorm wel, dan zal in meer detail naar de mogelijke populatie-effecten gekeken dienen te worden.
- Acceptable level of impact (ALI).
 - Een meer accurate methode om effecten van windparken op populatieniveau te bepalen is het gebruik van populatiemodellen gebaseerd op Leslie matrix-modellen. Populatiemodellen geven meer inzicht in de consequenties van een bepaalde additionele sterfte op een populatie. Indien beschikbaar voor de relevante soorten, worden in het MER uitkomsten van populatiemodellen gebruikt bij de onderbouwing van effectbeoordelingen. Deze uitkomsten van populatiemodellen worden tegen de soortspecifieke maatlat van de Acceptable Level of Impact (ALI) gelegd.⁴⁰
- Potential Biological Removal (PBR)-criterium, tenzij een betere methode beschikbaar is (ALI, zie hierboven).
 - De PBR-methode maakt gebruik van wetenschappelijke achtergrondinformatie over de populaties van de relevante soorten. In het MER wordt de redeneerlijn gevolgd dat indien (cumulatieve) effecten onder de PBR blijven, significant negatieve effecten zijn uit te sluiten en er geen nadelige gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding. Zo nodig dient de toepassing van de PBR in een specifiek geval in het MER nader te worden gemotiveerd.
- Instandhoudingsdoelstellingen.
 - Voor soorten met een instandhoudingsdoelstelling in Natura 2000-gebieden zullen de effecten getoetst worden aan het relevante instandhoudingsdoel.

Voor die soorten waarvan de additionele sterfte de toetsnorm nadert, is het van belang om in het MER en de passende beoordeling nader te onderzoeken wat de effecten op de staat van instandhouding zijn en deze effecten te toetsen op ecologische en juridische aanvaardbaarheid.

Vleermuizen

Vanwege de nog grote kennisleemtes ten aanzien van vleermuissoorten wordt een aantal aannames gehanteerd. Door van worst-case-effecten uit te gaan en mitigerende maatregelen voor te schrijven, worden vleermuisslachtoffers zo veel als mogelijk beperkt.

⁴⁰ De ALI wordt bepaald op basis van de Europese status van de soort, zoals vastgesteld door International Union for Conservation of Nature (IUCN). Per soort zijn vermeld: de internationale staat van instandhouding volgens het IUCN, het geaccepteerde niveau van afname na drie generaties of 10 jaar en de geaccepteerde zekerheid dat die afname door windparkontwikkelingen komt.

Grijze zeehond, gewone zeehond en bruinvis

Voor de grijze en gewone zeehond en bruinvis wordt getoetst aan de gunstige staat van instandhouding van de soort zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming. Tevens wordt getoetst aan de specifieke instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Voordelta, Deltawateren, Waddenzee en Noordzeekustzone, die instandhoudingsdoelstellingen hebben voor de grijze of gewone zeehond of bruinvis. Voor bruinvissen wordt een strengere norm gehanteerd dan in het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas) die overeenkomt met maximaal 5 procent reductie van de huidige populatie.⁴¹

(Inter)nationale kaders

Verder zal in het MER aandacht besteed worden aan de internationale kaders:

- de implementatie van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM);
- de voortgang in de aanwijzing respectievelijk aanmelding van beschermde gebieden onder de EU-Vogelrichtlijn en/of de EU-Habitatrichtlijn,
- de status van Marine Protected Areas en Quality Objectives (EcoQO's) in het kader van OSPAR;
- de Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas (ASCOBANS);
- Soorten en habitats op de OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats⁴²;
- Natuur Netwerk Nederland (NNN).

In de passende beoordeling worden effecten gekwantificeerd om uitspraken te kunnen doen over het al dan niet optreden van significante effecten.

5.2.3

Cumulatie

De milieueffecten die gepaard gaan met de voorgenomen activiteiten kunnen cumuleren met de effecten van andere plannen, projecten en handelingen. Het is van belang om goed af te bakenen welke plannen, projecten en handelingen meegenomen worden in de cumulatie. In ieder geval dient het te gaan om plannen, projecten en handelingen die leiden tot relevante effecten, dat wil zeggen effecten die samen met de effecten die optreden bij de voorgenomen activiteiten leiden tot een groter totaaleffect.

Voor het onderdeel cumulatie zal gebruik worden gemaakt van methodieken, informatie en inzichten uit het Kader Ecologie en Cumulatie (KEC 4.0). Hierin is ingegaan op de cumulatieve ecologische effecten van het realiseren van windparken waarbij ook verwachte buitenlandse windparkontwikkelingen zijn meegenomen. Het KEC is sterk gericht op effecten van windenergie op zee. Voor het beoordelen van de effecten in cumulatie met overige activiteiten in de omgeving kan maatwerk aan de orde zijn. Ook kan voor specifieke soorten maatwerk nodig zijn.

⁴¹ In het kader van het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas) is als interim-doel voor bruinvissen gesteld dat de populatie niet onder 80 procent van het draagkracht-niveau mag komen. Het is niet bekend wat dit niveau op het Nederlands Continentaal Plat is. Het met grote zekerheid in stand houden van de populatie op minimaal 95 procent van de huidige omvang, met de aanleg van windparken op zee voor de gehele periode 2016 – 2030, kan als een veilige keuze worden beschouwd. Zie paragraaf 5.2.3 voor meer informatie.

⁴² OSPAR Commission (2008) OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats. Reference Number: 2008-6. (<http://www.ospar.org/documents?id=32794>).

Het KEC 4.0 richt zich op die soorten waarvan verwacht wordt dat daar mogelijk significante effecten ontstaan. Dit zijn:

1. Vogels (zeevogels, kust(broed)vogels en land- of zoetwatergebonden trekvogels). Voor vogels is gekeken naar de effecten van aanvaringen tussen vogels en windturbines en naar het verlies aan leefgebied als gevolg van de aanwezigheid van de parken.
2. Bruinvissen/zeesoogdieren⁴³. De effecten van onderwatergeluid op bruinvissen als meest gevoelige soort onder de zeezoogdieren zijn doorgerekend middels een aantal stappen. In beeld komt hoeveel bruinvissen verstoord raken gedurende hoeveel dagen en wat dit voor de populatie betekent gedurende de doorlooptijd van de routekaart.
3. Vleermuizen. Met betrekking tot de aanwezigheid, gedrag en daarmee ook de gevoeligheid van vleermuizen op zee voor (o.a.) operationele windparken bestaan nog leemten in kennis. Op basis van het oordeel van experts zijn schattingen gemaakt van aanvaringen.

Uitgangspunt bij de effectbeoordeling voor soorten is dat de populatie niet structureel achteruit mag gaan. Als dit wel gebeurt, wordt de natuurlijke veerkracht aangetast. Als herstel niet mogelijk blijkt, sterft de soort geheel of in een deel van zijn verspreidingsgebied uit.

Vanwege het grote aantal vogelsoorten wordt hierbij eerst gebruik gemaakt van het ORNIS-criterium (1-procentnorm) als 'grote zeef'. Dat wil zeggen dat wanneer voor soorten de extra sterfte lager is dan 1 procent van de natuurlijke sterfte er kan worden aangenomen dat er geen onaanvaardbare effecten op deze soorten plaatsvinden. Voor de soorten waar de extra sterfte hoger is dan 1 procent van de natuurlijke sterfte wordt verder onderzoek gedaan naar de effecten op basis van de best beschikbare beoordelingsmethode (in KEC 4.0 is dit ALI voor de soorten waarvoor dit is uitgewerkt en PBR voor overige soorten).

Voor bruinvissen wordt aan strengere waarden getoetst dan die zijn overeengekomen in het ASCOBANS-verdrag (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas). Door ASCOBANS wordt ervan uitgegaan dat een populatie niet onder 80 procent van de draagkracht mag komen. Om met een grote zekerheid vast te kunnen stellen dat de populatie als gevolg van een menselijke activiteit niet minder wordt dan 95 procent van de draagkracht (uit praktische overwegingen gelijk gesteld aan de huidige populatieomvang), is ervoor gekozen om de 5de percentielwaarde van de uitkomsten van de IPCoD-berekeningen als grens te hanteren. Hierdoor kan met een grote zekerheid (een kans van 95 procent) worden gesteld dat de reductie in populatie minder zal zijn dan 5 procent. In werkelijkheid is deze kans groter omdat bij de aannames steeds is gekozen voor een worst-case-benadering.

Andere windparken

Belangrijk om in cumulatie te beschouwen zijn de effecten van andere windparken die gerealiseerd zijn en windparken die nog niet gerealiseerd zijn en waarover de besluitvorming is afgerond, nationaal en internationaal.

⁴³ Uit onderzoek blijkt vooralsnog, tot nader onderzoek eventueel anders uitwijst, dat van de groep zeezoogdieren in de context van de zuidelijke Noordzee de bruinvis het meest gevoelig is voor verstoring door onderwatergeluid. Effecten op beschermde vissoorten doen zich, voor zover bekend, pas voor bij geluidbelastingen die hoger zijn dan die waarbij effecten op bruinvissen zijn te verwachten. Om deze reden wordt verondersteld dat wanneer de bruinvis voldoende beschermd wordt, er ook voldoende bescherming wordt geboden aan de overige soorten zeezoogdieren en ook voldoende bescherming wordt geboden aan de beschermde vissoorten, dan wel de vissoorten die van belang zijn als voedselbron voor beschermde zoogdieren of (zee)vogels.

5.3 Per milieuaspect mitigerende maatregelen bepalen

Bij het onderzoeken van de effecten van de invulling van de bandbreedte voor elk aspect ontstaat inzicht in de effecten per aspect. Voor elk aspect wordt vervolgens nagegaan of mitigerende maatregelen denkbaar zijn om de omvang van het effect te verminderen of teniet te doen. Waar mogelijk worden effecten met en zonder de maatregelen apart inzichtelijk gemaakt in het MER.

Het MER dient niet alleen vanuit een worst-case-benadering vast te stellen wat de maximale effecten van een opstelling binnen de bandbreedte is, maar ook informatie te leveren over de minimale effecten en de mogelijkheden om tot een optimale invulling te komen. Het is immers goed denkbaar dat een enigszins minder ruime bandbreedte op een bepaald aspect aanzienlijk minder milieueffecten zal veroorzaken. Door dit te onderzoeken geeft het MER de informatie die nodig is om de milieueffecten op een voldoende manier mee te wegen bij het nemen van het kavelbesluit.

5.4 Leemtes in kennis

Het uitgangspunt voor het MER is dat de meest actuele en best beschikbare kennis ter zake wordt gehanteerd. In het MER wordt aangegeven welke belangrijke informatie niet beschikbaar is en welke gevolgen dit heeft voor de effectbepaling en -beoordeling. Waar mogelijk wordt aangegeven welke aanvullende onderzoeken deze leemten kunnen wegnemen. Deze onderzoeken kunnen mogelijk worden meegenomen in het generieke windenergie op zee ecologisch programma (Wozep)⁴⁴.

5.5 Evaluatie en monitoring

In het MER wordt aangegeven welke milieuaspecten tijdens en na het realiseren van het voornemen onderwerp van monitoring en evaluatie dienen te zijn, met als doel na te gaan wat de daadwerkelijk optredende milieueffecten zijn en hoe inzicht kan worden gegeven in leemtes in kennis. Het Rijk heeft hiertoe het Wind op zee ecologisch programma opgezet (Wozep). Eventueel kunnen op basis van de resultaten daarvan maatregelen getroffen worden.

⁴⁴ Kamerstukken II, 2015/16, 33 561, nr. 26.

6 Opzet en inhoud van het milieueffectrapport

6.1 Inleiding

Voor elk te nemen kavelbesluit wordt een milieueffectrapport opgesteld. De ligging van de kavel binnen het windenergiegebied Nederwiek (zuid) en een beschrijving van de totstandkoming daarvan wordt opgenomen in het eerste deel van het MER, naast de onderbouwing van de keuze voor het gebied Nederwiek (zuid). Het tweede deel wordt gevormd door de beschrijving en effectbeoordeling van de concreet uit te geven kavel.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet zelfstandig leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

6.2 Inhoudsopgave MER

De inhoud van het milieueffectrapport zal er ongeveer als volgt uitzien.

- 1 Samenvatting
- 2 Inleiding
- 3 Wet- en regelgeving en beleidskader
- 4 Onderbouwing locatiekeuze en verkaveling
- 5 Aanpak effectbeoordeling
- 6 Morfologie en hydrologie
- 7 Vogels en vleermuizen
- 8 Onderwaterleven
- 9 Natura 2000
- 10 Scheepvaartveiligheid
- 11 Landschap en zichtbaarheid
- 12 Visserij
- 13 Olie- en gaswinning en CO₂-opslag
- 14 Luchtvaart
- 15 Scheeps-, wal- en luchtvaartradar
- 16 Kabels en leidingen
- 17 Telecommunicatie
- 18 Militaire activiteiten en munitiestortgebieden
- 19 Recreatie en toerisme
- 20 Cultuurhistorie en archeologie
- 21 Bestaande windparken
- 22 Overige gebruiksfuncties
- 23 Elektriciteitsopbrengst en vermeden emissies
- 24 Conclusie

Tevens is een groot aantal bijlagen voorzien met achtergronddocumenten ten aanzien van een aantal milieuaspecten zoals de effecten op zeezoogdieren en vogels, en de gevolgen voor gebruiksbelangen zoals scheepvaart. Ook de passende beoordeling vormt een bijlage bij het MER evenals een bijlage ten behoeve van de toetsing aan hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming (soortenbescherming)

Bijlage 1 Informatiebronnen voor windenergie op zee

- www.offshorewind.rvo.nl
- www.noordzeeloket.nl
- www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/ecologie/cumulatie/kader-ecologie
- www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten
- www.windopzee.nl

Bijlage 2 Gebruikte afkortingen en begrippen

Alternatief

Andere wijze dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen.

Ashoogte

De hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het zeeniveau.

Autonome ontwikkeling

Veranderingen, die zich in het milieu zullen voltrekken als de voorgenomen activiteit, niet wordt gerealiseerd. Zie ook 'nulalternatief'.

Bandbreedte

Bepaalde (uiterste) parameters van opstellingsvarianten, onder meer met betrekking tot rotordiameter, tiphoogte, tiplaaagte en funderingstechniek. De in deze notitie bepaalde voorlopige bandbreedte wordt op basis van de onderzoeksresultaten van het MER bevestigd of aangepast.

Bevoegd gezag

Een bestuurs-/overheidsorgaan dat bevoegd is om ten aanzien van een bepaalde activiteit een besluit te nemen. Hierbij valt te denken aan een besluit betreffende vergunningverlening, handhaving, subsidieverlening of aanwijzing van een kavel.

Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.)

Commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport zoals opgenomen in de 'notitie reikwijdte en detailniveau' (facultatief) en in een latere fase in het toetsingsadvies over de kwaliteit van het milieueffectrapport.

GW

Gigawatt = 1.000 megawatt (MW) = 1.000.000 kilowatt (kW). kW is een eenheid van elektrisch vermogen.

MER

Milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit en van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven.

Milieueffectrapportage (m.e.r.)

De procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld.

Mitigatie

Het verminderen van nadelige effecten (op het milieu) door het treffen van bepaalde maatregelen.

MW

Megawatt = 1.000 kilowatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van elektrisch vermogen.

NRD

Dit staat voor 'notitie reikwijdte en detailniveau'. De NRD wordt vastgesteld op basis van een conceptnotitie (ook wel 'startnotitie' genoemd) en de daarop ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen. Inhoudelijk geeft de notitie reikwijdte en detailniveau aan wat (reikwijdte) en met welke diepgang (detailniveau) onderzocht en beschreven dient te worden in het milieueffectrapport (het MER).

Net op zee

Aansluiting van windparken op zee op het landelijk hoogspanningsnet. Het Net op zee bestaat uit een TenneT-platform op zee, een exportkabel naar land en een converterstation op land.

Nulalternatief

Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijving.

Voorkeursalternatief

De in het kavelbesluit vast te stellen bandbreedte en maatregelen.

Plangebied

Het gebied, waarbinnen de voorgenenen activiteit of een van de alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied.

Rotordiameter

De diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen van de windturbine worden bestreken.

Studiegebied

Het gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied.

Tiphoogte

Maat die voor windturbines wordt gebruikt om de maximale hoogte vanaf zeeniveau aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiphoogte is gelijk aan de ashoogte + halve rotordiameter.

Tiplaagte

Maat die voor windturbines wordt gebruikt om de minimale hoogte vanaf zeeniveau aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiplaagte is gelijk aan de ashoogte - halve rotordiameter.

Bijlage 3 Procedure van de m.e.r. en het kavelbesluit

Openbare kennisgeving

Het bevoegde gezag geeft openbaar kennis van het voornemen om een m.e.r.-plichtig besluit voor te bereiden. Daarin staat:

- Dat stukken ter inzage worden gelegd;
- Waar en wanneer dit gebeurt;
- Dat er gelegenheid is zienswijzen in te dienen;
- Aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn;
- Of de Commissie m.e.r. om advies zal worden gevraagd over het opstellen van het MER.

Raadpleging adviseurs en betrokken bestuursorganen

Het bevoegd gezag raadpleegt de adviseurs en de overheidsorganen die bij de voorbereiding van het project moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Raadpleging gebeurt door de concept-NRD naar de adviseurs en relevante overheden te zenden met het verzoek om advies.

De onafhankelijke Commissie m.e.r. wordt inzake het initiatief van kavelbesluiten om advies gevraagd op het MER.

Zienswijzen indienen

De concept-NRD wordt in het kader van de hiervoor beschreven openbare kennisgeving voor een periode van 6 weken ter inzage gelegd, zodat iedere betrokkene zienswijzen in kan dienen voor de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

Opstellen MER

De eisen waaraan het MER moet voldoen, zijn beschreven in artikel 7.7 en artikel 7.23, eerste lid van de Wet milieubeheer. Samengevat moet het MER in elk geval bevatten/beschrijven:

- Het doel van het project;
- Een beschrijving van het project en de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen' alternatieven, zowel (bijvoorbeeld) qua ligging als qua inrichting;
- Welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
- Voor welk(e) besluit(en) het MER wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het project al aan het MER vooraf zijn gegaan;
- Een beschrijving van de 'huidige situatie en de autonome ontwikkeling' in het plangebied;
- Welke gevolgen het project en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de 'autonome ontwikkeling';
- Effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;
- Leemten in kennis;
- Een publiekssamenvatting.

Openbaar maken van het MER en ontwerp-kavelbesluit, raadpleging Commissie m.e.r.

Het MER wordt voor een periode van zes weken ter inzage gelegd en voor advies verzonden aan de Commissie m.e.r. Terinzagelegging gebeurt in principe gelijktijdig met de terinzagelegging (zes weken) van het ontwerp-kavelbesluit.

Zienswijzen indienen

Eenieder kan zienswijzen indienen op het MER en het ontwerp-kavelbesluit. De termijn is daarvoor zes weken vanaf het moment dat de stukken ter inzage worden gelegd.

Advies Commissie m.e.r.

De Commissie m.e.r. geeft een toetsingsadvies op de inhoud van het MER waarbij zij - indien gewenst door het bevoegde gezag - de ingekomen zienswijzen betreft. Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. aanleiding tot het maken van een aanvulling op het MER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of nadere accenten te leggen.

Vaststellen kavelbesluit, inclusief motivering

Het bevoegd gezag stelt het definitieve kavelbesluit vast. Daarbij geeft het aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven milieugevolgen en wat de overwegingen zijn met betrekking tot de in het MER beschreven alternatieven, de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r.

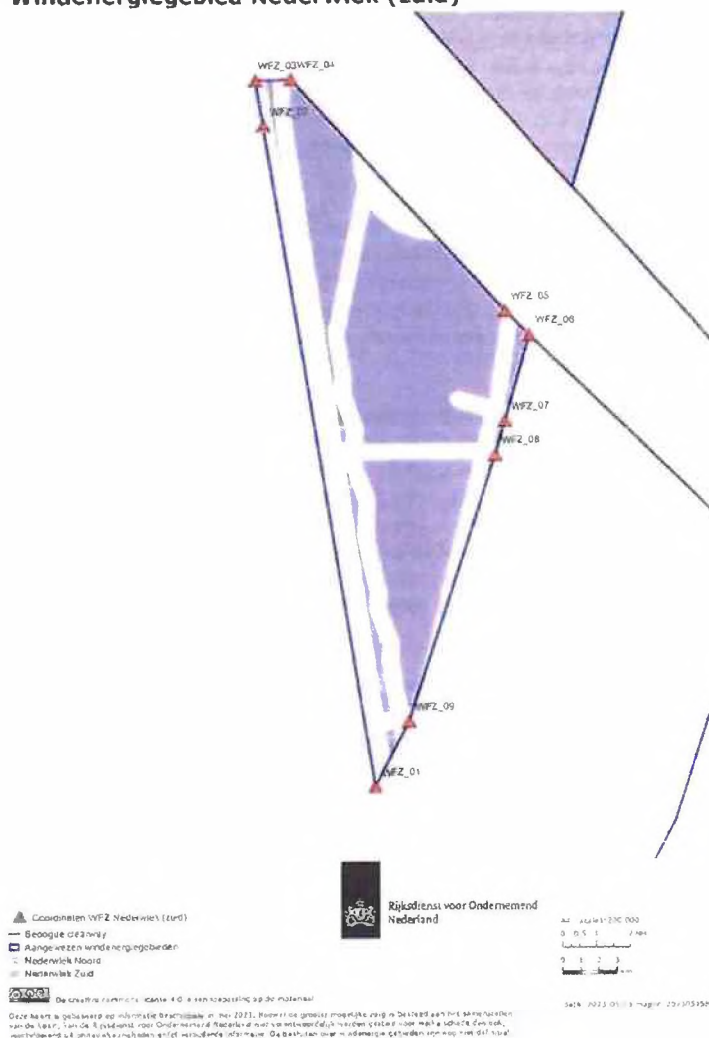
Bekendmaken kavelbesluit met bijbehorend MER

Het definitieve kavelbesluit inclusief eventuele aanpassingen in het MER wordt bekendgemaakt, op de website van het Bureau Energieprojecten en middels een publicatie in de Staatscourant, en ter inzage gelegd voor een periode van zes weken. Tegen het definitieve kavelbesluit en het bijbehorende MER kunnen partijen met een belang alsmede degenen die een zienswijze hebben ingediend tegen het ontwerp-kavelbesluit, beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Evaluatie

Het bevoegd gezag en/of de windparkexploitant evalueert de werkelijk optredende milieugevolgen en neemt zo nodig maatregelen om de gevolgen voor het milieu te beperken. Het kavelbesluit bevat voorschriften ten aanzien van (de wijze van) monitoring en evaluatie.

Windenergiegebied Nederwiek (zuid)

NWWFZ		
Coordinates according EPSG 25831		
Point No.	Easting	Northing
WFZ_01	511262,1	5861912,4
WFZ_02	504988,9	5898196,1
WFZ_03	504551,9	5900695,3
WFZ_04	506513,0	5900728,8
WFZ_05	518517,0	5887991,9
WFZ_06	519911,7	5886660,6
WFZ_07	518524,1	5881971,5

Conceptnotitie reikwijdte en detailniveau | kavel I windenergiegebied Nederwiek (zuid)

NWWFZ		
Coordinates according EPSG 25831		
Point No.	Easting	Northing
WFZ_01	511262,1	5861912,4
WFZ_02	504988,9	5898196,1
WFZ_03	504551,9	5900695,3
WFZ_04	506513,0	5900728,8
WFZ_05	518517,0	5887991,9
WFZ_06	519911,7	5886660,6
WFZ_07	518524,1	5881971,5
WFZ_08	517977,8	5880125,3
WFZ_09	513135,7	5865490,3

Ploum

BIJLAGE 2

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Platform Participatie

Zienswijzenformulier Programma Noordzee 2022-2027

U dient een zienswijze in als: Bedrijf

Naam organisatie/bedrijf Wintershall Noordzee B.V.

Contactgegevens:

Indiener: Voorletter(s) [redacted] Tussenvoegsel [redacted] Achternaam [redacted]
 Postcode 2284 DP Huisnummer 47 Toevoeging [redacted]
 Straat / Postbus Bogaardplein
 Plaats Rijswijk
 Telefoonnummer [redacted]
 E-mailadres * [redacted]
 E-mailadres (controle) * [redacted]
 (mede) Namens [redacted], bestuurder

Upload machtiging 85551333_7161912_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)

LET OP: wanneer u namens een stichting, vereniging, organisatie, bedrijf of politieke partij een zienswijze indient of een overheidsorgaan vertegenwoordigt, dient u bevoegd te zijn om dit te doen. Dit blijkt uit uw statuten, huishoudelijk reglement, inschrijving bij de Kamer van Koophandel of mandateringsregeling. Deze documenten kunt u hieronder bijvoegen. Als u uw bevoegdheid niet kunt aantonen, kan het voorkomen dat een eventueel later in te dienen beroepschrift niet-ontvankelijk wordt verklaard. U bent hiervoor zelf verantwoordelijk.

Statuten, huishoudelijke reglement, inschrijving Kamer van Koophandel en/of mandateringsregeling:

Document 1 85551333_7161913_20211209_KvK_Uittreksel.pdf (maximaal 25 MB)
 Document 2 (maximaal 25 MB)
 Document 3 (maximaal 25 MB)

Reageren

Een ieder kan reageren op het Aanvullend Ontwerp Programma Noordzee 2022-2027, het bijbehorende, aanvullende milieueffectrapport en de Passende beoordeling.

Zienswijze en bijlagen

U kunt hieronder uw zienswijze en eventuele bijlagen (bijvoorbeeld in een Word en/of PDF bestand) invoegen.

Uw zienswijze 85551333_7161914_20211216_K13_Zienswijze_Ontwerpprogramma_Noord_Zee.docx (maximaal 25 MB)

Bijlage 1 (maximaal 25 MB)

Bijlage 2 (maximaal 25 MB)

Bijlage 3 (maximaal 25 MB)

Bijlage 4 (maximaal 25 MB)

Bijlage 5 (maximaal 25 MB)

Informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verwerkt die persoonsgegevens die u verstrekt bij het indienen van uw zienswijze. Dient u, als gemachtigde, een zienswijze in namens iemand anders, dan worden ook zijn of haar persoonsgegevens verwerkt. Om uw privacy te beschermen, verzoekt het ministerie u om geen persoonsgegevens en/of informatie die herleidbaar is tot uw persoon op te nemen in de inhoud van uw zienswijze. Als u in uw zienswijze en (titels van) bijlagen toch informatie opneemt die tot u zelf of andere personen herleidbaar is, doet u dat voor eigen risico. De informatie die u deelt onder 'persoonsgegevens' en 'bereikbaarheidsgegevens' in dit zienswijzeformulier wordt niet openbaar gemaakt. Extra informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u lezen in de privacyverklaring via: www.platformparticipatie.nl/privacy.

1. Platform K13-A

Wintershall Noordzee B.V. ("WINZ") is operator van het platform K13-A ("K13-A"). Dat platform is onderdeel van een meer omvattend offshore gas-transport systeem, bekend als "K13 Den Helder System". In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van "hub" waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van ca. 7,2 mln Nm³ gas door stroomt. Het is duidelijk dat het risico op aanvaringen tegen elk offshore platform, thans meer in het bijzonder K13-A, liefst afwezig maar toch in ieder geval zo klein mogelijk moet zijn.

Uw ministerie is ongetwijfeld bekend met het reële risico op zulke aanvaringen. In voorgaande decennia hebben daarvan een aantal plaatsgevonden, meest recentelijk tegen de door WINZ geopereerde platforms P6-D (2019) en Q4-A (2021). Het verbaast WINZ derhalve dat er voor is gekozen om de "clearway IJmuiden-Newcastle" ("clearway") zó te plaatsen dat K13-A zich er ruim binnen bevindt. Er is immers een simpel alternatief tracé voor de clearway beschikbaar.

Aldus kan de richting van het tracé van de clearway vanaf platform K17-FA-1 naar noordelijke richting verplaatst worden zó dat de zuidgrens van de clearway ruim boven K13-A loopt.. Alsdan is er ook nog voldoende ruimte voor het handhaven van de veiligheidszone rond K13-A. Zo'n verschuiving heeft bovendien het gunstige gevolg dat óók de op het Britse deel van het continentale plat gelegen platforms Shamrock en Caravel buiten de clearway liggen.

Voorts: evenals elk ander offshore platform moet K13-A goed bereikbaar zijn, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-) schepen als door de lucht in verband met het helikopter-transport van personeel. Zoals eerder met uw ministerie besproken, meest recentelijk in verband met de aanwezigheid van platforms P6-A, P6-B en P6-D in het voorgenomen windenergie-gebied Hollandse Kust (west), bestaat de reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmert. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A. Wij verzoeken u tevens in overweging te nemen toekomstige exploitanten van zulke gebieden te verplichten om de belangen van houder(s) van een aangrenzende koolwaterstof-vergunning te waarborgen.

Tenslotte: K13-A is verbonden met een tweetal pijpleidingen: de K13-Extensie, komend van platform J6 en de K13-Den Helder, lopend naar de kust. WINZ heeft de wettelijke taak om de conditie van die pijpleidingen regelmatig en tot in de verre toekomst te controleren en te onderhouden. Die leidingen lopen door de voorgenomen windenergie-gebieden "1-noord" en "2-noord", maar het kan niet zo zijn dat die wettelijke taak wordt belemmert door de aanwezigheid van windmolens. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij de definitieve aanwijzing van die gebieden, bijvoorbeeld door het instellen van een veiligheids-strook van 500 meter aan beide zijden van die pijpleidingen. Een vergelijkbare regeling is overigens opgenomen in het Kavelbesluit VII Windenergiegebied Hollandse Kust (west).

2. Mijnbouwvergunningen voor deelgebieden K18b en L16a

WINZ is mede-houder en operator van de winningsvergunning voor in offshore deelblokken K18b en L16a. Die vergunningen geven WINZ en haar mede-houder Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ("NAM") het exclusieve recht om in die gebieden koolwaterstoffen op te sporen en te produceren. Dat recht behelst mede het bepalen van de locatie voor een (tijdelijk aanwezig) boorplatform als voor een

(permanent aanwezige) productiefaciliteit, eea. voor zover niet gelegen in een thans reeds bestaande scheepvaartroute of militair oefengebied.

WINZ en NAM bestuderen thans de mogelijkheden om de reeds in 1978, 1992 respectievelijk 2001 aangetroffen gasvelden K18-Lambda Main, K18-Lambda North en L16a-Alpha te ontwikkelen en in productie te nemen. Die productie zal alsdan plaatsvinden door middel van een platform en pijpleiding binnen het gebied dat in de structuurvisie is aangegeven als voorgenomen windenergiegebied "2-z". Daarmee zouden de rechten en belangen van WINZ en NAM ernstig worden geschaad.

Wij zien echter een alternatieve locatie voor dat deel van het voorgenomen windenergie-gebied "2-z" dat zich in de deelblokken K18b en L16a bevindt. Die delen van dat windenergie-gebied zouden eenvoudig naar de noord/west hoek van het (volledige) mijnbouwvak K18 en/of de noord/oost hoek van het mijnbouwvak K17 verplaatst kunnen worden. Voor zover ons bekend bestaan er voor dat laatst genoemde vak geen plannen voor opsporing of winning. Wij verzoeken u die alternatieve locaties in overweging te nemen.

Ploum

BIJLAGE 3

AANGETEKENDE en per gewone post

De Minister voor Klimaat en Energie
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Tevens verzonden per e-mail aan:

en

Rotterdam, 7 maart 2023

Referentie : 695.23.011 Wintershall/advice Helicopter Accessibility
Uw referentie : -
Van : [REDACTED], advocaat
Telefoon : [REDACTED]
E-mail : [REDACTED]

Betreft: Windenergiegebied Nederwiek – platform K13

Uwe Excellentie,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13') indien ter plaatse van het aangewezen windenergiegebied Nederwiek daadwerkelijk een windpark gerealiseerd en in gebruik genomen wordt.

Zoals u weet, hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en uw Ministerie. Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13 indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat op korte termijn een Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ('NRD') zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ'). Indien deze kavelgrenzen worden aangehouden, zal WINZ ernstig in haar belangen worden geschaad.

WINZ heeft bestaande rechten en bovendien een (zeer) belangrijke maatschappelijke functie. WINZ is daarom van mening dat het niet opportuun is om in de NRD - of

eventuele vervolgbesluitvorming - uit te gaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het PNZ

WINZ vindt het belangrijk om haar standpunt in een zo vroeg mogelijk stadium formeel aan u kenbaar te maken en merkt op dat zij er alles aan zal doen om te voorkomen dat de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 onevenredig wordt beperkt. Dit betekent onder andere dat, indien nodig, WINZ voornemens is om gebruik te maken van de (formele) inspraakmogelijkheden met betrekking tot de bestuursrechtelijke procedure(s) aangaande windenergiegebied Nederwiek.

Ik zal hierna de visie van K13 uiteenzetten aan de hand van relevante achtergrondinformatie en daarna kort ingaan op het wettelijk kader. Deze brief eindigt met een conclusie.

Achtergrond en feiten

Platform K13 is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13 een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13 de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van 5 tot 6 mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13 heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13 is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

Voor zover relevant merkt WINZ op dat K13 voldoet - en uiteraard wil blijven voldoen - aan alle relevante wet- en regelgeving. Zo beschikt K13 over een goedgekeurd Rapport Inzake Grote Gevaren ('RIGG'), waaruit volgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen die gelden voor de beheersing van zware ongevallen betreffende de installatie. Daarnaast beschikt K13 over een 'Helicopter Landing Area Approval' van de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Evenals elk ander offshore platform is het van groot belang dat K13 goed bereikbaar is, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Echter, het is een reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmert. Eerder, onder meer in de zienswijze die wij op 16 december 2021 hebben ingediend met betrekking tot het Ontwerp-programma Noordzee, hebben wij u al verzocht om met dat gegeven rekening te

houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13.

Desalniettemin is Nederwiek in het PNZ aangewezen als windenergiegebied. Door het gebied is een clearway voorzien, met name om doorgang te bieden aan de ferry IJmuiden-Newcastle. K13 ligt in deze clearway. Om te bepalen welke gevolgen K13 ondervindt als gevolg van de realisatie van windpark Nederwiek zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de helikopterbereikbaarheid van K13.

Onderzoeksbureau To70 heeft in opdracht van uw Ministerie in Q3-Q4 2022 onderzocht hoe windpark Nederwiek de bereikbaarheid van K13 beïnvloedt. Met een ander aanvliegeprotocol zou het mogelijk zijn om onder ruimere zichtomstandigheden te vliegen, waardoor een bereikbaarheidspercentage van 91% in de zomer en 89% in de winter bereikt zou kunnen worden. In reactie hierop heeft WINZ toegezegd dat deze bereikbaarheidspercentages (gemiddeld 90%) akkoord zijn bevonden, mits zij hiervoor gecompenseerd wordt. Vliegen onder zichtomstandigheden zorgt voor hogere kosten, door vertraging, afzegging en het mogelijk niet kunnen aanlanden.

Onlangs heeft Bel Air (de helikopter operator van WINZ) op verzoek van uw Ministerie en WINZ een simulatievlucht uitgevoerd om zo te kunnen testen of het aanvliegeprotocol in de praktijk werkbaar blijkt en om de bereikbaarheidspercentages te verifiëren.

Uit het rapport dat hierna is opgemaakt door Bel Air, dat is getoetst door andere grotere helikopter operators als CHC en Heliservice en door hen wordt onderschreven, kan onder andere worden afgeleid dat i) het voorgestelde alternatieve aanvliegeprotocol in de praktijk niet haalbaar bleek, ii) de huidige breedte van de clearway (4 nm) niet toereikend is en iii) de benodigde limieten voor vliegen op zicht krapper zijn dan aanvaankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%. Dit is een groot probleem voor de operatie van WINZ. Kort gezegd moet worden geconcludeerd dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 noodzakelijk is om de bereikbaarheid te kunnen garanderen. Hierna is gezamenlijk geconcludeerd dat nader onderzoek noodzakelijk is.

Ondanks deze conclusies is door uw Ministerie kennelijk besloten dat de concept NRD Nederwiek niet mag vertragen en gepubliceerd zal worden met de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ. WINZ was onaangenaam verrast over dit besluit en was in de veronderstelling dat men gezamenlijk op zoek was naar oplossingen om deze impasse te doorbreken. WINZ stelt het niet op prijs dat de (concept) NRD binnen afzienbare tijd gereed zal komen, terwijl over een aantal onderzoekspunten, waaronder het bereikbaarheidspercentage van helikopters - dat op basis van het huidige onderzoek een groot knelpunt vormt - nog geen duidelijkheid is, laat staan dat overeenstemming is bereikt. WINZ benadrukt in dit verband bovendien dat zij nog altijd geen

bereikbaarheidspercentages van de SAR heeft ontvangen. Dit laatste is van groot belang voor het uitvoeren van reddingsacties of medische evacuaties.

Juridisch kader

WINZ brengt onder de aandacht dat voor windpark Nederwiek (uiteindelijk) een kavelbesluit op grond van de Wet windenergie op zee moeten worden genomen. De NRD die op dit moment kennelijk wordt voorbereid, is feitelijk het startpunt van dit traject. De NRD biedt houvast voor de inhoud van het milieueffectrapport, dat weer nodig is om de besluitvorming van het kavelbesluit te faciliteren.

In artikel 3 lid 3 onder b van de Wet windenergie op zee is bepaald dat bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit ook de gevolgen van een aanwijzing voor derden moet worden betrokken. De mate waarin rekening gehouden moet worden met bestaand gebruik op de plek of in de omgeving is afhankelijk van de plaatsgebondenheid van het bestaande gebruik en de vraag of sprake is van een nationaal belang.

Indien in de (concept) NRD daadwerkelijk wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ, wordt volledig voorbijgegaan aan de belangen van WINZ, haar bestaande rechten sinds de jaren '70 en het grote maatschappelijk belang van K13. Dit is onacceptabel.

Voorts wijst WINZ op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties, ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. U bent verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een obstakelvrije zone van 5 nm rond geldt. Hiervan kan worden afgeweken mits dit voor de bewuste locatie aantoonbaar geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en bereikbaarheid. WINZ stelt zich op het standpunt dat een bereikbaarheidspercentage van slechts 70% onacceptabele gevolgen heeft voor de operatie van K13. Een obstakelvrije zone van 5 nm dient dan ook gewaarborgd te worden in de (concept) NRD. Een en ander conform uw eigen beleid.

Conclusie

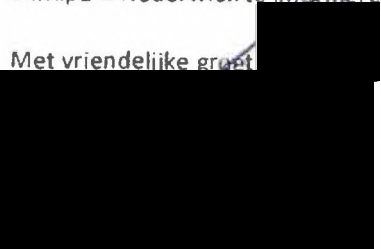
WINZ meent dat het te voorbarig is om een (concept) NRD te publiceren waarbij wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen van het PNZ, aangezien er op dit moment nog geen duidelijkheid is over verschillende onderzoekpunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.

Ploum

WINZ stelt zich, ook gelet op uw eigen beleid, op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 gewaarborgd dient te worden. WINZ gaat hierover graag (opnieuw) met uw Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 wordt gewaarborgd.

Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet

Ploum

BIJLAGE 3

U kunt hieronder uw zienswijze en eventuele bijlagen (bijvoorbeeld in een Word en/of PDF bestand) invoegen.

Uw zienswijze 85551333_7161914_20211216_K13_Zienswijze_Ontwerpprogramma_Noord_Zee.docx (maximaal 25 MB)

Bijlage 1 (maximaal 25 MB)

Bijlage 2 (maximaal 25 MB)

Bijlage 3 (maximaal 25 MB)

Bijlage 4 (maximaal 25 MB)

Bijlage 5 (maximaal 25 MB)

Informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verwerkt die persoonsgegevens die u verstrekt bij het indienen van uw zienswijze. Dient u, als gemachtigde, een zienswijze in namens iemand anders, dan worden ook zijn of haar persoonsgegevens verwerkt. Om uw privacy te beschermen, verzoekt het ministerie u om geen persoonsgegevens en/of informatie die herleidbaar is tot uw persoon op te nemen in de inhoud van uw zienswijze. Als u in uw zienswijze en (titels van) bijlagen toch informatie opneemt die tot u zelf of andere personen herleidbaar is, doet u dat voor eigen risico. De informatie die u deelt onder 'persoonsgegevens' en 'bereikbaarheidsgegevens' in dit zienswijzeformulier wordt niet openbaar gemaakt. Extra informatie over de verwerking van uw persoonsgegevens kunt u lezen in de privacyverklaring via: www.platformparticipatie.nl/privacy.

1. Platform K13-A

Wintershall Noordzee B.V. ("WINZ") is operator van het platform K13-A ("K13-A"). Dat platform is onderdeel van een meer omvattend offshore gas-transport systeem, bekend als "K13 Den Helder System". In dat systeem heeft K13-A de cruciale functie van "hub" waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van ca. 7,2 mln Nm³ gas door stroomt. Het is duidelijk dat het risico op aanvaringen tegen elk offshore platform, thans meer in het bijzonder K13-A, liefst afwezig maar toch in ieder geval zo klein mogelijk moet zijn.

Uw ministerie is ongetwijfeld bekend met het reële risico op zulke aanvaringen. In voorgaande decennia hebben daarvan een aantal plaatsgevonden, meest recentelijk tegen de door WINZ geopereerde platforms P6-D (2019) en Q4-A (2021). Het verbaast WINZ derhalve dat er voor is gekozen om de "clearway Ijmuiden-Newcastle" ("clearway") zó te plaatsen dat K13-A zich er ruim binnen bevindt. Er is immers een simpel alternatief tracé voor de clearway beschikbaar.

Aldus kan de richting van het tracé van de clearway vanaf platform K17-FA-1 naar noordelijke richting verplaatst worden zó dat de zuidgrens van de clearway ruim boven K13-A loopt.. Alsdan is er ook nog voldoende ruimte voor het handhaven van de veiligheidszone rond K13-A. Zo'n verschuiving heeft bovendien het gunstige gevolg dat óók de op het Britse deel van het continentale plat gelegen platforms Shamrock en Caravel buiten de clearway liggen.

Voorts: evenals elk ander offshore platform moet K13-A goed bereikbaar zijn, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-) schepen als door de lucht in verband met het helikopter-transport van personeel. Zoals eerder met uw ministerie besproken, meest recentelijk in verband met de aanwezigheid van platforms P6-A, P6-B en P6-D in het voorgenomen windenergie-gebied Hollandse Kust (west), bestaat de reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmerd. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen, en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13-A. Wij verzoeken u tevens in overweging te nemen toekomstige exploitanten van zulke gebieden te verplichten om de belangen van houder(s) van een aangrenzende koolwaterstof-vergunning te waarborgen.

Tenslotte: K13-A is verbonden met een tweetal pijpleidingen: de K13-Extensie, komend van platform J6 en de K13-Den Helder, lopend naar de kust. WINZ heeft de wettelijke taak om de conditie van die pijpleidingen regelmatig en tot in de verre toekomst te controleren en te onderhouden. Die leidingen lopen door de voorgenomen windenergie-gebieden "1-noord" en "2-noord", maar het kan niet zo zijn dat die wettelijke taak wordt belemmerd door de aanwezigheid van windmolens. Wij verzoeken u met dat gegeven rekening te houden bij de definitieve aanwijzing van die gebieden, bijvoorbeeld door het instellen van een veiligheids-strook van 500 meter aan beide zijden van die pijpleidingen. Een vergelijkbare regeling is overigens opgenomen in het Kavelbesluit VII Windenergiegebied Hollandse Kust (west).

2. Mijnbouwvergunningen voor deelgebieden K18b en L16a

WINZ is mede-houder en operator van de winningsvergunning voor in offshore deelblokken K18b en L16a. Die vergunningen geven WINZ en haar mede-houder Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. ("NAM") het exclusieve recht om in die gebieden koolwaterstoffen op te sporen en te produceren. Dat recht behelst mede het bepalen van de locatie voor een (tijdelijk aanwezig) boorplatform als voor een

(permanent aanwezige) productiefaciliteit, eea. voor zover niet gelegen in een thans reeds bestaande scheepvaartroute of militair oefengebied.

WINZ en NAM bestuderen thans de mogelijkheden om de reeds in 1978, 1992 respectievelijk 2001 aangetroffen gasvelden K18-Lambda Main, K18-Lambda North en L16a-Alpha te ontwikkelen en in productie te nemen. Die productie zal alsdan plaatsvinden door middel van een platform en pijpleiding binnen het gebied dat in de structuurvisie is aangegeven als voorgenomen windenergiegebied "2-z". Daarmee zouden de rechten en belangen van WINZ en NAM ernstig worden geschaad.

Wij zien echter een alternatieve locatie voor dat deel van het voorgenomen windenergie-gebied "2-z" dat zich in de deelblokken K18b en L16a bevindt. Die delen van dat windenergie-gebied zouden eenvoudig naar de noord/west hoek van het (volledige) mijnbouwwak K18 en/of de noord/oost hoek van het mijnbouwwak K17 verplaatst kunnen worden. Voor zover ons bekend bestaan er voor dat laatst genoemde vak geen plannen voor opsporing of winning. Wij verzoeken u die alternatieve locaties in overweging te nemen.

Ploum

BIJLAGE 4

AANGETEKEND en per gewone post

De Minister voor Klimaat en Energie
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Tevens verzonden per e-mail aan:

en

Rotterdam, 7 maart 2023

Referentie : 695.23.011 Wintershall/advice Helicopter Accessibility
Uw referentie : -
Van : , advocaat
Telefoon :
E-mail :

Betreft: Windenergiegebied Nederwiek – platform K13

Uwe Excellentie,

Namens Wintershall Noordzee B.V. ('WINZ') informeer ik u als volgt. WINZ maakt zich grote zorgen over de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van platform K13-A ('K13') indien ter plaatse van het aangewezen windenergiegebied Nederwiek daadwerkelijk een windpark gerealiseerd en in gebruik genomen wordt.

Zoals u weet, hebben er vanaf 23 mei 2022 verschillende overleggen plaatsgevonden tussen WINZ en uw Ministerie. Daarbij is gezamenlijk en in goed overleg onderzocht wat de consequenties zijn voor K13 indien ter plaatse een windpark gerealiseerd wordt. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek heeft WINZ frequent haar zorgen geuit. Op 16 februari 2023 vernam WINZ, geheel onverwachts, dat op korte termijn een Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ('NRD') zal worden gepubliceerd, waarbij wordt uitgegaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027 ('PNZ'). Indien deze kavelgrenzen worden aangehouden, zal WINZ ernstig in haar belangen worden geschaad.

WINZ heeft bestaande rechten en bovendien een (zeer) belangrijke maatschappelijke functie. WINZ is daarom van mening dat het niet opportuun is om in de NRD - of

eventuele vervolgbesluitvorming - uit te gaan van de kavelgrenzen zoals opgenomen in het PNZ.

WINZ vindt het belangrijk om haar standpunt in een zo vroeg mogelijk stadium formeel aan u kenbaar te maken en merkt op dat zij er alles aan zal doen om te voorkomen dat de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 onevenredig wordt beperkt. Dit betekent onder andere dat, indien nodig, WINZ voornemens is om gebruik te maken van de (formele) inspraakmogelijkheden met betrekking tot de bestuursrechtelijke procedure(s) aangaande windenergiegebied Nederwiek.

Ik zal hierna de visie van K13 uiteenzetten aan de hand van relevante achtergrondinformatie en daarna kort ingaan op het wettelijk kader. Deze brief eindigt met een conclusie.

Achtergrond en feiten

Platform K13 is al vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw operationeel. Aanvankelijk werd ter plaatse aardgas gewonnen. Heden is K13 een onbemand platform dat onderdeel uitmaakt van een meer omvattend offshore gastransportsysteem, bekend als 'K13 Den Helder System'. In dat systeem heeft K13 de cruciale functie van 'hub' waar dagelijks een zeer substantiële hoeveelheid van 5 tot 6 mln Nm³ gas doorheen stroomt. K13 heeft een belangrijke maatschappelijke functie en de integriteit van K13 is van groot belang voor de achterliggende producerende velden.

Voor zover relevant merkt WINZ op dat K13 voldoet - en uiteraard wil blijven voldoen - aan alle relevante wet- en regelgeving. Zo beschikt K13 over een goedgekeurd Rapport Inzake Grote Gevaren ('RIGG'), waaruit volgt dat voldaan wordt aan de wettelijke eisen die gelden voor de beheersing van zware ongevallen betreffende de installatie. Daarnaast beschikt K13 over een 'Helicopter Landing Area Approval' van de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Evenals elk ander offshore platform is het van groot belang dat K13 goed bereikbaar is, zowel met (bevoorrading- en onderhouds-)schepen als via de lucht in verband met het helikoptertransport van personeel. Voor onderhoud en reparaties worden werknemers per helikopter ingevlogen en in de regel dezelfde dag weer opgehaald. Naast deze kortdurende bezoeken is er ten behoeve van het uitvoeren van diverse werkzaamheden om de zes weken ook sprake van een langdurig bezoek van een week. In totaal gaat het om circa 100 vluchten per jaar. Echter, het is een reële mogelijkheid dat het installeren van windmolens zulke bereikbaarheid ernstig belemmert. Eerder, onder meer in de zienswijze die wij op 16 december 2021 hebben ingediend met betrekking tot het Ontwerp-programma Noordzee, hebben wij u al verzocht om met dat gegeven rekening te

houden bij het aanwijzen van offshore gebieden voor windenergie in het algemeen en dus ook in verband met de aanwezigheid van K13.

Desalniettemin is Nederwiek in het PNZ aangewezen als windenergiegebied. Door het gebied is een clearway voorzien, met name om doorgang te bieden aan de ferry IJmuiden-Newcastle. K13 ligt in deze clearway. Om te bepalen welke gevolgen K13 ondervindt als gevolg van de realisatie van windpark Nederwiek zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de helikopterbereikbaarheid van K13.

Onderzoeksbureau To70 heeft in opdracht van uw Ministerie in Q3-Q4 2022 onderzocht hoe windpark Nederwiek de bereikbaarheid van K13 beïnvloedt. Met een ander aanvliegprotocol zou het mogelijk zijn om onder ruimere zichtomstandigheden te vliegen, waardoor een bereikbaarheidspercentage van 91% in de zomer en 89% in de winter bereikt zou kunnen worden. In reactie hierop heeft WINZ toegezegd dat deze bereikbaarheidspercentages (gemiddeld 90%) akkoord zijn bevonden, mits zij hiervoor gecompenseerd wordt. Vliegen onder zichtomstandigheden zorgt voor hogere kosten, door vertraging, afzegging en het mogelijk niet kunnen aanlanden.

Onlangs heeft Bel Air (de helikopter operator van WINZ) op verzoek van uw Ministerie en WINZ een simulatievlucht uitgevoerd om zo te kunnen testen of het aanvliegprotocol in de praktijk werkbaar blijkt en om de bereikbaarheidspercentages te verifiëren.

Uit het rapport dat hierna is opgemaakt door Bel Air, dat is getoetst door andere grotere helikopter operators als CHC en Heliservice en door hen wordt onderschreven, kan onder andere worden afgeleid dat i) het voorgestelde alternatieve aanvliegprotocol in de praktijk niet haalbaar bleek, ii) de huidige breedte van de clearway (4 nm) niet toereikend is en iii) de benodigde limieten voor vliegen op zicht krapper zijn dan aanvaankelijk gedacht, wat resulteert in een lagere bereikbaarheid van 70%. Dit is een groot probleem voor de operatie van WINZ. Kort gezegd moet worden geconcludeerd dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 noodzakelijk is om de bereikbaarheid te kunnen garanderen. Hierna is gezamenlijk geconcludeerd dat nader onderzoek noodzakelijk is.

Ondanks deze conclusies is door uw Ministerie kennelijk besloten dat de concept NRD Nederwiek niet mag vertragen en gepubliceerd zal worden met de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ. WINZ was onaangenaam verrast over dit besluit en was in de veronderstelling dat men gezamenlijk op zoek was naar oplossingen om deze impasse te doorbreken. WINZ stelt het niet op prijs dat de (concept) NRD binnen afzienbare tijd gereed zal komen, terwijl over een aantal onderzoekspunten, waaronder het bereikbaarheidspercentage van helikopters - dat op basis van het huidige onderzoek een groot knelpunt vormt - nog geen duidelijkheid is, laat staan dat overeenstemming is bereikt. WINZ benadrukt in dit verband bovendien dat zij nog altijd geen

bereikbaarheidspercentages van de SAR heeft ontvangen. Dit laatste is van groot belang voor het uitvoeren van reddingsacties of medische evacuaties.

Juridisch kader

WINZ brengt onder de aandacht dat voor windpark Nederwiek (uiteindelijk) een kavelbesluit op grond van de Wet windenergie op zee moeten worden genomen. De NRD die op dit moment kennelijk wordt voorbereid, is feitelijk het startpunt van dit traject. De NRD biedt houvast voor de inhoud van het milieueffectrapport, dat weer nodig is om de besluitvorming van het kavelbesluit te faciliteren.

In artikel 3 lid 3 onder b van de Wet windenergie op zee is bepaald dat bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit ook de gevolgen van een aanwijzing voor derden moet worden betrokken. De mate waarin rekening gehouden moet worden met bestaand gebruik op de plek of in de omgeving is afhankelijk van de plaatsgebondenheid van het bestaande gebruik en de vraag of sprake is van een nationaal belang.

Indien in de (concept) NRD daadwerkelijk wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen zoals opgenomen in PNZ, wordt volledig voorbijgegaan aan de belangen van WINZ, haar bestaande rechten sinds de jaren '70 en het grote maatschappelijk belang van K13. Dit is onacceptabel.

Voorts wijst WINZ op het PNZ en meer specifiek op het 'Afwegingskader voor het bepalen van de veilige afstand tussen windparken en mijnbouwinstallaties, ten behoeve van helikoptervluchten' ('Afwegingskader'). Het Afwegingskader is opgenomen als bijlage 4 bij het PNZ. U bent verplicht om overeenkomstig de beleidsregels van het Afwegingskader te handelen. In het Afwegingskader is bepaald dat voor mijnbouwplatformen met een heli-dek een obstakelvrije zone van 5 nm rond geldt. Hiervan kan worden afgeweken mits dit voor de bewuste locatie aantoonbaar geen onacceptabele gevolgen heeft voor de vliegveiligheid en bereikbaarheid. WINZ stelt zich op het standpunt dat een bereikbaarheidspercentage van slechts 70% onacceptabele gevolgen heeft voor de operatie van K13. Een obstakelvrije zone van 5 nm dient dan ook gewaarborgd te worden in de (concept) NRD. Een en ander conform uw eigen beleid.

Conclusie

WINZ meent dat het te voorbarig is om een (concept) NRD te publiceren waarbij wordt vastgehouden aan de kavelgrenzen van het PNZ, aangezien er op dit moment nog geen duidelijkheid is over verschillende onderzoekpunten, waaronder de bereikbaarheidspercentages van (SAR)helikopters. Op basis van de huidige onderzoeksresultaten vormt de bereikbaarheid een groot knelpunt. Hoe dan ook is een bereikbaarheidspercentage van 70% onacceptabel voor WINZ.

Ploum

WINZ stelt zich, ook gelet op uw eigen beleid, op het standpunt dat een obstakelvrije zone van 5 nm rondom K13 gewaarborgd dient te worden. WINZ gaat hierover graag (opnieuw) met uw Ministerie in gesprek en hoopt nog altijd op een constructieve oplossing waarbij de veiligheid, bereikbaarheid en gasleveringszekerheid van K13 wordt gewaarborgd.

Tot slot wil ik u vragen om WINZ te allen tijde tijdig over de besluitvorming rondom windpark Nederwiek te informeren.

Met vriendelijke groet

Verzonden: 12/30/2024 10:34:15 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Hoekenrode
Huisnummer: 8
Postcode: 1102 BR
Woonplaats: Amsterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Vattenfall

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

zie bijlage

102937848_10492029_Zienswijze_NW-I-A.pdf

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie bijlage

PAC1AF723G_POSTBUS 41920_1009 DC AMSTERDAM

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpkavelbesluit kavel I-A
windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Wind
Vattenfall Wind Development
Netherlands B.V.
vattenfall.nl/wind

Contact
Postbus 41920
1009 DC Amsterdam

Datum
20 december 2024

Zienswijze Vattenfall Ontwerpkavelbesluit kavel I-A windenergiegebied Nederwiek (zuid)

Geachte heer/mevrouw,

Met veel interesse hebben wij kennisgenomen van het ontwerpkavelbesluit voor kavel I-A voor het windenergiegebied Nederwiek (zuid). In deze brief lichten we de zienswijzen van Vattenfall op het ontwerpkavelbesluit kavel I-A windenergiegebied Nederwiek (zuid) toe.

1. Voorschrift 1: Begripsbepalingen

In voorschrift 1 wordt de volgende begripsbepaling gegeven:

- Start van de bouw: het moment dat het eerste onderdeel van het windpark wordt geplaatst.

Vraag: De begripsbepaling van begin van de bouw is niet helder genoeg. Wat wordt er bedoeld met het 'eerste deel'? Tot op heden is het in andere kavelbesluiten van eerdere projecten gedefinieerd als het moment waarop de eerste fundering is geïnstalleerd.

Verzoek: Kan de begripsbepaling aangepast worden naar 'het moment dat de *eerste fundering* van het windpark wordt geplaatst'?

2. Voorschrift 2: Begrenzing windpark

Voorschrift 2 geeft aan binnen welke coördinaten het windpark geplaatst zal worden en de bijhorende kaarten van de kavels zijn opgenomen als bijlage van het kavelbesluit. Echter, komen de coördinaten, en reeds het contour van het windpark, niet volledig overeen met de kaarten die zijn toegevoegd als bijlage van dit kavelbesluit, en is er daarom een verschil in kaveloppervlakte die kan leiden tot productieverlies.

Verzoek: Gelieve de coördinaten en het contour van het windpark te verifiëren omdat die niet volledig overeenkomen met de kaarten die zijn toegevoegd als bijlage van dit kavelbesluit. Dit verzoek geldt voor het volledige voorschrift 2; dus 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 en 2.7.

3. Voorschrift 3.14: Verstoring van de zeebodem tijdens de bouw van het windpark

Voorschrift 3.14 beschrijft hoe bij de bouw van het windpark niet meer dan 2.771.000 m² van de zeebodem dient te worden verstoord. Uit Toelichting Voorschriften 6.12.4 is op te maken dat ook het plaatsen van een jack-up-vessel, bij de bouw van het windpark behoort tot de activiteiten die de bodem verstoren. Het genoemde oppervlak is volgens onze benaderingen te krap in een worst case scenario waarbij uitgegaan wordt van 15MW technologie en bijbehorende aantal posities.

Vraag: Hoe is binnen deze worse case benadering van 2.771.000 m² rekening gehouden met de + 500 m veiligheid zone benodigd voor het plaatsen van een jack-up vessel naast de windfarm area tijdens de installatie van de fundering en turbines per locatie?

Verzoek: Graag zien we een benadering van het niet te verstoren bodemoppervlak die rekening houdt met een grotere oppervlakte, die het benodigde plaatsen van een jack-up vessel in de nabijheid van het windpark voor verschillende WTG typen (voor 15 en 20 MW) mogelijk maakt.

4. Voorschrift 4.1: Maatregelen ter vermindering van verstoring en voorkoming van fysieke effecten bij bruinvissen en zeehonden.

Voorschrift 4.1 benoemt verstoring waar voorschrift 4.2 dat ook doet. Terwijl de maatregelen onder 4.1 met name maatregelen zijn om fysieke effecten te voorkomen.

Verzoek: Om herhaling te voorkomen, stellen wij voor om verstoring te schrappen aangezien verstoring al wordt benoemd in voorschrift 4.2 en enkel te focussen op maatregelen die fysieke effecten voorkomen in 4.1. Voorstel is daarmee ook om maatregel 4.1d onder 4.2 te plaatsen.

5. Voorschriften 4.1.a en 4.1.b: Maatregelen ter vermindering van verstoring en voorkoming van fysieke effecten bij bruinvissen en zeehonden.

Voorschrift 4.1.a en 4.1.b benoemen inconsistent bruinvissen en zeehonden.

Vraag: Wat is de onderbouwing van het al dan niet benoemen van beide soorten?

6. Voorschrift 4.1.d: Maatregelen ter vermindering van verstoring en voorkoming van fysieke effecten bij bruinvissen en zeehonden.

Voorschrift 4.1.d beschrijft dat de vergunninghouder verstoring van bruinvissen en zeehonden “zo veel als redelijkerwijs mogelijk” beperkt tijdens bouw en verwijdering. Dit is subjectief en kan daardoor risico's met zich mee brengen.

Voorschrift 4.1.d dat de vergunninghouder zich zal inspannen om de voorkoming van bruinvissen en zeehonden zo veel als redelijkerwijs te beperken bij de *verwijdering* van windparken. Er zijn er nog geen windparken gesaneerd en tevens geen methodes beschikbaar om de voorkoming van fysieke effecten te beoordelen, tijdens het *verwijderen* van een windpark.

Vraag: Welke methode, die de verstoring beoordeelt tijdens de verwijdering van het windpark, geeft invulling aan dit voorschrift?

Verzoek: Aanleveren van een methode of kader waarmee de verstoring beoordeeld kan worden bij het verwijderen van het windpark, zodat het aantoonbaar is en beoordeeld kan worden, of complete verwijdering van voorschrift 4.1.d.

7. Voorschrift 4.2.e: Afwijking van geluidsnorm voor testen

Voorschrift 4.2e stelt dat de vergunninghouder mag afwijken van de geluidsnorm die is vastgelegd in voorschrift 4.2b voor test- en onderzoeksdoeleinden. Daarbij wordt de voorwaarde gesteld dat de afwijking van de geluidsnorm ten behoeve van de proef alleen toegestaan is op een maximum van 3 funderingen en maximaal 25 minuten per fundering. Door deze beperking in de tijd is gebleken bij eerdere projecten dat het testen van andere technieken voor test- en onderzoeksdoeleinden niet haalbaar is. Daarbij levert het geen voldoende representatieve data op indien bijvoorbeeld een test wordt gedaan naar volledig gemitigeerd heien. Het geluidsniveau is namelijk niet constant gedurende de installatie maar neemt toe naarmate de fundering een grotere diepte bereikt.

Verzoek: Om in dit voorschrift geen restrictie te stellen op de duur (25 minuten) van de afwijking van de geluidsnorm. Het voorschrift bepaalt bovendien dat de afwijking beperkt is tot het voor de proef strikt noodzakelijke, waardoor het stellen van een tijdslimiet dubbel op is.

8. Voorschrift 4.3a, Uitoefenen bevoegdheid

De bevoegdheid die in het voorschrift 4, lid 3 onder a aan de minister wordt gegeven is niet ingekaderd of geclausuleerd. Deze bevoegdheid mag - op aangeven van de minister - zonder dat de minister gebonden is aan enige voorwaarde, worden uitgeoefend. Gelet op de formulering van voorschrift 4, lid 3 onder a, ontstaat op aangeven dan direct een 'stilstandverplichting' voor vergunninghouders. Voor vergunninghouders is er geen enkele toetsing mogelijk.

Verzoek: Waarop de minister zijn aanwijzing dient te baseren moet daarom ook worden vastgelegd in voorschrift 4, lid 3 onder a, zodat het uitoefenen van deze (ingrijpende) bevoegdheid gekaderd is en toetsbaar voor vergunninghouders.

9. Voorschrift 4.3a: Protocol toepassen bij stilstandvoorziening

Voorschrift 4.3a Gedurende migratieperiodes brengt de vergunninghouder het aantal rotaties per minuut per windturbine terug tot minder dan twee tijdens het tijdvak in de nacht waarin de drempelwaarde wordt overschreden, aan te geven door de Minister van Klimaat en Groene Groei.

In de toelichting in paragraaf 7.8.4 is opgenomen dat de toepassing van de stilstandvoorziening, zoals bedoeld in artikel 4 lid 3.a, in overleg met verschillende betrokkenen is geconcretiseerd in een protocol; "De toepassing van de stilstandvoorziening is in overleg met verschillende betrokkenen geconcretiseerd in een protocol. Het is als eigenaar en operator van windpark Hollandse Kust – Zuid één van de betrokkenen. Onderdaad betrokken geweest bij het tot stand komen van een protocol (laatste versie 0.0 d.d. jun 2024). Het is voor ons van essentieel belang dat de betrokkenheid van de minister bij de ontwikkeling van de procedure stevig geborgd is. Om hiervoor te zorgen is het voorstel om het protocol een stappenplan voor aanpassing van het protocol toe te voegen.

Verzoek: Het verzoek is om, vóór vaststelling van het definitieve Kavelbesluit het protocol aan te vullen met een concreet stappenplan waarin duidelijk wordt vastgelegd (SMART) hoe toekomstige wijzingen in de procedure tot stand komen, inclusief het informeren en horen van betrokkenen als één van de te nemen stappen.

Verzoek: Daarnaast verzoeken wij om de hoofdzaken van de inhoud van het protocol, waaronder de betrokkenheid van exploitanten voorafgaand aan het tot stand komen van een “aangeven door de Minister”, in het kavelbesluit op te nemen alsmede daarin te verwijzen dat de uitgewerkte inhoud van het protocol in een Beleidsregel ex 4:81 Awb wordt vastgelegd.

10. Voorschrift 4.4b: Rotaties per minuut aanvaringslachtoffers van vleermuizen op rotorhoogte

Voorschrift 4.4.b stelt: bij een windsnelheid lager dan de aangepaste cut-in-windspeed, bedoeld in onderdeel a, brengt de vergunninghouder in de nachten, bedoeld in onderdeel a, het aantal rotaties per minuut per windturbine omlaag tot minder dan één.

Dit voorschrift wijkt af van vergelijkbare voorschriften in vorige kavelbesluiten waarbij het aantal rotaties per minuut teruggebracht moest worden tot minder dan twee rotaties per minuut. Tevens ontbreekt er een toelichting hierop in het kavelbesluit.

In eerdere consultaties heeft de windenergiesector aangegeven, dat bij toepassing van grotere turbines het reduceren van de rotorsnelheid tot minder dan 1 rotatie per minuut tot een grotere belasting op de windturbines leidt dan wanneer de rotorsnelheid wordt teruggebracht tot minder dan 2 rotaties per minuut. In het laatste geval is een zogenaamde ‘actieve’ vrijloop van de windturbines mogelijk in tegenstelling tot een ‘passieve’ vrijloop bij minder dan 1 rotatie per minuut. In turbines met een actieve vrijloop-modus wordt bij een rotatiesnelheid van minder dan 2 rotaties per minuut een aerodynamische damping gegenereerd, waarmee de belasting op de constructie wordt gereduceerd. Gelet op een optimale benutting van de levensduur van de windturbines en, daarmee samenhangend, de kosten om een windpark binnen de betrokken kavels te realiseren, is het wenselijk om in alle voorschriften die zien op de stilstand voorziening de toegestane rotorsnelheid te verhogen naar minder dan 2 rotaties per minuut.

Vraag: In hoeverre is het technisch perspectief meegenomen in uw afweging tot het verder aanpassen van 2 naar 1 rotaties per minuut in Voorschrift 4.4.b, dat stelt dat bij een windsnelheid lager dan de aangepaste cut-in-windspeed, bedoeld in onderdeel a, de vergunninghouder in de nachten, bedoeld in onderdeel a, het aantal rotaties per minuut per windturbine omlaag brengt tot minder dan twee?

11. Voorschrift 5.2: Dataverzameling, monitoring en evaluatie

De vergunninghouder deelt na het aanleggen van de inter-array-kabels, op verzoek van de Minister van Klimaat en Energie, gegevens over deze inter-array-kabels die mogelijk inzicht geven in de effecten op vissen, bodemdieren en zeezoogdieren. Deze gegevens zijn niet beperkt tot:

- het type kabel;
- het gebruikte materiaal;
- het ontwerp van de kabel;
- de as laid-gegevens;

- de lay-length van de kabel;
- (een bandbreedte van) de daadwerkelijke hoeveelheid stroom die door de kabel wordt getransporteerd.

Het voorschrift geeft geen helder kader welke overige gegevens door de vergunninghouder inzichtelijk gemaakt moeten worden met de tekst 'maar zijn niet beperkt tot'.

Verzoek: Er is geen bezwaar tegen het delen van de genoemde technische data. Echter, we vragen om een duidelijk kader op te nemen in het Kavelbesluit t.a.v. van mogelijke andere gegevens die gedeeld moeten worden door de vergunninghouder.

12. Paragraaf 6.4.2: Gevolgen van Mijnbouwactiviteiten tav CO2 opslag

Kavel I-A overlapt wel met een gebied waarvoor een vergunning voor het opsporen van CO₂-opslagcomplexen (CCS) is aangevraagd. Omdat de CCS-plannen zich nog in een vroege fase van ontwikkeling bevinden, kan pas na afronding van het opsporingsonderzoek een exacte CO₂-opslaglocatie worden bepaald door de aanvrager van de benodigde vergunningen. De mogelijkheden om in een later stadium een CCS-platform te plaatsen nabij of in het windpark zullen daardoor beperkt zijn en afhangen van de praktische en (veiligheids-)technische mogelijkheden om het CCS-platform in te passen binnen (het ontwerp) van het windpark. De vergunninghouder heeft geen exclusief gebruiksrecht (op het gehele het gebied) binnen de kavel, anderzijds zal een nieuwe mijnbouwactiviteit ingevolge artikel 8.5, tweede lid, aanhef en onder c, van het Bkl verenigbaar moeten zijn met de belangen van de energieopwekking met behulp van wind in een windpark en van de veiligheid van het windpark. Een vergunningaanvraag voor een CCS-activiteit zal hier door het bevoegd gezag ook op worden beoordeeld. Het is dan ook raadzaam dat de initiatiefnemers van beide activiteiten in overleg treden over het veilig combineren van hun activiteiten, waarbij van de vergunninghouder van het windpark een coöperatieve houding mag worden verwacht.

Vraag: Op 1 juli jl. is Vattenfall, samen met andere windvergunninghouders, in overleg getreden met Rijkswaterstaat Zee en Delta over het proces van vergunningverlening van medegebruik in windparken. Dit met als doel zorg te dragen voor een goede borging van de belangen van de windvergunninghouder. De mogelijke CCS activiteiten zouden in de categorie medegebruik kunnen worden geschaard. In het overleg is afgesproken dat 1) Rijkswaterstaat de betreffende windpark exploitant zal informeren wanneer er sprake is van een redelijk volwassen medegebruik initiatief (zicht op ontvankelijke aanvraag); 2) Rijkswaterstaat de windpark exploitant op dat moment zal uitnodigen bij een vooroverleg om zorgen/aandachtpunten kenbaar te maken, zodat de medegebruiker hier aandacht aan kan besteden in de vergunningsaanvraag; en 3) Rijkswaterstaat bekijkt of de relevante onderdelen van de vergunningsaanvraag na indiening gedeeld kunnen worden met de windparkexploitant. Zijn deze afspraken als zodanig in de interne procedures bij Rijkswaterstaat Zee en Delta verankerd?

[redacted] de CCS activiteiten te behandelen als andere medegebruik activiteiten en de afspraken over het proces van vergunningverlening, zoals gemaakt tussen Rijkswaterstaat Zee en Delta en de windvergunninghouders ook van toepassing te verklaren op CCS.

[redacted]

13. Paragraaf 6.4.3: Afweging ten aanzien van synergiën m.b.t. CO2 opslag

Gelet op het beleidsuitgangspunt om windparken op zee en mijnbouwactiviteiten waar mogelijk te combineren, dient de vergunninghouder van het windpark rekening te houden met het gecombineerd gebruik van de ruimte. Een voorbeeld daarvan is dat de vergunninghouder van het windpark rekening houdt met bodembewegingen die het gevolg zijn van CO2-opslag. Zoals vermeld in paragraaf 4.1.2 kan in het gebied sprake zijn van lichte tektonische aardbevingen van natuurlijke oorsprong, maar kunnen in het geval van CO2-opslag ook lichte geïnduceerde bevingen voorkomen. Anderzijds zal een vergunning voor opslag van CO2 enkel kunnen worden verleend indien in voldoende mate rekening kan worden gehouden met het kavelbesluit en de vergunninghouder van de betreffende kavel. Op 2 mei 2024 (Stcrt. 2024, nr. 14331) is een voorbereidingsbesluit genomen als bedoeld in artikel 9 van de Wet windenergie op zee. In besluitvorming op grond van de mijnbouwregelgeving over (thans niet voorziene) nieuwe activiteiten zal derhalve rekening moeten worden gehouden met de toekomstige aanwezigheid van een windpark. Een nieuwe installatie voor mijnbouwactiviteiten, waaronder CO2-opslag, zal mogelijk nog in of nabij een kavel kunnen worden geplaatst indien het bijvoorbeeld gaat om een tijdelijke mijnbouwinstallatie die tijdig voor de bouw van het windpark wordt verwijderd. De plaatsing van een permanente mijnbouwinstallatie in de directe nabijheid van een kavel is ook niet bij voorbaat uitgesloten. Wel zal dan mogelijk rekening moeten worden gehouden met specifieke operationele beperkingen, zoals te aanzien van helikopterbereikbaarheid. Om de ruimtelijke inpassing van beide initiatieven zo goed als mogelijk te faciliteren, is optimalisatie in ruimte en tijd nodig. Zoals vermeld in paragraaf 6.4.2 is het dan ook aan de verschillende initiatiefnemers om in onderling overleg mogelijke synergiën te verkennen en te onderzoeken in hoeverre initiatieven gecombineerd kunnen worden in het gebied.

Verhoogde risico's door bodembewegingen en/of op aanvaringen als gevolg van de mijnbouwactiviteiten leiden tot verdere kostenstijging.

Vraag: Hoe wordt beoordeeld wanneer er in 'voldoende mate' rekening gehouden wordt met het kavelbesluit en de vergunninghouder van de betreffende kavel in het mogelijk vergunnen voor CO2 opslag? Welke mate van bodembewegingen en lichte geïnduceerde bevingen in het geval van CO2 opslag zijn hierbij acceptabel in de nabijheid van een windpark?

Vraag: Hoe wordt de onafhankelijkheid van bovenstaande beoordeling gewaarborgd?

Wij vertrouwen erop dat deze inbreng meegenomen wordt in de definitieve versie van het kavelbesluit. Uiteraard zijn wij tot nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groeten,

Offshore Wind

Verzonden: 1/2/2025 9:13:59 AM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: High Tech Campus
Huisnummer: 21
Postcode: 5656 AE
Woonplaats: Eindhoven
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Sector
(Mede) namens: Platform Offshore Solar
Organisatie: Platform Offshore Solar

Op welk ontwerp-kavelbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek I-A

102971139_10497107_Zienswijze_mbt_de_ontwerp-kavelbesluiten_IJmuiden_Ver_Gamma_en_Nederwiek_I.pdf

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

nvt

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, het belang van de sector offshore solar.

En het belang van de mogelijke rol van offshore solar in de Nederlandse energietransitie.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie onze toelichting

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

nvt

Zienswijze mbt de ontwerp-kavelbesluiten IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek I-A

Het Platform Offshore Solar (POS) vertegenwoordigt de sector offshore solar energy in Nederland, onder voorzitterschap van TNO.

Het POS voert met enige regelmaat overleg met het ministerie van EZK (nu KGG). Onze gesprekspartners bij het ministerie zijn (of waren recentelijk) Ruben Prins, Steven Maier en Bart Tulkens.

Een belangrijke onderliggende basis voor onze gesprekken is het commitment van de rijksoverheid om “te onderzoeken of en hoe 3 GWp offshore solar op de Noordzee in conjunctie met offshore windparken een goede bijdrage aan de Nederlandse energietransitie kan leveren”.

In lijn met dit overheidsbeleid heeft offshore solar een plaats gekregen in recente opeenvolgende tenders: 0,5 MWp in HKN, 5 MWp in HKW en 50 MWp in IJmuiden Ver Beta.

Wij zijn als POS uitermate teleurgesteld dat het onderwerp offshore solar niet in de voorliggende ontwerp-kavelbesluiten IJmuiden Ver Gamma en Nederwiek I-A meegenomen wordt.

We zien dit als een (voor ons zeer onverwachte) trendbreuk die ook mogelijk een negatieve impact zou hebben op zowel de productontwikkeling als de marktontwikkeling van offshore solar.

Nu al, na publicatie van de ontwerp-kavelbesluiten, bereiken ons vragen uit de markt: “wat dit betekent voor het overheidsbeleid inzake offshore solar”.

In de bijeenkomst van POS met [REDACTED] op 4 december 2024 hebben we onze teleurstelling overgebracht. In deze zienswijze onderstrepen we onze zorgen nogmaals.

Het zonder enige toelichting laten ontbreken van elke verwijzing naar offshore solar in de ontwerp-kavelbesluiten, zou zich kunnen laten lezen als een trendbreuk en een wijziging in het overheidsbeleid. Volgens onze informatie is van een dergelijke beleidswijziging echter geen sprake.

We verzoeken u te overwegen in het definitieve kavelbesluit:

- * een doelhoeveelheid vermogen offshore solar op te nemen
- * op te nemen dat het windpark hybridegereed gemaakt wordt voor (latere) inplug van offshore solar
- * een toelichting op te nemen mbt beleid ten aanzien van offshore solar

Met vriendelijke groet,

[REDACTED], namens POS (Platform Offshore Solar)

Verzonden: 1/2/2025 12:01:16 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Koning Albert II-laan

Huisnummer: 15 bus 362

Postcode: 1030

Woonplaats: Brussel

Land: België

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens:

Organisatie: Agentschap landbouw en zeevisserij - Vlaamse overheid

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

geen mening

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

We zijn blij dat de invloed van windmolenparken op de visserij wordt genoemd en bestudeerd binnen het ontwerpverkevelingsbesluit. Het is echter belangrijk te erkennen dat enkel erkenning niet voldoende is. Het is cruciaal om in overweging te nemen dat de plaatsing van windmolenparken invloed kan hebben op de doorgangsroutes van de visserij, aangezien deze niet altijd de vaste scheepvaartroutes volgen. Zoals vermeld in het besluit, neemt de druk op de visserij toe naarmate er meer windmolenparken worden gebouwd. Ondanks deze erkenning werd in het Nationaal Waterplan 2022-2027 echter aangegeven dat het niet wenselijk is om de demersale visserijvloot in deze gebieden toe te staan. Windmolenparken zullen echter langer operationeel zijn dan de periode waarop het huidige NWP betrekking heeft, mogelijk zelfs zo lang dat visserijactiviteiten binnen de windmolenparken op termijn wel haalbaar kunnen zijn. Ervan uitgaande dat het plan is om de kabels niet diep te leggen, pleiten wij ervoor dat de kabels diep genoeg worden gelegd om de mogelijkheid van demersale visserij binnen het park zelf levensvatbaar te houden.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

zie vorige vraag

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie vorige vraag

Verzonden: 1/2/2025 2:29:42 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Weena
Huisnummer: 70
Postcode: 3012 CM
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: SolarDuck B.V.

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Nee er staan naar onze mening geen onjuistheden in de ontwerp-kavelbesluiten.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het antwoord op de vragen 3 tot en met 5 is in 1 document geschreven, zie bijlage.
102974231_10497897_Response_ontwerpkavelbesluit_SolarDuck_Nederwiek_1A.pdf

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Het antwoord op de vragen 3 tot en met 5 is in 1 document geschreven, zie bijlage.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Het antwoord op de vragen 3 tot en met 5 is in 1 document geschreven, zie bijlage.

Response conceptregeling – Nederwiek 1A

1. *Op welk ontwerp-kavelbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?*

Deze zienswijze heeft betrekking op **Nederwiek 1A**

2. *Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerp-kavelbesluiten?*

Nee er staan naar onze mening geen onjuistheden in de ontwerp-kavelbesluiten.

3. *Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?*

Ja, de belangen van zon-op-zee zijn over het hoofd gezien. De zon-op-zee sector heeft een zeer sterke ontwikkeling doorgemaakt in de afgelopen 5 jaar. Een van de grote drijfveren achter deze ontwikkeling is de potentie van de technologie op de Noordzee. Nederland heeft hierin een leidende rol genomen met de geformuleerde ambitie van 3 GW tegen 2030. Enkel deze ambitie heeft de sector enorm veel goeds gebracht. Verder zijn de afgelopen jaren gekenmerkt door de combinatie van offshore windenergie en zon-op-zee waarbij de tenders voor de windparken ruimte hebben geboden aan zon-op-zee als innovatie, dit is een zeer succesvolle methodiek gebleken. De eerste zonneparken worden gebouwd, er wordt hard aan de techniek gewerkt en de industrie versnelt steeds verder met steeds meer bevestigingen van een zeer goed toekomstperspectief. Waar een jonge technologie de ruimte en ondersteuning nodig heeft om te groeien heeft de overheid een methodiek gevonden om dit te bieden in de afgelopen wind-op-zee projecten, met de aanstaande projecten vervalt deze ruimte en dat is een groot gemis en brengt daarbij niet alleen de 3 GW ambities in gevaar maar ook de gehele Nederlandse OFPV en ondersteunende industrieën die bij kunnen dragen aan het verwezenlijken van dit doel.

Juist de combinatie tussen wind-op-zee en zon-op-zee is zeer veelbelovend en om deze reden is de gezamenlijke ontwikkeling van groot belang. Niet alleen het bouwen in de nieuwe windparken maar met name ook de project gedreven samenwerking tussen wind-op-zee ontwikkelaars en zon-op-zee ontwikkelaars is van groot belang voor de toekomstige sector voor zowel nieuwe windparken als mogelijke retrofit projecten. De recente ontwikkelingen die verandering brengen in het landschap van projectontwikkeling zoals hogere rentes, hogere kosten in de supply chain, etc, zijn ons bekend maar laten we ervoor waken dat het kind niet met het badwater weggegooid wordt. Er zijn tal van mogelijkheden om ook met een lager risicoprofiel (zowel financieel als operationeel) door te gaan met het ondersteunen van de zon-op-zee ambities binnen de wind-op-zee projecten. Er kan gedacht worden aan het reserveren van ruimte in- en het voorbereiden van de toekomstige offshore windparken, het meenemen van de integratie van OFPV bij de ruimtelijke ordening, het reserveren van budget om iteratieve verbeteringen van OFPV door de kunnen voeren in projecten van beperkte omvang.

4. *Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?*

Ja, niet alleen merken wij dat we veel vragen krijgen over het ontbreken van zon-op-zee in de nieuwe ontwerp-kavelbesluiten van de aanstaande projecten, ook internationaal ervaren we veel verontwaardiging, 'waarom wijkt Nederland af van het gekozen pad?'. Niet alleen vanwege het ontbreken van de directe mogelijkheid om kans te maken een project te bouwen in een van de nieuwe windparken, ook vanuit een langere termijn investeringsperspectief is het ontbreken van zon-op-zee in de nieuwe tenders geen goed nieuws.

Het is belangrijk om te vermelden dat ook wij zien dat het landschap verandert. De realisatie van de routekaart wind-op-zee is de nr.1 prioriteit bij het schrijven van kavelbesluiten en de meeste

recente ontwikkelingen in de sector, net als de meest recente biedingen, helpen niet bij het vertrouwen. Desondanks geloven wij dat er ruimte bestaat om innovatieve technologieën ruimte te bieden. Voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën en de commercialisering hiervan is stabiel overheidsbeleid cruciaal. Een continuatie hiervan in een vorm waar de OFPV industrie graag bij wil ondersteunen in de ontwikkeling, is daarbij in ieders belang. Hierover hebben wij eerder het Ministerie van Klimaat en Groene Groei onze suggesties doen toekomen. Deze suggesties lichten we verder toe als antwoord op de volgende vraag.

5. Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

De suggesties welke wij hebben gedaan spitsen zich met name toe op het ‘voorbereid op’ concept. Op de lange termijn zullen we zon-op-zee nodig hebben voor een volledig emissie loos energiesysteem. Opvolgend op de reeds ondernomen initiatieven in de HKN, HKW en IJVER-Beta windparken zou een schaalvergroting van zon-op-zee passen in de nieuwe parken. De drijfveren waarom dit niet gebeurt zijn reeds besproken. Waar wij juist wel mogelijkheden zien is om het windpark zo aan te leggen dat er op een later moment zon-op-zee bijgebouwd kan worden. Er zijn tal van voorbereidingen te treffen (of te motiveren door het kavelbesluit) waarmee er voorbereid wordt op de toekomst waarin het windpark een energiepark wordt. SolarDuck heeft voorgesteld om de volgende focuspunten te hanteren bij beoordeling van een ‘voorbereid op’ windpark:

- ruimtelijke ordening voorzieningen
- elektrische integratie voorzieningen
- bevestiging dat lening verstrekkers instemmen met toekomstige inzet van OFPV zonder aanpassing van tarieven/voorwaarden
- bevestiging dat verzekeraars instemmen met toekomstige inzet van OFPV zonder aanpassing van tarieven/voorwaarden

Scoringscriteria welke overwogen kunnen worden zijn bijvoorbeeld:

- de hoeveelheid OFPV opwekcapaciteit waar het windpark voor voorbereid wordt waarbij 50% OFPV implementatie t.o.v. de capaciteit van het windpark de volle punten zou opleveren
- de financiële commitment van de ontwikkelaar uitgedrukt in een vastgesteld budget ter bevordering van de ontwikkeling van OFPV-technologie onderbouwd met een plan waarin beschreven wordt hoe dit besteed wordt tijdens de ontwikkeling van het project, de omvang van het budget kan meer of minder punten opleveren
- de kosten welke de windpark ontwikkelaar bij de zon-op-zee ontwikkelaar neer zal leggen ten tijde van de ontwikkeling van het zon-op-zee project waarbij een kostenniveau van € 0,- de hoogste hoeveelheid punten zou opleveren. Hierbij kan de scope afbakening bijvoorbeeld gedefinieerd worden op het punt van de J-tube entry.

Indien gewenst is SolarDuck altijd beschikbaar en welwillend om verdere toelichting te geven op de gepresenteerde ideeën en ook mee te denken over andere vormgeving van toekomstige aanbestedingen.

Verzonden: 1/2/2025 4:17:43 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Hellingweg
Huisnummer: 11 c
Postcode: 2583 DZ
Woonplaats: s-Gravenhage
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Non-profit
(Mede) namens: [REDACTED] (CTO - DMEC)
Organisatie: DMEC (Dutch Marine Energy)

Op welk ontwerp-kavelbesluit(en) heeft uw zienswijze betrekking?

IJmuiden Ver kavels Gamma-A en Gamma-B en Nederwiek

102976740_10498237_DMEC_-_Zienswijze_Wind_op_Zee_-_IJmuiden_Ver_kavels_Gamma-A_en_Gamma-B_en_Nederwiek.pdf

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Voor zover bekend, niet.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage 1; Koppelkansen met uitgesproken beleid i.h.k.v. (latere) toevoeging van andere vormen van hernieuwbare energie (i.e. zon op zee) en/of energieopslag

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, aangezien DMEC als missie heeft om de ontwikkeling, implementatie en exploitatie van innovatieve offshore hernieuwbare energieoplossingen te bevorderen en zo een duurzame energietoekomst voor iedereen te versnellen.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Nee

Bureau Energieprojecten
 Ministerie van Klimaat en Groene Groei
 Bezuidenhoutseweg 73
 Den Haag

Den Haag, 2 januari 2025

Betreft: Zienswijze Ontwerpkavelbesluiten IJmuiden Ver Gamma-AB en Nederwiek (zuid) I-A

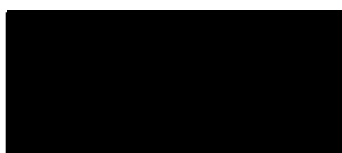
Geachte heer/mevrouw,

Graag maakt DMEC (Dutch Marine Energy Centre) van de mogelijkheid gebruik om een zienswijze in te dienen op de ontwerpkavelbesluiten van kavels IJmuiden Ver Gamma-A en Gamma-B, en Nederwiek (zuid) I-A.

Voorschrift	Overweging	Vraag/voorstel
4.2.3 Doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt <i>Energie- en klimaatbeleid</i> ... Daartoe wordt het aanbod van hernieuwbare energiebronnen gestimuleerd, onder meer door in te zetten op extra windenergie op zee.	Uitgesproken beleidsvoornemens m.b.t. zon op zee; o.a. "ik wil opties verkennen om zon-PV in de tenders voor wind op zee mee te nemen" (Kamerstuk 32813, nr. 1281) en de ambitie om 3 GWp gerealiseerd te hebben binnen windparken op zee rond 2030 (Kamerstuk 32813, nr. 1281).	Welke opties zijn verkend om zon-PV mee te nemen binnen deze tender? 1) Directe plaatsing - Puntenverdeling binnen regeling-vergunningverlening windparken - Binnen kavelbesluiten - Anders; 2) Latere plaatsing - Puntenverdeling binnen regeling-vergunningverlening windparken - Binnen kavelbesluiten - Anders; ...
4.2.3 Doelmatige aansluiting van een windpark op een aansluitpunt Gezien de aard van de gelijkstroomapparatuur is het niet mogelijk om (tijdelijk) een hoger vermogen dan 2 GW in te voeden. Voor de gelijkstroomplatforms is het maximaal in te voeden vermogen dus gelijk aan de gegarandeerde transportcapaciteit, te weten 1 GW per kavel. Wel is het mogelijk om door middel van 'overplanting', binnen de bandbreedte van dit kavelbesluit, bij lagere windsnelheden meer elektriciteit te produceren en te transporteren, zolang de geproduceerde hoeveelheid elektriciteit die wordt ingevoerd niet groter is dan de gegarandeerde transportcapaciteit. Doordat TenneT bij het	De vereiste ontwerpkeuzes voor het maximale overplantingspercentage bieden kansen voor de (latere) toevoeging van andere vormen van hernieuwbare energie (i.e. offshore solar) en/of energieopslag om bij lagere windsnelheden meer elektriciteit te produceren en te transporteren.	In hoeverre is er binnen de bandbreedte van deze kavelbesluiten en bij het ontwerp van de gelijkstroomplatforms en -kabels rekening gehouden met de (latere) toevoeging van hernieuwbare energie en/of energieopslag om bij lagere windsnelheden meer elektriciteit te produceren en te transporteren?

ontwerp van de gelijkstroomplatforms en -kabels tevoren rekening moet houden met de mate waarin deze worden belast, is in het 'Ontwikkeldkader windenergie op zee' een maximaal overplantingspercentage van 15 procent vastgelegd. Dit betekent dat TenneT rekening houdt met een maximaal geïnstalleerd vermogen per platform van 2,3 GW per gelijkstroomplatform en de daaruit voortkomende hogere belasting (load factor). Het gaat dan om 1,15 GW per kavel.		
---	--	--

Kind regards,

CTO DMEC

Verzonden: 1/2/2025 6:58:53 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Hofplein
Huisnummer: 20
Postcode: 3032 AC
Woonplaats: Rotterdam
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens: SSE Renewables
Organisatie: SSE Renewables

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Bijgevoegd document betreft een korte vragenlijst van SSE Renewables met betrekking tot de ontwerp-kavelbesluiten van de sites IJmuiden Ver Gamma (A-B) en Nederwiek I.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie vragenlijst

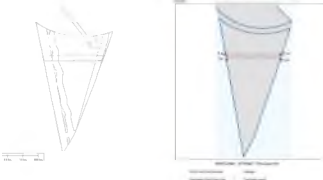
Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Nee

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Nee, niet hierover, dank.

102978029_10498605_20250102_Questions_to_RVO_-_SDN.xlsx

 Questions to RVO - Site Decision Notice			
No.	Document	Topic	Question
1	Site Decision Notice- Ijmuiden Ver Gamma	Site Boundary	For Ijmuiden Ver Gamma the current Draft SDNs include the below image (screenshot 1) for Gamma-B showing the wind farm zone (grey area) and site boundary (blue outline), with coordinate points (red triangles). We've used the list of coordinates provided to draw these boundaries, but there seems to be a discrepancy on the Western edge? On the 2nd screenshot below the red outline is the site boundary derived from the coordinates list, but the Western edge seems to be different from the corresponding map in the SD. It seems as though the red boundary should follow the Eastern edge of the hatched area we've included, which is a 500m buffer of the pipeline as no maintenance area is noted in the document for Gamma-B.
2	Site Decision Notice- Nederwiek 1A	Site Boundary	A possible discrepancy in the maintenance zone coordinates. The image on the left is the shape files from the table in the SDN for NW 1-A loaded into global mapper and on the right is the figure for the passage exclusion zone for NW 1-A from the SDN the figure from the SDN it looks like the passage goes right through the development zone but in the shape files sent over it doesn't.
3	Site Decision Notices	Site Boundary	Due to the two apparent discrepancies for Gamma and NW1-A - perhaps we are seeing it wrong - to be fully sure, could you please re-confirm all the areas and coordinates in one table for each site?
4	Site Decision Notice	Gamma B O&G activity	Could clarify on whether any restrictions on turbine locations be provided sooner than the Final SDN on this particular issue? The impact is quite significant on the intended site layout and resulting business case of the site.
5	Site Decision Notices	ADLS	Can we expect an amendment to the SDNs similar to the Site Decisions of Hollandse Kust West site VI and VII on the application of ADLS? The current site decision requirements seem not to allow for ADLS, following Voorschrift 4, negende lid. However, in the draft regulations there are points awarded if a commitment is made to apply ADLS.
6	Site Decision Notice - Nederwiek-1A	Voorschrift 4.2	The number of perforce disturbance days due to construction activities must not exceed 57,125 for Nederwiek-1A and 62,062 for Gamma-A and Gamma-B. These numbers follow from the respective EIAs, that were conducted on the basis of the assumption that 2x2 GW sites would be tendered and developed in parallel. As the tender of Nederwiek-1B is postponed, will this affect the underlying assumptions of the respective EIA and thus the limit to the disturbance days?
7	Site Decision Notices	Voorschrift 4.1	The requirement 4.1 reads 'Maatregelen ter vermindering van verstoring en voorkoming van fysieke effecten bij bruinvisen en zeehonden...'. Is it on purpose that the zeehonden (seals) are omitted from requirements 4.1 b) and c) ?
8	Site Decision Notice - Nederwiek-1A	Voorschrift 4.2 e)	The requirement reads: 'The permit holder can deviate from the sound emission standard for activities conducted for testing and research purposes. This deviation must be limited to levels strictly necessary for the purposes of the test and applies to three foundations at most for a maximum of 25 minutes per foundation.' How shall this limitation be read in conjunction with the point scoring criterium in the Nederwiek-1A draft regulations that specifies that an innovative technique needs to be applied to four foundations?
9	Site Decision Notice	Voorschrift 7	Is it expected that Voorschrift 7 on Security will be amended following the ongoing study on national security threats? If so, to what extent?

[illegible]

Verzonden: 1/21/2025 7:58:16 PM

Onderwerp: Zienswijze

Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Am Propsthof

Huisnummer: 51

Postcode: 53121

Woonplaats: Bonn

Land: Duitsland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Buitenlandse overheid

(Mede) namens:

Organisatie: Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage

WSV.de

 Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes

Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt
Am Propsthoof 51 · 53121 Bonn

Per E-Mail:

Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie

EingangOdM@bsh.de

**Generaldirektion
Wasserstraßen und
Schifffahrt**
Am Propsthoof 51
53121 Bonn

Ihr Zeichen

Mein Zeichen
3800S21-332.16/0001-012

Datum
16. Januar 2025

Telefon

Zentrale +49 228 7090-0
gdws@wsv.bund.de
www.wsv.de

Beteiligung der Träger öffentlicher Belange hinsichtlich der geplanten Errichtung von Offshore-Windparks „Ijmuiden Ver Gamma“ und „Nederwiek I“ im Entwicklungsgebiet für erneuerbare Energien in der niederländischen ausschließlichen Wirtschaftszone der Nordsee

• **Bekanntmachung zur Durchführung der grenzüberschreitenden Beteiligung im Rahmen des ESPOO-Verfahrens vom 12.12.2024**

Für die Beteiligung am o.g. Verfahren bedanke ich mich und nehme dazu wie folgt Stellung:

Die Einrichtung und Erweiterung von Vorhabenflächen in der niederländischen ausschließlichen Wirtschaftszone der Nordsee, die der Errichtung und dem Betrieb der Offshore-Windparkvorhaben „Ijmuiden Ver Gamma“ und „Nederwiek I“ dienen sollen, ist ein wichtiger Beitrag zur Förderung und Entwicklung nachhaltiger Energieerzeugung und zur Erreichung definierter Klimaschutzziele.

Dabei wirft dieses Vorhaben gleichwohl Fragen bezüglich der Auswirkungen auf bestehende gewohnheitsmäßig genutzte Schifffahrtswege und deren zukünftige Entwicklungsperspektive auf. Konkret hat das Vorhaben möglicherweise Einfluss auf internationale Schifffahrtsrouten und insbesondere deren in der Deutschen Bucht als SN 1, SN 2 und SN 10 bezeichnete deutschen Anteile, welche für die Anbindung deutscher Seehäfen an die Welt handelsrouten essentiell sind. Gehobene Bedeutung wird diesen Schifffahrtswegen zukünftig durch die vielerorts zunehmende Bebauung der Seeräume und deren Verdrängungs- bzw. Konzentrationswirkung, sowie durch die langfristig sowohl zahlenmäßig als auch nach Fahrzeugabmessungen weiter anwachsenden Schiffsverkehre zukommen.

Datenschutzhinweis:

Ihre personenbezogenen Daten werden zur weiteren Bearbeitung und Korrespondenz entsprechend der Datenschutzerklärung der GDWS verarbeitet. Diese können Sie über folgenden Link auf dem Internetauftritt der GDWS abrufen: <https://www.gdws.wsv.bund.de/Datenschutz>.

Sollte Ihnen ein Abruf der Datenschutzerklärung nicht möglich sein, kann diese Ihnen auf Wunsch auch in Textform übermittelt werden.

Bankverbindung
Bundeskasse
Dienstort Kiel
IBAN: DE18 2000 0000 0020
0010 66
BIC: MARKDEF 1200

Seite 1 von 3

Es ist daher von besonderer Bedeutung, dass die Schifffahrtsrouten von der Inneren Deutschen Bucht sowohl in Richtung des Englischen Kanals und dem dort anschließenden Atlantik einerseits, als auch in Richtung des Europäischen Nordmeers andererseits, auf ganzer Länge uneingeschränkt befahrbar und außerdem für die Zukunft entwicklungsfähig bleiben.

Das Seerechtsübereinkommen der Vereinten Nationen (UNCLOS) garantiert der Schifffahrt aufgrund des ihr zukommenden Stellenwertes als übertragende Nutzung in Artikel 58 in Verbindung mit Artikel 87 UNCLOS die Freiheit und Freizügigkeit in internationalen Gewässern. Dies ist essentielle Basis für den globalen Handel und die weltweite maritime Mobilität und meint das Recht auf friedliche Durchfahrt, ohne dass diese durch die Wirtschaftsaktivitäten der Küstenstaaten unverhältnismäßig eingeschränkt oder gefährdet würde.

Die Errichtung von Offshore-Windparks im Allgemeinen, sowie auch der konkreten Vorhaben „Ijmuiden Ver Gamma“ und „Nederwiek I“, darf eben diese Freiheit des Seeverkehrs folglich nicht unverhältnismäßig derart beeinträchtigen, dass sich durch Verdrängungs- und Konzentrationswirkung erhöhte Risiken für die Sicherheit und Leichtigkeit der Schifffahrt entlang vorgenannter Schifffahrtswege ergeben, die in der Folge möglicherweise sogar bis in die deutsche AWZ hinein ausstrahlen. Die freie und sichere Durchfahrt durch internationale Gewässer, also auch durch die niederländische AWZ, muss weiterhin ebenso gewährleistet werden, wie die perspektivische Entwicklungsfähigkeit aller betroffenen Schifffahrtswege. Es muss in der Konsequenz genügend Raum erhalten bleiben, um mit ausreichendem Sicherheitsabstand zu konkurrierenden Nutzungen eine hinreichend breit dimensionierte Schifffahrtsroute nach den IMO notifizierten Empfehlungen von PIANC¹ für Mindestanforderungen an deren Bemessung zu entwickeln.

Fazit:

Durch sorgfältige Standortwahl und gegebenenfalls die Implementierung geeigneter Kompensationsmaßnahmen hinsichtlich eines gesteigerten Risikos durch als Schifffahrtshindernisse zu verstehende Windparks müssen die negativen Auswirkungen konkurrierender Nutzungsformen auf See auf die Schifffahrt auf ein akzeptables Maß begrenzt werden. Die zukünftige Entwicklungsfähigkeit aller Handelsrouten – sowohl gewohnheitsmäßig genutzter Wege, als auch im Kontext sich verändernder Verkehrsströme aufgrund der zu erwartenden Verfügbarkeit nordpolarer Handelswege sich neu entwickelnder Passagen – muss hierbei überdies berücksichtigt und dauerhaft sichergestellt sein.

WSV.de Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes

Angesichts der Auswirkungen auf die Schifffahrt und der grenzübergreifenden Betroffenheit durch die fortschreitende Entwicklung der Bebauungskulisse in der gesamten Nordsee und den angrenzenden Seeräumen bitte ich auch zukünftig um Beteiligung an den entsprechenden Verfahren. Vielen Dank.

Im Auftrag

¹ "ROUTEING MEASURES AND MANDATORY SHIP REPORTING SYSTEMS - Report from the World Association for Waterborne Transport Infrastructure (PIANC) on Interaction between offshore wind farms and maritime navigation", IMO-NCSR 7/INF.15 vom 12. November 2019

Verzonden: 1/21/2025 8:02:09 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Land:
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]e
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: NABU Schleswig-Holstein

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage

STELLUNGNAHME WINDENERGIEGEBIET IJMUIDEN VER

ESPOO-KONSULTATION WINDPARKFELD „IJMUIDEN VER“, NIEDERLANDE

Bekanntmachung des Bundesamtes für Seeschifffahrt und Hydrographie zur grenzüberschreitenden Beteiligung nach § 59 Abs. 1 Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz über die grenzüberschreitende Öffentlichkeitsbeteiligung zu Planungen von 3 Offshore-Windparks im Windenergiegebiet „Ijmuiden Ver“ in der niederländischen ausschließlichen Wirtschaftszone der Nordsee

Windparkfelder Nederwiek, Ijmuiden Ver Gamma

AZ: BSH/51623/004/NL/GÜ

per E-Mail an: EingangOdM@bsh.de und dajana.ruge@bsh.de

Sehr geehrte Damen und Herren,

der NABU Schleswig-Holstein bedankt sich für die zugeschickten Unterlagen. Der NABU, vertreten durch den NABU Schleswig-Holstein, nimmt zu dem o.a. Vorhaben zur Artengruppe der Fledermäuse wie folgt Stellung. Diese Stellungnahme gilt zugleich für den NABU Schleswig-Holstein und den NABU Bundesverband. Sie kann durch weitere Stellungnahmen ergänzt werden.

Der NABU begrüßt, dass Fledermäuse bei Offshore-Windenergieplanungen in den Niederlanden standardmäßig untersucht und Auswirkungen ermittelt werden, so auch bei den vorliegenden Planungen. In den letzten Jahren gab es erhebliche Wissenszuwächse zum Vorkommen von Fledermäusen auf der Nordsee und zum Thema Fledermäuse und Offshore-Windenergie sowohl in den Niederlanden als auch den angrenzenden Nordsee-Anrainerstaaten (Niederlande: Lagerveld et al. 2020, 2021, 2023a, 2023b, 2004, Lagerveld & Mostert 2023; Belgien: Brabant et al. 2019, 2021; Deutschland: Bach et al. 2022, Seebens-Hoyer et al. 2022; u.a.). Der vorliegende fundierte Kenntnisstand betrifft neben dem räumlichen Vorkommen im Betrachtungsraum auch Aspekte wie die Eingrenzung der Migrationsperioden auf langjähriger Datenbasis, die Bedeutung der Rücken- und Seitenwindkomponenten auf das Auftreten von Migrationsereignissen bei höheren und v.a. auch geringen Windgeschwindigkeiten, der Einfluss der Mondphase auf die Migration (vgl. z.B. Lagerveld et al. 2023a) und auch die Flughöhe (vgl. z.B. Lagerveld et al. 2024).

Fledermaus-Hochaktivitätsbereich und Schwerpunktmigrationskorridor von überragender Bedeutung

Es ist gut belegt, dass sich im Bereich des Vorhabengebietes ein Hochaktivitätsbereich und Schwerpunktmigrationskorridor von Fledermäusen befindet. Das zeigen die umfassenden vorliegenden Untersuchungen aus dem unmittelbaren Vorhabenraum und der Umgebung deutlich (Lagerveld et al. 2020, 2021, 2023a, 2023b, 2004, Lagerveld & Mostert 2023 u.a.). Aufgrund der sehr geringen Reichweite der Fledermausdetektoren (Rauhautfledermaus ca. 20-24 m, vgl. Weber et al. 2018, Runkel et al. 2020, Voigt et al. 2021, Runkel pers. Mitt.) erscheinen die Erfassungszahlen bei den überwiegend auf akustischen Erfassungen mittels Ultraschalldetektoren durchgeführten Untersuchungen auf den ersten Blick nicht besonders hoch. Tatsächlich verbergen sich dahinter aber ausgesprochen hohe Tierzahlen. Denn anders als an Land werden Fledermäuse offshore üblicherweise nur einmal oder allenfalls mehrfach in einem kurzen Zeitraum, dann aber klar einem Tier zuordbar, registriert (Seebens-Hoyer et al. 2022). Somit steht hinter jeder Fledermaussequenz eine Fledermaus, wobei dies als Mindestindividuenzahl mit einem unbestimmbaren Anteil von fälschlicherweise nur einem Individuum zugeordneten Rufsequenzen einer oder mehrerer in kurzem zeitlichen Abstand oder gleichzeitig auftretender Fledermäuse zu verstehen ist. Beispielsweise bedeuten die 189 im Spätsommer/Herbst im Offshore-Windpark „OWEZ“ aufgezeichneten Fledermaussequenzen (Anzahl der Sequenzen im Beispiel: Lagerveld et al. 2014) bei einer optimalen Erfassungsreichweite von 25 m, die wahrscheinlich in der Praxis nicht

Kontakt

**NABU Schleswig-Holstein
Bereich Verbandsbeteiligung**

Bearbeiterin:

Preetz, 17.01.2025

**Landesgeschäftsstelle
Schleswig-Holstein
Bereich Verbandsbeteiligung**

erreichbar ist, auf die Nord-Süd-Ausdehnung des Windpark-Felds „Ijmuiden Ver“ von mehr als 60 km über 450.000 durchwandernden Fledermäuse [Individuenanzahl = (Aktivität Rauhautfledermäuse)/25m*60.000m]. Diese Hochrechnung zeigt in Kombination mit den vorliegenden Untersuchungen vor der niederländischen Küste sehr deutlich, dass sich im gesamten Bereich zwischen den Niederlanden und Großbritannien ein Hochaktivitätsbereich und Schwerpunkt migrationskorridor von herausragender überregionaler Bedeutung befindet.

Sehr hohes Kollisionsrisiko in der Betriebsphase und zwingend erforderliche Schutzmaßnahmen für Fledermäuse

Insgesamt ist schon aufgrund des hohen Aktivitätsniveaus von einem überregional herausragenden Schwerpunkt vorkommen in der genannten Größenordnung und einem in der Folge sehr hohen Kollisionsrisiko und sehr hohen Konfliktpotential in der Betriebsphase auszugehen. Denn dass Offshore-Windenergieanlagen eine große Gefahr für Fledermäuse darstellen, ist allgemein anerkannt (Ahlén et al. 2009, Brabant et al. 2019, Gaultier et al. 2020, Hüppop et al. 2019, Lagerveld et al. 2021, Rydell et al. 2014, Seebens-Hoyer et al. 2022, 2025 in prep.). Untersuchungen in Offshore-Windparks zeigen, dass vor allem im Spätsommer und Herbst hohe Aktivitäten an Windenergieanlagen auftreten, sodass in der Folge ein hohes Kollisionsrisiko besteht (Ahlén et al. 2009 & Lothar Bach pers. Mitt., Henrik Pommeranz & Antje Seebens-Hoyer pers. Mitt.).

Im Bereich der geplanten Windfelder werden zwingend Vermeidungsmaßnahmen in größerem Umfang erforderlich sein. Ein Großteil der Aktivität auf offener See entfällt auf Windgeschwindigkeiten von und bis zu 7 m/s (Ahlén et al. 2009, Brabant et al. 2021, Lagerveld et al. 2021, Wawra et al. 2015, Wawra 2016, Seebens-Hoyer et al. 2022), gemessen in geringer Höhe über die Wasseroberfläche. Zielgenaue Abschaltzeiten in Perioden mit hoher Fledermausaktivität (d.h. Nächte in den Migrationsperioden mit Windgeschwindigkeiten von bis zu 7 m/s, gemessen in 10 m Höhe) können Fledermäuse bei geringen Ertragseinbußen wirkungsvoll schützen. Durch standortspezifische Untersuchungen (s.u.) können ggf. zusätzliche Faktoren wie die Windrichtung bei höheren Windgeschwindigkeiten und die Mondphase identifiziert werden, die eine noch zielgenauere und somit mit geringeren Ertragseinbußen einhergehende Abschaltung ermöglicht.

Weiterhin sollte hinsichtlich des Anlagendesigns ein möglichst großer rotorfreier Raum vorgesehen werden, sich der untere Rotorstreifenpunkt also möglichst hoch befinden. Fledermäuse wandern nachzeitigem Kenntnisstand zu großen Teilen in Höhen von 10-30 m über der Wasseroberfläche (Ahlén et al. 2009, Lagerveld et al. 2024, Seebens-Hoyer et al. 2025 in prep. u.a.; Teilweise fliegen Fledermäuse auch weit über den Anlagen im Bereich von mehreren Hundert Metern, diese spielen jedoch weder in den Betrachtungen noch in den Hochrechnungen eine Rolle und sind als zusätzlich vorkommende Individuen zu verstehen.). Zwar steigt nachweislich ein hoher Anteil der niedrig fliegenden Tiere an den Windenergieanlagen empor, um diese zu erkunden, zumindest aber der Anteil der Tiere, der den Park nur in 10-30 m Höhe durchfliegt, kann durch einen hohen unteren Rotorstreifenpunkt zusätzlich geschützt werden.

Ein geeignetes Monitoring ist außerdem grundsätzlich ebenso zwingend erforderlich wie die Evaluation von Vermeidungsmaßnahmen wie Abschaltzeiten, um den durch internationales Artenschutzrecht (EU FFH-Richtlinie, UN-Konvention zum Schutz wandernder Tierarten, EUROBATS-Agreement, MSRL) vorgegebenen Schutz zu gewährleisten. Der Erhaltungszustand der betroffenen Arten ist hinsichtlich der artenschutzrechtlichen Betroffenheit nach FFH-Richtlinie nur im Ausnahmefall entscheidend, denn für Fledermäuse gilt gemäß geltender Rechtsprechung ein individuenbasiertes Störungs- und Tötungsverbot. Da es sich um wandernde Fledermäuse handelt, ist naturgemäß der Status nicht nur in den Niederlanden, sondern auch den weiteren Start- und Zielländern zu beachten.

Die erforderlichen Maßnahmen müssen zusätzlich zu Anpassungen des Anlagendesigns und Abschaltzeiten mindestens umfassen:

- Eine mindestens zweijährige Voruntersuchung in Form einer akustischen Langezeiterfassung an mindestens 10-15 quer zur Migrationsrichtung angeordneten Tonnen oder vergleichbaren Standorten im direkten Vorhabengebiet (kontinuierliches akustisches Monitoring mindestens vom 01.04. bis zum 15.11.).
- Ein Betriebsmonitoring an mindestens 10 Offshore-Windenergieanlagen mit je einem Gondel- und einem Mastfuß-Mikrofon sowie vorsorglichen pauschalen Abschaltzeiten in den Migrationsperioden (mindestens vom 15.04.-15.06 und vom 15.08. bis zum 30.10.) zur Nachtzeit.
- Die Betrachtung von Kumulationseffekten (aufgrund der Langstreckenwanderung der betroffenen Arten international auf Ebene der gesamten Ostsee).

Der NABU behält sich Ergänzungen seiner Stellungnahme vor und bittet um Rückäußerung, wie über seine Stellungnahme befunden wurde sowie um weitere Beteiligung am Verfahren.

Mit freundlichen Grüßen

Zitierte Literatur:

- AHLÉN, I., H. BAAGØE & L. BACH (2009): Behavior of Scandinavian bats during migration and foraging at sea. *Journal of Mammalogy* 90 (6): 1318-1323.
- BACH, P. & VOIGT, C., GÖTTSCHE, M., BACH, L., BRUST, V., HILL, R., HÜPPOP, O., LAGERVELD, S., SCHMALJOHANN, H. & SEEBENS-HOYER, A. (2022): Offshore and coastline migration of radio-tagged *Nathusius' pipistrelles*. *Conservation Science and Practice*. 4. 10.1111/csp2.12783.
- BRABANT, R., Y. LAURENT, B. JONGE POERINK & S. DEGRAER (2019): Activity and behaviour of *nathusius' pipistrelles* *Pipistrellus nathusii* at low and high altitude in a North Sea offshore wind farm. *Acta Chiropterologica* 21 (2): 341-348.
- BRABANT, R.; LAURENT, Y.; JONGE POERINK, B.; DEGRAER, S. (2021): The Relation between Migratory Activity of *Pipistrellus* Bats at Sea and Weather Conditions Offers Possibilities to Reduce Offshore Wind Farm Effects. *Animals* 11: 3457.
- GAULTIER, S.P., A.S. BLOMBERG, A. IJÄS, V. VASKO, E.J. VESTERINEN, J.E. BROMMER & T.M. LILLEY (2020): Bats and wind farms: the role and importance of the Baltic Sea Countries in the European context of power Transition and biodiversity conservation. *Environmental Science & Technology* 54 (17): 10385–10398.
- HÜPPOP, O., B. MICHALIK, L. BACH, R. HILL, S. PELLETIER (2019): Chapter 7: Migratory birds and bats. In: PERROW, M.R. (Hrsg.): *Wildlife and Wind Farms, Conflicts and Solutions*. Volume 3: Offshore: Potential Effects. Pelagic Publishing, Exeter: 142-173.
- LAGERVELD, S., NOORT, C. A., MEESTERS, L., BACH, L., BACH, P., & GEELHOED, S. (2020). Assessing fatality risk of bats at offshore wind turbines. (Wageningen Marine Research rapport; No. C025/20). Wageningen Marine Research.
- LAGERVELD, S.; JONGE POERINK, B.; GEELHOED, S.C.V. (2021): Offshore Occurrence of a Migratory Bat, *Pipistrellus nathusii*, Depends on Seasonality and Weather Conditions. *Animals* 11: 3442.
- LAGERVELD, S., WILKES, T., VAN PUIJENBROEK, M. E. B., NOORT, B. C. A., & GEELHOED, S. C. V. (2023a): Acoustic monitoring reveals spatiotemporal occurrence of *Nathusius' pipistrelle* at the southern North Sea during autumn migration. *Environmental Monitoring and Assessment*, 195(9).
- LAGERVELD, S. & MOSTERT, K. (2023): Are offshore wind farms in the Netherlands a potential threat for coastal populations of noctule?. 66. 39-53.
- LAGERVELD, S., GEELHOED, S. C. V., WILKES, T., NOORT, B., VAN PUIJENBROEK, M., VAN DER WAL, J. T., VERDAAT, H., KEUR, M., & STEENBERGEN, J. (2023b): Spatiotemporal occurrence of bats at the southern North Sea 2017-2020. (Wageningen Marine Research report; No. C031/22A). Wageningen Marine Research.
- LAGERVELD, S., P. DE VRIES, J. HARRIS, S. PARSONS, E. DEBUSSCHERE, O. HÜPPOP, V. BRUST & H. SCHALJOHANN (2024): Migratory movements of bats are shaped by barrier effects, sex-biased timing and the adaptive use of winds. *Movement Ecology* 12:81.10.1186/s40462-024-00520-7.
- RUNKEL V. (2020): AKUSTISCHE ERFASSUNG VON FLEDERMÄUSEN – Möglichkeiten und Grenzen im Bau und Betrieb von Windkraftanlagen. In: VOIGT, C.C. (Hrsg.): *Evidenzbasierter Fledermausschutz in Windkraftvorhaben*. Springer Spektrum, Berlin: 3-27.
- RYDELL, J., L. BACH, P. BACH, L. DIAZ, J. FURMANKIEWICZ, N. HAGNER-WAHLSTEN, E.-M. KYHERÖINEN, T. LILLEY, M. MASING, M. MEYER, G. PÉTERSONS, J. ŠUBA, V. VASKO, V. VINTULIS & A. HEDENSTRÖM (2014): Phenology of migratory bat activity around the Baltic Sea and the south-eastern North Sea. *Acta Chiropterologica* 16 (1): 139–147.
- SEEBENS-HOYER, A., L. BACH, P. BACH, H. POMMERANZ, MI. GÖTTSCHE, C. VOIGT, R. HILL, S. VARDEH, MA. GÖTTSCHE & H. MATTHES, H. (2022): Fledermausmigration über der Nord- und Ostsee. Abschlussbericht „Auswirkungen von Offshore-Windparks auf den Fledermauszug über dem Meer“ (FKZ 3515 82 1900, Batmove). BfN-Schriften 631. 210 pages.
- SEEBENS-HOYER, A., L. BACH, P. BACH, H. POMMERANZ, MI. GÖTTSCHE, C. VOIGT, R. HILL, S. VARDEH, MA. GÖTTSCHE & H. MATTHES, H. (2025 in prep.): Fledermausmigration über der Nord- und Ostsee. Abschlussbericht „Untersuchung zur Konnektivität und zum Verhalten von über dem Meer wandernden Fledermäusen zur genaueren Abschätzung der Auswirkungen von Offshore-Windenergieanlagen“ (Batmobil, FKZ 3519 86 1300). BfN-Schriften N.N.
- VOIGT, C.C., D. RUSSO, V. RUNKEL & H.R. GOERLITZ (2021): Limitations of acoustic monitoring at wind turbines to evaluate fatality risk of bats. *Mammal Review*: 10.1111/mam.12248.
- WAWRA, C., F. WOLF & B. RUSSOW (2015): Fachgutachten Fledermäuse für das Offshore-Windparkprojekt „Gennaker“. Basisaufnahme. Betrachtungszeitraum Frühjahr 2014 – Herbst 2014. Gutachten i.A. der OWP Gennaker GmbH: 49 pages.
- WAWRA, C. (2016): Fachgutachten Fledermäuse für das Offshore-Windparkprojekt „Gennaker“. 2. Jahr der Basisaufnahme. Gutachten i.A. der OWP Gennaker GmbH: 35 pages.
- WEBER, N., M. NAGY, K. HOCHRADEL, J. MAGES, A. NAUCKE, A., SCHNEIDER, F. STILLER, O. BEHR & R. SIMON (2018): Akustische Erfassung der Fledermausaktivität an Windenergieanlagen. In: Behr, O., R. Brinkmann, K. Hochradel, J. Mages, F. Korner-Nievergelt, H. Reinhard, R. Simon, F. Stiller, N. Weber & M. Nagy (Hrsg.): *Bestimmung des Kollisionsrisikos von Fledermäusen an Onshore-Windenergieanlagen in der Planungspraxis (RENEBAT III)*. Endbericht i.A. des Bundesministeriums für Wirtschaft und Industrie: 31-57.

Verzonden: 1/21/2025 8:04:44 PM
Onderwerp: Zienswijze
Project: Wind op zee - Nederwiek (zuid) kavel I-A - OB
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Alte Messe
Huisnummer: 6
Postcode: 04103
Woonplaats: Leipzig
Land: Duitsland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Bedrijf
(Mede) namens:
Organisatie: Federal Agency for Nature Conservation

Staan er naar uw mening onjuistheden in het ontwerpbesluit?

Zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage

Federal Agency for Nature Conservation ·
Alte Messe 6 · 04103 Leipzig · Germany

**Bundesamt für Seeschifffahrt
und Hydrographie**
z.Hd. [REDACTED]
Bernhard-Nocht-Str. 78
20359 Hamburg

Contact: [REDACTED]
Phone: [REDACTED]
E-mail: [REDACTED]
Reference: FG I144/06/05/04/03/03

Leipzig, 16.01.2025

ESPOO Consultation “IJmuiden Ver” und “Nederwiek (zuid)”

Ihre E-Mail vom 12.12.2024

Mit Schreiben vom 12.12.2024 wurden dem BfN durch das BSH die Umweltverträglichkeitsprüfungen für drei geplante OWP in der niederländischen AWZ übermittelt.

Die Vorhaben befinden sich in einer Entfernung von über 200 km zum nächstgelegenen SPA-Gebiet „Borkum Riffgrund“ und der deutschen AWZ.

Das Vorhaben „IJmuiden Ver“ besteht insgesamt aus drei Flächen mit jeweils 2 GW Leistung. Im Folgenden geht es nur um die Fläche „Gamma“ im nördlichen Teil des Gebiets. Die Fläche wird durch eine Schifffahrtsroute in jeweils zwei 1 GW Flächen getrennt. Das Vorhaben soll max. die Installation von 153 OWEA umfassen.

Das Vorhaben „Nederwiek“ besteht insgesamt aus drei Flächen mit jeweils 2 GW Leistung. Im Folgenden geht es nur um die Fläche „Site I“ im südlichen Teil des Gebiets. Das Vorhaben soll max. die Installation von 153 OWEA umfassen.

Das BfN nimmt im Folgenden Stellung zu möglichen grenzüberschreitenden Auswirkungen des Vorhabens auf See- und Rastvögel, den Vogelzug sowie Fledermäuse.

See- und Rastvögel

In den EIAs wird bereits zum jetzigen Zeitpunkt davon ausgegangen, dass es durch die geplanten Vorhaben zu Auswirkungen auf Seevögel kommt, diese jedoch nicht erheblich sind (EIA IJmuiden Ver S. 13, EIA Nederwiek S. 12). Angesichts der aktuellen Publikationen von Garthe et al. 2023, Peschko et al. 2024, Dierschke et al. 2024 und Mercker et al. 2024 empfiehlt das BfN diese

Publikationen in der Bewertung zu berücksichtigen, um gegebenenfalls grenzübergreifende Auswirkungen zu ermitteln.

Das BfN bittet um Aufklärung, inwieweit die Einschätzung der Erheblichkeit von der Methode abhängt, welche Rolle dabei die Wissenslücken spielen (benannt in Kap. 11 „Knowledge gaps“, S. 22), und was letztlich das Prüfergebnis ist (vgl. EIA IJmuiden Ver, S. 20). Für das BfN ist außerdem nicht nachvollziehbar, weshalb diese Schlussfolgerung nicht auch für das geplante Vorhaben „Nederwiek“ gilt.

Zudem ist es nicht nachvollziehbar, warum die empfohlenen Minderungsmaßnahmen für See- und Rastvögel (EIA Nederwiek S. 20) nicht nur für das Vorhaben „Nederwiek“, sondern auch für das Vorhaben „IJmuiden Ver“ umgesetzt werden.

Zugvögel

Der Vogelzug stellt ein grenzüberschreitendes Phänomen dar. Nach derzeitigem Kenntnisstand bestehen mögliche Auswirkungen hauptsächlich in Kollisionen der Tiere mit den Rotorblättern sowie in Barriereeffekten. Das Projektgebiet hat eine große Ausdehnung sowohl in Nord-Süd-Richtung als auch von Ost nach West, wodurch ein horizontales Ausweichen mit energetischen Kosten verbunden sein kann und ein Durchfliegen der Windparks wahrscheinlicher wird, insbesondere wenn die Anlagen sehr hoch sind.

In den EIAs werden Beeinträchtigungen für Zugvögel nicht ausgeschlossen, diese werden jedoch nicht als erheblich bewertet (EIA IJmuiden Ver S. 13, EIA Nederwiek s. 12).

Die Projektgebiete liegen im bedeutenden nordost-südwestlich-gerichteten Zugweg von arktischen und subarktischen Brutvögeln (Gänse, Seetaucher, Limikolen, Singvögel) sowie zwischen Kontinental-Europa und den Britischen Inseln, wo ebenfalls beträchtliche Zugbewegungen vieler Arten nachgewiesen sind (z. B. Bairlein et al. (2014). Atlas des Vogelzugs. Ringfunde deutscher Brut- und Gastvögel. Aula-Verlag. 571 Seiten). Eine Rückwirkung auf Vogelpopulationen, deren Lebenszyklus bzw. Zugweg sich auch auf Deutschland erstreckt, insbesondere durch kumulative Effekte mit bereits in der deutschen AWZ errichteten Windparks, entlang der artspezifischen Zugrouten ist damit nicht auszuschließen.

Das BfN erachtet es weiterhin als fachlich sinnvoll, ein Monitoring von Vogelkollisionen aufzunehmen. Dafür wären Methoden der direkten Kollisionserfassung (z.B. Vibrationssensoren) zu entwickeln, sowie Kriterien für die effektive Vermeidung von Vogelkollisionen zu definieren und zu testen.

Zudem sollten die für Zugvögel empfohlenen Minderungsmaßnahmen (EIA Nederwiek S. 20), insbesondere Abschaltungen, nicht nur für das Vorhaben „Nederwiek“, sondern auch für das Vorhaben „IJmuiden Ver“ umgesetzt werden.

Fledermäuse

In den EIAs der Vorhaben wird darauf hingewiesen, dass es sich bei Szenarien mit insgesamt weniger aber höheren Anlagen um die naturverträglichere Variante hinsichtlich der Migration von Fledermäusen handelt (EIA IJmuiden Ver S. 12, EIA Nederwiek S. 11).

In diesem Zusammenhang weist das BfN auf die Ergebnisse aus dem BATMOVE-Projekt hin (Seebens-Hoyer et al. 2021) die zeigen, dass über der deutschen Ost- und Nordsee regelmäßig Fledermauswanderungen nachgewiesen werden und dass an größeren Offshore-Strukturen Erkundungsverhalten stattfindet.

Aus Sicht des BfN ist es sinnvoll und notwendig, eine fachlich solide Datengrundlage zur Aktivität und Phänologie ziehender Fledermausarten in unterschiedlichen Höhenbereichen sowie zur Bewertung des Kollisionsrisikos von Fledermäusen mit OWEA zu schaffen.

Zudem bittet das BfN um Erläuterung wie die Maßnahme „reduce the rotating speed of the rotor-blades“ konkret ausgestaltet werden soll (EIA Nederwiek S. 20) und weshalb diese nicht auch für das Vorhaben „IJmuiden Ver“ umgesetzt werden soll. Dies ist insbesondere relevant, da auf S. 18 des Berichtes für das Vorhaben „IJmuiden Ver“ explizit darauf hingewiesen wird, dass eine hohe Anzahl an Individuen der Gattung *Pipistrellus* potenziell Schlagopfer des Windparks werden und, dass ein negativer Effekt auf den Erhaltungszustand der Rauhaufledermaus (*Pipistrellus nathusii*) (im Verständnis des BfN die Übersetzung von „rough-legged dwarf bat“) bei Inbetriebnahme des Windparks nicht ausgeschlossen werden kann (EIA IJmuiden Ver S. 18).

Aus Sicht des BfN ist eine weitere Beteiligung im Rahmen des ESPOO-Verfahrens gewünscht.

Im Auftrag

elektr. gez.am 16.01.2025

Literature

Dierschke V., Borkenhagen K., Enners L., Garthe S., Mercker M., Peschko V., Schwemmer H., Markones N. (2024): Sensitivität von Seevögeln gegenüber Offshore-Windparks in der deutschen Nordsee im Hinblick auf Lebensraumverluste durch Meidung. *Vogelwelt* 142: 59–74.

https://www.dda-web.de/downloads/publications/vogelwelt/142/Dierschke_e-tal2024_Vogelwelt142_Seev%C3%B6gel-OWP-Sensitivit%C3%A4t.pdf

Garthe S., Schwemmer H., Peschko V., Markones N., Müller S., Schwemmer P., Mercker M. (2023): Large-scale effects of offshore wind farms on seabirds of high conservation concern. *Scientific Reports* 13: 4779.

<https://www.nature.com/articles/s41598-023-31601-z>

Peschko V., H. Schwemmer, M. Mercker, N. Markones, K. Borkenhagen, S. Garthe (2024a): Cumulative effects of offshore wind farms on common guillemots (*Uria aalge*) in the southern North Sea - climate versus biodiversity? *Biodiv. Conserv.* 33: 949–970.

<https://doi.org/10.1007/s10531-023-02759-9>

Mercker M., Peschko V., Borkenhagen K., Markones N., Schwemmer H., Dierschke V., Garthe S. (2024): Loss or redistribution? A better way of estimating regional changes in animal distribution and numbers caused by increased human activities.

<https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2024.09.04.611199v1>